PERUSOPETUKSEN OPETUS-SUUNNITELMA 2016

SALLAN KUNTA
Sallatunturin koulu
Kirkonkylän koulu

Sisällys

LUKU 1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA ... 5
1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma ... 5
1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet ... 6
1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen ... 7
1.4. Paikallisesti päätetyt asiat ... 7
LUKU 2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA ... 9
2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet ... 10
2.2 Perusopetuksen arvoperusta ... 11
2.3 Oppimiskäsitys ... 12
2.4 Paikallisesti päätetyt asiat ... 13
LUKU 3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET ... 14
3.1 Perusopetuksen tehtävä ... 14
3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet ... 15
3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen ... 16
3.4 Paikallisesti päätetyt asiat ... 21
LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI ... 22
4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen ... 22
4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet ... 23
4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat ... 25
4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet ... 27
4.5 Paikallisesti päätetyt asiat ... 29
LUKU 5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN ... 30
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä ... 30
5.2 Yhteistyö ... 31
5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö ... 33
5.4 Opetuksen järjestämistapoja ... 34
5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta ... 38
5.6 Paikallisesti päätetyt asiat ... 40
LUKU 6 OPPIMISEN ARVIOINTI ... 43
6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri ... 43
6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet ... 44
6.3 Arvioinnin kohteet ... 45
6.4 Opintojen aikainen arviointi ... 46
6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana ... 46
6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä ... 47

6.4.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana ... 47
6.4.4 Arviointi nivelkohdissa ... 48
6.5 Perusopetuksen päättöarviointi ... 49
6.5.1 Päättöarvosanan muodostaminen ... 50
6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi ... 51
6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät ... 51
6.7 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset ... 55
6.8 Paikallisesti päätetyt asiat ... 56
LUKU 7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI ... 63
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ... 63
7.1.1 Ohjaus tuen aikana ... 64
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana ... 64
7.2 Yleinen tuki ... 65
7.3 Tehostettu tuki ... 65
7.3.1 Pedagoginen arvio ... 66
7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana ... 66
7.4 Erityinen tuki ... 68
7.4.1 Pedagoginen selvitys ... 68
7.4.2 Erityisen tuen päätös ... 69
7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma ... 70
7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen ... 71
7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus ... 73
7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus ... 74
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot ... 75
7.5.1 Tukiopetus ... 75
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus ... 76
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet ... 76
7.6 Paikallisesti päätetyt asiat ... 77
LUKU 8 OPPILASHUOLTO ... 81
8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö ... 82
8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto ... 83
8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto ... 84
8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat ... 86
8.5 Paikallisesti päätetyt asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta ... 86
LUKU 9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ ... 86
9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset ... 87

9.2. Romanit ... 87
9.3. Viittomakieliset ... 88
9.4. Muut monikieliset oppilaat ... 88
9.5 Paikallisesti päätetyt asiat ... 89
LUKU 10 KAKSIKIELINEN OPETUS ... 89
LUKU 11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS ... 89
LUKU 12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA ... 89
12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ... 89
12.2 Valinnaiset aineet ... 90
12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät ... 90
12.4 Paikallisesti päätetyt asiat ... 91
LUKU 13 VUOSILUOKAT 1-2 ... 93
13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä ... 93
13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2 ... 94
13.3. Paikallisesti päätetyt asiat ... 96
13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1-2 ... 97
13.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS ... 98
13.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI ... 116
13.4.3 VIERAAT KIELET ... 116
13.4.4 MATEMATIIKKA ... 116
13.4.5 YMPÄRISTÖOPPI ... 122
13.4.6 USKONTO ... 129
13.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO ... 136
13.4.8 MUSIIKKI ... 141
13.4.9 KUVATAIDE ... 147
13.4.10 KÄSITYÖ ... 153
13.4.11 LIIKUNTA ... 159
13.4.12 OPPILAANOHJAUS ... 165
LUKU 14 VUOSILUOKAT 3-6 ... 170
14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä ... 170
14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6 ... 171
14.3. Paikallisesti päätetyt asiat ... 174
14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6 ... 174
14.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS ... 175
14.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI ... 207

14.4.3 VIERAAT KIELET ... 214
14.4.4 MATEMATIIKKA ... 224
14.4.5 YMPÄRISTÖOPPI ... 234
14.4.6 USKONTO ... 247
14.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO ... 258
14.4.8 HISTORIA ... 267
14.4.9 YHTEISKUNTAOPPI ... 274
14.4.10 MUSIIKKI ... 281
14.4.11 KUVATAIDE ... 290
14.4.12 KÄSITYÖ ... 299
14.4.13 LIIKUNTA ... 308
14.4.14 OPPILAANOHJAUS ... 317
14.4.15 PAIKALLISESTI PÄÄTETYT VALINNAISET AINEET ... 320
LUKU 15 VUOSILUOKAT 7-9 ... 324
15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä ... 324
15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9 ... 325
15.3. Paikallisesti päätetyt asiat ... 329
15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9 ... 329
15.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS ... 331
15.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI ... 359
15.4.3 VIERAAT KIELET ... 369
15.4.4 MATEMATIIKKA ... 388
15.4.5 BIOLOGIA ... 398
15.4.6 MAANTIETO ... 407
15.4.7 FYSIIKKA ... 416
15.4.8 KEMIA ... 426
15.4.9 TERVEYSTIETO ... 436
15.4.10 USKONTO ... 444
15.4.11 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO ... 453
15.4.12 HISTORIA ... 459
15.4.13 YHTEISKUNTAOPPI ... 466
15.4.14 MUSIIKKI ... 472
15.4.15 KUVATAIDE ... 482
15.4.16 KÄSITYÖ ... 494
15.4.17 LIIKUNTA ... 508
15.4.18 KOTITALOUS ... 519

15.4.19 OPPILAANOHJAUS 533
15.4.20 PAIKALLISESTI PÄÄTETYT VALINNAISET AINEET 539
Liite 1 Retkeilysuunnitelma 548
Liite 2 Sallan ICT-strategia 549
Liite 3 Koulukuljetusopas 565
Liite 4 Oppilashuoltosuunnitelma 573
Liite 5 Ohjaussuunnitelma 604

LUKU 1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta[1]. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan[2]. Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittää koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

---

[1] Perusopetuslaki (628/1998), perusopetusasetus (852/1998), valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) ja (378/2014) valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta (423/2012)

[2] Perusopetuslaki 14 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 13 §

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä[3]. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja oppilashuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma[4]
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma[5]
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten[6]. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheytettynä. Eheytettyä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheytettynä.

Kaikki oppilaiden yksilölliset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan[7]. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista.[8]

---

[3] Perusopetuslaki 15 § 1 mom.
[4] Lastensuojelulaki (417/2007) 12 § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 12 §
[5] Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) 4 §
[6] Perusopetuslaki 15 § 1 mom.
[7] Perusopetuslaki 16 a §, 17 § ja 17 a § (642/2010)
[8] Perusopetusasetus 9 §

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun[9]. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa[10]. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta[11]. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta, ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen.[12] Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä[13]. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

1.4. Paikallisesti päätetyt asiat

Sallan kunnan sivistystoimessa on perusopetuksen yhteinen opetussuunnitelma, joka on laadittu ja hyväksytty suomen kielellä.

Rakenteeltaan Sallan kunnan opetussuunnitelma on perusteiden mukainen. Jokaisen luvun lopussa on paikallisesti päätetyt asiat. Oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelma, joka sisältää toimintamallit

---

[9] Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)
[10] Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)
[11] Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)
[12] Perusopetuslaki 21 § 1 ja 2 mom. (1296/2013)
[13] Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012: 29

kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttöön on erillisenä liitteenä. Liite korvaa luvut 8.5. ja 5.3.

Opetussuunnitelma julkaistaan painettuna ja sähköisenä versiona.

Sallan kunnan opetussuunnitelman työstäminen aloitettiin tammikuussa 2015, jolloin opetussuunnitelmatyön ohjausryhmä muodostettiin ja vastaavat ryhmänvetäjät valittiin. Opetussuunnitelman laatimisen työskentelytapa oli osallistava ja yhteisöllinen: koko henkilöstö jaettiin ryhmiin, jotka käsittelivät ja työstivät opetussuunnitelmaa. Huoltajat ja oppilaat osallistuivat kodin ja koulun päivässä opetussuunnitelman laadintaan.

Pienellä paikkakunnalla on tarkoituksenmukaista, että eri toimijat tekevät tiivistä yhteistyötä, jotta resursseja voidaan käyttää tehokkaasti. Sallan sivistystoimessa toteutetaan toimintamallia paikallisesta vahvasta koulutuksen järjestäjästä. Opetussuunnitelmaprosessissa ovat olleet mukana kaikki paikallisen vahvan koulutuksen järjestäjä -mallin toimijat. Sen kautta on saatu erityisosaaminen huomioitua. Oppilashuoltoa ja kodin ja koulun yhteistyöstä käsittelevien osuuksien laatimisessa ovat olleet mukana sosiaali- ja terveystoimen toimijat.

Opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan käytännön esimiestyössä henkilökunnan kanssa kehityskeskusteluiden yhteydessä, oppilastasolla itsearvioinneissa, palautteissa ja esimerkiksi koulukokouksissa sekä kodin ja koulun päivissä. Huoltajien osalta palautetta saadaan vanhempainvarttien yhteydessä ja kodin ja koulun illoissa.

Opetussuunnitelman vaikuttavuutta ja kehittämistarpeita arvioidaan sivistystoimen talousarvion laatimisen ja tilinpäätöksen yhteydessä. Ylimpänä päättävänä toimielimenä opetussuunnitelman toteutumista valvoo sivistyslautakunta.

Opetussuunnitelmatyössä on huomioitu seuraavat opetussuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat:

- esiopetuksen suunnitelma
- aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- sivistystoimen ICT-strategia
- sivistystoimen laatuaapinen
- osaamisen malli
- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Perusopetuksen yhtenäisyyttä sekä siirtymävaiheisiin liittyvää yhteistyötä (perusopetuksen sisällä sekä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen ja perusopetusta seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa) on käsitelty tämän opetussuunnitelman alakohtaisissa luvuissa.

Perusopetus toteutetaan vuosiluokittain etenevänä ja ainejakoisena opetuksena. Yhdysluokkaopetusta ei tällä hetkellä järjestetä.

Kieltenopetus aloitetaan kolmannelta luokalta A1 kielenä, joka on englanti. Toisen kotimaisen kielen B1, ruotsin opetus aloitetaan kuudennella luokalla. B2-kielinä tarjotaan saksaa ja venäjää valinnaisina oppiaineina. Mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen opetusta tarjotaan opiskelijoille, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi tai ruotsi.

PERUSOPETUKSEN TUNTIJAKO OPS 2016 / Sallan kunta											
Aine	**1.lk**	**2.lk**	**3.lk**	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**	**7.lk**	**8.lk**	**9.lk**	**Yht.**	**Perus-teet**
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	5	5	4	4	3	4	3	42	42
Englanti			2	2	2	3	2	2	3	16	16
Ruotsi						2	1	1	2	6	6
Matematiikka	3	3	4	4	4	3	4	3	4	32	32
Ympäristöoppi	2	2	3	2	3	2				14	14
Biologia							1	1	2	4	7
Maantieto							1	1	1	3	
Fysiikka							1	1,5	1	3,5	7
Kemia							1	1,5	1	3,5	
Terveystieto							1	1	1	3	3
Uskonto / ET	1	1	1	2	1	1	1,4	0,6	1	10	10
Historia					2	1	2	2		7	12
Yhteiskuntaoppi				1		1			3	5	
Musiikki	1	1	1	1	1	2	1	1		8	8
Kuvataide	1	1	2	1	2	1	1	1		9	9
Käsityö	2	2	2	2	2	2	3			11	11
Liikunta	2	2	2	2	3	2	2	2	3	20	20
Kotitalous							3			3	3
Oppilaanohjaus							0,6	0,4	1	2	2
Valinnaiset aineet (Taita)						2		2	2	12	11
Valinnaiset aineet (muut)	1	1					1	5	2	10	9
Oppilaan tuntimäärä	**20**	**20**	**22**	**22**	**24**	**26**	**30**	**30**	**30**	**224**	**222**

LUKU 2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille[14]. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

[14] Perusopetuslaki 4 § 1 mom.

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.[15]

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä[16]. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet[17]. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut.[18] Oppilashuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki[19]. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön[20]. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.[21]

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella[22]. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.[23]

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinnan ihmisoikeuksien merkittävyydestä[24]. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus[25]. Saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista[26].

YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus

---

[15] Perusopetuslaki 3 § 2 ja 3 mom.
[16] Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)
[17] Perusopetuslaki 30 § 2 mom.
[18] Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)
[19] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)
[20] Perusopetuslaki 29 § 1 mom.
[21] Perusopetuslaki 31 § 2 mom.
[22] Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § 2 mom. ja yhdenvertaisuuslaki 6 § 1 mom.
[23] Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) 5 §
[24] YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 1948
[25] YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista SopS 59-60/1991, TSS-sopimus SopS 6/1976, Euroopan ihmisoikeussopimus SopS 85-86/1998 ja YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2007
[26] YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007

ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu tässä esitetyn arvoperustan mukaisesti.

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri-kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveelle kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäkemyksiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseen, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesäätelyyn ja vastuunottoon omasta kehittymisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestävälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtoajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamispohjaa luonnonvarojen kestävälle käytölle perustuvalle kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

2.3 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii reflektoimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

2.4 Paikallisesti päätetyt asiat

Arvoperusta ja oppimiskäsitys Sallan perusopetuksessa

Sallan kunnan perusopetuksen opetussuunnitelman arvopohjaa täydentävät seuraavat arvot, jotka ovat yhteisiä koko Sallan sivistystoimessa:

Toivon ilmapiiri
- uskotaan tulevaisuuteen ja elämän hyvyyteen täällä Sallassa
- pidetään merkityksellisenä työtämme sivistystoimessa
- pidetään merkityksellisenä mahdollisuutta oppia ja opiskella koko elämän ajan
- pidetään yllä myönteinen ja kannustava puhe- ja toimintakulttuuri

Kollektiivinen optimismi
- uskotaan ihmisen hyvyyteen
- huomioidaan kaikkien kanssakulkijoiden ihmisarvo, kukaan ei ole parempi toista

Tiimisisu
- käsitellään vaikeitakin asioita yhdessä
- ajatellaan, innostutaan ja tehdään yhdessä
- ymmärretään myös toisia näkökulmia, yhtä totuutta ei ole

Yhteisluottamus
- on usko ja tunne siitä että me yhdessä pystymme keskittymään oikeisiin asioihin
- löytämään toistemme vahvuudet ja tukemaan sekä hyödyntämään niitä.
- ollaan ylpeitä meistä

Edellisen lukuvuoden lopussa yhteisöllisen oppilashuollon arviointikokouksessa valitaan seuraavaa vuotta varten yksi painopistealue arvoista. Arvojen toteutumista seurataan lukuvuoden aikana ja arvioidaan keväällä yhteisöllisen oppilashuollon arviointikokouksessa.

Arvot tuodaan esille kaikessa koulun toiminnassa ja oppiaineissa. Oppitunneilla, välitunneilla tai kodin ja koulun välisessä yhteistyössä keskustellaan esimerkiksi oppilaiden toiminnasta arvojen kautta, jolloin arvot konkretisoituvat oppilaille. Arvoja tuodaan esille myös esimerkiksi julistein sivistystoimen tiloissa, koulujen tiedotteissa ja nettisivuilla.

Sallan kunnan perusopetuksen oppimiskäsityksen painopiste on reflektointi. Sivistystoimen arvot tukevat kouluissa toteutettavaa oppimiskäsitystä. Oppimista reflektoidaan ohjatusti koulun toiminnassa. Oppitunneilla, välitunneilla tai kodin ja koulun välisessä yhteistyössä pohditaan oppimista ja toimintaa reflektoinnin ydinkysymysten avulla (mitä tein/opin, miten tein/opin, miksi tein/opin, miksi en tehnyt/oppinut).

Seuraavassa taulukossa on kuvattu esimerkinomaisesti tiimisisu Laatuaapisen mukaisesti arvioituna.

Arvo	Taso 0	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Taso 4
Esim. Tiimisisu	Asiasta ei tiedetä mitään. Asian kehittämistä ei koeta tärkeäksi. Asian kehittämiseksi ei tehdä mitään toimenpiteitä	Asia on olemassa ja ääneen todettu.	Asian kehittäminen on otettu esille keskusteluissa sekä mahdollisissa suunnitelmissa. Asian kehittäminen koetaan tärkeäksi	Toimenpiteet asian kehittämiseksi on käynnistetty ja asioista on sovittu yhteisesti. Joku on vastuutettu hoitamaan asiaa Asiaa kehitetään työyhteisössä henkilöstön ja työnjohdon kesken.	Toimenpiteet tuottavat tuloksia ja näkyvät ulospäin. Asian kehittäminen on johtanut kehittämiskohteen kehittymiseen Asiakkaat ovat aiempaa tyytyväisempiä palveluun Jotain tulee valmiiksi

LUKU 3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inkluusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli. Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan eh-

käistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestävälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa[27]. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

[27] Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 2 - 4 §

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeätä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään luvuissa 13, 14 ja 15 vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaiku-

tuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisyys, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat

mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestävään elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja har-

joittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tvt:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämätuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

3.4 Paikallisesti päätetyt asiat

Sallassa perusopetuksen lähtökohtana on vahva paikallinen kulttuuri-identiteetti. Koulukeskusta kehitetään eri-ikäisten oppilaiden ja kasvattajien toimivaksi yhteisöksi. Opetus- ja kasvatustyössä koulun henkilöstöltä edellytetään yhteissuunnittelua, yhteisiä pelisääntöjä ja avointa keskustelukulttuuria. Oppilaskunta-, kummi- ja tukioppilastoiminnalla ohjataan oppilaita yhteisölliseen toimintaan ja demokraattiseen päätöksentekoon.

Arjen koulutyön tekemisen ja toteuttamisen lisäksi toimiva yhteisö tarkoittaa yhteisten oppimiskokemusten, juhlien, retkien ja tapahtumien järjestämistä. Liikunta- ja nuorisotoimi sekä kirjasto- ja kulttuuritoimi ovat mukana paikallinen vahva koulutuksen järjestäjä -mallin mukaisesti toteuttamassa opetusta ja toimintaa.

Koulua ympäröivä luonto tarjoaa erinomaiset olosuhteet opettaa luonnon arvostamista ja kestävää kehitystä. Paikallisiin elinkeinoihin, harrastuksiin ja luontokohteisiin tutustutaan. Kouluista tehdään lukuvuosisuunnitelmassa tarkennettavia vierailuja kirjastoon, museoihin, rajakievariin, kirkkoon, raja-asemalle, yrityksiin, liikuntapaikoille ja retkeilykohteisiin sekä tutustutaan paikallisiin elinkeinoihin (poro-, metsä- ja maatalous sekä matkailu). Kouluille kutsutaan vierailijoiksi paikallisia asiantuntijoita. Liitteenä on perusopetuksen retkeilysuunnitelma (liite 1)

Opetuksessa huomioidaan Sallan asema rajakuntana. Kansainvälinen rajanylityspaikka mahdollistaa luontevan kanssakäymisen. Oppilaita kannustetaan vapaaehtoiseen venäjän tai muun kielen opiskeluun, esimerkiksi kielikerhot, valinnaisaineopinnot ja opintomatkat. Myös muita kansainvälisiä yhteyksiä edistetään. Nämä toimintatavat kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.

Sallan kunnassa tieto- ja viestintäteknologista osaamista tuetaan mahdollisimman monipuolisesti. Opetuksen tukena ja sen sisältöä ohjaamassa on ICT-strategia (liite 2).

Lukuvuosisuunnitelmassa määritellään monialaisten oppimiskokonaisuuksien teemat, tavoitteet ja niiden arviointitapa. Niihin varataan riittävät resurssit.

Lukuvuosisuunnitelmassa tarkennetaan yhteistyö kirjasto- ja kulttuuritoimen sekä nuoriso- ja liikuntatoimen kanssa.

LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsentyy valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.
Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun[28]. Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.
Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin

[28] Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012: 29

kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävää elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.
Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäseninä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnat ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.
Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.
Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnistetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.
Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäseninä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien,

järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä[29]. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea. Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäseninä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta[30]. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet.

[29] Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)
[30] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet[31]. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä[32]. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnoltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin

[31] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §
[32] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämisellä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Opetuksen eheyttämistä käsitellään seuraavassa alaluvussa 4.4.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.
Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen

maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheytettynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään luvussa 4.2 kuvattuja toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat

vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet (OK) ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja. Niiden toteuttamisen tulee ilmentää koulun arvoja ja oppimiskäsitystä. Oppimiskokonaisuudet konkretisoivat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita ja tukevat laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

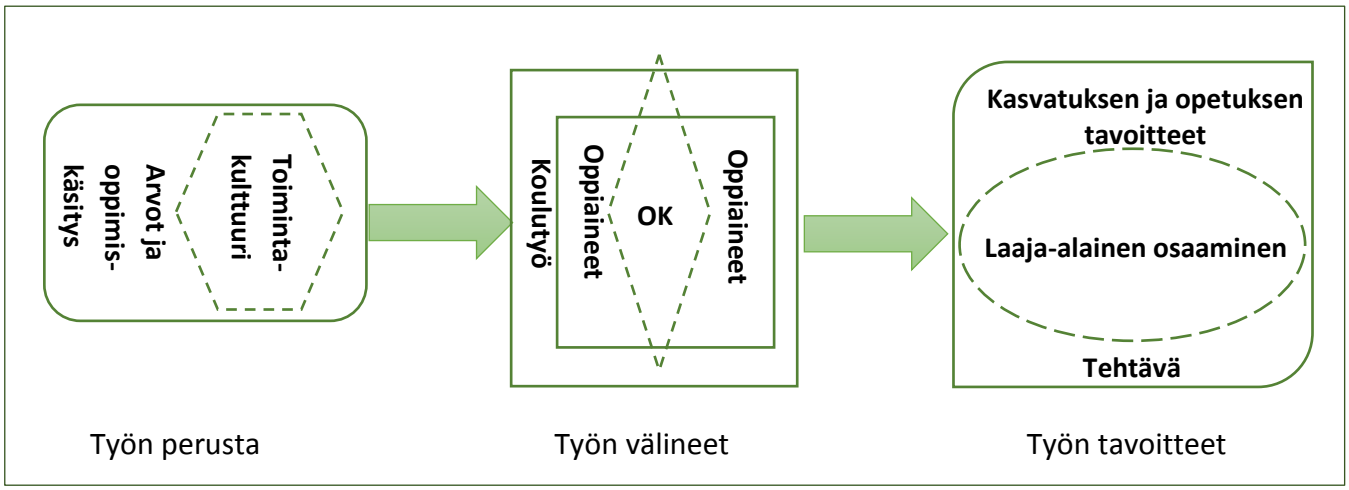

4.5 Paikallisesti päätetyt asiat

Sallan koulukeskuksen toimintakulttuurin ydin on kohtaa, kuuntele, keskustele, kannusta. Nämä teemat ovat esillä kaikessa toiminnassa ja niiden tehtävänä on edistää oppimisen iloa, vuorovaikutusta, ystävällisyyttä ja yhteisöllisyyttä. Kohtaa, kuuntele, keskustele ja kannusta antavat hyvän lähtökohdan myös oppivan yhteisön ylläpitoon ja kehittämiseen.

Kohtaa
Kohtaaminen merkitsee läsnäoloa ja huomioimista. Tervehtiminen ja silmiin katsominen ovat pieniä, mutta kohtaamisen kannalta suuria eleitä. Aito kohtaaminen viestittää hyväksyntää ja hyväntahtoisuutta. Koulun arjessa kohtaamme päivittäin oppilaita, työkavereita, vanhempia ja muita koululla työskenteleviä ja vierailevia. Kohtaamalla edesautetaan vuorovaikutuksen, osallisuuden, hyvinvoinnin ja turvallisen arjen huomioimista. Lisäksi kohtaaminen antaa mahdollisuuden huomioida ja tunnistaa erilaiset kulttuurit ja kunkin yhteisön jäsenen taustat.

Kuuntele
Kuunteleminen on merkittävä osa kommunikointia. Aktiivisesti kuuntelemalla saadaan tietoa, joka on kehittymisen ja kehittämisen lähtökohta. Kuuntelemalla työkavereita, oppilaita, vanhempia ja muita sivistystoimen yksiköitä ja sidosryhmiä annamme heille mahdollisuuden osallistua yhteisön kehittämiseen. Sallassa

koulun ja muiden toimijoiden yhteistyö on esimerkki muiden kuuntelemisesta, sillä monipuoliset työskentelytavat edellyttävät kuuntelua ja toisilta oppimista. Kuuntelu toimii parhaimmillaan voimavarana, kaikesta ei tarvitse selvitä omien ideoiden avulla. Näin ollen kuuntelu voidaan nähdä yhteisön hyvinvoinnin edistämisen lisäksi itsensä auttamisena.

Keskustele
Keskusteleminen on tärkeä taito kuuntelemisen lisäksi. Keskustelemalla tuodaan esille erilaisia näkökulmia ja rakennetaan yhteistä ymmärrystä. Tärkeää on, että kaikki keskustelun osapuolet saavat esittää näkemyksensä ja tulevat kuulluksi hyvässä vuorovaikutuksessa.

Kannusta
Kannustaminen ja palaute ovat hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta merkittäviä tekijöitä. Kannustaminen viestittää tuen ja arvostuksen antamista toisille. Oppimisen kannalta positiiviset kokemukset ja palaute motivoivat oppilaita aktiiviseen toimintaan. Myös työyhteisön jäsenet, vanhemmat ja muut koulukeskuksen arkeen liittyvät tahot tarvitsevat kannustusta.

Opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu eri tapoja opetuksen eheyttämisen toteuttamiseen. Eheyttämisen tavoitteena on auttaa oppilasta hahmottamaan kokonaisuuksia ja eri oppiaineiden välisiä suhteita. Opettajat suunnittelevat ja toteuttavat eheyttävää (yksittäisestä aiheesta / oppiaineesta poikkeavaa) opetusta, sen sisältöjä ja siinä käytettäviä menetelmiä yhteistyössä esimerkiksi rinnakkais-, kummiluokkien, eri-ikäisten oppilaiden ja toimijoiden kanssa. Työjärjestystä voidaan tarpeen mukaan muuttaa tai suunnitella jakson ajaksi, jotta erilaisten ja vaihtelevien opetusmenetelmien ja oppimisympäristöjen käyttö onnistuu.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan vähintään yksi toteutettava koko perusopetusta kattava monialainen oppimiskokonaisuus. Alustava suunnitelma seuraavan vuoden oppimis-kokonaisuudesta suunnitellaan kevätlukukauden alussa opettajien ja muun henkilöstön kanssa. Silloin sovitaan sen tavoitteet ja sisällöt sekä laajuus. Myös muiden paikallisten toimijoiden mukaan kutsuminen päätetään yhteisesti. Jo suunnitteluvaiheessa päätetään, miten ja mitä arvioidaan. Tämän jälkeen suunnittelua jatketaan oppilaiden kanssa. Vanhemmat ja muut paikalliset toimijat asiasisällöstä riippuen kutsutaan mukaan suunnittelutyöhön tässä vaiheessa. Toteutustapana voi olla esimerkiksi yhteinen suunnitteluiltapäivä.

Toteutuneita oppimiskokonaisuuksia arvioidaan toiminnan päätteeksi itse- ja vertaisarviointina. Koulujen johtajat ja oppimiskokonaisuuden vastuutiimit seuraavat prosessia ja kehittävät toimintaa arvioinnin ja palautteen pohjalta.

Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan paikallinen vahva koulutuksen järjestäjä -toimintamallin mukainen yhteistyö kirjaston, kulttuuri, Sota- ja jälleenrakennusajan museon, vapaan sivistystyön sekä liikunta- ja nuorisotoimen kanssa. Ne ovat mukana tarjoamassa erilaisia työtapoja ja oppimisympäristöjä koulun opetus- ja kasvatustyön tueksi.

LUKU 5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen teh-

tävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävää elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus[33]. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjaukseen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollollisen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäseninä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti[34]. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä[35]. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

5.2 Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

---

[33] Perusopetuslaki 30 § 1 mom. ja perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)
[34] Perusopetuslaki 35 § 2 mom.
[35] Perusopetuslaki 35 § 1 mom.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun[36]. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista.[37] Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa[38]. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot.[39] Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista[40]. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

---

[36] Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)
[37] Perusopetuslaki 47 a § 2 mom. (1267/2013)
[38] Perusopetuslaki 3 § 3 mom.
[39] Perusopetuslaki 26 § 1 mom. (477/2003)
[40] Perusopetuslaki 26 § 2 mom. (477/2003)

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.[41]

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua

[41] Perusopetuslaki 35 a § (1267/2013) sekä 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013)

opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.[42]

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista[43]. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun[44]. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu on yksilöllisen opinnoissa etenemisen mahdollistava joustava järjestely. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, vain tiettyjen vuosiluokkien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana.

Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää tätä koskevaa päätöstä opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelmassa päätetään tällöin, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta kunkin oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti.[45] Oppilaan oma opinto-

[42] Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a - 36 i § (1267/2013)
[43] Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)
[44] Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013)
[45] Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

ohjelma rakentuu opetussuunnitelmassa määrätyistä opintokokonaisuuksista. Opintokokonaisuudet suunnitellaan eri oppiaineille määriteltyjen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Näiden opintokokonaisuuksien suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiselle ao. oppiaineessa ja opinnoissa kokonaisuutena. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia. Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista tulee seurata säännöllisesti. Oppimisen arviointi oman opinto-ohjelman mukaan edettäessä käsitellään luvussa 6.

Vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta[46]. Vuosiluokkakokonaisuudet voidaan jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi. Opintokokonaisuuksien sisältö voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vuosiluokkakokonaisuuksien sisällä tai tarvittaessa yli tuntijaon nivelkohtien.

Tarvittaessa oman opinto-ohjelman mukaan etenemistä koskeva ratkaisu voidaan tehdä hallintopäätöksenä yksittäiselle oppilaalle myös perusopetuslain 18 §:n nojalla[47]. Tällainen hallintopäätös on mahdollinen silloinkin, kun paikallista opetussuunnitelmaa ei ole laadittu vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua varten. Oppilaalle tulee laatia oppimissuunnitelma. Siinä on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan sekä määriteltävä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet.

Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokursseittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Opiskelu yhdysluokassa voidaan toteuttaa myös vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti[48]. Tällöin oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu voi koskea kaikkia koulun oppilaita, tiettyä yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

---

[46] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

[47] Perusopetuslaki 18 §

[48] Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa[49]. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä[50]. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa

[49] Perusopetuslaki 5 § (1707/2009)
[50] Perusopetusasetus 9 a § 1 mom. (1768/2009)

perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen[51]. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä.[52] Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös joka valmistellaan moniammatillisesti. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.[53]

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta

[51] Perusopetusasetus 9 a § 2 mom. (1768/2009)
[52] Perusopetusasetus 9 b § 2 mom. (1768/2009)
[53] Perusopetusasetus 9 b § 1 mom. (1768/2009)

ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle.[54] Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus.[55] Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa[56]. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehittymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

---

[54] Perusopetuslaki 4 a § (1267/2013)

[55] Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 41 § (1271/2013)

[56] Perusopetuslaki 47 §

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukevaksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktivoivia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalle on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna.[57] Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.[58]

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään

[57] Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

[58] Perusopetuslaki 3 § 2 mom., 31 a § 1 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 13 §

tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin.[59] Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella[60].

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä[61]. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Koulun tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä[62].

5.6 Paikallisesti päätetyt asiat

Yhteinen vastuu koulupäivästä sekä yhteistyö

Jokaiselle oppilaalle taataan hyväksyvä, välittävä ja turvallinen oppimisympäristö. Koulupäivän kulkua ohjaavat koulun säännöt.

Tavoitteet:

- ei kiusaamista
- omaksi itsekseen kehittyminen ilman pelkoja
- yhteisöllisyys
- sosiaalisten taitojen harjoittaminen
- hyvät suhteet huoltajiin
- oppilaiden hyvinvointi

[59] Perusopetusasetus 3 § 4 ja 5 mom.
[60] Perusopetusasetus 6 §
[61] Perusopetuslaki 32 §
[62] Perusopetuslaki 29 § 7 mom. (1267/2013)

Toimintatavat:

- koko henkilökunta mukana kasvatustyössä
- yhteiset säännöt ja käytännön toimintatavat
- oppilaiden huomioiminen yksilöinä
- aamunavaukset luokissa ja yhteisesti
- välitunti- ja ruokailuvalvonnat
- kasvatuskeskustelut
- yhteistyö kotien ja vanhempainyhdistyksen kanssa
- yhteisöllinen oppilashuolto

Yhteisöllinen oppilashuoltotyöryhmä organisoi ja kehittää yhteistyötä koulun sidosryhmien kanssa. Yhteisöllistä opiskeluhuoltotyötä kuvataan tarkemmin oppilashuoltosuunnitelmassa*. (Luku 8)*

Oppilaat ryhmäytetään osaksi luokkaa ja koko kouluyhteisöä. Oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia tuetaan. Heitä kannustetaan osallistumaan koulun yhteisten tapahtumien järjestämiseen sekä muuhun koulun toimintaan, esimerkiksi oppilaskunta-, tukioppilas-, KiVa Koulu- ja kummitoimintaan. Lukuvuosittain järjestetään yhteisöllisen oppilashuoltotyön arviointikokous, johon oppilaiden edustajat osallistuvat.

Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on oppilaan hyvinvointi, koulunkäynnin sujuminen sekä hyvä ja luottamuksellinen yhteistyö. Yhteistyön muotoja ovat mm. wilma-viestintä, vanhempaintapaamiset, koulun tapahtumat, vanhempainillat sekä kodin ja koulun päivät.

Opetuksen järjestämistapoja

Etäyhteyksiä voidaan käyttää esimerkiksi siinä tapauksessa, että oppilaan koulumatka tulisi kohtuuttoman pitkäksi ja raskaaksi tai oppilas ei pitkäaikaisen poissaolon vuoksi pysty osallistumaan lähiopetukseen.

Mikäli vuosiluokkiin sitomaton opetus, joustava perusopetus, yhdysluokkaopetus tai muu erityisissä tilanteissa järjestettävä opetus tulevat ajankohtaiseksi, opetussuunnitelmaa täydennetään.

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Kerhotoiminta

Kerhotoiminta tukee koulun kasvatustavoitteita. Se voi olla osa koulun tarjoamaa iltapäivätoimintaa ja sitä voidaan tehdä yhteistyössä nuoriso-, kulttuuri-, kirjasto- ja liikuntatoimen, vapaan sivistystyön sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa (esimerkiksi 4H-yhdistys, urheiluseurat, seurakunta, Martat, VPK, yrittäjät). Kerhotoiminnan suunnittelussa otetaan huomioon monipuolisuus (esimerkiksi teemakerhot) ja oppilaiden toiveet. Suunnittelussa pyritään huomioimaan, että myös kuljetusoppilaat pystyvät osallistumaan kerhotoimintaan.

Koulujen kirjastotoiminta

Koulu tekee yhteistyötä kunnan kirjaston ja maakuntakirjaston kanssa. Kirjastoauto käy koululla säännöllisesti. Kirjasto on oppimisympäristö, jossa opetusta toteutetaan laaditun kirjaston ja koulun välisen suunnitelman mukaisesti.

Kouluruokailu

Kouluruokailu on olennainen osa koulupäivää. Tavoitteena on ohjata oppilaita terveelliseen ja monipuoliseen ruokavalioon ja hyviin ruokailutapoihin. Oppilaiden mielipiteitä huomioidaan ruokalistan suunnittelussa. Huoltaja ilmoittaa oppilaiden ruokailuun liittyvät erityistarpeet ruokapalveluun. Koululounaan lisäksi oppilaille tarjotaan välipala. Yläkoulun oppilaat tutustuvat koulun keittiön toimintaan työharjoittelun kautta. Kouluruokailun ohjaava opettaja toimii yhteistyössä ruokapalveluhenkilöstön kanssa.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Alakoulun oppilaat ovat välituntisin ulkona (säävaraus), yläkoulun oppilaat voivat olla välituntisin myös sisällä. Sekä ala- että yläkoululla on tavoitteena, että oppilaat liikkuisivat välituntisin. Ohjattua välituntitoimintaa toteutetaan vuosittain laaditun suunnitelman mukaisesti.
Päivänavaukset pidetään luokissa. Myös yhteisiä päivänavauksia voidaan järjestää.
Yhteiset tapahtumat tukevat koulun kulttuuri- ja liikunta- ja tapakasvatusta.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Koulukuljetusopas on hyväksytty 1.5.2015 Liite 3. Liikennekasvatus- ja liikenneturvallisuussuunnitelma sekä koulukuljetusopas täydentävät koulumatkoihin liittyviä asioita.

Perusopetuslain mukaan oppilaan vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen koulumatkasta ja sen valvonnasta. Koulumatkakuljetuksiin liittyvistä turvallisuussäännöistä, käyttäytymisestä ja menettelytavoista ongelmatilanteissa tiedotetaan lukuvuoden alkaessa vanhempainilloissa ja wilmassa. Vanhempien tulee ilmoittaa muutokset koulukuljetusten käyttämisessä myös kuljettajille.

Koulumatkakuljetusten järjestämisessä noudatetaan perusopetuslain määräyksiä (PoL 32 §) ja sivistyslautakunnan päätöksiä. Sivistyslautakunta päättää koulumatkakuljetuksista siltä osin, kun ne poikkeavat lainsäädännöstä.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään tarvittaessa. Toimintaa ohjaa lukuvuosittain laadittava suunnitelma.

LUKU 6 OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

Perusopetuslain mukaan oppilaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.[63] Nämä tehtävät ovat perusopetuksen arviointikulttuurin kehittämisen lähtökohta. Painopiste on oppimista edistävässä arvioinnissa.

Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, minkälaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijana ja ihmisenä. Erityisen suuri merkitys on opettajien antamalla palautteella. Monipuolinen arviointi ja siihen perustuvan ohjaavan palautteen antaminen ovat opettajien keskeisiä pedagogisia keinoja oppilaiden koko kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Kouluissa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa.

Suuri osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta. Opettajat huolehtivat siitä, että oppilaat saavat alusta lähtien oppimista ohjaavaa ja kannustavaa palautetta sekä tietoa edistymisestään ja osaamisestaan. Onnistumisen kokemukset kannustavat oppimaan lisää, mutta myös epäonnistumiset tai virheelliset ratkaisut ovat osa oppimisprosessia. Niitä hyödynnetään opetuksessa oppimista edistävällä ja oppilaita kunnioittavalla tavalla. Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä ja antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille. Tämä luo edellytyksiä oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin taitojen kehittymiselle perusopetuksen aikana.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria. Huoltajien kanssa keskustellaan koulutyön tavoitteista ja koulun arviointikäytänteistä. Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä annetaan riittävän usein tietoa oppilaalle itselleen ja huoltajalle. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin.[64] Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja välittävät tietoa oppilaan tilanteesta. Tukea tarvitsevien oppilaiden huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen tärkeää.

---

[63] Perusopetuslaki 22 §

[64] Perusopetusasetus 10 § ja 13 §

Arviointi on myös opettajien itsearvioinnin ja oman työn reflektoinnin väline. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Se luo perustaa opetuksen eriyttämiselle ja auttaa oppilaiden mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opetuksen järjestäjä seuraa oppimisen arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee arvioinnin kehittämistä.

6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

Perusopetuksessa oppimisen arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana sekä päättöarviointiin. Sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa noudatetaan arvioinnin yleisiä periaatteita.

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin sekä palautteen antamisen oppilaille tulee aina perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden tiedossa. Tavoitteiden pohtiminen ja oman oppimisen edistymisen tarkastelu suhteessa tavoitteisiin on tärkeä osa myös oppilaan itsearviointitaitojen kehittämistä.

Todistusten antamiseen liittyvässä oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7. luokan nivelvaiheeseen sekä päättöarviointiin tukemaan opettajien työtä ja yhtenäistämään arviointia. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvää osaamista kuvaavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan 8 vaadittavan tason.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen. Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä.

Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen tulee suunnitella ja toteuttaa oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota oppilaiden onnistumisiin ja oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä. Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Tällöin on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä sekä huolehtia siitä, ettei edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ole esteitä. Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että kukin oppilas ymmärtää tehtäväksi annon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tarvittaessa tieto- ja viestintäteknologiaa ja antaa suullisia näyttöjä. Myös oppilaiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuudesta sekä tarvittavista avustajapalveluista huolehditaan. Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen opetuskielen/ suomen kielen/ruotsin kielen taito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Samoin otetaan huomioon oppilaiden opiskelua varten mahdollisesti määritellyt opetuksen erityiset painoalueet.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kunkin oppilaan kielitausta sekä kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Jotta oppilas voi osoittaa edistymistään ja osaamistaan mahdollisista suomen tai ruotsin kielen puutteista huolimatta, arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin.

Itsearvioinnin edellytysten kehittäminen

Opetuksessa kehitetään oppilaiden edellytyksiä itsearviointiin antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan ja kehittämällä itsearviointitaitoja. Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Tarkoitus on, että opettajat auttavat oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja.

Alemmilla vuosiluokilla itsearviointitaitoja kehitetään auttamalla oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja vahvuuksiaan koulutyössä sekä tulemaan tietoiseksi työlle sovittavista tavoitteista. Opetusryhmän yhteistä arviointikeskustelua käytetään paljon, annetaan myönteistä palautetta ja osoitetaan, miten monenlaisin tavoin jokainen voi onnistua työssään. Ylemmillä luokilla huomion kiinnittäminen onnistumisiin ja vahvuuksiin on edelleen tärkeää, mutta oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyyttisempää. Se ohjaa oppilaita toimimaan yhä itseohjautuvammin. Myös tällöin opettajien on tärkeä kehittää oppilaiden keskinäistä arviointikeskustelua eli vertaisarviointia osana ryhmän työskentelyä. Näin oppilailla on mahdollisuus oppia antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta. Itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla jokainen oppilas voi tulla tietoisiksi edistymisestään ja ymmärtää, miten itse voi vaikuttaa oppimiseensa ja koulutyössä onnistumiseen.

6.3 Arvioinnin kohteet

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia.

Oppiminen arvioinnin kohteena

Oppimisen arviointi sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä. Edistymistä tarkastellaan suhteessa aiempaan osaamiseen ja asetettuihin tavoitteisiin. Oppimisen edistymisen huolellinen seuranta on tarpeen koko perusopetuksen ajan, jotta opetuksen, ohjauksen ja tuen keinoin voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

Osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella. Osaamisen tason arvioimiseksi oppilaan työn tuloksia tai suorituksia tarkastellaan mahdollisimman monipuolisesti. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltyjä arviointikriteerejä. Osaamisen kehittyminen nähdään koko perusopetuksen ajan vahvistuvana, kumuloituvana prosessina.

Oppilaita ohjataan sekä itsenäisesti että ryhmänä tarkastelemaan edistymistään ja työnsä tuloksia suhteessa tavoitteisiin ja niihin onnistumisen kriteereihin, joista on yhdessä keskustellen sovittu työtä aloitettaessa.

Työskentely arvioinnin kohteena

Oppilaiden työskentelytaitojen kehittäminen on yksi perusopetuksen keskeisistä tavoitteista. Opetuksessa tuetaan oppilaiden itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taitoja. Työskentelytaitoihin sisältyvät myös taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulun muussa toiminnassa. Opettajat ohjaavat oppilaita sekä yksilöinä että ryhmänä suunnittelemaan työtään ja käyttämään oppimista edistäviä työskentelytapoja. Oppilaita ohjataan myös tarkastelemaan suunnitelmien toteutumista sekä arvioimaan työskentelyn onnistumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä.

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista. Arviointi perustuu oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden sisältämiin työskentelyn tavoitteisiin. Työskentelyä koskeva monipuolinen palaute kaikissa opiskelutilanteissa edistää oppilaiden mahdollisuuksia tarkastella omaa työskentelyään ja kehittyä työskentelytaidoissa.

Käyttäytyminen arvioinnin kohteena

Käyttäytymisen ohjaus sekä käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää. Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Heille opetetaan koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja.

Käyttäytymistä arvioidaan ja oppilaille annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymien tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin. Oppilailla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun kasvatustavoitteita ja käyttäytymiselle asetettavia tavoitteita koskevaan keskusteluun ja tavoitteiden määrittelyyn.

Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Päättö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä.

6.4 Opintojen aikainen arviointi

Opintojen aikaisella arvioinnilla tarkoitetaan ennen päättöarviointia toteutettavaa arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuutta. Opintojen aikainen arviointi on kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla. Sen keskeisenä tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja tukea oppimista sekä edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitoja. Siihen sisältyy myös oppilaiden edistymisen ja osaamisen tason kuvaamista keskusteluin, arviointitiedottein ja todistuksin tiettyinä ajankohtina. Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävän usein.[65]

6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana

Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on luonteeltaan formatiivista. Tällöin arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Se edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa. Opintojen aikaisessa arvioinnissa tärkeätä on myös oppilaiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Se ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä. Oppilaita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan edistymisensä ja jäsentämään oman oppimisensa eri vaiheita sekä

[65] Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi. Palaute auttaa oppilaita vähitellen ohjaamaan omaa oppimistaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja käyttämään onnistumista parantavia oppimisstrategioita.

Opettajan antaman, oppimisprosessia näkyväksi tekevän ja oppimista edistävän palautteen tulee auttaa oppilaita hahmottamaan ja ymmärtämään

- mitä heidän on tarkoitus oppia
- mitä he ovat jo oppineet
- miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan.

Tällainen formatiivinen arviointi ja ohjaava palaute edistävät opiskeltavien asioiden jäsentymistä tieto- ja taitokokonaisuuksiksi sekä kehittävät oppilaiden metakognitiivisia taitoja ja työskentelytaitoja.

6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä

Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen tehtävää, oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia, jonka tulokset välitetään oppilaille todistuksissa tai arviointitiedotteissa. Perusopetusasetus velvoittaa antamaan kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle lukuvuositodistuksen, joka sisältää sanallisesti tai numeroin ilmaistut arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opintoohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.[66] Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on kokonaisarvio oppilaan koko lukuvuoden edistymisestä ja suoriutumisesta. Lukuvuositodistus on myös päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Vuosiluokilla 1-7 arviointi on sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Vuosiluokkien 8-9 todistuksissa käytetään numeroarviointia. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviointia. Yksilöllistettyjen oppimäärien arvioinnissa sanallista tai numeroarviointia käytetään opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Sanallista arviointia voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.

Numeroarvosana kuvaa keskimääräisenä summatiivisena arviona oppilaan osaamisen tasoa suhteessa tavoitteisiin kussakin oppiaineessa tai opintokokonaisuudessa. Sanallista arviointia käyttämällä voidaan antaa monipuolista palautetta oppilaan oppimisesta ja suoriutumisesta. Sanallisen arvioinnin avulla voidaan kuvata paitsi oppilaan osaamisen tasoa myös hänen edistymistään, vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan. Sanallisella arvioinnilla voidaan myös antaa numeroarvosanaa yksityiskohtaisempaa palautetta osaamisesta ja oppimisen edistymisestä oppiaineen eri osa-alueilla.

6.4.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että oppilaalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Oppilaan kokonaistilannetta tulee tarkastella riittävän ajoissa. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, ohjausta ja muuta tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisvaikeuksien, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan. Mikäli oppilaan koko vuosiluokan

[66] Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee asiasta keskustella hyvissä ajoin lukuvuoden aikana huoltajan ja oppilaan kanssa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.[67]

Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti

Perusopetuksen opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti[68]. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä luokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hän eroaa koulusta.

6.4.4 Arviointi nivelkohdissa

Valtioneuvoston asetuksessa säädetty tuntijako määrittää nivelkohdat, joiden mukaisesti perusopetus jakautuu vuosiluokkien 1-2, 3-6 sekä 7-9 muodostamiin kokonaisuuksiin.

Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

---

[67] Perusopetusasetus 11 §
[68] Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

Toisen vuosiluokan lopulla oppimisen arvioinnin pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Oppilaalle annetaan lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana ja vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota. Usein on tarpeen arvioida ja suunnitella yhdessä myös oppilaan tarvitsemaa ohjausta ja tukea. Nivelvaihetta lähestyttäessä korostuu opettajan, oppilaan ja huoltajan välinen vuorovaikutus. On tärkeää, että oppilaan omat arviot ja toiveet sekä huoltajan näkemykset tulevat kuulluiksi.

Oppilaan oppimisprosessin kannalta keskeisiä, laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin perustuvia näkökulmia, joihin opettaja kiinnittää huomiota arvioidessaan oppilaan edistymistä ja antaessaan siitä palautetta oppilaalle ja huoltajalle ovat:

- edistyminen kielellisissä valmiuksissa, erityisesti
  - kysymisen ja kuuntelemisen taidot
  - vuorovaikutustaidot ja taito ilmaista itseään eri keinoin
- edistyminen työskentelytaidoissa, erityisesti
  - taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
- edistyminen taidossa huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä

Lisäksi annetaan palautetta oppilaan opiskelun etenemisestä eri oppiaineissa. Lukuvuositodistuksessa ilmaistaan, onko oppilas saavuttanut kunkin oppiaineen tavoitteet hyväksyttävästi.

Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Kuudennen vuosiluokan lopulla oppilaalle annetaan lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Palautteessa kiinnitetään huomiota erityisesti työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen. Oppilas tarvitsee tietoa myös edistymisestään oppiaineissa ja laaja-alaisessa osaamisessa. Arviointikäytänteet ja palautteen antaminen suunnitellaan niin, että oppilas ja huoltaja saavat monipuoliseen tietoon perustuvan käsityksen oppilaan oppimisen edistymisestä. Erityistä huomiota kiinnitetään opiskelumotivaation tukemiseen.

Kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistuksessa annettavaa arviointia varten kaikkiin yhteisin oppiaineisiin on määritelty tavoitteista johdetut arviointikriteerit hyvää osaamista kuvaavalle sanalliselle arviolle tai numeroarvosanalle kahdeksan (8). Kriteerien avulla on kuvattu, millaista osaamista edellytetään kyseisen arvion tai arvosanan saavuttamiseksi. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan opettajan arvioinnin apuvälineitä. Sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja pohtii oppilaan edistymistä suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja osaamisen tasoa suhteessa valtakunnallisesti määriteltyihin arviointikriteereihin. Opettajan tulee käyttää näitä kriteerejä antaessaan oppilaalle sanallisen arvion tai numeroarvosanan kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistukseen. Oppilas saa hyvää osaamista kuvaavan sanallisen arvion tai arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

6.5 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarviointi ajoittuu oppiaineesta ja paikallisesta opetussuunnitelmaratkaisusta riippuen vuosiluokille 7, 8 tai 9. Päättöarviointiin johtavien arviointikäytäntöjen tulee olla oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisia.

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Päättöarvioinnin lähestyessä opettajien tehtävänä on lukuvuoden vielä ollessa käynnissä antaa oppilaille paitsi tietoa suoriutumisen nykytilasta ja -tasosta myös oppimista eteenpäin ohjaavaa arviointipalautetta. Samoin tulee huolehtia siitä, että oppilaat ja huoltajat ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Palautteen ja ohjauksen tulee olla riittävän yksityiskohtaista ja yksilöllistä. Mikäli ennakoidaan, että 9. luokan oppilas ei tukitoimista huolimatta suoriudu opinnoistaan ja on vaarassa jäädä luokalle, voidaan oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen siirtymisellä ehkäistä oppilaan kaikkien suoritusten raukeaminen. Oman opinto-ohjelman mukaan etenevää, vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käsitellään tarkemmin luvussa 5.

6.5.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Perusopetuksen päättöarvosanojen tulee olla annettu yhdenvertaisin perustein. Päättöarvosanan muodostamista varten on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin sekä vapaaehtoisen kielen A-oppimäärään valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit sekä päättöarvosanan muodostamisen periaatteet.

Perusopetuksessa oppilaan päättöarvosanaa ei muodosteta suoraan oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuovuositodistusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella. Koska osaamisen kehittyminen on aina kumuloituvaa, päättöarvosanan muodostamisen tulee perustua oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanaan kahdeksan (8) vaadittavan tieto- ja taitotason kussakin oppiaineessa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Oppilas on saavuttanut perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet oppiaineessa välttävästi (5) mikäli hän osoittaa jossakin määrin oppiaineelle asetettujen tavoitteiden mukaista osaamista. Tällöin oppilas on suorittanut yleisen oppimäärän ko. oppiaineessa hyväksytysti. Arvosanan muodostaminen perustuu myös tässä tapauksessa oppilaan osoittamaan keskimääräiseen osaamiseen, eli välttävän tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida hylätyn (4) suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen näissä opetussuunnitelman perusteissa määriteltyä oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus- oppiaineen oppimäärät.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida[69].
Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

[69] Perusopetuslaki 18 § 2 ja 3 mom.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja arvioinnissa käytetään päättöarvioinnin kriteerejä. Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin perustuen. Silloin arviointia ei tehdä suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota myös päättöarvioinnissa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja arviointi annetaan sanallisena.

6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja käyttää osaamisen tason määrittämisessä päättöarvioinnin kriteerejä.

Päättöarvioinnin kriteerejä tulee käyttää yhteisten oppiaineiden arvioinnissa myös silloin, kun oppilas on suorittanut opintonsa erityisen koulutustehtävän mukaisesti järjestetyssä opetuksessa.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat:

1. Lukuvuositodistus
2. Välitodistus
3. Erotodistus
4. Päättötodistus

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Todistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Sanallista arviota voidaan käyttää todistuksissa vuosiluokilla 1-7. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Merkittäessä arvio todistukseen numerona, todistukseen merkitään myös perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko. Muissa todistuksissa kuin päättötodistuksessa voidaan numeroarvosanaa aina täydentää sanallisilla arvioilla ja näin antaa palautetta sekä osaamisen tasosta että edistymisestä.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, arvio annetaan aina todistuksen liitteellä.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25 % on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan todistuksessa käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla. Toiminta-alueittain opiskeltaessa käytetään sanallista arviointia kaikilla vuosiluokilla. Sanallisesta arviosta on käytävä ilmi, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Välitodistus

Lukuvuoden aikana voidaan antaa välitodistuksia paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Välitodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, käyttäytymisen arviointimerkintää, uskonnon ja elämänkatsomustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin pyrkimistä varten. Yhdeksännen luokan oppilaalle annettavaa välitodistusta varten oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättöarvioinnissa. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä 9. vuosiluokalla annettavaan välitodistukseen.

Välitodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla annettavaa välitodistusta)
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, uskonnon ja elämänkatsomustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet

- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin muihin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin täsmennyksin:

- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5-10) ja sanoin (välttävä – erinomainen)
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään suoritettu oppimäärä tai oppimäärät
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25% on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita käytetty kieli.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään todistukseen numeroarvosana. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistukseen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorit-

tama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen valinnainen aine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty sekä merkintä opetussuunnitelman mukaisesta tuntimäärästä.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvioidaan numeroin.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

6.7 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja –asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa[70]. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat:

1. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä.

[70] Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

6.8 Paikallisesti päätetyt asiat

Arvioinnin keskeiset periaatteet perusopetuksessa

1. Arviointikulttuurin kehittäminen
2. Arvioinnin painopiste oppilaan arvostelusta/arvioinnista oppimisen arviointiin
3. Yhteistyö kotien ja huoltajien kanssa
4. Arvioinnin monipuolisten menetelmien korostuminen
5. Työskentelyn arviointi
6. Oppilaalle annetaan monia eri mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan
7. Suhteellisen arvioinnin purkaminen, oppilaita ei siis verrata toisiinsa
8. Arviointi perustuu asetettuihin tavoitteisiin ja niiden perusteella laadittuihin kriteereihin
9. Itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin korostaminen
10. Maahanmuuttajataustaisten, vieraskielisten ja tukea tarvitsevien oppilaiden oppimisen
11. arviointi ja päättöarviointi
12. Laaja-alainen osaaminen ja sen arviointi
13. Arviointi on myös opettajien itsearvioinnin ja reflektoinnin väline

Arviointikulttuurin kehittämisen paikalliset painopisteet

Arvioinnin erilaisten tehtävien tulee olla selviä ja ymmärrettäviä oppilaalle ja opettajalle.

Jokaisella opettaja on selvillä arvioinnilla pelisäännöt (mitä arvioidaan, miten arvioidaan, milloin arvioidaan ja kuka arvioi), joita noudatetaan käytännön arviointilanteissa.

Kriteerien avaaminen ja käyttö arvioinnin perusteena koko prosessin ajan on reilua ja läpinäkyvää sekä auttaa oppilasta/opettajaa suunnittelemaan ja toteuttamaan opiskeluaan/opetustaan ja asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Huom. 2.luokan nivelvaihe, 6. luokan nivelvaihe ja päättöarviointi.

Monipuolinen arviointi antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan monella eri tavalla ja opettajalle mahdollisuuden muodostaa laaja ja kattava näkemys oppilaan osaamisesta.

Arvioinnista tiedottaminen: Oppilas kokee, että hänen arviointinsa on objektiivisuuteen pyrkivään ja perustuu oikeudenmukaisuuden periaatteisiin sekä oppilaiden tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen kohteluun.

Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuksien arvioinnin kehittäminen: ajattelu ja oppimaan oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus- ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen.

Sähköisen arvioinnin kehittäminen.

Arvioinnin tehtävät

Auttaa oppilasta hahmottamaan ja ymmärtämään

- mitä hänen on tarkoitus oppia,
- mitä hän on jo oppinut,
- miten hän voivat edistää omaa oppimistaan,
- miten hän voi parantaa/kehittää työskentelyään ja käyttäytymistään.

Antaa palautetta oppilaalle siitä, miten hän on saavuttanut asetut tavoitteet.

Opettajan tehtävänä on ohjata ja auttaa oppilasta seuraavien tavoitteiden asettamisessa.

- Ohjata oppilasta oppimisprosessissa ja tarkoituksenmukaisten työtapojen valinnassa.
- Antaa jonkin oppimiskokonaisuuden, oppiaineen tai oppiainekokonaisuuden päätteeksi arvosana.

Arviointi

- Antaa palautetta opettajalle siitä, miten oppilaat ovat päässeet asetettuihin tavoitteisiin.
- Auttaa opettajaa suunnittelemaan ja toteuttamaan opetustaan niin, se tukee oppilaiden oppimista.
- Auttaa opettajaa valitsemaan tarkoituksenmukaisia opetusmenetelmiä ja oppimisympäristöjä sekä muokkaamaan opetustaan suhteessa oppilaille asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioinnin kohteet

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Arvioinnilta edellytetään näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia, monipuolisia arviointimenetelmiä ja suunniteltua dokumentointia.

Opettaja arvioi oppilaan edistymistä suhteessa tavoitteisiin ja osaamisen tasoa suhteessa arviointikriteereihin.

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostumista.

Käyttäytyminen arvioidaan oma kokonaisuutena eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arviointiin.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on huomioitu oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöalueiden määrittelyssä ja siten laaja-alaisen osaamisen arviointi on osa oppiaineen arviointia.

Monialaisen oppimiskokonaisuuden arvioinnissa annetaan oppilaalle palautetta työskentelystä ja osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettaessa sanallista arviointia tai arvosanaa.

Opintojen aikainen arviointi: arviointi lukuvuoden aikana

Formatiivinen arviointi

Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on formatiivista, mikä tarkoittaa lukuvuoden aikana tehtävää päivittäistä arviointia osana opetusta ja työskentelyä. Formatiivinen arviointi perustuu opettajan havainnointiin oppilaan toiminnasta ja erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin dokumentoitaviin oppimistehtäviin. Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilasta palautteen avulla ja kertoa oppilaalle, miten hän on suoriutunut suhteessa annettuihin tavoitteisiin.

Summatiivinen arviointi

Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen, opintojakson tai oppimiskokonaisuuden päättyessä tehtävää oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia, jonka tulokset välitetään oppilaille todistuksissa ja / tai arviointitiedotteissa. Summatiivisen arvioinnin tehtävä on kuvata oppilaan osaamista = edistymistä ja suoritustasoa.

Luokilla 1-3 summatiivinen arviointi ilmaistaan sanallisesti. Luokilla 4-9 summatiivinen arviointi ilmaistaan numeroarvosanalla, joka osoittaa oppilaan saavuttaman osaamistason. Numeroarvosanaa voi täydentää sanallisella arvioinnilla.

Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arviointikriteereistä (mitä arvioidaan), itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista sekä käytettävistä menetelmistä opettaja tiedottaa lukuvuoden alkaessa ja lukuvuoden aikana oppilaita ja huoltajia.

Oppilaan oppimisen edistymisestä, käyttäytymisestä ja työskentelystä opettaja tiedottaa lukuvuoden alkaessa ja lukuvuoden aikana oppilaita ja huoltajia.

Lisäksi annetaan ohjaavaa, motivoivaa, kehittävää ja tilanteen toteavaa realistista palautetta suullisesti ja kirjallisesti oppimisen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä vähintään kaksi kertaa lukukaudessa. Syyslukukaudella väliarviointi on loka-marraskuussa ja syyslukukauden päättyessä. Kevätlukukaudella väliarviointi on maalis-huhtikuussa ja lukuvuoden päättyessä.

Opettajat laativat oppiainekohtaisen lukuvuosisuunnitelman elokuun loppuun mennessä. Arviointikerrat kirjataan oppiainekohtaiseen lukuvuosisuunnitelmaan.

Opintojen aikainen arviointi: arviointi lukuvuoden päättyessä

Vuosiluokilla 1-2 arvioidaan sanallisesti lukemisen, kirjoittamisen ja matematiikan osaamista sekä työskentelyä ja käyttäytymistä.
Vuosiluokalla 2 arvioidaan nivelvaiheen kriteereiden mukaisesti.

Vuosiluokilla 1-3 annetaan sanallinen arviointi syyslukukauden päätteeksi ja lukuvuositodistuksessa lukuvuoden päätteeksi.

Vuosiluokasta 3 alkaen arvioinnissa kiinnitetään huomiota oppiaineen, työskentelyn ja käyttäytymisen kriteereihin arvioinnin perusteena tavoitteellisen oppimisen edistämiseksi.

Vuosiluokalla 6 oppiaineet arvioidaan nivelvaiheen kriteereiden mukaisesti.

Vuosiluokilla 7-9 arvioinnissa huomioidaan päättöarvioinnin kriteerit.

Vuosiluokilla 4-9 annetaan numeerinen arviointi syyslukukauden päätteeksi ja lukuvuositodistuksessa lukuvuoden päätteeksi.

Numeerista arviointia voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla.

Palautteen antamisen periaatteet, kokonaisuus ja pedagoginen tehtävä oppimisen edistämisessä

Palaute on kaiken oppimisen moottori; palaute on oppijan oikeus ja opettajan velvollisuus.

Hyvän palautemekanismin elementit ovat

- selkeä kuvaus vaaditusta suoriutumisesta (oppiminen, työskentely ja käyttäytyminen)
- tieto oppilaan senhetkisestä suoriutumistasosta
- vertailu, joka tähtää tiedon tuottamiseen näiden kahden välisestä erosta ja tämän tiedon käyttö mahdollisen eron mahdolliseksi kiinnisaamiseksi

Opettajat huolehtivat, että oppilaat saavat alusta lähtien oppimista ohjaavaa ja kannustavaa palautetta edistymisestä, joka sisältää myös tilanteen toteavaa realistista palautetta joko sähköisesti, kirjallisesti tai/ja suullisesti. Arviointikeskustelut ovat suunniteltuja palautteen antamisen tilanteita, jotka dokumentoidaan ja joiden tukena on hyvä olla kriteerit.

Opettajan auttaa oppilasta hahmottamaan, mitä on tarkoitus oppia, mitä he ovat oppineet ja miten he voivat edistää oppimistaan. Palautteessa tulee kiinnittää huomiota oppilaan vahvuuksiin ja rohkaisun antamiseen myös prosessista eikä ainoastaan lopputuloksesta.

Palaute on aina myös kehollista (ilmeet, eleet, ääni…) ja se voi olla kirjallista tai suullista.

Itsearvioinnin edellytysten tukeminen; itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin periaatteet

Itsearvioinnissa on kysymys oppilaan oikeudesta saada vaikuttaa omaan oppimisensa, työskentelynsä ja käyttäytymisen tavoitteiden asetteluun, oppimisprosessiin sekä tavoitteiden ja tulosten vertailuun. Itsearviointiin liittyy kiinteästi reflektointi eli valmius pohdiskella omaa toimintaa sekä ohjata ja muuttaa sitä; miksi tein niin kuin tein ja miten voisin muuttaa toimintaani.

Itsearviointi lisää itsetiedostusta ja syventää käsitystä arvioinnin merkityksestä, mutta oppilasta ei saa jättää oman arviointinsa varaan. Oppilaalla on aina oikeus aikuisen rakentavaan palautteeseen.

Itsearvioinnin oppimiseksi oppilaan tulisi kuitenkin arvioida omaa oppimistaan, työskentelyään ja käyttäytymistä säännöllisesti. Itsearvioinnin oppiminen edellyttää myös arviointikriteerin tulkinnan oppimista eli mitä kriteeri tarkoittaa käytännössä. Esim. monet työskentelyn kriteerit edellyttävät oppilaan tekevän näkyväksi työskentelynsä, koska vastaavasti opettajan arviointi työskentelystä perustuu havainnointeihin.

Itsearviointia ei opita hetkessä ja siksi sitä tulee opettaa ja siihen ohjata ensimmäisestä luokasta alkaen. Itsearviointi on tärkeä keino herättää oppilas passiivisuudesta ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, työskentelystään ja käyttäytymisestään.

Sallan kunnan perusopetuksessa itsearviointia toteutetaan vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa 1-2 luokilla luokkakohtaisesti ja 3-9 luokilla oppiainekohtaisesti opettajan päättämänä ajankohtana. Itsearviointi toteutetaan kirjallisesti itsearviointilomakkeilla tai vapaamuotoisesti itsearviointitehtävillä. Oppilas asettaa oppimiselleen, työskentelylleen ja käyttäytymiselle tavoitteita ja itsearvioi oppimistaan ja osaamistaan kirjallisesti tai sähköisesti.

Itsearviointia käytetään arviointikeskustelujen pohjana. Jokainen opettaja luo oman käytäntönsä miten ja milloin oppilas itsearvioi ja milloin ja miten toteutetaan arviointikeskustelu (vastavuoroinen dialogi), jossa oppilas itsearvioi ja opettaja antaa rakentavan palautteen.

Itsearvioinnissa voidaan käyttää myös oppimiselle tärkeitä tunneilmapiiriä kuvaavia kuvia ja/tai luonteenvahvuuksia kuvaavia hahmoja.

Vertaisarvioinnin periaatteet

Vertaisarvioinnin lupaavuus perustuu sen yhteistoiminnallisuuteen; oppilaat voivat tukea toistensa oppimista, oppia toisiltaan onnistumisia/epäonnistumisia sekä oppia uusia asioita ja tekemisen tapoja.

Alemmilla luokilla (1-4) annetaan myönteisestä palautetta ja osoitetaan miten monenlaisin tavoin jokainen voi onnistua työssään. Ylemmillä luokilla korostuu oppilaan antama ja saama rakentava palaute, tietoiseksi tuleminen omasta edistymisestään ja ymmärrys miten itse voi vaikuttaa oppimiseensa.

Vertaisarviointia tulee opettaa kuten itsearviointia ja arviointikriteerien avaaminen on tärkeää. Vertaisarviointi voi harjoitella aluksi jonkun ulkopuolisen henkilön tekemän tuotoksen ja toiminnan arvioinnilla. Vertaisarvioinnin vaikeudet eri ikävaiheissa tulee myös tiedostaa ja tuoda esille kaikille osallisille esim. ystävyyssuhteet voivat vaikuttaa palautteeseen.

Sallan kunnan perusopetuksessa vertaisarviointia käytetään kaikissa oppiaineissa seuraavilla käytännön pelisäännöillä:

- anna palautetta siitä mistä on sovittu esim. työskentelystä
- älä keskity virheisiin vaan anna palautetta onnistumisista
- perustele arviointisi esim. havainnoilla tai esimerkillä
- jos et ymmärrä saamaasi palautetta tai olet eri mieltä, pyydä täsmennystä
- ole avoin palautteelle
- älä arvioi henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Opinnoissa etenemisen, luokalta siirtymisen ja luokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

- Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään arvosanoja 5 tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalla vuosiluokalle
- Oppilas voi siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen suorituksensa olisi jossakin aineessa hylätty jos arvioidaan hänen selviytyvän seuraavan vuosiluokan opinnoista. Päätöksen tästä tekevät luokanopettaja/aineenopettaja yhdessä koulunjohtajan kanssa.

- Oppilas voidaan jättää luokalle, jos hänen suorituksensa yhdessä tai useammassa aineessa on hylätty. Ennen luokalle jättämistä tarjotaan mahdollisuus osoittaa osaamistaan suullisella tai kirjallisella tai muulla arviointimenetelmällä. Tämä voidaan tehdä lukuvuoden aikana ja lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Tarkempi toimintamalli määritetään koulun lukuvuosisuunnitelmassa.
- Oppilas voidaan jättää luokalle jos se on yleisen koulumenestyksen vuoksi tarkoituksenmukaista.
- Huoltajaa tiedotetaan ja annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi ajoissa mahdollisesta luokalle jäämisestä.

Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti

- Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva saa lukuvuositodistuksen suorittamistaan opinnoista ja siirtyy seuraavalle vuosiluokalle
- Oman opinto-ohjelman mukaan etenevä voidaan jättää luokalle vain yleisen heikon koulumenetyksen vuoksi.

Toisen ja kolmannen vuosiluokan nivelvaiheeseen liittyvän arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt

Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arvioinnissa kiinnitetään huomiota

- edistymiseen kielellisissä valmiuksissa
- kysymisen ja kuuntelemisen taidot
- vuorovaikutustaidot ja taito ilmaista itseään eri keinoin
- edistyminen työskentelytaidoissa
- taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmissä
- Edistyminen taidoissa huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä.

Lukuvuositodistuksessa ilmaistaan onko oppilas saavuttanut kunkin oppiaineen tavoitteet hyväksytysti.

Kuudennen ja seitsemännen vuosiluokan nivelvaiheiseen liittyvät arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt

Kuudennen vuosiluokan lopuksi annettavaa arviointia varten kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin on määritelty tavoitteista johdetut arviointikriteerit hyvää osaamista kuvaavalle sanalliselle arvioinnille tai numeroarvosanalle 8.

Oppilas saa hyvää osaamista kuvaavan sanallisen arvion tai arvosanan 8, mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista.

Valinnaisten aineiden arviointi

Valinnaisten aineiden arviointi toteutetaan Opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet ja arviointiperusteet

Käyttäytymiselle asettavat tavoitteet

Arviointi kohdistuu siihen miten asiallisesti ja hyviä tapoja noudattaen oppilas käyttäytyy, kuinka hän ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön sekä miten hän noudattaa yhteisesti sovittuja pelisääntöjä.

Arviointimenetelmät

- opettajan havainnointi ja palaute käyttäytymisestä
- opettajan kirjaukset käyttäytymisen arvioinnin kriteerien mukaisesti
- oppilaan itsearviointi
- vertaisarviointi

Milloin arvioidaan ja kuka arvioi

- sanallisesti opintojen aikana
- numeerisesti luokilla 4- 9 vähintään kerran lukukauden päättyessä, päättöarvioinnissa käyttäytymistä ei arvioida
- jokainen oppilasta opettava opettaja arvioi oppilaan käyttäytymisen, josta muodostuu ns. hajautettu käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymisen arvioinnin kriteerit.

Arviointi	**Asiallinen käyttäytyminen ja hyvät tavat**	**Muiden ihmisten huomioon ottaminen**	**Ympäristön huomioon ottaminen**	**Pelisääntöjen noudattaminen**
Erinomainen (9-10) Ymmärtää-taso	Osaa oma-aloitteisesti ja itsenäisesti. Osaa toimia tilanteeseen sopivalla tavalla. Kielenkäyttö asiallista ja kohteliasta. Luotettava, rehellinen ja oikeudenmukainen.	Osaa oma-aloitteisesti ja itsenäisesti. Edistää työrauhaa ja rakentaa myönteistä ilmapiiriä.	Osaa oma-aloitteisesti ja itsenäisesti. Huolehtii yhteisestä omaisuudesta ja ympäristöstä.	Osaa oma-aloitteisesti ja itsenäisesti. Noudattaa toiset huomioiden ja pelisääntöjen merkityksen ymmärtäen.
Hyvä (8) Taitaa-taso	Osaa itsenäisesti. Kielenkäyttö asiallista. Käyttäytyy moitteettomasti	Osaa itsenäisesti. Antaa työrauhan ja työskentelee kaikkien kanssa.	Osaa itsenäisesti. Huolehtii omasta työympäristöstään.	Osaa itsenäisesti. Noudattaa pelisääntöjä.
Tyydyttävä (7) Tietää-taso	Osaa ohjattuna. Ajoittain epäasiallista kielenkäyttöä ja/tai käyttäytymistä.	Osaa ohjattuna. Häiritsee työrauhaa ajoittain. Yhteistyö kaikkien kanssa ei onnistu.	Osaa ohjattuna. On välinpitämätön.	Osaa ohjattuna. Rikkoo pelisääntöjä vaikka tietää ja ymmärtää ne.
Välttävä (5-6) Tuettu-taso	Osaa tuettuna. Kielenkäytössä ja käytöksessä epäasiallisuutta, röyhkeyttä tai ylimielisyyttä.	Osaa tuettuna. Muiden ihmisten häirintää ja kiusaamista.	Osaa tuettuna. Sotkemista ja rikkomista.	Osaa tuettuna. Rikkoo pelisääntöjä Aiheuttaa toiminnallaan vaaratilanteista tai/ja vahingoittaa toisia.

Työskentelyn arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet ja arviointiperusteet

Työskentelytaidot

- taito säädellä omaa työskentelyään
  - taito huolehtia työskentelyvälineistä
  - taito huolehtia tehtävistä
- taito arvioida omaa työskentelyään
  - taito ottaa palautetta vastaan
  - taito reflektoida mistä oma työskentely aiheutuu
- taito toimia vastuullisesti
  - taito suunnitella omaa työtään
  - taito ryhtyä työhön ”aloittaa”

  - taito saattaa loppuun työ
- yrittää parhaansa
  - taito keskittyä työhön
  - taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa

Työskentelyn arviointimenetelmät
- opettajan havainnointi ja palaute työskentelystä
- opettajan kirjaukset työskentelyn arvioinnin kriteerien mukaisesti
- oppilaan itsearviointi
- vertaisarviointi

Milloin arvioidaan ja kuka arvioi
- sanallisesti opintojen aikana
- työskentely on osa oppiaineen arvosanaa

Työskentelyn arvioinnin kriteerit.

Arviointi	**Taito säädellä omaa työskentelyään**	**Taito arvioida omaa työskentelyään**	**Taito toimia vastuullisesti**	**Taito yrittää parhaansa**
Erinomainen (9-10) Ymmärtää-taso	Osaa oma-aloitteisesti ja itsenäisesti.	Osaa oma-aloitteisesti ja itsenäisesti.	Osaa oma-aloitteisesti ja itsenäisesti.	Osaa oma-aloitteisesti ja itsenäisesti.
Hyvä (8) Taitaa-taso	Osaa itsenäisesti.	Osaa itsenäisesti.	Osaa itsenäisesti.	Osaa itsenäisesti.
Tyydyttävä (7) Tietää-taso	Osaa ohjattuna.	Osaa ohjattuna.	Osaa ohjattuna.	Osaa ohjattuna.
Välttävä (5-6) Tuettu-taso	Osaa tuettuna.	Osaa tuettuna.	Osaa tuettuna.	Osaa tuettuna.

Todistukset ja niiden antamiseen liittyvät käytännöt sekä sanallisen ja numeroarvioinnin käyttö todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa

Todistuksiin ja niiden antamiseen liittyvissä käytännöissä sekä numeroarvioinnin käyttämisessä toimitaan opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Tiedottamisen ja arviointipalautteen antamisen muodot ja ajankohdat sekä yhteistyö huoltajien kanssa

Tiedottaminen

- Opettaja tiedottaa huoltajia lukuvuoden alkaessa ja aikana opettamiensa aineiden tavoitteista, sisällöistä, kriteereistä ja arviointikäytännöistä sekä käyttäytymisen ja työskentelyn arvioinnista
- Arvioinnista tiedotetaan koulun kotisivuilla ja syystiedotteessa

Yhteistyö huoltajien kanssa
- Wilma-viestintä tms. ja keskustelut oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen tavoitteista ja kriteereistä

- Wilma-viestintä tms. ja keskustelut koulun arviointikäytänteistä
- tammi-helmikuussa luokanohjaajan/luokanopettajan ja huoltajan ja oppilaan kanssa käytävä keskustelu, jolla on tilanteen toteava, ohjaava, motivoiva ja kehittävä merkitys oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen.

LUKU 7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden. Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Oppilashuolto sisältyy lukuun 8[71].

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä[72]. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun.

---

[71] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 § (1287/2013)
[72] Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päättövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päättövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea[73]. Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Yksilökohtaisen oppilashuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso luku 8 Oppilashuolto).

[73] Valtioneuvoston asetus (422/2012)

7.2 Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

7.3 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti [74]. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

---

[74] Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

7.3.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa[75]. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan [76]. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa[77]. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

---

[75] Laki perusopetuslain muuttamisesta 16 a § (1288/2013)
[76] Perusopetuslaki 16 a § 3 mom. (642/2010)
[77] Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opintoohjelman mukaisesti
- opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin
- perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan.

Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

7.4 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta[78]. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiopetusta ja osa-aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys[79]. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.[80]

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen

[78] Perusopetuslaki 17 § 1 mom. (642/2010)
[79] Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010) ja hallintolaki (434/2003) 34 - 36 §
[80] Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010)

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti[81]. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen[82]. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla[83]. Päätös on aina perusteltava[84]. Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten[85]. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä[86]. Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas

[81] Hallintolaki (434/2003)
[82] Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)
[83] Hallintolainkäyttölaki (586/1996) 14 § ja perusopetuslaki 42 § 2 mom. (642/2010)
[84] Hallintolaki 45 § 1mom.
[85] Perusopetuslaki 17 § 4 mom. (642/2010)
[86] Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.[87] Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä[88]. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

---

[87] Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)
[88] Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOIKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi[89]. Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin[90]. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

---

[89] Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

[90] Perusopetuslaki 3 § 2 mom. (477/2003) ja 11 § 1 mom. (453/2001)

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiselle kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18 §:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä[91]. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa[92].

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

---

[91] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 2 mom.
[92] Perusopetusasetus 5 § 1 mom.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin[93]. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta[94]. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta[95]. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.[96] Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta [97] . Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.[98]

---

[93] Perusopetuslaki 25 § 2 mom.
[94] Perusopetuslaki 25 § 1 mom.
[95] Perusopetuslaki 9 § 2 mom.
[96] Hallituksen esitys Eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 86/1997)
[97] Perusopetuslaki 26 a § 1 mom. (1288/1999)
[98] Perusopetuslaki 27 §

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piirin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain[99]. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain [100]. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä [101]. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyyden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen

---

[99] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 3 mom.
[100] Perusopetuslaki 18 § 1 mom.
[101] Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta[102]. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopetuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

---

[102] Perusopetuslaki 16 § 1 mom. (642/2010)

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa[103]. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla[104]. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

---

[103] Perusopetuslaki 16 § 2 mom. (642/2010)
[104] Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

7.6 Paikallisesti päätetyt asiat

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestäminen

Oppilaan hyvinvointia ja oppimista tuetaan Sallan kunnan perusopetuksessa yhteisöllisen toimintakulttuurin avulla. Monipuoliset oppimisympäristöt, sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja tukevat menetelmät, ryhmäytymistä tukevat toimenpiteet sekä joustavat opetusjärjestelyt muodostavat pohjan koulun tarjoamalle tuelle.

Alakoulu tekee yhteistyötä esiopetuksen kanssa. Siirtymävaiheessa oppilaan koulunkäyntiä tuetaan kouluvierailujen, vastavuoroisen keskustelun ja tiedonsiirron avulla. Tavoitteena on muodostaa toimivia opetusryhmiä, lisätä oppilaantuntemusta ja mahdollistaa oppilaalle turvallinen koulupolku. Samoin toimitaan siirryttäessä alakoulusta yläkouluun.

Jokaisen opettajan on seurattava ja ohjattava päivittäistä oppimista ja hyvinvointia ja tehtävä sen perusteella arviointia mahdollisen tuen tarpeesta. Tuki annetaan ensisijaisesti omassa ryhmässä.

Erityisopettaja tekee vuosittain kaikille alkuopetuksessa oleville oppilaille seulonnan.
Muiden vuosiluokkien seulonnat kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Luokanopettaja/aineenopettaja, erityisopettaja ja koulunjohtaja ja mahdollinen muu henkilöstö suunnittelee oppimisen tukeen liittyvät toimenpiteet.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan ja toteutetaan oppilaan yksilölliset tarpeet huomioiden yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa. Oppilasta tuetaan osallistumaan ja sitoutumaan ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti oman oppimisensa kehittämiseen ja asioidensa käsittelyyn.

Koulunkäynninohjaajat toimivat luokissa luokkakohtaisia ohjaajina. Mahdollinen henkilökohtainen avustaminen sisältyy pääsääntöisesti luokkakohtaisen koulunkäynninohjaajan tehtäviin.

Perusopetuksen kolmiportaisen tuen toimintakaaviossa kuvataan etenemisprosessi ja vastuutahot.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Yleisessä tuessa eriyttäminen on yksi keskeisimmistä tukitoimenpiteistä. Oppilaan oppisisällöissä tulee tarvittaessa varioida laajuutta, syvyyttä ja etenemisnopeutta. Oppilaiden lievätkin oppimisvaikeudet ja kielitausta tulee ottaa huomioon opetus- ja arviointitilanteissa. Arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin. Yleisen tuen suunnitelma laaditaan, mikäli oppilaan tarvitsema tuki on säännöllistä ja kohdennettua. Yleisen tuen oppimissuunnitelmaa hyödynnetään arvioitaessa tehostetun tuen tarvetta ja laadittaessa pedagogista arviota.

Tehostettuun tukeen siirrytään, mikäli yleinen tuki ei riitä. Tehostetussa tuessa tukitoimet ovat yleistä tukea laajemmat ja oppilaalle annetaan tarkoituksen mukaisesti valitut tuen muodot. Erityisiä painoalueita käytettäessä ei karsita oppiaineen tavoitteita vaan oppisisältöjä. Tällöin oppilasta autetaan ottamaan haltuun opinnoissa etenemisen kannalta oppiaineiden keskeiset sisällöt, jotka on kirjattu kunkin vuosiluokan opetussuunnitelmaan. Painoalueet eivät voi olla alempien vuosiluokkien tavoitteita tai sisältöjä. Painoalueeksi valitut sisällöt kuvataan oppilaan oppimissuunnitelmassa kuten myös se, mitä muuta tukea oppilas saa ja minkälaisin tavoin hän voi osoittaa osaamisensa. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen sisällöistä oppimissuunnitelmaan kirjatut painoalueet edustavat. Oppilaalle ja huoltajalle tulee selvittää, miten valittujen sisältöjen hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Erityiseen tukeen siirrytään, jos todetaan, että oppilaan saama tehostettu tuki ei ole riittävä. Oppilaalle tehdään erityisen tuen päätös, jossa päätetään myös pääsääntöinen opetusryhmä.

PERUSOPETUKSEN TUEN TOIMINTAKAAVIO

HUOLI OPPILAASTA HERÄÄ

KARTOITETAAN OPPILAAN KOKONAISTILANNE YHTEISTYÖSSÄ KODIN KANSSA

➔ *oppilaan luokanopettaja / luokanohjaaja*

- kysely kaikille oppilaan kanssa työskenteleville (lomake)

YLEINEN TUKI

Tarvittaessa **YLEISEN TUEN** OPPIMISSUUNNITELMA

➔ *luokanopettaja / luokanohjaaja*

- päivitys loka-marraskuussa

YLEINEN TUKI riittää

YLEINEN TUKI ei riitä

PEDAGOGINEN ARVIO

➔ *luokanopettaja / luokanohjaaja*

- tehdään yhteistyössä kodin kanssa
- kysely kaikille oppilasta opettaville opettajille (lomake)

** erityisopettaja toimii kirjaajana*

MONIAMMATILLINEN OPPIMISEN TUEN RYHMÄ

➔ *erityisopettaja*

- käsittelee pedagogisen arvion

YLEINEN TUKI jatkuu

TEHOSTETTU TUKI

TEHOSTETTU TUEN OPPIMISSUUNNITELMA

➔ *luokanopettaja / luokanohjaaja*

- mukana luokanopettaja / luokanohjaaja / mahdollisesti aineenopettaja ja oppilas
- yhteistyössä kodin kanssa

** erityisopettaja toimii kirjaajana*

OPPIMISSUUNNITELMAN SEURANTA

➔ *erityisopettaja, oppilaan opettajat*

- päivitetään loka-marraskuussa

TARVITTAESSA TEHOSTETUN TUEN ARVIOINTI

➔ *luokanopettaja / luokanohjaaja*

➔ *oppilashuollollinen ryhmä*

- pedagoginen arvio tai pedagoginen selvitys (lomake)
- mahdollinen psykologin / lääkärin / sos.toimen selvitys

*erityisopettaja toimii kirjaajana

Oppilas siirtyy YLEISEEN TUKEEN

TEHOSTETTU TUKI ei riitä

TEHOSTETTU TUKI jatkuu

ERITYISEN TUEN PÄÄTÖS (lomake)

➔ *sivistystoimenjohtaja*

ERITYINEN TUKI

HOJKS (lomake)

- yhteistyössä kodin kanssa

➔ *luokanopettaja / luokanohjaaja, aineenopettaja, koulunkäynninohjaaja, muut asiantuntijat*

*erityisopettaja toimii kirjaajana

HOJKS:N SEURANTA JA ARVIOINTI

➔ *erityisopettaja, oppilaan opettajat*

➔ *oppilashuollollinen ryhmä*

➔ *luokanopettaja / luokanohjaaja*

- päivitetään loka-marraskuussa
- pedagoginen selvitys (lomake)
- aina 2. lk:n ja 6. lk:n lopussa tai tuen tarpeen muuttuessa

* erityisopettaja toimii kirjaajana

Oppilas siirtyy TEHOSTETTUUN TUKEEN

ERITYINEN TUKI jatkuu

ERITYINEN TUKI LOPPUU

➔ *sivistystoimenjohtajan päätös*

➔ vastuuhenkilö

- moniammatillinen oppimisen tuen ryhmä: rehtori, EO, LO, AO,

- Yleisen tuen oppimissuunnitelma, pedagoginen arvio, tehostetun tuen oppimissuunnitelma, pedagoginen selvitys ja HOJKS kirjataan Wilmaan.
- Erityisen tuen päätös ja pedagoginen selvitys arkistoidaan sivistystoimistossa.

Eri tukimuotoja

Tukea voidaan järjestää oppilaan omassa opetusryhmässä työjärjestykseen kuuluvien oppituntien aikana tai oppituntien ulkopuolella.

YLEINEN TUKI	TEHOSTETTU TUKI	ERITYINEN TUKI
Eriyttäminen	Eriyttäminen	Eriyttäminen
Joustavat ryhmittelyt: esim. jako-tunnit, samanaikaisopetus	Joustavat ryhmittelyt	Joustavat ryhmittelyt
Kodin ja koulun yhteistyö	Kodin ja koulun yhteistyö	Kodin ja koulun yhteistyö
Läksykerho	Läksykerho	Läksykerho
Tukiopetus	Tukiopetus	Tukiopetus
Osa-aikainen erityisopetus	Osa-aikainen erityisopetus	Osa-aikainen / kokoaikainen eri-tyisopetus
Oppilaan ohjaus	Oppilaan ohjaus	Oppilaan ohjaus
Oppilashuollon tuki	Oppilashuollon tuki	Oppilashuollon tuki
Oppimissuunnitelma	Oppimissuunnitelma	HOJKS ja yksilöllistäminen
	Opiskelun erityiset painoalueet	Opiskelun erityiset painoalueet
Apuvälineet yms.	Apuvälineet yms.	Apuvälineet yms.
Koulunkäynninohjaajan tuki	Koulunkäynninohjaajan tuki	Koulunkäynninohjaajan tuki
		Pidennetty oppivelvollisuus
		Toiminta-alueittain opiskelu

Aloitteen oppilaan tarvitsemasta tuesta voi tehdä oppilas itse, huoltaja, luokanopettaja, aineenopettaja, koulunkäynninohjaaja, erityisopettaja, koulupsykologi tai -kuraattori aina, kun huoli koulunkäynnin sujumisesta herää. Tukimuotojen tavoitteena on, että oppilaan koulunkäynti sujuu parhaalla mahdollisella tavalla. Opettajat tekevät tiivistä yhteistyötä tarkoituksenmukaisen oppimisen tuen järjestämiseksi.

Pidennetyn oppivelvollisuuden järjestämisessä noudatetaan samoja oppimisen ja koulunkäynnin tuen periaatteita.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus suunnitellaan aina yksilöllisesti.

Tukiopetus

Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Sitä voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä, pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti.

Tukiopetuksen käytännön järjestelyt, tiedottamisen ja yhteydenpidon huoltajiin hoitaa tukiopetusta antava opettaja. Annettu tukiopetus kirjataan wilmaan. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä.

Ennen kuin oppilaan menestyminen oppiaineessa tai aineryhmässä arvioidaan heikoksi, hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua tukiopetukseen.

Huoltajille tiedotetaan tukiopetuksen käytännön järjestelyistä koulun syystiedotteissa, vanhempainilloissa ja vanhempaintapaamisissa.

Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikaisessa erityisopetuksessa oppilas käy sovitun määräajan saamassa erityisopetusta oppimisen ongelmiin. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta joko tunnin, päivän tai pidemmän ajan. Osa-aikainen erityisopetus on siis nimensä mukaisesti osa-aikaista ja oppilas ei voi olla koko lukuvuotta osa-aikaisessa erityisopetuksessa.

Erityisopettaja toimii kouluyhteisössä myös konsultoivana yhteistyöhenkilönä oppilaan oppimisen parhaaksi ja vastaa oppimisen tukemisesta yhdessä luokanopettajan / aineenopettajan kanssa.

Huoltajille tiedotetaan osa-aikaisen erityisopetuksen käytännön järjestelyistä koulun syystiedotteissa, vanhempainilloissa ja vanhempainvarteissa.

Avustaja- ja tulkitsemispalvelut sekä apuvälineet

Avustaja- ja tulkitsemispalveluiden sekä apuvälineiden käyttö arvioidaan ja järjestetään yksilöllisesti ja moniammatillisessa yhteistyössä.

LUKU 8 OPPILASHUOLTO

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä[105].

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus[106].

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää[107]. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.[108] Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

---

[105] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.
[106] YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989
[107] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.
[108] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusteiden luvussa 7[109].

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus[110]. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.[111] Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.[112] Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut[113]. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla[114]. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa[115].

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja[116]. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia[117].

Oppilashuoltoryhmät [118]

---

[109] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 §
[110] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.
[111] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 4 mom. ja 18 § 1 mom.
[112] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.
[113] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.
[114] Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.
[115] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §
[116] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.
[117] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 §
[118] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 1 – 4 mom.

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu[119]. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.[120] Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä[121]. Oppilashuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön[122]. Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmista-

[119] Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013
[120] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.
[121] Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)
[122] Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

minen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä[123]. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.[124]

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa[125]. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa[126]. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen[127]. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti[128]. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.[129] Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta[130].

---

[123] Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1267/2013)
[124] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013)
[125] Terveydenhuoltolaki (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §
[126] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.
[127] Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.
[128] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.
[129] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.
[130] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat: [131]

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu[132].

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.[133]

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.[134]

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi[135]. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot[136]. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

---

[131] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 2 mom. ja 20 § 1, 3 ja 4 mom.
[132] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 5 mom.
[133] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 21 § 1 mom. ja 22 § 1 mom.
[134] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 2 mom., laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 12 § ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
[135] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 2 mom.
[136] Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (1288/2013)

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta[137]. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.[138]

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa[139]. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista.[140] Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus[141]
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta[142]
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma[143].

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

8.5 Paikallisesti päätetyt asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

Sallan kunnassa oppilashuoltosuunnitelma on erillisenä liitteenä. (Liite 4)

LUKU 9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusope-

[137] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 3 mom.
[138] Perusopetuslaki 40 § 4 mom.(1288/2013)
[139] Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)
[140] Perusopetuslaki 47 a § 1 ja 3 mom. (1267/2013)
[141] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 12 § 1 mom.
[142] Perusopetuslaki 14 § 2 mom. (477/2003)
[143] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

tuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin[144].

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma, joka kuvataan alaluvussa 7.3.2.

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.[145]

9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä[146]. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

9.2. Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

---

[144] Suomen perustuslaki (731/1999) 17 §

[145] Perusopetuslaki 10 § 1 mom. (1288/1999)

[146] Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

9.3. Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä[147]. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä[148]. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

9.4. Muut monikieliset oppilaat

Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamiaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti[149]. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus).

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

---

[147] Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

[148] Hallituksen esitys eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi 86/1997

[149] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 § 2 mom.

9.5 Paikallisesti päätetyt asiat

Koululla on merkittävä rooli monikielisten perheiden kasvatustyön tukemisessa. Koulu rohkaisee perheitä käyttämään ja kehittämään aktiivisesti omaa äidinkieltään sekä opiskelukieltä. Sallan kunnassa pyritään järjestämään oman äidinkielen opetusta mahdollisuuksien mukaan.

Oppilaan oman äidinkielen opetus on tarkoitettu kieli- ja kulttuuri-identiteetin vahvistamiseen oppilaille, joiden äidinkieli on muu kuin opetuskieli. Opetus rakentaa pohjaa monikulttuurisuudelle ja toiminnalliselle kaksikielisyydelle. Äidinkielen opetuksella tuetaan oppilaan ajattelun sekä kielen-käyttötaitojen, itseilmaisun ja viestinnän kehittymistä, sosiaalisten suhteiden ja maailmankuvan muodostumista ja persoonallisuuden ehyttä kasvua. Tunnit ovat yleensä koulupäivän jälkeen.

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu juuri Suomeen muuttaneille vieraskielisille oppilaille. Valmistava opetus antaa valmiuksia perusopetukseen siirtymiseen, mutta siellä ei suoriteta perusopetuksen oppimääriä. Oppilas opiskelee perusopetukseen valmistavassa opetuksessa suomen kielen lisäksi mm. taitoaineita, matematiikkaa ja englantia oman opinto-ohjelmansa mukaisesti. Jokaiselle valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyvälle oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, johon kirjataan oppiaineiden tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arviointi.

LUKU 10 KAKSIKIELINEN OPETUS

Opetussuunnitelma laaditaan tarvittaessa.

LUKU 11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS

Sallan kunnassa perusopetusta järjestää kunnan perusopetuksena.

LUKU 12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7–9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi, jotka syventävät oppilaan osaamista. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.[150] Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle [151].

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen (B-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

---

[150] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

[151] Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013); Opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006)

12.4 Paikallisesti päätetyt asiat

Valinnaiset tunnit

Taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista 7 tuntia on jaettu eri taide-ja taitoaineiden kesken, 4 tuntia perustuu oppilaan omaan valintaan. Muissa valinnaisaineissa 2 tuntia on sijoitettu matematiikkaan ja 7 tuntia perustuu oppilaan omaan valintaan.

Kaikista valinnaisaineista on laadittu opetussuunnitelma. Musiikin, kuvataiteen, käsityön (tekninen työ/ tekstiilityö), kotitalouden, liikunnan ja B2- kielen (venäjä, saksa) opetussuunnitelmat on liitetty oppiaineiden yhteyteen. Kotitalouden (6lk), tietotekniikan, ilmaistutaidon ja digitaalisen median opetussuunnitelmat ovat luvuissa 14.4.15 (alakoulu) ja 15.4.20 (yläkoulu).

Sallan kunnassa on resursoitu 1 tunti minimituntimäärää enemmän taide- ja taitoaineisiin ja 1 tunti muihin valinnaisaineisiin.

<table>
<tr><th colspan="4">Valinnaisaineiden tuntien jakaantuminen eri vuosiluokille taide- ja taitoaineissa sekä muissa valinnaisissa aineissa</th></tr>
<tr><th colspan="4">Opetuksen järjestäjän päätös:</th></tr>
<tr><th colspan="2">Aine</th><th>Vuosiluokka</th><th>Vuosiviikkotuntimäärä</th></tr>
<tr><td colspan="2">musiikki</td><td>6 lk</td><td>1 tunti</td></tr>
<tr><td colspan="2">kuvataide</td><td>3 lk</td><td>1 tunti</td></tr>
<tr><td colspan="2">käsityö</td><td>3 lk, 5 lk, 6 lk ja 7 lk</td><td>4 tuntia: 1 tunti / luokka-aste</td></tr>
<tr><td colspan="2">kotitalous</td><td>6 lk</td><td>2 tuntia</td></tr>
<tr><td colspan="2">matematiikka (koodaus)</td><td>1 lk ja 2 lk</td><td>2 tuntia: 1 tunti / luokka-aste</td></tr>
<tr><td colspan="2">tietotekniikka</td><td>7 lk</td><td>1 tunti</td></tr>
<tr><td colspan="4">Oppilaan valinta:</td></tr>
<tr><td>8 luokka</td><td>5 tuntia</td><td colspan="2">2 tunnin aineet:
tekninen työ / tekstiilityö / kotitalous / kuvataide / liikunta / tietotekniikka / B2- kieli* (venäjä/ saksa)

1 tunnin aineet:
musiikki / ilmaisutaito / keramiikka / digitaalinen media / avoin kurssi **</td></tr>
<tr><td>9 luokka</td><td>2 tuntia</td><td colspan="2">tekninen työ / tekstiilityö / kotitalous / kuvataide / musiikki / tietotekniikka / B2 – kieli* (venäjä / saksa)</td></tr>
<tr><td colspan="4">* B2-kieli (venäjä / saksa) valitaan kahdeksannella luokalla ja valinta jatkuu yhdeksännelle luokalle
** avoimen kurssin sisältö vaihtelee vuosittain</td></tr>
</table>

Opetus vuosiluokilla 1-2

LUKU 13 VUOSILUOKAT 1-2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeätä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Vuosiluokat 1-2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeätä, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikeaaikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisyys sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla luvun 4 mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoa-

masta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1-2.

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestävään elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeätä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevansa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestävään elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämisessä korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan

mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tvt) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tvt:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työjaksojen merkitykseen hyvinvoinnille. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

13.3. Paikallisesti päätetyt asiat

Sallan kunnan opetussuunnitelmassa oppilaiden siirtymisen toimintatavat, yhteistyö, työnjako ja vastuut esiopetuksesta perusopetukseen sekä toiselta kolmannelle vuosiluokalle on kuvattu ohjaussuunnitelmassa (liite 5).

Sallan kunnan perusopetuksessa ei ole erityispiirteitä ja tehtäviä eikä niihin liittyviä painotuksia vaan opetus toteutetaan perusteiden mukaisesti. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteita toteutetaan perusteiden mukaisesti eikä paikallisia painotuksia ole. Oppilaita tuetaan laaja-alaisten taitojen kehittymisessä jokaisessa oppiaineessa ja koulun yhteisessä toiminnassa.

Oppiaineiden tavoitteet, sisällöt ja arviointi on kuvattu oppiainekohtaisesti luvuissa 13.4.1–13.4.12. Oppimisympäristöjen, työtapojen ja ohjauksen sekä eriyttämisen ja tuen noudattamisessa toimitaan perusteiden mukaisesti. Oppilaanohjausta (luku 13.4.12) täydentää lisäksi ohjaussuunnitelma.

13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1-2

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
L4 Monilukutaito
L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen.

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
	yhteinen	*yhteinen*	*valinnainen*
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

13.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentavaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoitteleminen yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemansa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki ja oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3
T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin	S1	L1, L2, L7
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla	S1	L1, L2, L7
T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä	S2	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5

T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan-lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen	S2	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	S3	L1, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L2, L4, L5
T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen	S4	L2, L4, L7
T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön	S4	L2, L3, L4
T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	S4	L2, L4, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista

ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

ÄIDINKIELI 1-2. LK

SISÄLTÖALUEET:

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: Oppilaan oppimisen arviointi äidinkielessä vuosiluokilla 1-2

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet **(Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)**	**1. lk (7 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L1, L2, L3)** ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa **T2 (L1, L2, L7)** opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin **T3 (L1, L2, L7)** tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla **T4 (L1, L2, L7)** ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin **Tekstien tulkitseminen** **T5 (L1, L4, L5)** ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan **T6 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä **T7 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin **T8 (L2, L4, L5)** kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen **Tekstien tuottaminen** **T9 (L1, L4, L5, L7)** rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla **T10 (L2, L4, L5)** ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä **T11 (L1, L4, L5)** opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T12 (L2, L4, L7)** kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen **T13 (L2, L3, L4)** innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön **T14 (L2, L4, L7)** ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** ➢ ympäristön kielellinen jäsentäminen ja nimeäminen ➢ kuunteleminen, kysyminen, vastaaminen ja kertominen ➢ ryhmäviestintä ➢ erilaisten viestintätapojen havainnoiminen ➢ vuorovaikutusharjoitukset, keskustelut ja draama **S2 Tekstien tulkitseminen** ➢ lukemaan opettelu, käsitteet: äänne, kirjain, tavu, sana, virke, teksti ja kuva ➢ sanojen ja sanontojen merkityksiä ➢ lukukokemusten jakaminen ➢ tiedon etsiminen ympäristöä havainnoimalla ja kuvia tulkitsemalla ➢ tiedon kertominen toisille **S3 Tekstien tuottaminen** ➢ omien kokemusten, havaintojen ja ajatuksien tuottaminen puhumalla ➢ isot ja pienet tekstauskirjaimet ja niillä kirjoittaminen: tavut, sanat ➢ puhutun kielen muuntaminen kirjoitetuksi kieleksi ➢ käsinkirjoittaminen ja näppäintaitojen alkeet ➢ oikeinkirjoituksen harjoittelua: tavutus, sanaväli, iso alkukirjain ja piste virkkeessä **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** ➢ kielellisen tietoisuuden vahvistaminen kuunnellen ja lukien ➢ tilanteenmukainen kielenkäyttö ja sen vaikutus muihin ➢ sanat, sanonnat, ilmaisutavat, kielellä leikittely (lorut, runot, sanaleikit) ➢ ohjataan oppilaita valitsemaan ikätasolleen sopivaa lastenkirjallisuutta esim. luokkakirjastosta ja kirjastoautosta ➢ pääkirjastoon tutustuminen ➢ koulun juhliin ja kulttuuritapahtumiin osallistuminen	➢ säännöllinen havainnointi ➢ kuullun ymmärtämisen testaaminen: vastaaminen esim. peukalomerkeillä, korteilla vastaaminen ➢ sanelukirjoitukset ➢ opettajalle lukeminen	**Itsearviointi** ➢ oppilaan ja opettajan väliset keskustelut ➢ oman toiminnan ohjattu arviointi käyttäen symboleita esim. hymiöitä, liikennevaloja ➢ oman työn tarkastelu	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ välitön, ohjaava palaute ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaan vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi:** ➢ useita kertoja lukukauden aikana **Palaute:** ➢ kannustava suullinen palaute ➢ kirjallinen palaute esim. tarrat, leimat, hymiöt ym. symbolit	**Oppiminen:** ➢ edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä ➢ luku- ja kirjoitustaidon ja tekstinymmärtämisen edistyminen ➢ lukuharrastuksen kehittyminen ➢ edistyminen tekstin tuottamisessa ➢ käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen **Työskentely:** ➢ edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä ➢ luku- ja kirjoitustaidon ja tekstinymmärtämisen edistyminen ➢ lukuharrastuksen kehittyminen ➢ edistyminen tekstin tuottamisessa ➢ käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**2. lk (7 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L1, L2, L3)** ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa **T2 (L1, L2, L7)** opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin **T3 (L1, L2, L7)** tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla **T4 (L1, L2, L7)** ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin **Tekstien tulkitseminen** **T5 (L1, L4, L5)** ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan **T6 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä **T7 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin **T8 (L2, L4, L5)** kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen **Tekstien tuottaminen** **T9 (L1, L4, L5, L7)** rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla **T10 (L2, L4, L5)** ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä **T11 (L1, L4, L5)** opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T12 (L2, L4, L7)** kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen **T13 (L2, L3, L4)** innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön **T14 (L2, L4, L7)** ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** ➢ syvennetään 1. luokalla opittua ➢ tieto- ja mediatekstien harjoittelua **S2 Tekstien tulkitseminen** ➢ syvennetään 1. luokalla opittua ➢ tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan strategioita ➢ pohditaan sanavalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa ➢ tutustutaan erilaisten tekstien tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa ➢ kerronnan peruskäsitteitä ➢ keskustelua, kertomista ja tiedon etsintää teksteistä **S3 Tekstien tuottaminen** ➢ syvennetään 1. luokalla opittua ➢ harjoitellaan tekstin suunnittelua ja tuottamista ➢ sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja harjoitellaan näppäintaitoja **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** ➢ syvennetään 1. luokalla opittua ➢ tutustutaan mediateksteihin	➢ säännöllinen havainnointi ➢ kuullunymmärtämisen testaaminen: vastaaminen esim. peukalomerkeillä, korteilla vastaaminen ➢ sanelukirjoitukset ➢ opettajalle lukeminen ➢ luetun ymmärtämisen testit	**Itsearviointi** ➢ oppilaan ja opettajan väliset keskustelut ➢ oman toiminnan ohjattu arviointi käyttäen symboleita esim. hymiöitä, liikennevaloja ➢ oman työn tarkastelu	**Formatiivinen arviointi:** ➢ Toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ välitön, ohjaava palaute ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaan vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi:** ➢ useita kertoja lukukaudessa **Palaute:** ➢ kannustava suullinen palaute ➢ kirjallinen palaute esim. tarrat, leimat, hymiöt ym. symbolit	**Oppiminen:** ➢ edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä ➢ luku- ja kirjoitustaidon ja tekstinymmärtämisen edistyminen ➢ lukuharrastuksen kehittyminen ➢ edistyminen tekstin tuottamisessa ➢ käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen **Työskentely:** ➢ osallistuminen ➢ puheenvuoron pyytäminen ja antaminen toiselle ➢ työhön keskittyminen ➢ ohjeiden kuunteleminen ja noudattaminen ➢ äänenkäyttö **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti[152]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista[153]. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta[154]. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

---

[152] Valtioneuvoston asetus 422/2012
[153] Perusopetuslaki 628/1998, 30 §
[154] Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	S1	L2, L4
T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua	S1	L1, L2, L7
T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen	S2	L1, L2, L4
T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan	S2	L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista	S3	L2, L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja	S3	L4, L5
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen	S4	L4, L6, L7
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen	S4	L2, L4

T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin	S4	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	S5	L1, L2, L4
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin	S5	L1, L2, L4
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	S5	L1, L2, L4

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

S2 1-2. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: Oppilaan oppimisen arviointi äidinkielessä vuosiluokilla 1-2

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**1.lk (7 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L2, L4)** rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan **T2 (L1, L2, L7)** harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua **T3 (L1, L2, L7)** kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin **Tekstien tulkitseminen** **T4 (L1, L2, L4)** innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen **T5 (L2, L4)** kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan **Tekstien tuottaminen** **T6 (L2, L4)** ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista **T7 (L4, L5)** ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja **T8 (L1, L4, L5)** kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen**	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** ➢ Kohtelias kielenkäyttö: kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa ➢ Kielen havainnointia eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa ➢ Erilaiset viestintätavat: suullinen, kuvallinen, kirjallinen, nonverbaalinen, monimediainen sekä kulttuurinen viestintä ➢ Ääntämisen harjoitteleminen ➢ Kuullun ymmärtäminen, toisten kuunteleminen ja toisilta viestijöiltä oppiminen ➢ Rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä ➢ Kuvataiteen, musiikin, käsillä tekemisen, liikunnan hyödyntäminen kielenkäytön maksimoimiseks **S2 Tekstien tulkitseminen** ➢ Kirjaimet ja numerot sekä piste, kysymys- ja huutomerkki käsin ja näppäimistöllä ➢ Tavu, sana ja virke ➢ Lukemaan oppimisen edistäminen ➢ Ajan, järjestyksen ja paikan ilmaiseminen erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä ➢ Keskusteleminen tekstien (laaja tekstikäsitys) herättämistä ajatuksista, tuntemuksista ja mielleyhtymistä ➢ Erilaisten taivutusmuotojen merkitysten havainnoiminen **S3 Tekstien tuottaminen** ➢ Lähiympäristöön ja omaan elämään liittyvien asioiden nimeäminen ➢ Sanojen taivuttamiseen tutustuminen ➢ Käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen harjoitteleminen	➢ säännöllinen havainnointi ➢ kuullun ymmärtämisen testaaminen: vastaaminen esim. peukalomerkeillä, korteilla vastaaminen ➢ sanelukirjoitukset ➢ opettajalle lukeminen	**Itsearviointi** ➢ oppilaan ja opettajan väliset keskustelut ➢ oman toiminnan ohjattu arviointi käyttäen symboleita esim. hymiöitä, liikennevaloja ➢ oman työn tarkastelu	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ välitön, ohjaava palaute ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaan vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi:** ➢ useita kertoja lukukauden aikana **Palaute:** ➢ kannustava suullinen palaute ➢ kirjallinen palaute esim. tarrat, leimat, hymiöt ym. symbolit	**Oppiminen:** ➢ edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä ➢ luku- ja kirjoitustaidon ja tekstinymmärtämisen edistyminen ➢ lukuharrastuksen kehittyminen ➢ edistyminen tekstin tuottamisessa ➢ käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen **Työskentely:** ➢ seurataan oppilaan tuntiaktiivisuutta ja työskentelyprosessia ➢ huomioidaan oppilaan itsenäinen ja ryhmässä työskentely sekä rakentava vuorovaikutus **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

T9 (L4, L6, L7) innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen **T10 (L2, L4)** innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen **T11 (L2)** ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin **Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** **T12 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana **T13 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin **T14 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** ➢ Keskusteleminen päivän tapahtumista, kielen ja kulttuurin merkityksestä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ➢ Eri kielten ja viestintätapojen havainnointia koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa ➢ Suomalainen tapakulttuuri koulussa ja oppilaan elinympäristössä koulun ulkopuolella ➢ Tutustuminen suomalaisiin ja (koulun omien) eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin ➢ Kirjaston palveluihin tutustuminen **S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** ➢ Erilaisten mallien tarjoaminen kouluun ja oppimiseen liittyviä kielenkäyttötilanteita varten ➢ Tutustuminen eri oppiaineiden teksteihin (laaja tekstikäsitys) ➢ Yksinkertaiset, eri oppiaineisiin liittyvät tiedonhankintatehtävät itsenäisesti ja ryhmässä ➢ Ympäristön havainnointi tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä ➢ Tiedon jakaminen toisille ➢ Oppilaan oman äidinkielen hyödyntäminen ja arvostaminen oppimisen tukena				

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**2. lk (7vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L2, L4)** rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan **T2 (L1, L2, L7)** harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua **T3 (L1, L2, L7)** kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin **Tekstien tulkitseminen** **T4 (L1, L2, L4)** innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen **T5 (L2, L4)** kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan **Tekstien tuottaminen** **T6 (L2, L4)** ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista **T7 (L4, L5)** ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja **T8 (L1, L4, L5)** kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T9 (L4, L6, L7)** innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen **T10 (L2, L4)** innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen **T11 (L2)** ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin **Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** **T12 (L1, L2, L4)**	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** ➢ Ääntämisen harjoitteleminen ➢ Kuullun ymmärtäminen, toisten kuunteleminen ja toisilta viestijöiltä oppiminen ➢ Rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä ➢ Kuvataiteen, musiikin, käsillä tekemisen, liikunnan hyödyntäminen kielenkäytön maksimoimiseksi ➢ Ryhmäviestinnässä tarvittavien taitojen harjoitteleminen erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa ➢ Erilaisten viestintätapojen havainnoiminen: suullinen, kuvallinen, kirjallinen, nonverbaalinen, monimediallinen sekä kulttuurinen viestintä ➢ Luovan toiminnan avulla eläytyminen lastenkirjallisuuden maailmaan ja siitä saaduista kokemuksista keskusteleminen **S2 Tekstien tulkitseminen** ➢ Lukemaan oppimisen edistäminen ja tekstin merkitysten ymmärtäminen hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne ➢ Yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, niiden merkityksien ja rakenteiden tutkiminen, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista ➢ Työskentelyä muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa eri aisteja monipuolisesti hyödyntäen ➢ Tekstin ymmärtämisen strategioiden harjoitteleminen (silmäily, pääasiat, otsikot, kuvat, kuvatekstit ja graafiset esitykset). Huomion kiinnittäminen myös tekstin visuaalisiin korostuksiin (lihavointi, kursivointi, alleviivaus, numerointi...) ➢ Oppilaan mielenkiinnon pohjalta sana- ja käsitevarannon laajentaminen ➢ Kerronnan peruskäsitteet (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni) ➢ Ajan, paikan ja järjestyksen ilmaisutapoihin tutustuminen ➢ Lukukokemusten jakaminen eri tavoin: keskusteleminen tekstien sisällöistä, tekstin selostaminen ja kuvaaminen omin sanoin, teksteihin eläytyminen draamamenetelmien avulla	➢ säännöllinen havainnointi ➢ kuullun ymmärtämisen testaaminen: vastaaminen esim. peukalomerkeillä, korteilla vastaaminen ➢ sanelukirjoitukset ➢ opettajalle lukeminen	**Itsearviointi** ➢ oppilaan ja opettajan väliset keskustelut ➢ oman toiminnan ohjattu arviointi käyttäen symboleita esim. hymiöitä, liikennevaloja ➢ oman työn tarkastelu	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ välitön, ohjaava palaute ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaan vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi:** ➢ useita kertoja lukukauden aikana **Palaute:** ➢ kannustava suullinen palaute ➢ kirjallinen palaute esim. tarrat, leimat, hymiöt ym. symbolit	**Oppiminen:** ➢ edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä ➢ luku- ja kirjoitustaidon ja tekstinymmärtämisen edistyminen ➢ lukuharrastuksen kehittyminen ➢ edistyminen tekstin tuottamisessa ➢ käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen **Työskentely:** ➢ seurataan oppilaan tuntiaktiivisuutta ja työskentelyprosessia ➢ huomioidaan oppilaan itsenäinen ja ryhmässä työskentely sekä rakentava vuorovaikutus **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana **T13 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin **T14 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	➢ Kirjastoon ja Internetiin tutustuminen oppilaan oman kiinnostuksen pohjalta **S3 Tekstien tuottaminen** ➢ Tutustuminen eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin: verbin taivutus persoonamuodoissa puhe- ja yleiskielen piirteet huomioiden ➢ Erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksilöllisin tavoittein yksin ja ryhmässä ➢ Isojen ja pienten tekstauskirjainten tuottaminen käsin ja näppäimistöllä ➢ Oikeinkirjoituksen perusasiat: sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä ➢ Kertomuksen perusrakenne **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** ➢ Keskustelutaito ja keskustelufraasit (myös nonverbaalinen viestintä): esimerkiksi puheenvuoron pyytäminen, samaa ja eri mieltä oleminen, erityisesti arjen ristiriitatilanteissa ➢ Some-etiketti ➢ Itseä kiinnostavan luettavan/kuunneltavan/katsottavan valitseminen ➢ Koulun eri äidinkielien kirjainten, tervehdyksien, käytöstapojen vertaileminen ➢ Sanojen, sanontojen ja ilmaisutapojen pohtiminen yhdessä, lorujen, runojen, sanoitusten ja sanaleikkien avulla leikkiminen ➢ Lasten kulttuuripalvelujen hyödyntäminen kirjastossa ➢ Osallistuminen yhdessä suomenkielisten oppilaiden kanssa esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen (erilaiset juhlaperinteet ja muu kansanperinne) **S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** ➢ Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa ➢ Oppilaan oman äidinkielen hyödyntäminen ja arvostaminen oppimisen tukena				

13.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

Toisen kotimaisen kielen opiskelu aloitetaan kuudennelta vuosiluokalta.

13.4.3 VIERAAT KIELET

A1 kielen opiskelu aloitetaan kolmannella vuosiluokalla

13.4.4 MATEMATIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	S1-S4	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	S1-S4	L4
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan	S1-S4	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	S1-S4	L1, L4
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	S2	L1, L4
T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	S2	L1, L4
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita	S2	L1, L4
T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	S3	L1, L4, L5
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate	S3	L1, L4
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	S4	L4, L5
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	S1	L1, L2, L4, L5

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapa. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiselle ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativammat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoittelemiseen. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

MATEMATIIKKA 1. – 2. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**1. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1, L3, L5)** tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä **Työskentelyn taidot** **T2 (L4)** ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa **T3 (L2, L4, L5)** kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen **T4 (L1, L4, L6)** ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet** **T5 (L1, L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja **T6 (L1, L4)** tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä **T7 (L1, L4)** perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin **T8 (L1, L4)** ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita **T9 (L1, L4, L5)** tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia **T10 (L1, L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate **T11 (L4, L5)** tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin **T12 (L1, L2, L4, L5)** harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	**Sisältöalueet** **S1 Ajattelun taidot**: ➢ yhtä suuri, pienempi, suurempi; enemmän, vähemmän ➢ lukusuora ➢ koodaamisen alkeita ➢ tutkimustehtäviä ja toiminnallisia oppimistehtäviä **S2 Luvut ja laskutoimitukset**: ➢ lukualue 0 – 20; numeron ja määrän yhteys, lukukäsite ➢ laskutoimitusmerkit +, -, =, < ja > ➢ kymmenparit ➢ hajotusparit ➢ parittomat ja parilliset luvut ➢ lukujonoja Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa. ➢ yhteen- ja vähennyslaskua lukualueella 0 - 20; kymmenylitys yhteen- ja vähennyslaskussa ➢ yhteenlaskun vaihdannaisuus ➢ yhteen- ja vähennyslaskun yhteys ➢ luvut 0 – 100; ykköset ja kymmenet ➢ raha **S3 Geometria ja mittaaminen**: ➢ kellonaikoja ja ajanyksiköitä ➢ mittaamisen alkeita ja mittayksiköitä; pituus, massa ja tilavuus ➢ geometrisia muotoja ja kappaleita ➢ luokittelua ja nimeämistä **S4 Tietojenkäsittely ja tilastot**: ➢ tvt-taitojen kehittäminen ➢ digi-taitojen kehittäminen ➢ taulukoita ja diagrammeja	➢ ohjata ➢ kannustaa ➢ edistää ➢ tukea • puhe • välineet • piirtäminen • kirjallinen työskentely ➢ Arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. ➢ Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. ➢ Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen **oikeellisuuden** lisäksi **tekemisen tapaa ja sujuvuutta**. ➢ Arvioinnin menetelmiä voivat olla testit, kokeet, pari- tai ryhmätyöt, tutkimustehtävät jne. Havainnointi ja dokumentointi: ➢ havainnointia tapahtuu koko ajan: tuntityöskentely, kotitehtävät jne. ➢ erilaiset testit ja tutkimustehtävien tulokset toimivat dokumentointina ➢ oppimispelien koonnit	**Itse/vertaisarviointi** Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä ja antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille. Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Itsearvioinnissa oppilas miettii mm. ➢ Mitä osaan? ➢ Men opin?	**Formatiivinen arviointi:** koko ajan opetuksen ja oppimisen yhteydessä **Summatiivinen arviointi:** tapahtuu pääsääntöisesti oppimiskokonaisuuden jälkeen. **Palaute:** luokanopettaja antaa rakentavaa palautetta koko ajan, kokeiden ja testien ja erilaisten tehtävien jälkeen. Tuntityöskentelyä tulee myös arvioida ja antaaitä palautetta.	**Oppiminen:** ➢ opittujen asioiden yhteydet ➢ matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö ➢ kymmenjärjestelmän ymmärtäminen ➢ lukukäsitteen ymmärtäminen ➢ peruslaskutaidot ➢ geometristen käsitteiden ymmärtäminen ➢ mittaaminen ➢ erilaisten taulukoiden ym. ymmärtäminen ➢ tvt-taidot **Työskentely:** ➢ edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa ➢ edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä ➢ edistyminen laskutaidon sujuvuudessa ➢ edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa ➢ edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**2. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1, L3, L5)** tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä **Työskentelyn taidot** **T2 (L4)** ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa **T3 (L2, L4, L5)** kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen **T4 (L1, L4, L6)** ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet** **T5 (L1, L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja **T6 (L1, L4)** tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä **T7 (L1, L4)** perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin **T8 (L1, L4)** ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita **T9 (L1, L4, L5)** tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia **T10 (L1, L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate **T11 (L4, L5)** tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin **T12 (L1, L2, L4, L5)** harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	**Sisältöalueet** **S1 Ajattelun taidot**: ➢ lukujen suuruusvertailua ➢ sanalliset tehtävät; ongelman ratkaisutaidot; päässälaskustrategiat ➢ koodaamisen alkeita ➢ tutkimustehtäviä ja toiminnallisia oppimistehtäviä **S2 Luvut ja laskutoimitukset**: ➢ yhteen- ja vähennyslaskua lukualueella 0 – 100 ➢ kertotaulut 1 – 5 ja 10 ➢ kertolaskun vaihdannaisuus ja liitännäisyys ➢ tutustuminen jakolaskuun; kertolaskun ja jakolaskun yhteys ➢ tutustuminen murtoluvun käsitteeseen jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin ➢ laskujärjestys **S3 Geometria ja mittaaminen**: ➢ tasokuvioita ja kappaleita; luokittelua ja nimeämistä ➢ kellonaikoja ja ajanyksiköitä ➢ mittaamista ja mittayksiköitä: metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma, litra ja desilitra **S4 Tietojenkäsittely ja tilastot**: tvt-taitojen kehittäminen ➢ digi-taitojen kehittäminen ➢ taulukoita ja diagrammeja	➢ ohjata ➢ kannustaa ➢ edistää ➢ tukea • puhe • välineet • piirtäminen • kirjallinen työskentely ➢ Arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. ➢ Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. ➢ Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen **oikeellisuuden** lisäksi **tekemisen tapaa ja sujuvuutta.** ➢ Arvioinnin menetelmiä voivat olla testit, kokeet, pari- tai ryhmätyöt, tutkimustehtävät jne. Havainnointi ja dokumentointi: ➢ havainnointia tapahtuu koko ajan: tuntityöskentely, kotitehtävät jne. ➢ erilaiset testit ja tutkimustehtävien tulokset toimivat dokumentointina ➢ oppimispelien koonnit	**Itse/vertaisarviointi** Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä ja antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille. Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Itsearvioinnissa oppilas miettii mm. ➢ Mitä osaan? ➢ Miten opin?	**Formatiivinen arviointi:** koko ajan opetuksen ja oppimisen yhteydessä **Summatiivinen arviointi:** tapahtuu pääsääntöisesti oppimiskokonaisuuden jälkeen. **Palaute:** ➢ luokanopettaja antaa rakentavaa palautetta koko ajan, kokeiden ja testien ja erilaisten tehtävien jälkeen. Tuntityöskentelyä tulee myös arvioida ja antaa siitä palautetta.	**Oppiminen:** ➢ opittujen asioiden yhteydet ➢ matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö ➢ kymmenjärjestelmän ymmärtäminen ➢ lukukäsitteen ymmärtäminen ➢ peruslaskutaidot ➢ geometristen käsitteiden ymmärtäminen ➢ mittaaminen ➢ erilaisten taulukoiden ym. ymmärtäminen ➢ tvt-taidot **Työskentely:** ➢ edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa ➢ edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä ➢ edistyminen laskutaidon sujuvuudessa ➢ edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa ➢ edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

13.4.5 YMPÄRISTÖOPPI

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana[155] ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 1-2 ympäristöopin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

[155] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä	S1-S6	L1, L6
T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään	S2-S4, S6	L3
T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L4
T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä	S1-S6	L1, L4
T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2, S4, S6	L3, L1
T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina	S1-S6	L4, L1
T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S6	L2, L4
T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	S1, S5	L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Kasvu ja kehitys: Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämänkulusta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi: Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen: Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen: Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kan-

nalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämisehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

YMPÄRISTÖOPPI 1.-2. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Kasvu ja kehitys: Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämänkulusta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi: Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen: Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen: Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**1. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen **T2 (L1, L6)** kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä **T3 (L3, L7)** tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä **Tutkimisen ja toimimisen taidot** **T4 (L3)** ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään **T5 (L1, L7)** kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana **T6 (L1, L4)** ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin **T7 (L1, L4)** ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä **T8 (L3)** opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita **T9 (L3, L1)** ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien **T10 (L2, L3)** ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista **T11 (L5, L4)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä **Tiedot ja ymmärrys** **T12 (L1)** ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla **T13 (L4, L1)** ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina **T14 (L2, L4)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista **T15 (L3)** ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	**Sisältöalueet** **S1 Kasvu ja kehitys** ➢ ihmisen keho sekä oman ikäkauden kasvu ja kehitys ➢ omasta terveydestä huolehtiminen (keho ja mieli) ➢ tunteiden tunnistaminen ja vuorovaikutustaidot **S2 Kotona ja koulussa toimiminen** ➢ yksinkertaiset ensiaputaidot ➢ turvallinen käyttäytyminen, koulussa, kotona ja liikenteessä ➢ oman ympäristön ja teknologian ilmiöiden havainnointi ➢ arjen käyttäytymistavat eri tilanteissa ➢ hyvät tavat eri tilanteissa **S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi** ➢ retket lähiympäristöön ➢ yleisimpien eliölajien tunnistaminen ➢ viikonpäivät ja kuukaudet ➢ vuorokauden- ja vuodenajat ➢ maaston keskeiset piirteet ja kartta ➢ kotiseutu, Suomi, Pohjoismaat **S4 Tutkiminen ja kokeileminen** ➢ havainnoimalla ja tutkimalla ääntä, valoa, magneettia, vettä, säätä ja arkielämään kuuluvia aineita ➢ yksinkertainen kone **S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen** ➢ ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito ➢ ravinnon tuotanto ➢ juomaveden alkuperä ➢ maapallo ihmisen elinpaikkana **S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen** ➢ huomioidaan kaikissa edellisissä osa-alueissa ➢ omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen ➢ jätteiden lajittelu ➢ kierrätys ➢ omien tekojen merkitys	ohjaus ➢ suullinen ja kirjallinen rakentava palaute ➢ konkreettiset kehittämisehdotukset ➢ ohjaajan käyttö ➢ vertaistuki ➢ isommat oppilaat ohjaajina ➢ toinen toistansa tukien kannustaminen ➢ positiivinen palaute tarpeeksi usein ➢ tarrat, hymynaamat tms. edistäminen ➢ eriyttäminen tukeminen ➢ kirjallinen osaaminen ➢ toiminnallinen ja muu ilmaisu ➢ ohjaajan käyttö ➢ vertaistuki ➢ isommat oppilaat ohjaajina ➢ kodin ja koulun välinen yhteistyö ➢ muut tahot tukena	**Itsearviointi** ➢ oman tavoitteen asettaminen ja sen arviointi **Vertaisarviointi** ➢ pariarviointi, ryhmäarviointi	**Formatiivinen arviointi:** ➢ tarvittaessa **Summatiivinen arviointi:** ➢ tarvittaessa **Palaute:** ➢ luokanopettaja	**Oppiminen:** ➢ edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa ➢ edistyminen havaintojen tekemisessä ➢ edistyminen havaintojen tekemisessä ➢ edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa ➢ edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa. **Työskentely:** ➢ käytetään ohjauksen, itsearvioinnin ja/tai vertaisarvioinnin menetelmiä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	2. lk (2 vvt)	Arviointimenetelmät MITEN?	Itse-/vertaisarviointi	Arvioinnin ajankohta MILLOIN?	Arvioinnin kohteet MITÄ?
Merkitys, arvot ja asenteet **T1** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkityksellisiksi itselleen **T2 (L1, L6)** kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä **T3 (L3, L7)** tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä **Tutkimisen ja toimimisen taidot** **T4 (L3)** ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään **T5 (L1, L7)** kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana **T6 (L1, L4)** ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin **T7 (L1, L4)** ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä **T8 (L3)** opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita **T9 (L3, L1)** ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien **T10 (L2, L3)** ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista **T11 (L5, L4)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä **Tiedot ja ymmärrys** **T12 (L1)** ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla **T13 (L4, L1)** ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina **T14 (L2, L4)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista **T15 (L3)** ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	**Sisältöalueet** **S1 Kasvu ja kehitys** ➢ ihmisen keho sekä oman ikäkauden kasvu ja kehitys ➢ omasta terveydestä huolehtiminen (keho ja mieli) ➢ tunteiden tunnistaminen ja vuorovaikutustaidot **S2 Kotona ja koulussa toimiminen** ➢ yksinkertaiset ensiaputaidot ➢ turvallinen käyttäytyminen, koulussa, kotona ja liikenteessä ➢ oman ympäristön ja teknologian ilmiöiden havainnointi ➢ arjen käyttäytymistavat eri tilanteissa ➢ hyvät tavat eri tilanteissa **S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi** ➢ retket lähiympäristöön ➢ yleisimpien eliölajien tunnistaminen ➢ viikonpäivät ja kuukaudet ➢ vuorokauden- ja vuodenajat ➢ maaston keskeiset piirteet ja kartta ➢ kotiseutu, Suomi, Pohjoismaat **S4 Tutkiminen ja kokeileminen** ➢ havainnoimalla ja tutkimalla ääntä, valoa, magneettia, vettä, säätä ja arkielämään kuuluvia aineita ➢ yksinkertainen kone **S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen** ➢ ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito ➢ ravinnon tuotanto ➢ juomaveden alkuperä ➢ maapallo ihmisen elinpaikkana **S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen** ➢ huomioidaan kaikissa edellisissä osa-alueissa ➢ omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen ➢ jätteiden lajittelu ➢ kierrätys ➢ omien tekojen merkitys	ohjaus ➢ suullinen ja kirjallinen rakentava palaute ➢ konkreettiset kehittämisehdotukset ➢ ohjaajan käyttö ➢ vertaistuki ➢ isommat oppilaat ohjaajina ➢ toinen toistansa tukien kannustaminen ➢ positiivinen palaute tarpeeksi usein ➢ tarrat, hymynaamat tms. edistäminen ➢ eriyttäminen tukeminen ➢ kirjallinen osaaminen ➢ toiminnallinen ja muu ilmaisu ➢ ohjaajan käyttö ➢ vertaistuki ➢ isommat oppilaat ohjaajina ➢ kodin ja koulun välinen yhteistyö ➢ muut tahot tukena	**Itsearviointi** ➢ oman tavoitteen asettaminen ja sen arviointi **Vertaisarviointi** ➢ pariarviointi, ryhmäarviointi	**Formatiivinen arviointi:** ➢ tarvittaessa **Summatiivinen arviointi:** ➢ tarvittaessa **Palaute:** ➢ luokanopettaja	**Oppiminen:** ➢ edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa ➢ edistyminen havaintojen tekemisessä ➢ edistyminen havaintojen tekemisessä ➢ edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa ➢ edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa. **Työskentely:** ➢ käytetään ohjauksen, itsearvioinnin ja/tai vertaisarvioinnin menetelmiä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

13.4.6 USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1	L1
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	S1	L2, L7
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2	L2, L3, L7
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S2, S3	L2, L6, L7

T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3	L3, L7
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

S2 Uskontojen maailma: Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdol-

lista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin jouluun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämänkaareen liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenkiertoon ja elämänkaareen liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

USKONTO 1.-2. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

S2 Uskontojen maailma: Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**1. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
T1 (L2, L4) herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa (S1,S2,S3, L2, L4) **T2 (L1)** ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin (S1, L1) **T3 (L2, L7)** ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin (S1, L2, L7) **T4 (L2, L3, L7)** kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin (S2, L2, L3, L7) **T5 (L2, L6, L7)** rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan (S1, S3, L2, L6, L7) **T6 (L2, L6, L7)** ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia (S1, S2, S3, L2, L6, L7) **T7 (L3, L7)** ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta (S3, L3, L7) **T8 (L1, L5, L6, L7)** luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä (S1, S3, L1, L5, L6, L7)	**Sisältöalueet** Käsitellään: ➢ elämän ja luonnon kunnioittaminen ➢ ihmisarvon ja lapsen oikeuksien merkitys, ➢ luottamus ja turvallisuus, tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen ➢ toisen asemaan eläytyminen ja erilaisuuden hyväksyminen ➢ oppilaan elämänkysymysten pohdintaan avataan kristillistä näkökulmaa ➢ valitaan Raamatun kertomuksia lasten arjesta nouseviin kysymyksiin Keskeiset sisällöt: ➢ minun juureni ➢ erilaiset perhemuodot ➢ luokan, koulun ja koulun lähiympäristön uskontoja ja katsomuksia sekä niiden keskeisiä tapoja ja juhlaperinteitä ➢ seurakunta oppilaan elämässä ➢ kirkkovuoden juhlia: joulu ja pääsiäinen sekä niihin liittyviä raamatun kertomuksia ja perinteitä	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista sekä edistää oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Välittömän, kannustavan palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet Arviointi niveltyy osaksi koko oppimisprosessia, joten jatkuva havainnointi ja keskustelut ovat keskeisiä arviointimenetelmiä. Lisäksi arvioinnin menetelminä käytetään oppilaan tuotosten arviointia, kirjallisia tai suullisia kokeita, itse- ja vertaisarviointia	**Itse-/vertaisarviointi** ➢ Ohjataan itse- ja vertaisarviointiin	**Formatiivinen arviointi:** Toteutetaan jatkuvasti opettajan antaman ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla sekä mahdollisesti pienimuotoisilla testeillä **Summatiivinen arviointi:** Toisella luokalla voidaan toteuttaa suppeahkojen kokonaisuuksien yhteydessä **Palaute**	**Oppiminen:** - edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä - edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa - edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa **Työskentely:** Työskentelyprosessi **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**2. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
T1 (L2, L4) herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa (S1,S2,S3, L2, L4) **T2 (L1)** ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin (S1, L1) **T3 (L2, L7)** ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin (S1, L2, L7) **T4 (L2, L3, L7)** kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin (S2, L2, L3, L7) **T5 (L2, L6, L7)** rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan (S1, S3, L2, L6, L7) **T6 (L2, L6, L7)** ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia (S1, S2, S3, L2, L6, L7) **T7 (L3, L7)** ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta (S3, L3, L7) **T8 (L1, L5, L6, L7)** luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä (S1, S3, L1, L5, L6, L7)	**Sisältöalueet** Käsitellään: ➢ elämän ja luonnon kunnioittaminen ➢ ihmisarvon ja lapsen oikeuksien merkitys, ➢ luottamus ja turvallisuus, tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen ➢ toisen asemaan eläytyminen ja erilaisuuden hyväksyminen ➢ oppilaan elämänkysymysten pohdintaan avataan kristillistä näkökulmaa ➢ valitaan Raamatun kertomuksia lasten arjesta nouseviin kysymyksiin Keskeiset sisällöt: ➢ minun juureni ➢ erilaiset perhemuodot ➢ luokan, koulun ja koulun lähiympäristön uskontoja ja katsomuksia sekä niiden keskeisiä tapoja ja juhlaperinteitä ➢ seurakunta oppilaan elämässä ➢ kirkkovuoden juhlia: joulu ja pääsiäinen sekä niihin liittyviä raamatun kertomuksia ja perinteitä	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista sekä edistää oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Välittömän, kannustavan palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet Arviointi niveltyy osaksi koko oppimisprosessia, joten jatkuva havainnointi ja keskustelut ovat keskeisiä arviointimenetelmiä. Lisäksi arvioinnin menetelminä käytetään oppilaan tuotosten arviointia, kirjallisia tai suullisia kokeita, itse- ja vertaisarviointia	**Itse-/vertaisarviointi** ➢ Ohjataan itse- ja vertaisarviointiin	**Formatiivinen arviointi:** Toteutetaan jatkuvasti opettajan antaman ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla sekä mahdollisesti pienimuotoisilla testeillä **Summatiivinen arviointi:** Toisella luokalla voidaan toteuttaa suppeahkojen kokonaisuuksien yhteydessä **Palaute**	**Oppiminen:** - edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä - edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa - edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa **Työskentely:** Työskentelyprosessi **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

13.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on tärkeätä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 1-2 elämänkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	S1-S4	L1, L2, L4
T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin	S2	L1, L2, L7
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	S1	L1, L2, L7
T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä	S1-S4	L1, L2, L7
T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia	S1-S4	L1, L3, L4
T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä	S1-S4	L1, L3, L7
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja	S2	L2, L4
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	S1-S4	L2, L3, L7
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	S4	L3, L5, L7

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämänkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO 1.-2. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä

olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämänkatsomustiedossa

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa

Elämänkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**1. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
T1 (L1, L2, L4) ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua **T2 (L1, L2, L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin **T3 (L1, L2, L7)** ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua **T4 (L1, L2, L7)** edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä **T5 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia **T6 (L1, L3, L7)** rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä **T7 (L2, L4)** opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja **T8 (L2, L3, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita **T9 (L3, L5, L7)** ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	**Sisältöalueet** **1. vuosiluokka (1 vvt)** **S1 Kasvaminen hyvään elämään** **S2 Erilaisia elämäntapoja** **S3 Yhteiselämän perusteita** **S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:** **1.vuosiluokalla** keskiössä lähiympäristön katsomukselliset ilmiöt, oikea ja väärä, oma toiminta ja taidot, vuorovaikutus, perhe, minäkuva ja itsetunto(S1 ja S3, T1-T3, T5, T8) Paikallisia painotuksia ovat esimerkiksi luonnon eettinen hyödyntäminen (esimerkiksi poron – ja riistanliha), lappilaisten kulttuuriperintö ja luontosuhde Keskeisten sisältöjen ohella valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa mainitut muut sisällöt jatkuvat koko alakoulun ajan opetuksessa, esimerkkinä lasten oikeudet, joita käsitellään 1. luokalta lähtien.	Ohjaaminen arvioinnilla ➢ palautteen antaminen ➢ yhteiset keskustelut Oppilasta kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen, omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuuntelu Oppilaan hyvinvoinnin, oman ajattelun ja oman katsomuksen edistäminen edellyttää keskustelevaa palautetta Arviointi tukee oppimista, kun se on osa oppimisprosessia Monipuoliset työtavat mahdollistavat rakentavan ja keskustelevan arvioinnin, jonka avulla kannustetaan, edistetään ja tuetaan.	**Itse/vertaisarviointi** opetellaan tehtävien yhteydessä. tarkoitus on tukea oppilaan kasvua, itsetuntoa ja kehitystä sekä opetella itseohjautuvuutta.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan jatkuvasti **Summatiivinen arviointi:** ➢ oppimista arvioidaan 1-2. luokalla osana oppimisprosessia **Palaute:** ➢ Koottua palautetta osaamisesta ja työskentelystä annetaan suullisesti ja/tai kirjallisesti kerran lukukaudessa	**Oppiminen:** ➢ edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä ➢ Oikean ja väärän ja käsitteiden ymmärtäminen ➢ sääntöjen ja periaatteiden merkityksen hahmottaminen ➢ lapsen oikeuksien tietäminen **Työskentely:** ➢ edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa ➢ edistyminen ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**2. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
T1 (L1, L2, L4) ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua **T2 (L1, L2, L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin **T3 (L1, L2, L7)** ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua **T4 (L1, L2, L7)** edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä **T5 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia **T6 (L1, L3, L7)** rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä **T7 (L2, L4)** opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja **T8 (L2, L3, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita **T9 (L3, L5, L7)** ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	**Sisältöalueet** **S1 Kasvaminen hyvään elämään** **S2 Erilaisia elämäntapoja** **S3 Yhteiselämän perusteita** **S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:** **2.vuosiluokalla** syvennytään ihmisen ja yhteisön ja luonnon suhteeseen ja ajattelutaitoihin ja erilaisiin elämäntapoihin ja uskontoihin, eritoten oman ympäristön kautta(S2, S4, T4, T6, T7,T9) Paikallisia painotuksia ovat esimerkiksi: luonnon eettinen hyödyntäminen (esimerkiksi poron – ja riistanliha), lappilaisten kulttuuriperintö ja luontosuhde Keskeisten sisältöjen ohella valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa mainitut muut sisällöt jatkuvat koko alakoulun ajan opetuksessa, esimerkkinä lasten oikeudet, joita käsitellään 1. luokalta lähtien.	Ohjaaminen arvioinnilla ➢ palautteen antaminen ➢ yhteiset keskustelut Oppilasta kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen, omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuuntelu Oppilaan hyvinvoinnin, oman ajattelun ja oman katsomuksen edistäminen edellyttää keskustelevaa palautetta Arviointi tukee oppimista, kun se on osa oppimisprosessia Monipuoliset työtavat mahdollistavat rakentavan ja keskustelevan arvioinnin, jonka avulla kannustetaan, edistetään ja tuetaan.	**Itse/vertaisarviointi** opetellaan tehtävien yhteydessä. tarkoitus on tukea oppilaan kasvua, itsetuntoa ja kehitystä sekä opetella itseohjautuvuutta.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan jatkuvasti **Summatiivinen arviointi:** ➢ oppimista arvioidaan 1-2. luokalla osana oppimisprosessia **Palaute:** ➢ Koottua palautetta osaamisesta ja työskentelystä annetaan suullisesti ja/tai kirjallisesti kerran lukukaudessa	**Oppiminen:** ➢ edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä ➢ Oikean ja väärän ja käsitteiden ymmärtäminen ➢ sääntöjen ja periaatteiden merkityksen hahmottaminen ➢ lapsen oikeuksien tietäminen **Työskentely:** ➢ edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa ➢ edistyminen ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

13.4.8 MUSIIKKI

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen	S1-S4	L2, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L1, L2, L4
T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen	S1-S4	L1, L4
T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja	S1-S4	L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta	S1-S4	L2, L4
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen perusperiaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa	S1-S4	L7
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat tutustuvat musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto: Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soittoja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

MUSIIKKI 1. -2. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto: Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**1. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
Osallisuus **T1 (L2, L7)** ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen **Musisointi ja luova tuottaminen** **T2 (1, L2, L4)** ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä **T3 (L1, L4)** kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen **T4 (L5, L6)** antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja **Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito** **T5 (L2, L4)** innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta **T6 (L4)** auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen perusperiaatteita musisoinnin yhteydessä **Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa** **T7 (L7)** ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa Oppimaan oppiminen musiikissa **T8 (L1)** tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	**Sisältöalueet** **S1 Miten musiikissa toimitaan:** ➢ oman äänen **luonteva** käyttäminen ➢ äänenkäytön harjoituksia puhuen, loruillen, leikkien ja laulaen • äänenavausharjoituksia • hengitysharjoituksia • äänien ja rytmien käyttö • keho- ja rytmisoittimilla yhteissoittoon valmentavia harjoituksia • musiikkiliikunta; kokonaisvaltainen ilmaisu • omalla äänellä leikkiminen **S2 Mistä musiikki muodostuu**: ➢ musiikin elementtejä • rytmi, rytmitavut (taa, titi z-tauko) • melodia (matala, korkea) • dynamiikka (piano, forte, sointiväri (duuri, molli) ja muoto (a ja b); pohjustetaan nuotinlukutaitoa; solo-tutti **S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:** • osallisuus ja keksiminen; esim. omia rytmisävellyksiä, hassuja ääniä • musiikin kulttuurillinen ja historiallinen monimuotoisuus omassa yhteisössä **S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto:** ➢ keskittynyt ja aktiivinen ääniympäristön ja kuunteleminen ja havainnoiminen ➢ ajankohtaiset laulut; juhlapyhät, kalenteri etc. • monipuolisuus, kulttuuriperintö huomioon, monikulttuurisuus • mahdollisuus yhteismusisointiin ja muuhun musiikilliseen toimintaan ➢ laulu- ja kuunteluohjelmistot. (esim. Pekka ja susi, Eläinten karnevaali, Babar) ➢ hiljaisuuden äänet; äänimaisema	ohjaaminen kannustaminen edistäminen tukeminen ➢ Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen ➢ oppilaan toimintaa musiikillisessa yhteisössä arvioidaan koko ajan ➢ kiinnitetään huomiota yritteliäisyyteen ja oma-aloitteisuuteen ➢ toimiminen toisten kanssa, yhteistyötaidot ➢ musiikilliset taidot; musiikin peruskäsitteiden hallitseminen ➢ jatkuva havainnointi, mahdolliset ”soittokokeet” ➢ Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön. Menetelmät: ➢ jatkuva havainnointi ➢ mahdolliset rytmi-, laulu-tai soittokokeet	**Vertaisarviointi:** ➢ musiikillisessa ryhmässä toimiminen ➢ toisten huomioon ottaminen	**Palaute:** palautetta annetaan oppilaan yhteistyötaidoista ja musisointitaidoista kannustavaan ja positiiviseen sävyyn	**Oppiminen:** ➢ musiikilliset yhteistyötaidot ➢ laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä ➢ musiikillinen liikkuminen ➢ musiikin kuuntelu ➢ oman äänen käyttö ➢ musiikin elementtien hallitseminen ➢ opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin **Työskentely:** ➢ edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä ➢ edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**2. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
Osallisuus **T1 (L2, L7)** ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen **Musisointi ja luova tuottaminen** **T2 (1, L2, L4)** ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä **T3 (L1, L4)** kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen **T4 (L5, L6)** antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja **Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito** **T5 (L2, L4)** innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta **T6 (L4)** auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen perusperiaatteita musisoinnin yhteydessä **Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa** **T7 (L7)** ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa Oppimaan oppiminen musiikissa **T8 (L1)** tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	**Sisältöalueet** **S1 Miten musiikissa toimitaan:** ➢ oman äänen **luonteva** käyttäminen ➢ äänenkäytön harjoituksia puhuen, loruillen, leikkien ja laulaen • äänenavausharjoituksia • hengitysharjoituksia • äänien ja rytmien käyttö • keho- ja rytmisoittimilla yhteissoittoon valmentavia harjoituksia • musiikkiliikunta; kokonaisvaltainen ilmaisu • omalla äänellä leikkiminen **S2 Mistä musiikki muodostuu**: ➢ musiikin elementtejä • rytmi, rytmitavut (taa, titi z-tauko) • melodia (matala, korkea) • dynamiikka (piano, forte, sointiväri (duuri, molli) ja muoto (a ja b); pohjustetaan nuotinlukutaitoa; solo-tutti **S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:** • osallisuus ja keksiminen; esim. omia rytmisävellyksiä, hassuja ääniä • musiikin kulttuurillinen ja historiallinen monimuotoisuus omassa yhteisössä **S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto:** ➢ keskittynyt ja aktiivinen ääniympäristön ja kuunteleminen ja havainnoiminen ➢ ajankohtaiset laulut; juhlapyhät, kalenteri etc. • monipuolisuus, kulttuuriperintö huomioon, monikulttuurisuus • mahdollisuus yhteismusisointiin ja muuhun musiikilliseen toimintaan ➢ laulu- ja kuunteluohjelmistot. (esim. Pekka ja susi, Eläinten karnevaali, Babar) ➢ hiljaisuuden äänet; äänimaisema	ohjaaminen kannustaminen edistäminen tukeminen ➢ Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen ➢ oppilaan toimintaa musiikillisessa yhteisössä arvioidaan koko ajan ➢ kiinnitetään huomiota yritteliäisyyteen ja oma-aloitteisuuteen ➢ toimiminen toisten kanssa, yhteistyötaidot ➢ musiikilliset taidot; musiikin peruskäsitteiden hallitseminen ➢ jatkuva havainnointi, mahdolliset ”soittokokeet” ➢ Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön. Menetelmät: ➢ jatkuva havainnointi ➢ mahdolliset rytmi-, laulu-tai soittokokeet	**Vertaisarviointi:** ➢ musiikillisessa ryhmässä toimiminen ➢ toisten huomioon ottaminen	**Palaute:** palautetta annetaan oppilaan yhteistyötaidoista ja musisointitaidoista kannustavaan ja positiiviseen sävyyn	**Oppiminen:** ➢ musiikilliset yhteistyötaidot ➢ laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä ➢ musiikillinen liikkuminen ➢ musiikin kuuntelu ➢ oman äänen käyttö ➢ musiikin elementtien hallitseminen ➢ opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin **Työskentely:** ➢ edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä ➢ edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

13.4.9 KUVATAIDE

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.
Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6

T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tietoja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessa
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessa.

KUVATAIDE 1.-2. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessa
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessa.

Kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**1. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu **T1 (L1, L3, L4, L5)** kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä **T2 (L2, L4, L5, L6)** rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan **T3 (L2, L3, L4, L5)** innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla **Kuvallinen tuottaminen** **T4 (L2, L3, L5, L6)** innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja **T5 (L1, L2, L3, L5)** kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa **T6 (L1, L2, L4, L7)** kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa **Visuaalisen kulttuurin tulkinta** **T7 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä **T8 (L2, L3, L6, L7)** kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään **T9 (L1, L2, L5, L6)** innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta **Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen** **T10 (L2, L3, L6, L7)** ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja **T11 (L1, L2, L4, L7)** kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	**Sisältöalueet** **S1 Omat kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa. **S2 Ympäristön kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn. **S3 Taiteen maailmat:** Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.	ohjaaminen ➢ oppilaan oman kädentaitojen kunnioittaminen. Älä tee mallia oppilaan työhön. Opettaja ohjeistaa omaan materiaaliin. palaute ➢ kannustavaa, huomataan työstä positiiviset jutut ➢ jatkuvasti ➢ opetellaan oman työn esillä pitämistä ❼ vertaispalaute kannustaminen ➢ rakentavan palautteen antaminen ja omaperäisiin ratkaisuihin kannustaminen edistäminen ➢ rohkaistaan erilaisten kuvisvalintojen tekemiseen tukeminen ➢ virikkeellinen motivoiminen - vaihtoehtojen antaminen	**Itsearviointi** ➢ galleriakävely ➢ oppilaan valmiin työn äärelle istahtaminen ja palautteen antaminen (positiiviset/kehitettävät)	**Formatiivinen arviointi:** ➢ lukukausien puolivälissä palautteen antaminen oppilaan työn tekemisestä **Summatiivinen arviointi:** ➢ oppilaan kokonaisvaltainen arviointi; taito, tiedot	**Oppiminen:** ➢ edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle ➢ edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa ➢ edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessa ➢ edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessa. **Työskentely:** ➢ rohkaistaan omien kuvistöiden tekemiseen ja oppii arvostamaan omaa työtään ja tekemään työ loppuun. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**2. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu **T1 (L1, L3, L4, L5)** kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä **T2 (L2, L4, L5, L6)** rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan **T3 (L2, L3, L4, L5)** innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla **Kuvallinen tuottaminen** **T4 (L2, L3, L5, L6)** innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja **T5 (L1, L2, L3, L5)** kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa **T6 (L1, L2, L4, L7)** kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa **Visuaalisen kulttuurin tulkinta** **T7 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä **T8 (L2, L3, L6, L7)** kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään **T9 (L1, L2, L5, L6)** innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta **Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen** **T10 (L2, L3, L6, L7)** ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja **T11 (L1, L2, L4, L7)** kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	**Sisältöalueet** **S1 Omat kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa. **S2 Ympäristön kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn. **S3 Taiteen maailmat:** Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.	ohjaaminen ➢ oppilaan oman kädentaitojen kunnioittaminen. Älä tee mallia oppilaan työhön. Opettaja ohjeistaa omaan materiaaliin. palaute ➢ kannustavaa, huomataan työstä positiiviset jutut ➢ jatkuvasti ➢ opetellaan oman työn esillä pitämistä ❼ vertaispalaute kannustaminen ➢ rakentavan palautteen antaminen ja omaperäisiin ratkaisuihin kannustaminen edistäminen ➢ rohkaistaan erilaisten kuvisvalintojen tekemiseen tukeminen ➢ virikkeellinen motivoiminen - vaihtoehtojen antaminen	**Itsearviointi** ➢ galleriakävely ➢ oppilaan valmiin työn äärelle istahtaminen ja palautteen antaminen (positiiviset/kehitettävät)	**Formatiivinen arviointi:** ➢ lukukausien puolivälissä palautteen antaminen oppilaan työn tekemisestä **Summatiivinen arviointi:** ➢ oppilaan kokonaisvaltainen arviointi; taito, tiedot	**Oppiminen:** ➢ edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle ➢ edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa ➢ edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessa ➢ edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessa **Työskentely:** ➢ rohkaistaan omien kuvistöiden tekemiseen ja oppii arvostamaan omaa työtään ja tekemään työ loppuun. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

13.4.10 KÄSITYÖ

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 1-2 käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	S1-S4	L1, L2
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	S1, S2, S3	L1, L4, L5
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa	S1-S5	L1, L7
T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti	S2-S4	L4, L6
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	S1-S6	L1, L3

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että kokonaisen käsityön prosessi toteutuu ja erilaiset materiaalit ja työtavat tulevat tutuksi. Työskennellään yhteisten ilmiöiden parissa useiden oppiaineiden kanssa.

S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannuste-

taan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoittelemiseen. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

KÄSITYÖ 1.- 2. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnon-ympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**1. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L1, L2) rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön **T2 (L1, L4, L5)** ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta **T3 (L1, L7)** ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa **T4 (L4, L6)** opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti **T5 (L1, L3)** tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	**Sisältöalueet** **S1 Ideointi** **S2 Kokeilu** **S3 Suunnittelu** **S4 Tekeminen** **S5 Dokumentointi** **S6 Arviointi** paperi- ja kartonkityöt; ➢ taittelu, leikkaaminen, liimaaminen ompelu ➢ etupisto, pujottelu virkkaus ➢ sormivirkkaus Luonnonmateriaalit ja kierrätysmateriaalit naulaaminen ja liimaaminen koristelu ja viimeistely ➢ esim. tupsut, hapsut, ryijysolmu, nauhat, punosnyörit, palmikointi, solmut erikoistekniikat ➢ esim. huovuttaminen, korujen askartelu	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista. Arvioinnissa keskeistä on havainnoida kokonaista käsityön prosessia ja edistää oppilaan taitoa arvioida omaa työtään. Palautteen avulla oppilasta ohjataan työn eri vaiheiden dokumentointiin, iloitsemaan oman työn tuloksesta ja saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet. Arvioinnin menetelminä käytetään havainnointia, keskusteluja, kyselyjä, valmiiden töiden arviointia, itse- ja vertaisarviointia.	**Itse/vertaisarviointi** Ohjataan itse- ja vertaisarviointiin tarjoamalla erilaisia itse- ja vertaisarviointitapoja.	**Formatiivinen arviointi/palaute:** Opettaja antaa jatkuvaa, välitöntä palautetta koko työprosessin ajan ja ohjaa oppilasta hyvään lopputulokseen. Arviointi on sanallista. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen.	**Oppiminen:** ➢ edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa ➢ edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa **Työskentely:** ➢ edistyminen työskentelyn sujuvuudessa ➢ edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**2. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L1, L2) rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön **T2 (L1, L4, L5)** ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta **T3 (L1, L7)** ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa **T4 (L4, L6)** opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti **T5 (L1, L3)** tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	**Sisältöalueet** **S1 Ideointi** **S2 Kokeilu** **S3 Suunnittelu** **S4 Tekeminen** **S5 Dokumentointi** **S6 Arviointi** paperi- ja kartonkityöt ➢ taittelu, leikkaaminen, liimaaminen ompelu ➢ pykäpisto, pujottelu virkkaus ➢ aloitussilmukka, ketjusilmukka Luonnonmateriaalit ja kierrätysmateriaalit naulaaminen ja liimaaminen koristelu ja viimeistely ➢ esim. tupsut, hapsut, ryijysolmu, nauhat, punosnyörit, palmikointi, solmut erikoistekniikat ➢ esim. huovuttaminen, korujen askartelu	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista. Arvioinnissa keskeistä on havainnoida kokonaista käsityön prosessia ja edistää oppilaan taitoa arvioida omaa työtään. Palautteen avulla oppilasta ohjataan työn eri vaiheiden dokumentointiin, iloitsemaan oman työn tuloksesta ja saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet. Arvioinnin menetelminä käytetään havainnointia, keskusteluja, kyselyjä, valmiiden töiden arviointia, itse- ja vertaisarviointia.	**Itse/vertaisarviointi** Ohjataan itse- ja vertaisarviointiin tarjoamalla erilaisia itse- ja vertaisarviointitapoja.	**Formatiivinen arviointi/palaute:** Opettaja antaa jatkuvaa, välitöntä palautetta koko työprosessin ajan ja ohjaa oppilasta hyvään lopputulokseen. Arviointi on sanallista. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen.	**Oppiminen:** ➢ edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa ➢ edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa **Työskentely:** ➢ edistyminen työskentelyn sujuvuudessa ➢ edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

13.4.11 LIIKUNTA

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoitteleminen. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä leikkien.”

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina	S1	L3
T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä	S1	L3
T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito	S1	L3
T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa	S2	L2, L3, L6, L7

T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta	S2	L2, L6, L7
Psyykkinen toimintakyky		
T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.	S3	L1, L2, L3
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	S3	L1, L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksuja ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisin ja turvallisin tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 1-2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute

tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

LIIKUNTA 1.- 2. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksuja ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisin ja turvallisin tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**1. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Fyysinen toimintakyky **T1 (L1, L3)** kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla **T2 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja **T3 (L3)** vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina **T4 (L3)** harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä **T5 (L3)** tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito **T6 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla **Sosiaalinen toimintakyky** **T7 (L2, L3, L6, L7)** ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa **T8 (L2, L6, L7)** tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta **Psyykkinen toimintakyky** **T9 (L1, L2, L3)** tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen. **T10 (L1, L2)** varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	**Sisältöalueet** **1. vuosiluokka (2 vvt)** **S1 Fyysinen toimintakyky:** ALKULÄMMITTELY ASIANMUKAINEN VARUSTUS PERUSLIIKUNTA: ➢ erilaiset reaktio-, juoksu-, viesti- ja välineleikit ➢ liikuntaa matoilla, välineillä ja telineillä (penkki, renkaat, köydet, puolapuut, trampoliinit) ➢ erilaiset radat ➢ juokseminen ➢ hypyt ➢ sirkustelu PALLOILU: ➢ pallonkäsittelytaitoja erilaisilla palloilla ja välineillä ➢ pelejä ➢ esim. keilailu MUSIIKKILIIKUNTA: ➢ laululeikkejä ➢ rytmissä liikkuminen SUUNNISTUS ja RETKEILY: ➢ liikkuminen koulunrakennuksen ympäristössä kartan avulla ➢ ks. oma retkeilysuunnitelma TALVILIIKUNTALAJIT: ➢ liikkuminen erilaisilla liikuntavälineillä ➢ leikkejä ja pelejä talviurheiluvälineillä ➢ esim. hiihto, luistelu, laskettelu, pulkkailu VESILIIKUNTA: ➢ alkeisuimataito ➢ ks. uinnin oma OPS ➢ L1, L3,L7 **S2 Sosiaalinen toimintakyky:** ➢ pelit ja leikit ➢ parityöskentely ➢ pidetään järjestyksessä välinevarastot ja käsitellään liikuntavälineitä vastuullisesti ➢ L2, L3, L6, L7 **S3 Psyykkinen toimintakyky:** L1, L2, L3	ohjaaminen ➢ opettajan ohjaus ➢ itsearviointi ➢ vertaisarviointi kannustaminen ➢ opettajan positiivinen ja ohjaava palaute edistäminen tukeminen ➢ toiminnan ja työskentelyn havainnointi	**Vertaisarviointi:** ➢ oppilaiden keskinäinen toistensa ohjaaminen ja kannustaminen ➢ halu kehittyä	**Formatiivinen arviointi:** ➢ opetusjaksojen alussa kokonaiskuvan saamiseksi sekä opettajalle että oppilaalle itselleen ➢ havainnointi jakson aikana **Summatiivinen arviointi:** ➢ jakson lopussa ja lukukausi- ja lukuvuosiarviointi **Palaute:** ➢ jatkuvaa ➢ positiivista, kannustavaa ja realistista ➢ suullista	**Oppiminen:** ➢ Motoristen perustaitojen, koordinaation ja tasapainon hallinta ja soveltaminen eri liikuntamuodoissa ➢ Erilaisten välineiden (pallot, mailat, liikuntavälineet) käyttäminen ja edistyminen eri liikuntamuodoissa ➢ uima- ja pelastautumistaidot **Työskentely:** ➢ edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä ➢ edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa ➢ edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa ➢ edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa ➢ leikkien ja pelien sääntöjen omaksuminen ➢ vastuullinen ja turvallinen liikkuminen ➢ palautteen vastaanottaminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**2.lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Fyysinen toimintakyky **T1 (L1, L3)** kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla **T2 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja **T3 (L3)** vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina **T4 (L3)** harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä **T5 (L3)** tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito **T6 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla **Sosiaalinen toimintakyky** **T7 (L2, L3, L6, L7)** ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa **T8 (L2, L6, L7)** tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta **Psyykkinen toimintakyky** **T9 (L1, L2, L3)** tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen. **T10 (L1, L2)** varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	**Sisältöalueet** **1. vuosiluokka (2 vvt)** **S1 Fyysinen toimintakyky:** ALKULÄMMITTELY ASIANMUKAINEN VARUSTUS PERUSLIIKUNTA: ➢ erilaiset reaktio-, juoksu-, viesti- ja välineleikit ➢ liikuntaa matoilla, välineillä ja telineillä (penkki, renkaat, köydet, puolapuut, trampoliinit) ➢ erilaiset radat ➢ juokseminen ➢ hypyt ➢ sirkustelu PALLOILU: ➢ pallonkäsittelytaitoja erilaisilla palloilla ja välineillä ➢ pelejä ➢ esim. keilailu MUSIIKKILIIKUNTA: ➢ laululeikkejä ➢ rytmissä liikkuminen SUUNNISTUS ja RETKEILY: ➢ liikkuminen koulunrakennuksen ympäristössä kartan avulla ➢ ks. oma retkeilysuunnitelma TALVILIIKUNTALAJIT: ➢ liikkuminen erilaisilla liikuntavälineillä ➢ leikkejä ja pelejä talviurheiluvälineillä ➢ esim. hiihto, luistelu, laskettelu, pulkkailu VESILIIKUNTA: ➢ alkeisuimataito ➢ ks. uinnin oma OPS ➢ L1, L3,L7 **S2 Sosiaalinen toimintakyky:** ➢ pelit ja leikit ➢ parityöskentely ➢ pidetään järjestyksessä välinevarastot ja käsitellään liikuntavälineitä vastuullisesti ➢ L2, L3, L6, L7 **S3 Psyykkinen toimintakyky:** L1, L2, L3	ohjaaminen ➢ opettajan ohjaus ➢ itsearviointi ➢ vertaisarviointi kannustaminen ➢ opettajan positiivinen ja ohjaava palaute edistäminen tukeminen ➢ toiminnan ja työskentelyn havainnointi	**Vertaisarviointi:** ➢ oppilaiden keskinäinen toistensa ohjaaminen ja kannustaminen ➢ halu kehittyä	**Formatiivinen arviointi:** ➢ opetusjaksojen alussa kokonaiskuvan saamiseksi sekä opettajalle että oppilaalle itselleen ➢ havainnointi jakson aikana **Summatiivinen arviointi:** ➢ jakson lopussa ja lukukausi- ja lukuvuosiarviointi **Palaute:** ➢ jatkuvaa ➢ positiivista, kannustavaa ja realistista ➢ suullista	**Oppiminen:** ➢ Motoristen perustaitojen, koordinaation ja tasapainon hallinta ja soveltaminen eri liikuntamuodoissa ➢ Erilaisten välineiden (pallot, mailat, liikuntavälineet) käyttäminen ja edistyminen eri liikuntamuodoissa ➢ uima- ja pelastautumistaidot **Työskentely:** ➢ edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä ➢ edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa ➢ edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa ➢ edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa ➢ leikkien ja pelien sääntöjen omaksuminen ➢ vastuullinen ja turvallinen liikkuminen ➢ palautteen vastaanottaminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Sallan Kunnan perusopetus uinnin opetussuunnitelma

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet:
Uimataito on ensisijaisen tärkeä kansalaistaito, jonka opetteleminen tulisi aloittaa jo ennen kouluikää. Kouluopetuksen merkitys uinnin opettamisessa on Sallassa erityisen tärkeää, koska aikuisväen uimataito on puutteellinen. Lisäksi kunnassa pitkät välimatkat vaikeuttavat kulkemista uimapaikoille. Uintitaidon saavuttamiseksi uintiopetus tulisi toteuttaa vähintään 3-5 kerran jaksona lukuvuoden aikana. Hyvän uimataidon saavuttamiseksi lapsen täytyy harrastaa uintia myös kouluajan ulkopuolella.

Erilaiset pelit ja leikit auttavat uinnin perusteiden oppimista.

Ennen uintijakson alkua oppilaiden kanssa keskustellaan uimahallikäyttäytymisestä ja hygieniasta.

Sisällöt 0-1 lk

- veteen totuttautuminen
  - veden vastuksen kokeileminen
  - hengityksen pidättäminen ja veteen puhaltaminen
  - kastautumien, pinnan alle painautuminen
- kelluminen
  - päin- ja selinkellunta
- liukuminen
  - päin- ja selinkellunta
  - liukuminen ja potkut
- uintiliikkeet
  - myyräuinti(koirauinti)

Sisällöt 2 lk

- uintilliikkeet
  - alkeisselkäuinti
- hypyt
  - delfiinihyppy
  - merenneitosukellus
  - keräkaato
  - kynttilähyppy
- sukellus
  - ponnistus liukuun veden alle seinästä tai pohjasta

Sisällöt 3.- 4.lk

- uintitekniikat
  - selkäuinti
  - vapaauinti
  - alkeisrintauinti
  - perhosuinti (liuku + delfiinipotku)
- sukellus,
  - syvyys- ja pituussukellus
  - potkut mukana sukelluksessa
  - usean esineen sukeltaminen vedestä
- hypyt
  - alkeishyppyjen kertaus
  - taittokaato
- vesipelastus
  - veden polkeminen uintisyvyisessä vedessä 20s
  - uinnin aikana kääntyminen vatsalta selälle ja takaisin

Sisällöt 5.- 6.lk

- uintitekniikat
  - aiemmin opittujen uintitekniikkojen kertausta
  - rintauinti
  - kuperkeikka pohjasta ponnistaen
- sukellus
  - jalat edeltä uintisyvyiseen veteen ja samalla esine pohjasta
- hypyt
  - taittokaato ponnistaen (koroke)
  - starttihyppy
- vesipelastus
  - lähtö pinnasta, esineen sukellus uintisyvyisestä vedestä
  - kanisterin heitto uhrille 10m ja veto altaan reunaan

Sisällöt 7.lk

- uintitekniikat
  - vapaauinti
  - selkäuinti
  - rintauinti
  - matkauinti 30m
- sukellus
  - lähtö pinnasta, sukellus uintisyvyiseen veteen ja uinti 10m
  - usean esineen sukeltaminen vedestä
- hypyt
  - taittokaato ponnistaen (koroke)
  - starttihyppy
- vesipelastus
  - kylkiuinti
  - pelastusrenkaan heitto ja renkaan kanssa uinti 30m

Sisällöt 8.lk

- uintitekniikat
  - vapaauinti
  - selkäuinti
  - rintauinti
  - matkauinti 60m
- sukellus
  - lähtö pinnasta, kahden esineen sukellus uintisyvyiseen veteen ja uinti 10m
- hypyt
  - aiemmin opittujen hyppyjen kertausta
- vesipelastus
  - uhrin laittaminen renkaaseen
  - 15m:n kuljetus pelastusrenkaalla, pelastettava renkaassa

Sisällöt 9.lk

- uintitekniikat
  - aiemmin opittujen kertausta
  - edistyneemmille perhosuinnin potkut, kädet ja hengitys
- sukellus
  - lähtö pinnasta, kolmen esineen sukellus uintisyvyiseen veteen välillä pinnalla käyden ja uinti 15m
- vesipelastus
  - pelastusuinti (leuasta pitäen)
  - t-paita päällä uinti 30m
  - uhrin kuljettaminen t-paita päällä 30m

13.4.12 OPPILAANOHJAUS

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoittelemiseen ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.

13.4.12.1 Paikallisesti päätetyt asiat

Sallan kunnan perusopetuksen ohjaussuunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä. Ohjaussuunnitelma tarkentaa opetussuunnitelman perusteiden oppilaanohjaukselle asetettuja tavoitteita, sisältöjä ja vastuualueita. Oppilaanohjaukseen ei ole varattu oppitunteja, vaan ohjausta toteutetaan kaikilla oppitunneilla ja koulun yhteisissä tilaisuuksissa.

Opetus vuosiluokilla 3-6

LUKU 14 VUOSILUOKAT 3-6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että

kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3-6.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävän elämäntavan omaksumiselle ja kestävän kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä. Koulu-

työssä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutella ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävistä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen*: Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tvt:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toi-

mivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

14.3. Paikallisesti päätetyt asiat

Sallan kunnan opetussuunnitelmassa oppilaiden siirtymisen toimintatavat, yhteistyö, työnjako ja vastuut esiopetuksesta perusopetukseen sekä toiselta kolmannelle vuosiluokalle on kuvattu ohjaussuunnitelmassa (liite 5).
Sallan kunnan perusopetuksessa ei ole erityispiirteitä ja tehtäviä eikä niihin liittyviä painotuksia vaan opetus toteutetaan perusteiden mukaisesti. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteita toteutetaan perusteiden mukaisesti eikä paikallisia painotuksia ole. Oppilaita tuetaan laaja-alaisten taitojen kehittymisessä jokaisessa oppiaineessa ja koulun yhteisessä toiminnassa.
Oppiaineiden tavoitteet, sisällöt ja arviointi on kuvattu oppiainekohtaisesti luvuissa 14.4.1–14.4.14. Oppimisympäristöjen, työtapojen ja ohjauksen sekä eriyttämisen ja tuen noudattamisessa toimitaan perusteiden mukaisesti. Oppilaanohjausta (luku 14.4.14) täydentää lisäksi ohjaussuunnitelma.

14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.
Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
L4 Monilukutaito
L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.
Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	**Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä**	**Toinen kotimainen kieli**	
	yhteinen	*yhteinen*	*valinnainen*
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

14.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentavaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	L1, L2, L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	L1 L2, L4, L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	L1, L2, L4, L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5, L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L1, L4, L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L6
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	L1, L2, L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2, L4, L5, L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien

tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilant-eissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen—ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia-tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä,	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia			
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

ÄIDINKIELI 3. – 6. lk LK

SISÄLTÖALUEET:

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.
Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.
Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä.
Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta.
Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.
Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä.
Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta.
Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

Äidinkielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**3. lk (5 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L1, L2, L7)** opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä **T2 (L1, L2, L3, L7)** ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa **T3 (L1, L2, L4, L7)** ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla **T4 (L1, L2, L3, L4)** kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa **Tekstien tulkitseminen** **T5 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan **T6 (L1, L2, L4, L5)** opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan **T7 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin **T8 (L1, L4, L5)** kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä **Tekstien tuottaminen** **T9 (L1, L2, L4, L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana **T10 (L1, L4, L5, L7)** kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä **T11 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa **T12 (L2, L4, L5, L6)** kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** ➢ Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista ➢ Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta ja ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa ➢ Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. ➢ osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. **S2 Tekstien tulkitseminen** ➢ Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista. ➢ Pohditaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä. ➢ sanaluokat: verbit, substantiivit ja adjektiivit ➢ verbien taipuminen persoonamuodoissa. ➢ Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. ➢ Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. ➢ Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta. **S3 Tekstien tuottaminen** ➢ Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. ➢ Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja harjoitellaan näppäintaitoja ➢ Harjoitellaan tekstien otsikointia ja elävöittämistä ja tarkastellaan sanavalintojen yhteyttä tekstin merkityksiin. ➢ Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. ➢ Harjoitellaan lauseen tunnistamista ja kirjoittamista ➢ Harjoitellaan käyttämään persoonamuotoja. ➢ Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. ➢ Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita	ohjataan oppilasta arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia kannustetaan oppilasta käyttämään omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan työskentelyssä edistetään oppilaan tietämystä omasta osaamisestaan ja ilmaisustaan tuetaan oppilasta hänen opiskelussaan ja kielellisen ajattelun kehittymisessään ➢ havainnointi ➢ kirjalliset ja tarvittaessa suulliset kokeet ➢ kirjoitelmat ➢ sanelukirjoitukset ➢ kuullunymmärtämisen ja luetunymmärtämisen testit: kirjalliset testit, kuullusta tai luetusta kertominen/ piirtäminen/sovitulla merkillä vastaaminen ➢ toistokirjoitukset ➢ suulliset esitykset: pienet esitelmät, kirjavinkkaukset ➢ näytelmät	**Itsearviointi** ➢ kirjalliset tai suulliset itsearvioinnit oppikokonaisuuden päätteeksi **Vertaisarviointi** ➢ esitysten/tuotosten arviointia parin/ryhmän kesken	**Formatiivinen arviointi:** ➢ Toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ välitön, ohjaava palaute ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaan vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi:** ➢ oppimiskokonaisuuden yhteydessä ➢ Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Palaute:** ➢ Kannustavaa ja ohjaavaa suullista tai kirjallista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä ja oppimiskokonaisuuksien jälkeen.	**Oppiminen:** ➢ arvioidaan oppilaan toimimista vuorovaikutustilanteissa, tekstien monimuotoista tulkitsemista ja tuottamista sekä kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtämistä **Työskentely:** ➢ seurataan oppilaan tuntiaktiivisuutta ja työskentelyprosessia, huolellisuutta erilaisissa tehtävissä, oma-aloitteisuutta ja kykyä käyttää erilaisia kirjallisia ja suullisia ilmaisumuotoja ➢ huomioidaan oppilaan itsenäinen ja ryhmässä työskentely sekä rakentava vuorovaikutus **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T13 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia **T14 (L2, L4, L5, L7)** kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön **T15 (L2, L4, L6, L7)** tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	➢ Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten ajatuskartan käyttöä ➢ Ohjataan asialliseen nettikäyttäytymiseen **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** ➢ Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. ➢ Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin. ➢ Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin. ➢ Hyödynnetään lapsille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. ➢ Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. -Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. ➢ Kannustetaan kirjaston käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. ➢ Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja suunnattua kirjallisuutta ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.				

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**4. lk (5 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L1, L2, L7)** opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä **T2 (L1, L2, L3, L7)** ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa **T3 (L1, L2, L4, L7)** ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla **T4 (L1, L2, L3, L4)** kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa **Tekstien tulkitseminen** **T5 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan **T6 (L1, L2, L4, L5)** opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan **T7 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin **T8 (L1, L4, L5)** kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä **Tekstien tuottaminen** **T9 (L1, L2, L4, L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana **T10 (L1, L4, L5, L7)** kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä **T11 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa **T12 (L2, L4, L5, L6)** kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T13 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia **T14 (L2, L4, L5, L7)** kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön **T15 (L2, L4, L6, L7)** tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	**Sisältöalueet** **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** ➢ oman mielipiteen ilmaisun sekä keskusteluun osallistumisen vahvistaminen ➢ kuuntelemisen merkitys viestintätilanteissa ➢ näytteleminen ja lausunta, pantomiimi ➢ erilaisten tietoteknisten välineiden käyttö vuorovaikutustilanteissa **Tekstien tulkitseminen** ➢ lukutaidon sujuvuuden harjoittelu erityyppisten tekstien kautta ➢ tiedonhankintaan ja erilaisten tietolähteiden käyttöön ohjeistaminen ➢ mediakriittisyyden opettelu ➢ tietotekniikan käytön vahvistaminen ➢ kannustaminen ja kiinnostuksen herättäminen kirjallisuuden pariin ➢ monimedian käytön opettelu **Tekstien tuottaminen** ➢ omat kokemukset, ajatukset ja mielipiteet tekstien tuottamisessa ➢ erilaisten tekstien tuottaminen sekä käsinkirjoitettuna että erilaisilla teknisillä laitteilla ➢ oikeinkirjoituksen, kirjoitetun kielen ja tekstin rakenteiden harjoittelu ja kehittäminen, sanaluokat, yhdyslause ➢ kieliopíllisten asioiden harjoittelu ja vahvistaminen ➢ verbien aikamuodoista preesens ja imperfekti ➢ tekstin tuottamisen prosessin kehittäminen ja omien tekstien arviointi ➢ yhteisen tekstin tekeminen monimediaisesti ➢ nettietiketti **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** ➢ kielitietoisuuden vahvistaminen tutkimalla ja tarkkailemalla kieltä ➢ käsitteiden käytön harjoittelua ➢ erilaisten tekstien ja kirjallisuuden kautta innostaminen lukuharrastukseen ja kirjaston käyttöön ➢ oman seudun kirjallisuuteen ja kulttuuritarjontaan tutustuminen ➢ erilaisten mediavälineiden käytön harjoittelu sekä kulttuuriin tutustumisessa että oman kulttuurin tuottamisessa	ohjataan oppilasta arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia kannustetaan oppilasta käyttämään omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan työskentelyssä edistetään oppilaan tietämystä omasta osaamisestaan ja ilmaisustaan tuetaan oppilasta hänen opiskelussaan ja kielellisen ajattelun kehittymisessään ➢ havainnointi ➢ kirjalliset ja suulliset kokeet ➢ kirjoitelmat ➢ sanelukirjoitukset ➢ kuullunymmärtämisen ja luetunymmärtämisen testit: kirjalliset testit, kuullusta tai luetusta kertominen/piirtäminen/sovitulla merkillä vastaaminen ➢ toistokirjoitukset ➢ suulliset esitykset: esitelmät, kirjavinkkaukset ➢ näytelmät	**Itseisarviointi** ➢ kirjalliset tai suulliset itsearvioinnit oppikokonaisuuden päätteeksi **Vertaisarviointi** ➢ esitysten/tuotosten arviointia parin/ryhmän kesken	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ välitön, ohjaava palaute ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaan vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi:** ➢ oppijakson päätteeksi **Palaute:** Kannustavaa ja ohjaavaa suullista tai kirjallista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä ja oppimiskokonaisuuksien jälkeen.	**Oppiminen:** ➢ arvioidaan oppilaan toimimista vuorovaikutustilanteissa, tekstien monimuotoista tulkitsemista ja tuottamista sekä kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtämistä **Työskentely:** ➢ tuntiaktiivisuus ➢ huolellisuus tuotoksissa ➢ oma-aloitteisuus ja itsenäinen ja ryhmässä työskentely **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**5. lk (4 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L1, L2, L7)** opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä **T2 (L1, L2, L3, L7)** ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa **T3 (L1, L2, L4, L7)** ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla **T4 (L1, L2, L3, L4)** kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa **Tekstien tulkitseminen** **T5 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan **T6 (L1, L2, L4, L5)** opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan **T7 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin **T8 (L1, L4, L5)** kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä **Tekstien tuottaminen** **T9 (L1, L2, L4, L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana **T10 (L1, L4, L5, L7)** kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä **T11 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** ➢ omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamisen harjoittelu ➢ toisten kuuntelemisen ja rakentavan palautteen antamisen ja saamisen harjoittelu eri viestintäympäristöissä ➢ vuorovaikutuksen harjoittelu ja havainnointi erilaisissa viestintätilanteissa; kohteliaisuus, tavoitteellinen toiminta ja omien mielipiteiden esittäminen ja perustelu toiset huomioiden ➢ erilaisten ilmaisukeinojen harjoittelu viestintä- ja esitystilanteissa ➢ kokonaisilmaisuun ohjaaminen draaman toimintamuotoja hyödyntäen ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä ➢ mahdollisuuksien tarjoaminen osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen **S2 Tekstien tulkitseminen** ➢ erilaisten tekstien (kaunokirjallisuus, tietotekstit, kuvaa ja tekstiä yhdistävät mediatekstit) sujuvan lukemisen harjoittelu ➢ tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivien tekstinymmärtämisen strategioiden ja ajattelutaitojen käyttäminen ➢ oman lukutaidon tarkkaileminen ja arvioiminen ➢ tekstin tulkinnan taitojen syventäminen tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä ➢ sanojen, synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkitysten ja niiden hierarkioiden selittäminen, vertaileminen ja pohdinta ➢ kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden tulkinnan opettelu ➢ tekstien tutkiminen ➢ sanaluokat ➢ sijamuodot: nominatiivi, genetiivi, partitiivi ja paikallissijat ➢ verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa ➢ yhteisesti ja itse valitun lapsille ja nuorille suunnatun kirjallisuuden lukeminen ja kuunteleminen ➢ käsitteiden kertoja, aihe ja teema opettelu ➢ tietojen etsiminen eri lähteistä ➢ tietämyksen laajentaminen luetun avulla ➢ tekstien ja lähteiden luotettavuuden arvioimisen harjoittelu **S3 Tekstien tuottaminen** ➢ omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta tuotetut fiktiiviset ja ei-fiktiiviset monimuotoiset tekstit ➢ pohdinnat kirjoittamisen tarkoituksesta ja siitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa ➢ käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvuuden harjoittelua ➢ kertomisen, kuvaamisen, ohjaavan ja kantaa ottavan ilmaisun tyypillisten kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden tutkiminen ja harjoittelu ➢ tekstien otsikoinnin, rakenteiden ja kappalejaon harjoittelu ja niiden käyttäminen omissa teksteissä ➢ tekstien elävöittäminen sekä sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen harjoittelu ja niiden yhteys tekstin merkitykseen ➢ kirjoitetun ja puhutun kielen erot ➢ virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit ➢ lauseen pääjäsenet	ohjataan oppilasta arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia kannustetaan oppilasta käyttämään omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan työskentelyssä edistetään oppilaan tietämystä omasta osaamisestaan ja ilmaisustaan tuetaan oppilasta hänen opiskelussaan ja kielellisen ajattelun kehittymisessään ➢ havainnointi ➢ kirjalliset ja tarvittaessa suulliset kokeet ➢ kirjoitelmat ➢ sanelukirjoitukset ➢ kuullunymmärtämisen ja luetunymmärtämisen testit: kirjalliset testit, kuullusta tai luetusta kertominen/ piirtäminen/sovitulla merkillä vastaaminen ➢ toistokirjoitukset ➢ suulliset esitykset: esitelmät, kirjavinkkaukset ➢ näytelmät	**Itsearviointi** ➢ kirjalliset tai suulliset itsearvioinnit oppikokonaisuuden päätteeksi **Vertaisarviointi** ➢ esitysten/tuotosten arviointia parin/ryhmän kesken	**Formatiivinen arviointi:** ➢ Toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ välitön, ohjaava palaute ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaan vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi:** ➢ oppimiskokonaisuuden yhteydessä ➢ Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Palaute:** ➢ Kannustavaa ja ohjaavaa suullista tai kirjallista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä ja oppimiskokonaisuuksien jälkeen.	**Oppiminen:** ➢ arvioidaan oppilaan toimimista vuorovaikutustilanteissa, tekstien monimuotoista tulkitsemista ja tuottamista sekä kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtämistä **Työskentely:** ➢ tuntiaktiivisuus ➢ huolellisuus tuotoksissa ➢ oma-aloitteisuus ja itsenäinen ja ryhmässä työskentely **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa **T12 (L2, L4, L5, L6)** kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T13 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia **T14 (L2, L4, L5, L7)** kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön **T15 (L2, L4, L6, L7)** tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	➢ persoona- ja aikamuodot tekstien aikasuhteiden ilmaisussa ➢ oman tekstin tuottaminen tietopohjan kautta ➢ tekstin tuottamisen vaiheiden, omien tekstien tarkastelun ja arvioinnin harjoittelu palautteen antamisen ja vastaanottamisen kautta ➢ oikeinkirjoituksen perusasioiden käyttämisen opettelu omissa teksteissä ➢ tekstien tuottamisen taidot; muistiinpanot, tiivistelmät, lähteiden käyttö ja merkintä ➢ verkkokäyttäytymisen eettisyys ja yksityisyys sekä tekijänoikeudet **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** ➢ kielen vaihtelut eri tilanteissa ja aiheissa sekä sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkitykset ➢ tekstienvälisyyden tutkiminen monimuotoisissa teksteissä ➢ omaan ja muiden kulttuuriin ja kieliin tutustuminen ➢ suomen kielen vertailu muihin, oppilaille tuttujen kielien piirteisiin ➢ oppilaalle läheiset kansanperinteen lajit ja niiden jatkajat nykykulttuurissa ➢ lapsille ja nuorille suunnatun media- ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (kirjasto-, teatteri- ja museokäynnit mahdollisuuksien mukaan) ➢ mediakulttuurin ilmiöiden ja ikäkaudelle tarkoitettujen sisältöjen tarkastelu ➢ keskustelu median roolista oppilaan arjessa ➢ omien esitysten suunnittelu ja toteuttaminen ➢ kannustaminen kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön sekä omaehtoisen lukemisen ja kirjoittamisen harrastamisen tukeminen ➢ koti- ja ulkomaisen lasten ja nuorten kirjallisuuden lukeminen (nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle sopiva tietokirjallisuus) ja tämän kirjallisuuden pohdinta				

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**6. lk (4 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L1, L2, L7)** opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä **T2 (L1, L2, L3, L7)** ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa **T3 (L1, L2, L4, L7)** ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla **T4 (L1, L2, L3, L4)** kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa **Tekstien tulkitseminen** **T5 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan **T6 (L1, L2, L4, L5)** opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan **T7 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin **T8 (L1, L4, L5)** kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä **T9 (L1, L2, L4, L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana **T10 (L1, L4, L5, L7)**	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** ➢ omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamisen harjoittelu ➢ toisten kuuntelemisen ja rakentavan palautteen antamisen ja saamisen harjoittelu eri viestintäympäristöissä ➢ vuorovaikutuksen harjoittelu ja havainnointi erilaisissa viestintätilanteissa; kohteliaisuus, tavoitteellinen toiminta ja omien mielipiteiden esittäminen ja perustelu toiset huomioiden ➢ erilaisten ilmaisukeinojen harjoittelu viestintä- ja esitystilanteissa ➢ kokonaisilmaisuun ohjaaminen draaman toimintamuotoja hyödyntäen ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä ➢ mahdollisuuksien tarjoaminen osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen **S2 Tekstien tulkitseminen** ➢ erilaisten tekstien (kaunokirjallisuus, tietotekstit, kuvaa ja tekstiä yhdistävät mediatekstit) sujuvan lukemisen harjoittelu ➢ tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivien tekstinymmärtämisen strategioiden ja ajattelutaitojen käyttäminen ➢ oman lukutaidon tarkkaileminen ja arvioiminen ➢ tekstin tulkinnan taitojen syventäminen tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä ➢ sanojen, synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkitysten ja niiden hierarkioiden selittäminen, vertaileminen ja pohdinta ➢ kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden tulkinnan opettelu ➢ tekstien tutkiminen ➢ sanaluokat ➢ sijamuodot: nominatiivi, genetiivi, partitiivi, essiivi, translatiivi ja paikallissijat ➢ verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa ➢ yhteisesti ja itse valittujen lapsille ja nuorille suunnatun kirjallisuuden lukeminen ja kuunteleminen ➢ käsitteiden kertoja, aihe ja teema opettelu ➢ tietojen etsiminen eri lähteistä ➢ tietämyksen laajentaminen luetun avulla ➢ tekstien ja lähteiden luotettavuuden arvioimisen harjoittelu **S3 Tekstien tuottaminen** ➢ omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta tuotetut fiktiiviset ja ei-fiktiiviset monimuotoiset tekstit ➢ pohdinnat kirjoittamisen tarkoituksesta ja siitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa ➢ käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvuuden harjoittelua	ohjataan oppilasta arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia kannustetaan oppilasta käyttämään omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan työskentelyssä edistetään oppilaan tietämystä omasta osaamisestaan ja ilmaisustaan tuetaan oppilasta hänen opiskelussaan ja kielellisen ajattelun kehittymisessään ➢ havainnointi ➢ kirjalliset ja suulliset kokeet ➢ kirjoitelmat ➢ sanelukirjoitukset ➢ kuullunymmärtämisen ja luetunymmärtämisen testit: kirjalliset testit, kuullusta tai luetusta kertominen/ piirtäminen/sovitulla merkillä vastaaminen ➢ toistokirjoitukset ➢ suulliset esitykset: esitelmät, kirjavinkkaukset ➢ näytelmät	**Itsearviointi** ➢ kirjalliset tai suulliset itsearvioinnit oppikokonaisuuden päätteeksi **Vertaisarviointi** ➢ esitysten/tuotosten arviointia parin/ryhmän kesken	**Formatiivinen arviointi:** ➢ Toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ välitön, ohjaava palaute ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaan vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi:** ➢ oppimiskokonaisuuden yhteydessä ➢ Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista **Palaute:** Kannustavaa ja ohjaavaa suullista tai kirjallista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä ja oppimiskokonaisuuksien jälkeen.	**Oppiminen:** ➢ arvioidaan oppilaan toimimista vuorovaikutustilanteissa ➢ tekstien monimuotoista tulkitsemista ja tuottamista ➢ kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtämistä **Työskentely:** ➢ seurataan oppilaan tuntiaktiivisuutta ja työskentelyprosessia, huolellisuutta erilaisissa tehtävissä, oma-aloitteisuutta ja kykyä käyttää erilaisia kirjallisia ja suullisia ilmaisumuotoja ➢ huomioidaan oppilaan itsenäinen ja ryhmässä työskentely sekä rakentava vuorovaikutus **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä **T11 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa **T12 (L2, L4, L5, L6)** kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T13 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia **T14 (L2, L4, L5, L7)** kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön **T15 (L2, L4, L6, L7)** tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	➢ kertomisen, kuvaamisen, ohjaavan ja kantaa ottavan ilmaisun tyypillisten kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden tutkiminen ja harjoittelu ➢ tekstien otsikoinnin, rakenteiden ja kappalejaon harjoittelu ja niiden käyttäminen omissa teksteissä ➢ tekstien elävöittäminen sekä sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen harjoittelu ja niiden yhteys tekstin merkitykseen ➢ kirjoitetun ja puhutun kielen erot ➢ virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit ➢ lauseen pääjäsenet ➢ persoona- ja aikamuodot tekstien aikasuhteiden ilmaisussa ➢ oman tekstin tuottaminen tietopohjan kautta ➢ tekstin tuottamisen vaiheiden, omien tekstien tarkastelun ja arvioinnin harjoittelu palautteen antamisen ja vastaanottamisen kautta ➢ oikeinkirjoituksen perusasioiden käyttämisen opettelu omissa teksteissä ➢ tekstien tuottamisen taidot; muistiinpanot, tiivistelmät, lähteiden käyttö ja merkintä ➢ verkkokäyttäytymisen eettisyys ja yksityisyys sekä tekijänoikeudet **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** ➢ kielen vaihtelut eri tilanteissa ja aiheissa sekä sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkitykset ➢ tekstienvälisyyden tutkiminen monimuotoisissa teksteissä ➢ omaan ja muiden kulttuuriin ja kieliin tutustuminen ➢ suomen kielen vertailu muihin, oppilaille tuttujen kielien piirteisiin ➢ oppilaalle läheiset kansanperinteen lajit ja niiden jatkajat nykykulttuurissa ➢ lapsille ja nuorille suunnatun media- ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (kirjasto-, teatteri- ja museokäynnit mahdollisuuksien mukaan) ➢ mediakulttuurin ilmiöiden ja ikäkaudelle tarkoitettujen sisältöjen tarkastelu ➢ keskustelu median roolista oppilaan arjessa ➢ omien esitysten suunnittelu ja toteuttaminen ➢ kannustaminen kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön sekä omaehtoisen lukemisen ja kirjoittamisen harrastamisen tukeminen ➢ koti- ja ulkomaisen lasten ja nuorten kirjallisuuden lukeminen (nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle sopiva tietokirjallisuus) ja tämän kirjallisuuden pohdinta				

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti[156]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista[157]. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta[158]. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta.

Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Ope-

[156] Valtioneuvoston asetus 422/2012
[157] Perusopetuslaki 628/1998, 30 §
[158] Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

tusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	L1, L2, L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	L2, L4
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	S3	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	L1, L2, L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	L4, L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	L1, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä-palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvarantoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja eisanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekumppaninsa.
Tekstien tulkitseminen			

T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoitta-minen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan	S4	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.

lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön			
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

S2 3.- 6.lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvän osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvarantoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.
Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan.
Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.
Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekumppaninsa.
Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.
Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.
Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.
Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**3. lk (5 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa **T2 (L1, L2, L4)** innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan **T3 (L2)** ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja eisanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat **Tekstien tulkitseminen** **T4 (L1, L4)** ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä **T5 (L2, L4)** kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen **Tekstien tuottaminen** **T6 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan **T7 (L1, L4, L5)** innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä **T8 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita **T9 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T10 (L2, L4)** ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta **T11 (L2)** innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön **T12 (L2, L4)** ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** ➢ Kertomisen harjoitteleminen, mielipiteen ilmaiseminen ja asioiden kuvaileminen yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta ➢ Kokonaisilmaisuun ohjaaminen hyödyntämällä draamatyöskentelyä ➢ Ääntämisen, kuuntelutaitojen ja kuullusta oppimisen taidon vahvistaminen yksilöllisin tavoittein ➢ Toisten puheenvuorojen rakentava kommentointi ➢ Ilmaisukeinojen harjoitteleminen erilaisissa viestintä-, asiointi- ja esitystilanteissa; huomion kiinnittäminen erityisesti pari-, pienryhmä- ja luokkaviestintään ➢ Asioiden opetteleminen leikin ja draamamenetelmien avulla **S2 Tekstien tulkitseminen** ➢ Virkkeen ja sen osien hahmottaminen (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde) tekstin ymmärtämisen tukena ➢ Sanojen luokitteleminen substantiiveiksi ja adjektiiveiksi (vertailumuotoineen) sanatyypeittäin. Huomion kiinnittäminen myös taivutusmuotoihin (erityisesti vesi, vettä, veden, veteen; iso, isoa, ison, isoon). Verbit persoonamuodoissa. ➢ Sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkitysten ja niiden hierarkioiden (ylä- ja alakäsitteet) havainnointia, vertailua ja käytön harjoittelua ➢ Persoonan ja ajan ilmaiseminen tekstissä (esimerkiksi *Kun olen tehnyt läksyt, menen ulos leikkimään. Kun olin tehnyt läksyt, menin ulos leikkimään. Kun syön aamupalaa, kuuntelen musiikkia. Kun söin aamupalaa, kuuntelin musiikkia.)* ➢ Sana- ja käsitevarannon laajentaminen oppilasta kiinnostavista aiheista ➢ Sujuvan peruslukutaidon ja selkeän ääntämisen vakiinnuttaminen ➢ Runoista, lastenohjelmista ja lyhyistä kertomuksista sekä tietotekstiestä keskusteleminen ja kirjoittaminen **S3 Tekstien tuottaminen** ➢ Kirjoittamisen sujuvoittaminen käsin (esimerkiksi kirjainkorkeudet) ja näppäimistöllä ➢ Oppilaan Ikäkaudelle ja senhetkiselle kielitaidolle sopivien kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja kantaa ottavien tekstien tuottaminen ja niissä käytettävän sanaston ja fraseologian sekä kieliopillisten rakenteiden opetteleminen ➢ Yksinkertaiset peruslauseet myönteisenä ja kielteisenä ➢ Kokonaisen virkkeen tunnistaminen ja muodostaminen	➢ säännöllinen havainnointi ➢ kuullun ymmärtämisen testaaminen: vastaaminen esim. peukalomerkeillä, korteilla vastaaminen ➢ sanelukirjoitukset ➢ opettajalle lukeminen	**Itsearviointi** ➢ oppilaan ja opettajan väliset keskustelut ➢ oman toiminnan ohjattu arviointi käyttäen symboleita esim. hymiöitä, liikennevaloja ➢ oman työn tarkastelu	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ välitön, ohjaava palaute ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaan vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi:** ➢ useita kertoja lukukauden aikana **Palaute:** ➢ kannustava suullinen palaute ➢ kirjallinen palaute esim. tarrat, leimat, hymiöt ym. symbolit	**Oppiminen:** Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa Tekstien tulkinta Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot Tekstien tuottaminen Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi Oppimistavoitteiden asettaminen Eri oppiaineiden kielen havainnointi

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita **T14 (L4, L7)** ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa **T15 (L1, L6, L7)** kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	➢ Oikeinkirjoituksen perustaitoja: iso ja pieni alkukirjain, yhdyssanat, yleisimmät johdokset ➢ Äänteiden ja niiden keston oikein kirjoittaminen sanassa, tavuttaminen ➢ Konjunktioiden käytön havainnointia ja opettelua virkkeissä **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** ➢ Tilanteen ja aiheen mukaisen kielen vaihtelun havainnoiminen koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteiss ➢ Moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä oppilaan kiinnostuksen sekä ajankohtaisuuden pohjalta (huomioiden myös oppilaiden omat kulttuuriset tapahtumat ja tekstit ➢ Oppilaan senhetkistä kielitaitoa kehittävien omien esitysten suunnittelu ja toteutus ➢ Sanojen, ilmausten ja tekstien luokitteleminen (verbeihin, substantiiveihin ja adjektiiveihin) ➢ Lapsille suunnatun media- ja kulttuuritarjonnan (kirjaston, elokuvien, teatterin, museoiden, konserttien, taidenäyttelyiden) seuraaminen ja siihen osallistuminen mahdollisuuksien mukaan **S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** ➢ Lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosessien jäsentäminen pienempiin osiin ja näiden osataitojen harjoitteleminen ➢ Verkkoon tuotetun s2-opetuksen materiaalin hyödyntäminen ➢ Erilaisten kirjoitus- ja kuuntelutekniikoiden kokeileminen ➢ Eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistaminen, ymmärtäminen ja omaan kielen käyttöön ottaminen ➢ Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin ➢ Senhetkiseen kielitaitoon soveltuvan lukemis-, ilmaisutaito- ja kirjoittamisharrastukseen rohkaiseminen			,, ,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku **Työskentely:** ➢ seurataan oppilaan tuntiaktiivisuutta ja työskentelyprosessia ➢ huomioidaan oppilaan itsenäinen ja ryhmässä työskentely sekä rakentava vuorovaikutus **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**4. lk (5 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa **T2 (L1, L2, L4)** innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan **T3 (L2)** ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat **Tekstien tulkitseminen** **T4 (L1, L4)** ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä **T5 (L2, L4)** kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen **Tekstien tuottaminen** **T6 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan **T7 (L1, L4, L5)** innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä **T8 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita **T9 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T10 (L2, L4)** ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta **T11 (L2)** innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön **T12 (L2, L4)** ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria **Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** **T13 (L1, L2, L7)** innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita **T14 (L4, L7)** ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa **T15 (L1, L6, L7)**	**Sisältöalueet** **4. vuosiluokka (5 vvt)** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** ➢ Ääntämisen, kuuntelutaitojen ja kuullusta oppimisen taidon syventäminen ➢ Rakentavan palautteen antaminen ja vastaanottaminen ➢ Ilmaisukeinojen laajentaminen erilaisissa viestintätilanteissa (kertominen, kuvailu, selostaminen, kysyminen) ➢ Leikkien, pelien ja draamallisten toimintamuotojen hyödyntäminen kirjallisuuden ja ajankohtaisten aiheiden käsittelyssä ➢ Eri tilanteisiin sopivan kielenkäytön harjoitteleminen ➢ Ryhmässä työskentelyn harjoitteleminen eri rooleissa ➢ Tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset ➢ Kokonaisilmaisuun ohjaaminen ilmaisutaidon harjoituksin **S2 Tekstien tulkitseminen** ➢ Kaunokirjallisuuden lajeihin ja erilaisiin tieto- ja mediatekseteihin tutustuminen sopivia lukustrategioita käyttämällä ➢ Eri tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemuksen lisääminen (esimerkiksi sarjakuvat, mainokset, riimitetyt laulutekstit ja runot, uutinen, tiedote, varoituskyltit ja opasteet...) ➢ Muistiinpanojen tekeminen (käsitekartta) ➢ Tiedon etsiminen eri lähteistä, sen luotettavuuden arvioiminen ja soveltaminen omaan työhön ➢ Mielipiteen ja faktan erottaminen helpohkoista teksteistä **S3 Tekstien tuottaminen** ➢ Oman tarinankerronnan taidon kehittäminen: ajan ilmaiseminen kerronnassa, vertaaminen kuvailussa ja toisen puheeseen viittaaminen ➢ Oikeinkirjoituksen taitojen syventäminen (yleis- ja erisnimet, yhdyssanat, yhdysmerkki, lopetusmerkit, pilkun erilaisiin käyttötapoihin tutustuminen) ➢ Vuoropuhelun välimerkkeihin perehtyminen ➢ Käskeminen, kieltäminen, kohtelias pyytäminen, ehdottaminen ➢ Numeraalit, pronominit ja relatiivinen sivulause ➢ Sanavaraston laajentaminen (synonyymit, vastakohdat, homonyymit) ➢ Verbin aikamuodot **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen**	➢ säännöllinen havainnointi ➢ kuullun ymmärtämisen testaaminen: vastaaminen esim. peukalomerkeillä, korteilla vastaaminen ➢ sanelukirjoitukset ➢ opettajalle lukeminen	**Itsearviointi** ➢ oppilaan ja opettajan väliset keskustelut ➢ oman toiminnan ohjattu arviointi käyttäen symboleita esim. hymiöitä, liikennevaloja ➢ oman työn tarkastelu	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ välitön, ohjaava palaute ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaan vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi:** ➢ useita kertoja lukukauden aikana **Palaute:** ➢ kannustava suullinen palaute ➢ kirjallinen palaute esim. tarrat, leimat, hymiöt ym. symbolit	**Oppiminen:** Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa Tekstien tulkinta Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot Tekstien tuottaminen Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi Oppimistavoitteiden asettaminen Eri oppiaineiden kielen havainnointi

kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	➢ Osallistuminen oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen ➢ Kansanperinteiden vertailua oppilaiden kiinnostuksen pohjalta ➢ Lastenkirjallisuuden lukeminen ja kuunteleminen, siitä keskusteleminen ja kirjoittaminen ➢ Media- ja kulttuuritoiminnan seuraaminen ja siihen osallistuminen mahdollisuuksien mukaan ➢ Omien esitysten suunnitteleminen ja toteuttaminen senhetkisen kielitaidon pohjalta **S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** ➢ Mediakulttuurin ilmiöiden tarkasteleminen oppilaan ikäkaudelle ja senhetkiselle kielitaidolle soveltuvista teksteistä ➢ Oppilaan ohjaaminen median käyttäjäksi ➢ Some-etiketti				Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku **Työskentely:** ➢ seurataan oppilaan tuntiaktiivisuutta ja työskentelyprosessia ➢ huomioidaan oppilaan itsenäinen ja ryhmässä työskentely sekä rakentava vuorovaikutus **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**5. lk (4 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa **T2 (L1, L2, L4)** innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan **T3 (L2)** ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat **Tekstien tulkitseminen** **T4 (L1, L4)** ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä **T5 (L2, L4)** kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen **Tekstien tuottaminen** **T6 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan **T7 (L1, L4, L5)** innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä **T8 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita **T9 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T10 (L2, L4)**	**Sisältöalueet** **5. vuosiluokka (4 vvt)** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** ➢ Mielipiteiden ilmaiseminen arjen ryhmäkeskustelutilanteissa (arkiset tilanteet: juttelu, väittely, neuvottelu, kasvatuskeskustelu…) ➢ Empatiakyvyn syventäminen erilaisiin elämäntilanteisiin liittyvissä vuorovaikutustilanteissa (leikin, keskustelun ja teatterin keinoin) ➢ Osallistuminen oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen **S2 Tekstien tulkitseminen** ➢ Oppilaan senhetkiselle kielitaidolle soveltuvien tietotekstien rakenteen tutkiminen ja avaaminen erilaisin lukustrategioin: otsikoinnin ja kuvien sekä muiden tekstin elementtien tarkoitus, kappalejaon perusteet, tekstin ydinasioiden erottaminen kysymysten avulla ➢ Runojen, tarinoiden eläytyvä lukeminen/laulutekstien sanoman tulkitseminen (erilaiset tunnetilat) ja niistä keskusteleminen (erityisesti tunnesanaston laajentaminen) ➢ Tavoitteellinen sana- ja käsitevarannon laajentaminen oppilasta kiinnostavien tekstien pohjalta (ylä- ja alakäsitteet) ➢ Taipumattomat sanat, erityisesti konjunktiot ja adverbit (vertailuasteineen) **S3 Tekstien tuottaminen** ➢ Konjunktiosivulause ➢ Paikallisesti puhutun ja yleiskielellä kirjoitetun suomen piirteiden tutkiminen ja erottaminen (erityisesti subjektin ja predikaatin erilaisen käytön havaitseminen) ➢ Perusoikeinkirjoitustaidon vakiinnuttaminen yksilöllisin tavoittein (muun muassa isot ja pienet alkukirjaimet, virkkeen eri välimerkit, yhdyssanat ja yhdysviiva, numeraalien taivuttaminen,	➢ säännöllinen havainnointi ➢ kuullun ymmärtämisen testaaminen: vastaaminen esim. peukalomerkeillä, korteilla vastaaminen ➢ sanelukirjoitukset ➢ opettajalle lukeminen	**Itsearviointi** ➢ oppilaan ja opettajan väliset keskustelut ➢ oman toiminnan ohjattu arviointi käyttäen symboleita esim. hymiöitä, liikennevaloja ➢ oman työn tarkastelu	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ välitön, ohjaava palaute ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaan vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi:** ➢ useita kertoja lukukauden aikana **Palaute:** ➢ kannustava suullinen palaute ➢ kirjallinen palaute esim. tarrat, leimat, hymiöt ym. symbolit	**Oppiminen:** Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa Tekstien tulkinta Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot Tekstien tuottaminen Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu

ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta **T11 (L2)** innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön **T12 (L2, L4)** ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria **Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** **T13 (L1, L2, L7)** innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita **T14 (L4, L7)** ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa **T15 (L1, L6, L7)** kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	yleisimmät lyhenteet); pilkku pää- ja sivulauseen välissä ➢ Tekstin tiivistämisen tekniikan harjoitteleminen (tiivistelmä, koevastaus) ➢ Sujuvan kirjoittamisen vakiinnuttaminen yksilöllisin tavoittein (käsiala, tavuttaminen) ➢ Eri sanatyyppien taivuttaminen, eri verbityyppien taivuttamisen kertaus, konditionaali) ➢ Monimuotoisten tekstien tuottaminen oppilasta kiinnostavista aiheista ➢ Kirjeen ja kirjekuoren, postikortin kirjoittaminen **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** ➢ Lasten ja nuorten kaunokirjallisuuteen tutustuminen, romaani (äänikirjat, kuunnelmat, selkokirjat, opettajan ääneen lukema kokonaisteos…) ➢ Kirjaston palvelujen hyödyntäminen ➢ Lastenperinteeseen ja sen nykyisiin jatkajiin perehtyminen suomalaisessa kulttuurissa sekä (oman koulun) muiden kulttuurien perinteissä ➢ Omien esitysten suunnittelu ja toteutus **S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** ➢ Eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistaminen, sisällön ymmärtäminen ja niiden omaan käyttöön ottaminen ➢ Oppilaan oman äidinkielen hyödyntäminen suomen kielen opiskelussa ➢ Suomen kielen vertaaminen oppilaan äidinkieleen ja A1-kieleen				Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi Oppimistavoitteiden asettaminen Eri oppiaineiden kielen havainnointi Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku **Työskentely:** **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**6. lk (4 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa **T2 (L1, L2, L4)** innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan **T3 (L2)** ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat **Tekstien tulkitseminen** **T4 (L1, L4)** ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä **T5 (L2, L4)** kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen **Tekstien tuottaminen** **T6 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan **T7 (L1, L4, L5)** innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä **T8 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita **T9 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T10 (L2, L4)**	**Sisältöalueet** **6. vuosiluokka (4 vvt)** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** ➢ Ilmaisurohkeuden ja -halun sekä empatian syventäminen tietoa välittävissä vuorovaikutustilanteissa (elävöitetty puhe-esitys itseä kiinnostavasta aiheesta) ➢ Kokonaisilmaisun kehittäminen ilmaisutaitoa hyödyntävissä pienprojekteissa (esimerkiksi lyhytelokuva, kuunnelma, pienoisnäytelmä, sketsi, vlogi…) ➢ Toisten huomioonottaminen eri viestintätilanteissa, myös eri kulttuureja vertaillen ➢ Osallistuminen oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen **S2 Tekstien tulkitseminen** ➢ Tarinan/kertomuksen/sadun rakenteen tutkiminen (aloitus, tapahtumaosa, loppuratkaisu); sen juonen tiivistäminen sarjakuvaksi ➢ Oppilaan senhetkiseen kielitaitoon soveltuvan lasten- tai nuortenromaanin/ novellin/ sarjakuvan lukeminen/kuunteleminen ja esitteleminen koko ryhmälle kirjallisuuden peruskäsitteiden avulla (päähenkilö, sivuhenkilö, tapahtumapaikka- ja aika, juonen kulku, sanoma/opetus) ➢ Ohjaavien ja kantaa ottavien yksinkertaisten tekstien kielelliset piirteet ➢ Oppilaan senhetkiseen kielitaitoon soveltuvien mediatekstien tutkiminen ja luotettavuuden arvioiminen ➢ Kielikuvien tulkitseminen **S3 Tekstien tuottaminen** ➢ Peruslauseet ja eri sijamuotojen käyttö niissä, tavuttaminen ➢ Rinnastuskonjunktiot ➢ Pilkun peruskäyttö virkkeessä (erityisesti sivu- ja päälauseen välissä, luetteloissa) ➢ Objektin käytön varmentaminen ➢ Perusoikeinkirjoituksen kertaaminen	➢ säännöllinen havainnointi ➢ kuullun ymmärtämisen testaaminen: vastaaminen esim. peukalomerkeillä, korteilla vastaaminen ➢ sanelukirjoitukset ➢ opettajalle lukeminen	**Itsearviointi** ➢ oppilaan ja opettajan väliset keskustelut ➢ oman toiminnan ohjattu arviointi käyttäen symboleita esim. hymiöitä, liikennevaloja ➢ oman työn tarkastelu	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ välitön, ohjaava palaute ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaan vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi:** ➢ useita kertoja lukukauden aikana **Palaute:** ➢ kannustava suullinen palaute ➢ kirjallinen palaute esim. tarrat, leimat, hymiöt ym. symbolit	**Oppiminen:** Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa Tekstien tulkinta Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot Tekstien tuottaminen Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu

ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta **T11 (L2)** innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön **T12 (L2, L4)** ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria **Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** **T13 (L1, L2, L7)** innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita **T14 (L4, L7)** ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa **T15 (L1, L6, L7)** kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	➢ Ohjaavien ja kantaa ottavien yksinkertaisten tekstien tuottaminen ➢ Oppilaan senhetkiselle kielitaidolle soveltuvan (omasta elämästä kertovan) oman tekstin tuottaminen kirjoitusprosessin vaiheisiin tutustumalla (aiheen valinta ja rajaaminen, tekstityypin ja kohderyhmän valinta, sisällön hankkiminen eri lähteistä, tekstin tuottaminen prosessina sisältäen muun muassa oman tekstin muokkaamisen palautteen perusteella) **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** ➢ Elokuvan, television ja radion, Internetin, teatterin ja lehdistön käyttäminen oppimisen tukena ja sanavarannon laajentajana ➢ Opettelun elävöittäminen eri aistien avulla integroiden kielitiedon opettelemiseen musiikkia, kuvataiteita, käsitöitä, kotitaloutta, ilmaisutaitoa, liikuntaa… ➢ Suomen kielen vertaaminen A1-kieleen ja ruotsiin, mikäli se kuuluu oppilaan kieliohjelmaan ➢ Omien esitysten suunnittelu ja toteutus ➢ Kaunokirjallisuuden lukeminen/kuunteleminen oppilasta kiinnostavista aiheista senhetkisen kielitaidon perusteella **S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** ➢ Eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistaminen, sisällön ymmärtäminen ja niiden omaan käyttöön ottaminen ➢ Oppilaan oman äidinkielen hyödyntäminen suomen kielen opiskelussa				Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi Oppimistavoitteiden asettaminen Eri oppiaineiden kielen havainnointi Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku **Työskentely:** ➢ seurataan oppilaan tuntiaktiivisuutta ja työskentelyprosessia, huolellisuutta erilaisissa tehtävissä, omaaloitteisuutta ja kykyä käyttää erilaisia kirjallisia ja suullisia ilmaisumuotoja ➢ huomioidaan oppilaan itsenäinen ja ryhmässä työskentely sekä rakentava vuorovaikutus **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

14.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi kolme oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI, FINSKA)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös

vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1	L1, L2, L4
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	L2
Kieltenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	L1, L5, L3
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	L3, L5
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	L4
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	L4

Ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota /arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 Auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäis-suhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansallis-kielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.
Kielenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelu-tilanteessa	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja – mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			**Taitotaso: A1.2**

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiinin-omaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Viestintä-strategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**Taitotaso A1.2**
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**Taitotaso A1.1**
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

RUOTSI 6. LK

SISÄLTÖALUEET:

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: hyvän osaamisen kriteerit (arvosanalle 8) 6. vuosiluokan päättyessä

Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.

Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.

Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla.

Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.

Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta **T2 (L2)** tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen **Kielenopiskelutaidot** **T3 (L1, L5, L3)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan **T4 (L3, L5)** rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa** **T5 (L4)** ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita **T6 (L4)** rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta **T7 (L4)** ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T8 (L4)** rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä** **T9 (L4)** tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	**6. vuosiluokka (2 vvt)** Ruotsin kielen alkeisiin tutustuminen arkipäivän sanaston ja laulujen kautta. Sanasto: ➢ viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat ➢ sukulaisuussanat ➢ lemmikkieläimet ➢ vaatteet ja värit ➢ kotiin ja asumiseen liittyvät sanat ➢ ruokasanasto ➢ kouluun liittyvä sanasto ja soittimet Rakenne: ➢ persoonapronominit ja omistusmuodot ➢ kysymyssanat ➢ sanajärjestys: ● päälause ● kysymyslause ● kieltosana ➢ är/har ➢ lukusanat, kellonajat ja vuosiluvut ➢ verbit ● preesens ● apuverbit ➢ substantiivien taivutus eli deklinaatio ➢ adjektiivin muodot Suullinen tuottaminen: ➢ tervehtiminen ➢ itsestä, omasta perheestä ja koulusta kertominen ➢ grillillä asioiminen	Ohjaaminen ➢ Summatiiviset ja formatiiviset kokeet ➢ suullinen tuottaminen ➢ vertausarviointi toisen opettajan kanssa kannustaminen ➢ Rohkaistaan oppilasta käyttämään vierasta kieltä eri viestintätilanteissa. edistäminen ➢ Ohjaa oppilasta käyttämään tieto - ja viestintäteknologiaa kielen oppimisessa. tukeminen ➢ Oppilaan oppimista tuetaan hänen oman oppimistyylinsä ja -strategian avulla. Oppimisessa mahdollistetaan yksilöllinen etenemisvauhti.	**Itsearviointi** ➢ Teemakokonaisuuksien jälkeen oppilas arvioi osaamistaan itsearviointilomakkeella, esim. ➢ eurooppalainen kielisalkku ➢ oppimateriaalin itsearviointilomakkeet **Vertaisarviointi** ➢ vuorovaikutustilanteessa tunnistaa toisen oppilaan osaamisen ➢ pyytää apua ja antaa apua ➢ vertaisarvioinnilla pyritään vahvistamaan oppilaan itsetuntoa	**Formatiivinen arviointi:** ➢ opettaja arvioi oppimisen sekä osaamisen edistymistä koko oppimisprosessin ajan ➢ aina työn valmistuessa arviointi koko työprosessin ajan kestävää **Summatiivinen arviointi:** ➢ lukukauden päättyessä **Palaute:** ➢ Säännöllinen palaute opintojen aikana ja opintokokokonaisuuksien jälkeen. Kirjallinen palaute sekä formatiivisen että summatiivisen kokeen yhteydessä ➢ keskitytään oppilaan vahvuuksiin	**Oppiminen:** ➢ aihekokonaisuuden omaksuminen ➢ sanaston hallinta ➢ vuorovaikutustaidot ➢ kieliopillisten käsitteiden tunnistaminen ➢ lauserakenteiden käyttäminen Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen Kielen aseman tunteminen Toiminta opiskelutilanteessa, oman osaamisen arviointi Kielen käyttöalueiden ja -mahdollisuuksien tunnistaminen Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa Viestintästrategioiden käyttö Viestinnän kulttuurinen sopivuus Tekstien tulkinta- ja tuottamistaidot **Työskentely:** ➢ vuorovaikutustaidot ➢ tuntityöskentely ➢ kotitehtävät **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

14.4.3 VIERAAT KIELET

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

VIERAS KIELI ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L3, L4, L5, L7

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Englannin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkooletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskelu-ilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kieli-taitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			**Taitotaso A2.1**

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Viestintä-strategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**Taitotaso A2.1**
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**Taitotaso A2.1**
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

ENGLANTI A-OPPIMÄÄRÄ 3. – 6. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.

Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.

Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.

Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään.

Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin.

Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein.

Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista.

Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä.

Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.

Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.

Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.

Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.

Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Englannin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin kielen valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**3. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L2)** ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä **T2 (L1, L2)** motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia **T3 (L1, L2)** ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä **T4 (L2, L3)** ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa **Kielenopiskelutaidot** **T5 (L1, L3)** tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen **T6 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa** **T7 (L2, L4, L5, L7)** ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta **T8 (L4)** rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja **T9 (L2, L4)** tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T10 (L4)** ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä** **T11 (L3, L4, L5, L7)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	**Sisältöalueet** Lukeminen ja toimiminen: Tutustutaan alustavasti Iso-Britannian kulttuuriin ja lasten jokapäiväiseen elämään erilaisten tekstien, pelien, laulujen ja internetin kautta. Puhuminen: ➢ tervehtiminen ➢ itsensä esitteleminen ➢ omista asioista kertominen ja kysyminen: mistä pitää, mitä pelaa, mitä omistaa, mitä osaa sekä käskeminen Kirjoittaminen: Mallin mukaan kirjoittaminen ja alkeellisten omien lauseiden harjoitteleminen Sanasto ja aihepiirit: ➢ lukusanat 1-100 ➢ värit, ruokia ja juomia ➢ eläimiä ➢ koulusanoja, perhesanoja ➢ verbejä ➢ adjektiiveja ➢ vaatteita, maita, huoneita ja huonekaluja ➢ viikonpäivät, kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit, harrastussanoja Rakenteet: ➢ be- ja have-verbit ➢ can, preesens-lauseita ja kysymyslauseita ➢ säännöllinen monikko ➢ yksikön persoonapronominien perus- ja omistusmuodot ➢ käskymuodot ➢ s-genetiivi ➢ prepositioita	Arvioinnin avulla ohjataan, kannustetaan ja tuetaan oppilaan opiskelua. Siinä kiinnitetään huomiota oppilaan edistymiseen eri osa-alueilla ja oppimistilanteissa. Oppilaiden erilaiset tavat oppia otetaan huomioon. Arvioinnin tavoitteena on edistää oppilaan kykyä arvioida omaa oppimistaan ja ohjata häntä pääsemään asetettuihin tavoitteisiin. Arviointi on monipuolista: Kielen eri oppimiskokonaisuudet ja kunkin oppilaan kielitausta otetaan huomioon. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaille kerrotaan mihin arviointi perustuu. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä esim. kuullun- ja tekstinymmärtäminen, kurssikoe, sanakokeet, tuntityöskentelyn havainnointi, tunti- ja kotitehtävät, kirjalliset tuotokset, itse- ja vertaisarvioinnit.	**Itsearviointi** ➢ teemakokonaisuuksien välissä, mahdollisesti useimminkin esim. kokeiden yhteydessä **Vertaisarviointi** ➢ pyritään oppilaan itsetunnon vahvistamiseen	**Formatiivinen arviointi:** ➢ havainnoimalla opiskelun etenemistä ja työskentelyä ➢ käytetään pieniä kirjallisia tehtäviä **Summatiivinen arviointi:** ➢ kokeet (1-2 lukukaudessa) ➢ sanakokeet ➢ suullinen näyttö ➢ työskentely **Palaute:** kannustava säännöllinen palaute osana opetusta, erityisesti lukukauden puolivälissä ja ennen lukukauden päättymistä	**Oppiminen:** Sisältöalueissa mainittujen kulttuurien alustava tunteminen. Viestintätaidot sisältöalueessa mainituissa sosiaalisissa tilanteissa ja viestinnän kulttuurinen sopivuus. Tekstin tulkintataidot sekä suullisessa että kirjallisessa muodossa. Pääpaino on suullisessa viestinnässä. Tekstin tuottamistaidot sisältöalueissa mainittuja rakenteita ja sanastoa käyttäen. Pääpaino on suullisessa viestinnässä. **Työskentely**: Opiskelutaitojen monipuolisuus, aktiivisuus, tehtäviin paneutuminen, vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot sekä opiskelun itsenäisyys

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**4. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L2)** ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä **T2 (L1, L2)** motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia **T3 (L1, L2)** ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä **T4 (L2, L3)** ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa **Kielenopiskelutaidot** **T5 (L1, L3)** tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen **T6 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa** **T7 (L2, L4, L5, L7)** ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta **T8 (L4)** rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja **T9 (L2, L4)** tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T10 (L4)** ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä** **T11 (L3, L4, L5, L7)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	**Sisältöalueet** Lukeminen ja toimiminen: Tutustutaan Iso-Britannian kulttuuriin ja lasten jokapäiväiseen elämään erilaisten tekstien, pelien, laulujen ja internetin kautta. Puhuminen: ➢ Omista ja toisen asioista kertominen ja kysyminen: mistä pitää, mitä pelaa, mitä omistaa, mitä osaa ➢ käskeminen ja ehdottaminen ➢ alkeellinen tien neuvominen ➢ hinnan kysyminen ja kertominen Kirjoittaminen: ➢ Mallin mukaan kirjoittaminen ja lyhyiden omien lauseiden tuottaminen Sanasto ja aihepiirit: ➢ edellisen vuoden sanaryhmien laajentaminen ➢ aakkoset, kuukaudet, vuodenajat, sää, kellonajat, kehonosat, sairaudet ➢ ammatteja, verbejä, kotitöitä, paikkasanoja, kouluaineita, soittimia Rakenteet: ➢ be- ja have-verbit ➢ can ➢ yleispreesens ➢ monikko ➢ adjektiiveja ja vertailua alustavasti ➢ persoonapronominien perus- ja omistusmuodot ➢ käskymuodot ➢ s-genetiivi ➢ prepositioita	Arvioinnin avulla ohjataan, kannustetaan ja tuetaan oppilaan opiskelua. Siinä kiinnitetään huomiota oppilaan edistymiseen eri osa-alueilla ja oppimistilanteissa. Oppilaiden erilaiset tavat oppia otetaan huomioon. Arvioinnin tavoitteena on edistää oppilaan kykyä arvioida omaa oppimistaan ja ohjata häntä pääsemään asetettuihin tavoitteisiin. Arviointi on monipuolista: Kielen eri oppimiskokonaisuudet ja kunkin oppilaan kielitausta otetaan huomioon. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaille kerrotaan mihin arviointi perustuu. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä esim. kuullun- ja tekstinymmärtäminen, kurssikoe, sanakokeet, tuntityöskentelyn havainnointi, tunti- ja kotitehtävät, kirjalliset tuotokset, itse- ja vertaisarvioinnit.	**Itsearviointi** ➢ teemakokonaisuuksien välissä, mahdollisesti useimminkin esim. kokeiden yhteydessä ➢ haetaan oppilaalle sopivia opiskelutekniikoita ja seurataan oppimista **Vertaisarviointi** ➢ pyritään oppilaan itsetunnon vahvistamiseen	**Formatiivinen arviointi:** ➢ havainnoimalla opiskelun etenemistä ja työskentelyä ➢ käytetään pieniä kirjallisia ja suullisia tehtäviä **Summatiivinen arviointi:** ➢ kokeet (1-2 lukukaudessa) ➢ sanakokeet ➢ suullinen näyttö ➢ työskentely **Palaute:** kannustava säännöllinen palaute osana opetusta, erityisesti lukukauden puolivälissä ja ennen lukukauden päättymistä.	**Oppiminen:** Sisältöalueissa mainittujen kulttuurien alustava tunteminen. Viestintätaidot sisältöalueessa mainituissa sosiaalisissa tilanteissa ja viestinnän kulttuurinen sopivuus. Tekstin tulkintataidot sekä suullisessa että kirjallisessa muodossa. Pääpaino on suullisessa viestinnässä. Tekstin tuottamistaidot sisältöalueissa mainittuja rakenteita ja sanastoa käyttäen. Pääpaino on suullisessa viestinnässä. **Työskentely**: Opiskelutaitojen monipuolisuus, aktiivisuus, tehtäviin paneutuminen, vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot sekä opiskelun itsenäisyys

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**5. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L2)** ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä **T2 (L1, L2)** motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia **T3 (L1, L2)** ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä **T4 (L2, L3)** ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa **Kielenopiskelutaidot** **T5 (L1, L3)** tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen **T6 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa** **T7 (L2, L4, L5, L7)** ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta **T8 (L4)** rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja **T9 (L2, L4)** tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T10 (L4)** ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä** **T11 (L3, L4, L5, L7)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	**Sisältöalueet** Lukeminen ja toimiminen: Tutustutaan Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen kulttuuriin ja jokapäiväiseen elämään erilaisten tekstien, pelien, laulujen ja internetin kautta. Puhuminen: ➢ harrastuksista kertominen ➢ tien neuvominen ➢ pöytäkeskustelu ➢ ostoskeskustelu ➢ käskeminen ➢ kieltäminen ja ehdottaminen Kirjoittaminen: ➢ Omien lauseiden laajentaminen pitemmiksi Sanasto ja aihepiirit: ➢ edellisten vuosiluokkien sanaryhmien laajentaminen ➢ perhesanat, ammatteja ➢ persoonapronominit ➢ pöytäkeskustelu ➢ maat ja kielet ➢ ajanmääreet ➢ kysymyssanat ➢ tavaroita ➢ järjestysluvut ➢ päivämäärän merkitseminen ➢ ulkoilu-sanastoa ➢ urheilulajeja ➢ ilmansuunnat Rakenteet: ➢ persoonapronominien perus- ja objektimuodot ➢ artikkelit ➢ monikko ➢ yleis-preesens ja kestopreesens ➢ lyhyiden adjektiivien vertailu ➢ there is/are ➢ demonstratiivipronominit ➢ imperfekti alustavasti	Arvioinnin avulla ohjataan, kannustetaan ja tuetaan oppilaan opiskelua. Siinä kiinnitetään huomiota oppilaan edistymiseen eri osa-alueilla ja oppimistilanteissa. Oppilaiden erilaiset tavat oppia otetaan huomioon. Arvioinnin tavoitteena on edistää oppilaan kykyä arvioida omaa oppimistaan ja ohjata häntä pääsemään asetettuihin tavoitteisiin. Arviointi on monipuolista: Kielen eri oppimiskokonaisuudet ja kunkin oppilaan kielitausta otetaan huomioon. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaille kerrotaan mihin arviointi perustuu. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä esim. kuullun- ja tekstinymmärtäminen, kurssikoe, sanakokeet, tuntityöskentelyn havainnointi, tunti- ja kotitehtävät, kirjalliset tuotokset, itse- ja vertaisarvioinnit.	**Itsearviointi** ➢ teemakokonaisuuksien välissä, mahdollisesti useimminkin esim. kokeiden yhteydessä ➢ haetaan oppilaalle sopivia opiskelutekniikoita ja seurataan oppimista **Vertaisarviointi** ➢ pyritään oppilaan itsetunnon vahvistamiseen	**Formatiivinen arviointi:** ➢ havainnoimalla opiskelun etenemistä ja työskentelyä ➢ käytetään pieniä kirjallisia tehtäviä **Summatiivinen arviointi:** ➢ kokeet (1-2 lukukaudessa) ➢ sanakokeet ➢ suullinen näyttö ➢ työskentely **Palaute:** kannustava säännöllinen palaute osana opetusta, erityisesti lukukauden puolivälissä ja ennen lukukauden päättymistä	**Oppiminen:** Sisältöalueissa mainittujen kulttuurien alustava tunteminen. Viestintätaidot sisältöalueessa mainituissa sosiaalisissa tilanteissa ja viestinnän kulttuurinen sopivuus. Tekstin tulkintataidot sekä suullisessa että kirjallisessa muodossa. Tekstin tuottamistaidot sisältöalueissa mainittuja rakenteita ja sanastoa käyttäen. Pääpaino on suullisessa viestinnässä. **Työskentely**: Opiskelutaitojen monipuolisuus, aktiivisuus, tehtäviin paneutuminen, vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot sekä opiskelun itsenäisyys

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**6. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L2)** ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä **T2 (L1, L2)** motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia **T3 (L1, L2)** ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä **T4 (L2, L3)** ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa **Kielenopiskelutaidot** **T5 (L1, L3)** tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen **T6 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa** **T7 (L2, L4, L5, L7)** ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta **T8 (L4)** rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja **T9 (L2, L4)** tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T10 (L4)** ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä** **T11 (L3, L4, L5, L7)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	**Sisältöalueet** Lukeminen ja toimiminen: Tutustutaan englanninkieliseen kulttuuriin ja jokapäiväiseen elämään ympäri maailmaa erilaisten tekstien, pelien, laulujen ja internetin kautta. Puhuminen: ➢ Harrastuksista kertominen ➢ matkustaminen ➢ kertominen menneestä ja tulevasta nykyajan ohella ➢ omista ongelmista ja mieltymyksistä kertominen ➢ itsensä esitteleminen ➢ tapaamisen sopiminen ➢ ostoskeskustelu Kirjoittaminen: ➢ Pitkien ja monipuolisempien lauseiden kirjoittaminen ➢ erittäin lyhyiden tekstien tuottaminen Sanasto ja aihepiirit: ➢ edellisten vuosiluokkien sanaryhmien laajentaminen ➢ perhesanat ➢ koulu, harrastukset ➢ urheilu, eläimet, kehonosat ➢ vaatteet, matkustussanasto ➢ maita ja kieliä ➢ tietokonesanasto, teknologia, terveelliset elämäntavat Rakenteet: ➢ persoonapronominien perus- ja objektimuodot ➢ artikkelit, monikko ➢ yleispreesens ja kestopreesens, imperfekti ➢ epäsäännöllisten verbien taivutus ➢ lyhyiden ja pitkien adjektiivien vertailu	Arvioinnin avulla ohjataan, kannustetaan ja tuetaan oppilaan opiskelua. Siinä kiinnitetään huomiota oppilaan edistymiseen eri osa-alueilla ja oppimistilanteissa. Oppilaiden erilaiset tavat oppia otetaan huomioon. Arvioinnin tavoitteena on edistää oppilaan kykyä arvioida omaa oppimistaan ja ohjata häntä pääsemään asetettuihin tavoitteisiin. Arviointi on monipuolista: Kielen eri oppimiskokonaisuudet ja kunkin oppilaan kielitausta otetaan huomioon. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaille kerrotaan mihin arviointi perustuu. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä esim. kuullun- ja tekstinymmärtäminen, kurssikoe, sanakokeet, tuntityöskentelyn havainnointi, tunti- ja kotitehtävät, kirjalliset tuotokset, itse- ja vertaisarvioinnit.	**Itsearviointi** teemakokonaisuuksien välissä, mahdollisesti useimminkin esim. kokeiden yhteydessä. Itsearvioinnilla haetaan oppilaalle sopivia opiskelutekniikoita ja seurataan oppimista. **Vertaisarviointi** Kannustavaa vertaisarviointia pienimuotoisesti.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ havainnoimalla opiskelun etenemistä ja työskentelyä ➢ käytetään pieniä kirjallisia tehtäviä **Summatiivinen arviointi:** ➢ kokeet (1-2 lukukaudessa) ➢ sanakokeet ➢ suullinen näyttö ➢ työskentely **Palaute:** kannustava säännöllinen palaute osana opetusta, erityisesti lukukauden puolivälissä ja ennen lukukauden päättymistä	**Oppiminen:** ➢ kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen ➢ kielellinen päättelykyky ➢ kohdekielisen aineiston löytäminen ➢ viestintätaidot sosiaalisissa tilanteissa ja viestinnän kulttuurinen sopivuus ➢ tekstin tulkintataidot sekä suullisessa että kirjallisessa muodossa ➢ tekstin tuottamistaidot **Työskentely:** ➢ opiskelutaitojen monipuolisuus ➢ aktiivisuus ➢ tehtäviin paneutuminen ➢ vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot ➢ opiskelun itsenäisyys ➢ Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

14.4.4 MATEMATIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1-S5	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	L1, L2, L4, L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	L1, L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5	L1, L4

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.	S4	L1, L3, L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapa. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Ongelma-ratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.

		käyttö	
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

MATEMATIIKKA 3. – 6. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä
Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.
Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.
Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.

Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita.
Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä.
Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja.
Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon.
Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Matematiikan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**3. lk (4 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1, L3, L5)** pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta **Työskentelyn taidot** **T2 (L1, L4)** ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä **T3 (L1, L3, L4, L5)** ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta. **T4 (L1, L2, L4, L5)** kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen **T5 (L1, L4, L5)** ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä **T6 (L1, L3)** ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet** **T7 (L1, L4)** ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä. **T8 (L1, L4)** tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä **T9 (L1, L4)** tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin **T10 (L1, L3, L6)** opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia **T11 (L4, L5)** ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin **T12 (L1, L3, L6)** ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä. **T13 (L4, L5)** ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä **T14 (L1, L4, L5, L6)** innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	**Sisältöalueet** **S1 Ajattelun taidot** ➢ lukujen suuruusvertailu ➢ laskujärjestyssäännöt ➢ kertolasku: vaihdannaisuus ➢ murtoluvun ja desimaaliluvun yhteys ➢ kappaleiden luokitteleminen ➢ koodaus! **S2 Luvut ja laskutoimitukset/S3 Algebra** yhteen- ja vähennyslasku allekkain ➢ siirrot yhteenlaskussa suurempiin lukuyksiköihin ➢ lainaaminen ➢ lukualue 1-10 000 kertolasku ➢ 1-10 ➢ 10 ja 100 kertominen ➢ vaihdannaisuus ➢ kertolaskua allekkain, muistinumero jakolasku ➢ jakaminen luvuilla 2-10 ➢ jakojäännös murtoluvut ➢ käsite ➢ sekaluku desimaaliluvut ➢ käsite ➢ pituus, Euro **S4 Geometria ja mittaaminen** ➢ peruskäsitteet ➢ monikulmiot ➢ symmetria ➢ kappaleita ja tasokuvioita ➢ kellonaikoja ja niiden merkitseminen ➢ ajan, pituuden ja massan perusyksiköitä **S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys**	➢ ohjata ➢ kannustaa ➢ edistää ➢ tukea ➔ arviointi on **jatkuvaa** ja **monipuolista** • havainnointi • työskentely: itsenäinen, pari, ryhmä • kotitehtävät • testit, kokeet • tutkimustehtävät ja projektit	**Itsearviointi** ➢ tehtävien tarkistus -> mitä osaan, mihin tarvitsen apua ➢ oppimiskokonaisuuksien jälkeen / ennen uutta kokonaisuutta ➢ opettajan tulee ohjata **vertaisarviointi** ➢ pari- ja ryhmätyöskentely ➢ opettajan tulee ohjata	**Formatiivinen arviointi:** aina tarvittaessa kirjallisena tai suullisena. **Summatiivinen arviointi:** tapahtuu pääsääntöisesti oppimiskokonaisuuden jälkeen. **Palaute:** ➢ palautetta annetaan jatkuvasti ➢ palaute on monipuolista: kirjallista ja suullista; sanallista ja numeerista ➢ palaute on positiivista, realistista, kannustavaa ja kehittävää ➢ palaute voi kohdistua oppimiseen, työskentelyyn ja asenteeseen	**Oppiminen:** ➢ lukualueen, lukujen ja peruslaskutoimitusten omaksuminen ja niiden välisten yhteyksien ymmärtäminen ➢ geometrian käsitteiden ja kappaleiden tunnistaminen ➢ aikakäsitteen ymmärtäminen ➢ pituuden ja massan yksiköiden ymmärtäminen ja mittaaminen ➢ taulukoiden tulkinta **Työskentely:** ➢ oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittyminen kaikilla tavoitealueilla ➢ matemaattisen ajattelunsa esilletuominen puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla ➢ arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua, sekä yksin että ryhmässä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**4. lk (4 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1, L3, L5)** pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta **Työskentelyn taidot** **T2 (L1, L4)** ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä **T3 (L1, L3, L4, L5)** ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta. **T4 (L1, L2, L4, L5)** kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen **T5 (L1, L4, L5)** ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä **T6 (L1, L3)** ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet** **T7 (L1, L4)** ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä. **T8 (L1, L4)** tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä **T9 (L1, L4)** tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin **T10 (L1, L3, L6)** opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia **T11 (L4, L5)** ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin **T12 (L1, L3, L6)** ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä. **T13 (L4, L5)** ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä **T14 (L1, L4, L5, L6)** innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	**Sisältöalueet** **S1 Ajattelun taidot** ➢ lukujen suuruusvertailu ➢ pyöristäminen ➢ laskujärjestyssäännöt ➢ vaiheittain laskeminen ➢ laskutoimitusten väliset yhteydet ➢ murtoluvun- ja desimaaliluvun yhteys ➢ geometristen kuvioiden luokittelu ➢ koodaus! **S2 Luvut ja laskutoimitukset/S3 Algebra** yhteen- ja vähennyslasku ➢ lukualue 1-10 000 ➢ kymmenjärjestelmä ➢ päässälaskut ➢ allekkain kokonaisluvut ➢ pyöristäminen negatiiviset luvut koordinaatisto kertolasku ➢ kertotaulut 2-10 ➢ laskujärjestys ja sulkeet ➢ kertojana 10- ja 100-luvut ➢ tulontekijät ➢ kertolasku allekkain, muistiluku jakolasku ➢ päässälaskut ➢ nimitykset ja merkitseminen (HUOM! 6:3 = $\frac{6}{3}$) ➢ jakaminen 10- ja 100-luvuilla ➢ allekkain jakaminen murtoluvut ➢ muuntaminen: murtoluku <-> kokonais- / sekaluku ➢ samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku ➢ osan ottaminen desimaaliluvut ➢ pyöristäminen ➢ yhteen- ja vähennyslaskut päässä ja allekkain ➢ tuhannesosat **S4 Geometria ja mittaaminen** ➢ suorat, ympyrä, kulmia, kolmiot, nelikulmiot ➢ piiri ja pinta-ala ➢ ajanyksiköt (lyhyet ja pitkät) ➢ pituuden yksiköiden muunnoksia ➢ massan ja tilavuuden yksiköitä ➢ lämpötila **S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys**	➢ ohjata ➢ kannustaa ➢ edistää ➢ tukea ➔ arviointi on **jatkuvaa** ja **monipuolista** • havainnointi • työskentely: itsenäinen, pari, ryhmä • kotitehtävät • testit, kokeet • tutkimustehtävät ja projektit	**Itsearviointi** ➢ tehtävien tarkistus -> mitä osaan, mihin tarvitsen apua ➢ oppimiskokonaisuuksien jälkeen / ennen uutta kokonaisuutta ➢ opettajan tulee ohjata **vertaisarviointi** ➢ pari- ja ryhmätyöskentely ➢ opettajan tulee ohjata	**Formatiivinen arviointi:** aina tarvittaessa kirjallisena tai suullisena. **Summatiivinen arviointi:** tapahtuu pääsääntöisesti oppimiskokonaisuuden jälkeen. **Palaute:** ➢ palautetta annetaan jatkuvasti ➢ palaute on monipuolista: kirjallista ja suullista; sanallista ja numeerista ➢ palaute on positiivista, realistista, kannustavaa ja kehittävää ➢ palaute voi kohdistua oppimiseen, työskentelyyn ja asenteeseen	**Oppiminen:** ➢ Lukualueen, lukujen ja peruslaskutoimitusten omaksuminen ja niiden välisten yhteyksien ymmärtäminen ➢ Geometristen käsitteiden ja kappaleiden tunnistaminen ➢ geometristen kuvioiden ja kappaleiden tunnistaminen ➢ mittayksiköiden ymmärtäminen, muunnokset ja käyttäminen **Työskentely:** ➢ oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittyminen kaikilla tavoitealueilla ➢ matemaattisen ajattelunsa esilletuominen puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla ➢ Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua, sekä yksin että ryhmässä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**5. lk (4 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1, L3, L5)** pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta **Työskentelyn taidot** **T2 (L1, L4)** ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä **T3 (L1, L3, L4, L5)** ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta. **T4 (L1, L2, L4, L5)** kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen **T5 (L1, L4, L5)** ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä **T6 (L1, L3)** ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet** **T7 (L1, L4)** ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä. **T8 (L1, L4)** tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä **T9 (L1, L4)** tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin **T10 (L1, L3, L6)** opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia **T11 (L4, L5)** ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin **T12 (L1, L3, L6)** ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä. **T13 (L4, L5)** ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä **T14 (L1, L4, L5, L6)** innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	**Sisältöalueet** **S1 Ajattelun taidot** ➢ laskujärjestys ➢ pyöristäminen ➢ kerto- ja jakolaskun yhteys ➢ desimaali-, murto- ja prosenttiluvun yhteys ➢ jakolaskun merkitseminen 6:3 = $\frac{6}{3}$ **S2 Luvut ja laskutoimitukset/ S3 Algebra** ➢ yhteen- ja vähennyslaskut: ➢ luonnolliset ja desimaaliluvut, 0-1 000 000 ➢ päässälaskut ➢ allekkain laskut kertolaskut: luonnolliset ja desimaaliluvut ➢ vaihdannaisuus ja liitännäisyys ➢ pääsäälaskut ➢ allekkain kertominen ➢ kertominen 10 ja 100:lla jakolaskut: luonnolliset ja desimaaliluvut ➢ päässälaskut ➢ jaollisuus ➢ jakaminen 10 ja 100:lla ➢ allekkain jakaminen ➢ 0 jakolaskussa ➢ jakojäännös murtoluvut ➢ sekaluku <->murtoluku ➢ supistaminen ja laventaminen ➢ erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku ➢ murtoluvun kertominen ja jakaminen kokonaisluvulla ➢ prosenttilaskut ➢ käsite ➢ yksinkertaisia laskuja **S4 Geometria ja mittaaminen** ➢ kulma ➢ nelikulmiot, kolmiot ja ympyrä ➢ piiri ja pinta-aloja pituuden ja massan yksiköiden muunnoksia **S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys** ➢ etsitään tietoja tekstistä ➢ luokitellaan tietoa ➢ erilaisia diagrammeja ➢ koordinaatisto ➢ joitakin tilastollisia tunnuslukuja (keskiarvo)	➢ ohjata ➢ kannustaa ➢ edistää ➢ tukea ➔ arviointi on **jatkuvaa** ja **monipuolista** • havainnointi • työskentely: itsenäinen, pari, ryhmä • kotitehtävät • testit, kokeet • tutkimustehtävät ja projektit	**Itsearviointi** ➢ tehtävien tarkistus -> mitä osaan, mihin tarvitsen apua ➢ oppimiskokonaisuuksien jälkeen / ennen uutta kokonaisuutta ➢ opettajan tulee ohjata **vertaisarviointi** ➢ pari- ja ryhmätyöskentely ➢ opettajan tulee ohjata	**Formatiivinen arviointi:** aina tarvittaessa kirjallisena tai suullisena. **Summatiivinen arviointi:** tapahtuu pääsääntöisesti oppimiskokonaisuuden jälkeen. **Palaute:** ➢ palautetta annetaan jatkuvasti ➢ palaute on monipuolista: kirjallista ja suullista; sanallista ja numeerista ➢ palaute on positiivista, realistista, kannustavaa ja kehittävää ➢ palaute voi kohdistua oppimiseen, työskentelyyn ja asenteeseen	**Oppiminen:** ➢ lukualueiden, kokonais-, murto- ja desimaalilukujen ja laskutoimitusten omaksuminen sekä niiden välisten yhteyksien ymmärtäminen ➢ prosenttikäsitteen ymmärtäminen ➢ geometristen käsitteiden käyttö ja laskeminen ➢ geometristen kuvioiden ja kappaleiden tunnistaminen ➢ mittayksiköiden ymmärtäminen, muunnokset ja käyttäminen ➢ tilastojen ja diagrammien tulkinta ja niiden laadinta ➢ tilastollisten tunnuslukujen laskeminen **Työskentely:** ➢ oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittyminen kaikilla tavoitealueilla ➢ matemaattisen ajattelunsa esilletuominen puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla ➢ Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua, sekä yksin että ryhmässä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**6. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1, L3, L5)** pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta **Työskentelyn taidot** **T2 (L1, L4)** ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä **T3 (L1, L3, L4, L5)** ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta. **T4 (L1, L2, L4, L5)** kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen **T5 (L1, L4, L5)** ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä **T6 (L1, L3)** ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet** **T7 (L1, L4)** ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä. **T8 (L1, L4)** tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä **T9 (L1, L4)** tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin **T10 (L1, L3, L6)** opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia **T11 (L4, L5)** ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin **T12 (L1, L3, L6)** ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä. **T13 (L4, L5)** ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä **T14 (L1, L4, L5, L6)** innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	**Sisältöalueet** **S1 Ajattelun taidot** ➢ pyöristäminen ➢ laskujärjestys ➢ kerto- ja jakolaskun yhteys ➢ murto-, desimaali ja prosenttiluvun yhteys **S2 Luvut ja laskutoimitukset** yhteen- ja vähennyslaskut: luonnolliset ja desimaaliluvut, 0-1 000 000 000 ➢ kerrataan päässä- ja allekkain laskeminen kertolasku: luonnolliset ja desimaaliluvut ➢ kertominen päässä ja allekkain ➢ potenssin käsite jakolasku: luonnolliset ja desimaaliluvut ➢ jakaminen päässä ja allekkain ➢ päättymätön jako murtoluvut ➢ kerrataan murtoluvun kertominen ja jakaminen kokonaisluvulla ➢ kerrataan supistaminen ja laventaminen prosenttilasku ➢ laskeminen yhden prosentin kautta ➢ prosenttiluvun laskeminen ➢ muutos prosentteina **S3 Algebra** ➢ muuttujan käsite ➢ yhteen- ja vähennyslaskuyhtälöitä ➢ kerto- ja jakolaskuyhtälöitä **S4 Geometria ja mittaaminen** ➢ käsitteitä ➢ mittakaava ➢ kappaleita ja niiden osia ➢ pinta-ala ja tilavuus ➢ massan yksiköt **S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys** ➢ etsitään tietoa tekstistä, taulukosta ja diagrammeista ➢ piirretään diagrammeja	➢ ohjata ➢ kannustaa ➢ edistää ➢ tukea ➔ arviointi on **jatkuvaa** ja **monipuolista** • havainnointi • työskentely: itsenäinen, pari, ryhmä • kotitehtävät • testit, kokeet • tutkimustehtävät ja projektit	**Itsearviointi** ➢ tehtävien tarkistus -> mitä osaan, mihin tarvitsen apua ➢ oppimiskokonaisuuksien jälkeen / ennen uutta kokonaisuutta ➢ opettajan tulee ohjata **vertaisarviointi** ➢ pari- ja ryhmätyöskentely ➢ opettajan tulee ohjata	**Formatiivinen arviointi:** aina tarvittaessa kirjallisena tai suullisena. **Summatiivinen arviointi:** tapahtuu pääsääntöisesti oppimiskokonaisuuden jälkeen. **Palaute:** ➢ palautetta annetaan jatkuvasti ➢ palaute on monipuolista: kirjallista ja suullista; sanallista ja numeerista ➢ palaute on positiivista, realistista, kannustavaa ja kehittävää ➢ palaute voi kohdistua oppimiseen, työskentelyyn ja asenteeseen	**Oppiminen:** ➢ lukualueiden, kokonais-, murto- ja desimaalilukujen ja laskutoimitusten omaksuminen sekä niiden välisten yhteyksien ymmärtäminen ➢ prosenttikäsitteen omaksuminen ja helpot laskutoimitukset ➢ muuttujan käsitteen ymmärtäminen ja perusyhtälöiden ratkaiseminen ➢ geometristen käsitteiden käyttö ja laskeminen ➢ geometristen kuvioiden ja kappaleiden tunnistaminen ➢ mittayksiköiden ymmärtäminen, muunnokset ja käyttäminen ➢ mittakaavan käsitteen ymmärtäminen ja käyttö ➢ tilastojen ja diagrammien tulkinta ja niiden laadinta ➢ tilastollisten tunnuslukujen laskeminen **Työskentely:** ➢ oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittyminen kaikilla tavoitealueilla ➢ matemaattisen ajattelunsa esilletuominen puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla ➢ Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua, sekä yksin että ryhmässä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

14.4.5 YMPÄRISTÖOPPI

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana[159] ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

[159] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	L1, L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	L2, L3, L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	L1, L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	L1, L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Minä ihmisenä: Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden

muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämisehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
T3 tukea oppilaan ympäristö-tietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemiaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.	S1-S3, S6	Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumuksien tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

YMPÄRISTÖOPPI 3. – 6. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Minä ihmisenä: Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.

Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä.

Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.

Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti.

Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista.

Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.

Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä.

Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla.

oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti.

Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä.

Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin.

Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.

Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja.

Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.

Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä.

Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.

Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemiaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla.

Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.

Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä.

Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä.
Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**3. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen **T2 (L1, L6)** kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä **T3 (L3, L7)** tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä **Tutkimisen ja toimimisen taidot** **T4 (L3)** ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään **T5 (L1, L7)** kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana **T6 (L1, L4)** ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin **T7 (L1, L4)** ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä **T8 (L3)** opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita **T9 (L3, L1)** ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien **T10 (L2, L3)** ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista **T11 (L5, L4)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä **Tiedot ja ymmärrys** **T12 (L1)** ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla **T13 (L4, L1)** ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina **T14 (L2, L4)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista **T15 (L3)** ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	**Sisältöalueet** **S1 Minä ihmisenä:** ➢ lasten ja nuorten sairaudet ➢ terveen ja hyvän elämän eväät ➢ kiusaamisen ehkäisy ➢ KiVa-koulu tutuksi **S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen:** ➢ oman kunnan toimintaan tutustuminen Mahdolliset vierailut: ➢ palopäällikkö ➢ tutustuminen paloasemaan ➢ terveydenhoitaja ➢ poliisi ➢ mahdolliset toiminnat; ➢ liikennerata ➢ ensiapukoulu ➢ pelastautumisharjoitus; vesi, palo, rakennus ym. **S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan:** ➢ uutisviikko, mahdollisesti integroiden muihin oppiaineisiin ➢ tiedon kriittinen arviointi ➢ mahdolliset ystävyyskoulut ja -luokat ➢ yhteistyökumppaneiden hyödyntäminen esim. Metsähallitus, Rajavartiosto, metsästys- ym. seurat ja yleishyödylliset yhdistykset **S4 Ympäristön tutkiminen:** ➢ maastoutuminen; retket, yökoulut, leirikoulut, lähiympäristö ➢ eri asiantuntijoiden käyttö **S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut:** ➢ käytetään hyödyksi paikallisia toimijoita esim. kauppa, porotilat, metsänhoito **S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen:** ➢ huomioidaan juhlapäivät ja suomalaiset merkkihenkilöt ➢ paikallisten ikäihmisten tarinat ja haastattelut ➢ tutustuminen toisen kulttuurin edustajaan mahdollisuuden mukaan ➢ Mahdollisuuksien mukaan: ➢ museovierailut, kirpputorivierailut ➢ oma kierrätyspäivä ➢ erilaiset säästämisprojektit; esim. vesi, energia, pakkaustuotteet, raha ➢ kansainvälisyysprojektit **Sisältöjä 3. vuosiluokka:** Ryhmässä toimiminen, kaveritaidot, liikennesäännöt, pyörän osat ja huolto, luonnon tutkiminen, pihojen kasveja ja eläimiä, Suomen havu- ja lehtipuita, retkeily, erilaisia karttoja, Suomi ja suomalaiset, Suomen kaupunkeja, veden kiertokulku, sääilmiöitä, kevätseuranta	ohjaus ➢ rakentava palaute ➢ konkreettiset kehittämisehdotukset ➢ oppilaan oman tavoitteen asettaminen ja siihen pääsemisen arviointi ➢ vertaistuki ➢ isommat oppilaat ohjaajina kannustaminen ➢ kysymykset ➢ itsearviointi ➢ eriyttäminen ➢ onnistumisen kokemuksia edistäminen ➢ kehityskeskustelut ➢ hyvän luokkahengen ja ilmapiirin luominen tukeminen ➢ kodin ja koulun välinen yhteistyö ➢ vertaistuki ➢ toisen oppilaan tuki ➢ ohjaajan käyttö	**itse-/vertaisarviointi** ➢ oman tavoitteen asettaminen ja sen arviointi ➢ itse- ja/tai ➢ pari- ja/tai ➢ ryhmäarviointi	**Formatiivinen arviointi:** ➢ asiakokonaisuuden aikana ja jälkeen **Summatiivinen arviointi:** ➢ ainakin 1/lukukausi **Palaute:** ➢ luokanopettaja	**Oppiminen:** Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen Kestävän kehityksen tiedot ja taidot Kysymysten muodostaminen Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset sekä johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen **Työskentely:** ➢ kirjallinen osaaminen ➢ olennaisen hahmottaminen ➢ tiedonhakua ja ilmaisun selkeys ➢ Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**4. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen **T2 (L1, L6)** kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä **T3 (L3, L7)** tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä **Tutkimisen ja toimimisen taidot** **T4 (L3)** ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään **T5 (L1, L7)** kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana **T6 (L1, L4)** ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin **T7 (L1, L4)** ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä **T8 (L3)** opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita **T9 (L3, L1)** ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien **T10 (L2, L3)** ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista **T11 (L5, L4)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä **Tiedot ja ymmärrys** **T12 (L1)** ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla **T13 (L4, L1)** ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina **T14 (L2, L4)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista **T15 (L3)** ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	**Sisältöalueet** **S1 Minä ihmisenä:** ➢ lasten ja nuorten sairaudet ➢ terveen ja hyvän elämän eväät ➢ kiusaamisen ehkäisy ➢ KiVa-koulu tutuksi **S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen:** ➢ oman kunnan toimintaan tutustuminen Mahdolliset vierailut: ➢ palopäällikkö ➢ tutustuminen paloasemaan ➢ terveydenhoitaja ➢ poliisi ➢ mahdolliset toiminnat; ➢ liikennerata ➢ ensiapukoulu ➢ pelastautumisharjoitus; vesi, palo, rakennus ym. **S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan:** ➢ uutisviikko, mahdollisesti integroiden muihin oppiaineisiin ➢ tiedon kriittinen arviointi ➢ mahdolliset ystävyyskoulut ja -luokat ➢ yhteistyökumppaneiden hyödyntäminen esim. Metsähallitus, Rajavartiosto, metsästys- ym. seurat ja yleishyödylliset yhdistykset **S4 Ympäristön tutkiminen:** ➢ maastoutuminen; retket, yökoulut, leirikoulut, lähiympäristö ➢ eri asiantuntijoiden käyttö **S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut:** ➢ käytetään hyödyksi paikallisia toimijoita esim. kauppa, porotilat, metsänhoito **S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen:** ➢ huomioidaan juhlapäivät ja suomalaiset merkkihenkilöt ➢ paikallisten ikäihmisten tarinat ja haastattelut ➢ tutustuminen toisen kulttuurin edustajaan mahdollisuuden mukaan ➢ Mahdollisuuksien mukaan: ➢ museovierailut, kirpputorivierailut ➢ oma kierrätyspäivä ➢ erilaiset säästämisprojektit; esim. vesi, energia, pakkaustuotteet, raha ➢ kansainvälisyysprojektit **Sisältöjä 4. vuosiluokka:** Rooli ryhmän jäsenenä, viisaasti verkossa, vastuut ja velvollisuudet kotona, terveydestä huolehtiminen, lemmikit ja kodin kutsumattomat vieraat, kodin sähkölaitteet ja turvallisuus, kulutus ja jätteen vähentäminen, elämää maatilalla, pellolta pöytään, terveellinen ravinto, vesi ihmisen käytössä, elämän edellytyksiä Pohjoismaissa ja Baltiassa, elämää vesien äärellä	ohjaus ➢ rakentava palaute ➢ konkreettiset kehittämisehdotukset ➢ oppilaan oman tavoitteen asettaminen ja siihen pääsemisen arviointi ➢ vertaistuki ➢ isommat oppilaat ohjaajina kannustaminen ➢ kysymykset ➢ itsearviointi ➢ eriyttäminen ➢ onnistumisen kokemuksia edistäminen ➢ kehityskeskustelut ➢ hyvän luokkahengen ja ilmapiirin luominen tukeminen ➢ kodin ja koulun välinen yhteistyö ➢ vertaistuki ➢ toisen oppilaan tuki ➢ ohjaajan käyttö	**Itse-/vertaisarviointi** ➢ oman tavoitteen asettaminen ja sen arviointi ➢ itse- ja/tai ➢ pari- ja/tai ➢ ryhmäarviointi	**Formatiivinen arviointi:** ➢ asiakokonaisuuden jälkeen **Summatiivinen arviointi:** ➢ ainakin 1/lukukausi **Palaute:** ➢ luokanopettaja	**Oppiminen:** Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen Kestävän kehityksen tiedot ja taidot Kysymysten muodostaminen Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset sekä johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen **Työskentely:** ➢ kirjallinen osaaminen ➢ olennaisen hahmottaminen ➢ tiedonhakua ja ilmaisun selkeys ➢ Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**5. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen **T2 (L1, L6)** kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä **T3 (L3, L7)** tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä **Tutkimisen ja toimimisen taidot** **T4 (L3)** ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään **T5 (L1, L7)** kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana **T6 (L1, L4)** ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin **T7 (L1, L4)** ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä **T8 (L3)** opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita **T9 (L3, L1)** ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien **T10 (L2, L3)** ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista **T11 (L5, L4)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä **Tiedot ja ymmärrys** **T12 (L1)** ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla **T13 (L4, L1)** ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina **T14 (L2, L4)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista **T15 (L3)** ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	**Sisältöalueet** **S1 Minä ihmisenä:** ➢ lasten ja nuorten sairaudet ➢ terveen ja hyvän elämän eväät ➢ kiusaamisen ehkäisy ➢ KiVa-koulu tutuksi **S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen:** ➢ oman kunnan toimintaan tutustuminen Mahdolliset vierailut: ➢ palopäällikkö ➢ tutustuminen paloasemaan ➢ terveydenhoitaja ➢ poliisi ➢ mahdolliset toiminnat; ➢ liikennerata ➢ ensiapukoulu ➢ pelastautumisharjoitus; vesi, palo, rakennus ym. **S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan:** ➢ uutisviikko, mahdollisesti integroiden muihin oppiaineisiin ➢ tiedon kriittinen arviointi ➢ mahdolliset ystävyyskoulut ja -luokat ➢ yhteistyökumppaneiden hyödyntäminen esim. Metsähallitus, Rajavartiosto, metsästys- ym. seurat ja yleishyödylliset yhdistykset **S4 Ympäristön tutkiminen:** ➢ maastoutuminen; retket, yökoulut, leirikoulut, lähiympäristö ➢ eri asiantuntijoiden käyttö **S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut:** ➢ käytetään hyödyksi paikallisia toimijoita esim. kauppa, porotilat, metsänhoito **S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen:** ➢ huomioidaan juhlapäivät ja suomalaiset merkkihenkilöt ➢ paikallisten ikäihmisten tarinat ja haastattelut ➢ tutustuminen toisen kulttuurin edustajaan mahdollisuuden mukaan ➢ Mahdollisuuksien mukaan: ➢ museovierailut, kirpputorivierailut ➢ oma kierrätyspäivä ➢ erilaiset säästämisprojektit; esim. vesi, energia, pakkaustuotteet, raha ➢ kansainvälisyysprojektit **Sisältöjä 5. vuosiluokka:** Opiskelu- ja kaveritaidot, osallisuus ja vaikuttaminen, kaupunkiluonnon piirteet, kasvit ja eläimet, yhteyttäminen, palaminen, paloturvallisuus, ilmakehä, ilmastonmuutos, eliökunnan historia, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys, murrosikä, näkö ja valo, ääni ja kuulo, Euroopan ilmasto, kasvillisuus ja väestö, pohjoinen havumetsä, eläinten talvehtiminen, planetaarisuus, elämää Amerikassa, yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa, kevät puutarhassa	ohjaus ➢ rakentava palaute ➢ konkreettiset kehittämisehdotukset ➢ oppilaan oman tavoitteen asettaminen ja siihen pääsemisen arviointi ➢ vertaistuki ➢ isommat oppilaat ohjaajina kannustaminen ➢ kysymykset ➢ itsearviointi ➢ eriyttäminen ➢ onnistumisen kokemuksia edistäminen ➢ kehityskeskustelut ➢ hyvän luokkahengen ja ilmapiirin luominen tukeminen ➢ kodin ja koulun välinen yhteistyö ➢ vertaistuki ➢ toisen oppilaan tuki ➢ ohjaajan käyttö	**itse-/vertaisarviointi** ➢ oman tavoitteen asettaminen ja sen arviointi ➢ itse- ja/tai ➢ pari- ja/tai ➢ ryhmäarviointi	**Formatiivinen arviointi:** ➢ asiakokonaisuuden jälkeen **Summatiivinen arviointi:** ➢ ainakin 1/lukukausi **Palaute:** ➢ luokanopettaja	**Oppiminen:** Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen Kestävän kehityksen tiedot ja taidot Kysymysten muodostaminen Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset sekä johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen **Työskentely:** ➢ kirjallinen osaaminen ➢ olennaisen hahmottaminen ➢ tiedonhakua ja ilmaisun selkeys ➢ Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**6. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen **T2 (L1, L6)** kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä **T3 (L3, L7)** tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä **Tutkimisen ja toimimisen taidot** **T4 (L3)** ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään **T5 (L1, L7)** kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana **T6 (L1, L4)** ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin **T7 (L1, L4)** ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä **T8 (L3)** opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita **T9 (L3, L1)** ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien **T10 (L2, L3)** ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista **T11 (L5, L4)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä **Tiedot ja ymmärrys** **T12 (L1)** ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla **T13 (L4, L1)** ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina **T14 (L2, L4)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista **T15 (L3)** ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	**Sisältöalueet** **S1 Minä ihmisenä:** ➢ lasten ja nuorten sairaudet ➢ terveen ja hyvän elämän eväät ➢ kiusaamisen ehkäisy ➢ KiVa-koulu tutuksi **S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen:** ➢ oman kunnan toimintaan tutustuminen Mahdolliset vierailut: ➢ palopäällikkö ➢ tutustuminen paloasemaan ➢ terveydenhoitaja ➢ poliisi ➢ mahdolliset toiminnat; ➢ liikennerata ➢ ensiapukoulu ➢ pelastautumisharjoitus; vesi, palo, rakennus ym. **S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan:** ➢ uutisviikko, mahdollisesti integroiden muihin oppiaineisiin ➢ tiedon kriittinen arviointi ➢ mahdolliset ystävyyskoulut ja -luokat ➢ yhteistyökumppaneiden hyödyntäminen esim. Metsähallitus, Rajavartiosto, metsästys- ym. seurat ja yleishyödylliset yhdistykset **S4 Ympäristön tutkiminen:** ➢ maastoutuminen; retket, yökoulut, leirikoulut, lähiympäristö ➢ eri asiantuntijoiden käyttö **S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut:** ➢ käytetään hyödyksi paikallisia toimijoita esim. kauppa, porotilat, metsänhoito **S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen:** ➢ huomioidaan juhlapäivät ja suomalaiset merkkihenkilöt ➢ paikallisten ikäihmisten tarinat ja haastattelut ➢ tutustuminen toisen kulttuurin edustajaan mahdollisuuden mukaan ➢ Mahdollisuuksien mukaan: ➢ museovierailut, kirpputorivierailut ➢ oma kierrätyspäivä ➢ erilaiset säästämisprojektit; esim. vesi, energia, pakkaustuotteet, raha ➢ kansainvälisyysprojektit **Sisältöjä 6. vuosiluokka:** Elämää metsässä ja soilla, veden kierto ja puhdistus, veden ominaisuuksia, valtameret, energian tuotanto ja käyttö, terveet elämäntavat ja fyysinen hyvinvointi, päihteet, ihmissuhteet, seksuaalisuus, tunteet ja henkinen hyvinvointi, aurinkokunta, matkustaminen, Afrikka ja Australia, talousmahti Aasia	ohjaus ➢ rakentava palaute ➢ konkreettiset kehittämisehdotukset ➢ oppilaan oman tavoitteen asettaminen ja siihen pääsemisen arviointi ➢ vertaistuki ➢ isommat oppilaat ohjaajina kannustaminen ➢ kysymykset ➢ itsearviointi ➢ eriyttäminen ➢ onnistumisen kokemuksia edistäminen ➢ kehityskeskustelut ➢ hyvän luokkahengen ja ilmapiirin luominen tukeminen ➢ kodin ja koulun välinen yhteistyö ➢ vertaistuki ➢ toisen oppilaan tuki ➢ ohjaajan käyttö ➢ 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä	**itse-/vertaisarviointi** ➢ oman tavoitteen asettaminen ja sen arviointi ➢ itse- ja/tai ➢ pari- ja/tai ➢ ryhmäarviointi	**Formatiivinen arviointi:** ➢ asiakokonaisuuden jälkeen **Summatiivinen arviointi:** ➢ ainakin 1/lukukausi **Palaute:** ➢ luokanopettaja	**Oppiminen:** Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen Kestävän kehityksen tiedot ja taidot Kysymysten muodostaminen Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset sekä johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen **Työskentely:** ➢ kirjallinen osaaminen ➢ olennaisen hahmottaminen ➢ tiedonhakua ja ilmaisun selkeys ➢ Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

14.4.6 USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	L1

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

USKONTO 3. – 6. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**3. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
T1 (L1) ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin **T2 (L1, L2)** ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin **T3 (L2, L3, L4)** auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta **T4 (L4, L5, L6)** ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä **T5 (L1, L2)** opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan **T6 (L2)** ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa **T7 (L2, L5, L6)** kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa **T8 (L7)** ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin **T9 (L2)** ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta **T10 (L1, L3, L6)** ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta **T11 (L1, L4, L6, L7)** luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään **T12 (L1)** auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	**Sisältöalueet** Käsitellään ➢ oma ja toisen pyhä ➢ pyhyys eri uskonnoissa ➢ ihmisarvo ➢ itsetuntemus ➢ tunnetaidot ➢ elämäntaidot ➢ elämän kunnioittaminen ➢ kokonaisvaltainen hyvinvointi ➢ keskustelu-ja pohdintakysymyksiä ➢ toiminnallisia tehtäviä Keskeiset sisällöt ➢ Raamatun käyttäminen - VT:n keskeisiä kertomuksia (esim. alkukertomukset, patriarkkakertomukset, luvattu maa) ➢ VT:n eettisiä ohjeita esim. 10 käskyä-etiikan aiheita käsitellään myös ilman sidonnaisuutta uskontoon lapsen maailmasta käsin esim. oikeus koulunkäyntiin, lepoon, harrastuksiin, lasten oikeuksien sopimus ➢ luterilainen kirkkorakennus, tutustuminen kotiseurakuntaan ➢ kirkkovuoden juhlia ➢ virsiä ja hengellisiä lauluja ➢ oppilaiden kohtaamat uskonnot koulussa ja kotiympäristössä	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista sekä edistää oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet Arviointi niveltyy osaksi koko oppimisprosessia, joten jatkuva havainnointi on keskeinen arvioinnin menetelmä. Lisäksi arvioinnin menetelminä käytetään keskusteluja, oppilaan tuotosten arviointia, kirjallisia/suullisia kokeita, itse-ja vertaisarviointia. Oppilaalle kerrotaan, mihin arviointi perustuu.	**Itse-/vertaisarviointi** Itsearviointia toteutetaan laajempien kokonaisuuksien yhteydessä Itsearviointitehtäviä pohditaan etiikan aiheissa Itse- ja/tai vertaisarviointia toteutetaan erilaisten projektien, ryhmätöiden ja/tai draaman yhteydessä	**Formatiivinen arviointi:** Toteutetaan jatkuvasti opettajan antaman välittömän, ohjaavan palautteen avulla sekä mahdollisesti pienillä testeillä **Summatiivinen arviointi:** Pidetään laajempien kokonaisuuksien yhteydessä, jolloin voidaan antaa palautetta myös tuntityöskentelystä **Palaute**	**Oppiminen:** Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito Uskonnon kielen ja symbolien analysointi Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto Etiikkaa koskeva tieto, ihmisoikeusetiikka ja eettinen pohdinta Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot **Työskentely:** ➢ työskentelyprosessi ➢ yksin/parin/ryhmän kanssa työskentely ➢ ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot ➢ oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**4. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
T1 (L1) ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin **T2 (L1, L2)** ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin **T3 (L2, L3, L4)** auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta **T4 (L4, L5, L6)** ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä **T5 (L1, L2)** opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan **T6 (L2)** ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa **T7 (L2, L5, L6)** kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa **T8 (L7)** ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin **T9 (L2)** ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta **T10 (L1, L3, L6)** ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta **T11 (L1, L4, L6, L7)** luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään **T12 (L1)** auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	**Sisältöalueet** Käsitellään: ➢ oppilaan omat valinnat ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavat arvot ➢ globaali vastuu ➢ oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun ➢ keskustelu- ja pohdintakysymykset ➢ toiminnalliset tehtävät Keskeiset sisällöt: ➢ Raamatun käyttö ➢ UT:n keskeisiä kertomuksia (esim. laupias samarialainen, tuhlaajapoika) ➢ Jeesuksen elämä ja opetukset, kultainen sääntö ja rakkauden kaksoiskäsky ➢ etiikan aiheita käsitellään myös ilman sidonnaisuutta uskontoon lapsen maailmasta käsin, lasten oikeuksien julistus ➢ kirkkorakennuksiin tutustumista ja kirkkotilojen esittelyä (luterilainen, ortodoksinen, katolinen) ➢ kirkkovuoden juhlia ➢ virsiä ja hengellisiä lauluja ➢ juutalaisuus ja islam Suomessa ➢ uskonnon merkitys nuoren näkökulmasta	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista sekä edistää oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet Arviointi niveltyy osaksi koko oppimisprosessia, joten jatkuva havainnointi on keskeinen arvioinnin menetelmä. Lisäksi arvioinnin menetelminä käytetään keskusteluja, oppilaan tuotosten arviointia, kirjallisia/suullisia kokeita, itse-ja vertaisarviointia. Oppilaalle kerrotaan, mihin arviointi perustuu.	**Itse-/vertaisarviointi** Itsearviointia toteutetaan laajempien kokonaisuuksien yhteydessä Itsearviointitehtäviä pohditaan etiikan aiheissa Itse- ja/tai vertaisarviointia toteutetaan erilaisten projektien, ryhmätöiden ja/tai draaman yhteydessä	**Formatiivinen arviointi:** Toteutetaan jatkuvasti opettajan antaman välittömän, ohjaavan palautteen avulla sekä mahdollisesti pienillä testeillä **Summatiivinen arviointi:** Pidetään laajempien kokonaisuuksien yhteydessä, jolloin voidaan antaa palautetta myös tuntityöskentelystä **Palaute**	**Oppiminen:** Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito Uskonnon kielen ja symbolien analysointi Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto Etiikkaa koskeva tieto, ihmisoikeusetiikka ja eettinen pohdinta Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot **Työskentely:** ➢ työskentelyprosessi ➢ yksin/parin/ryhmän kanssa työskentely ➢ ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot ➢ oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**5. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
T1 (L1) ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin **T2 (L1, L2)** ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin **T3 (L2, L3, L4)** auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta **T4 (L4, L5, L6)** ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä **T5 (L1, L2)** opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan **T6 (L2)** ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa **T7 (L2, L5, L6)** kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa **T8 (L7)** ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin **T9 (L2)** ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta **T10 (L1, L3, L6)** ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta **T11 (L1, L4, L6, L7)** luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään **T12 (L1)** auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	**Sisältöalueet** Käsitellään: ➢ elämän ja luonnon kunnioittaminen ➢ suvaitsevaisuus ➢ lähimmäisenrakkaus ➢ arjen etiikkaa ➢ oikeudenmukaisuus Keskeiset sisällöt ➢ Raamattu kirjana ➢ Paavalin elämä ja opetukset sekä varhaisen kristillisyyden merkitys kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi ➢ kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa (Martti Luther, Mikael Agricola) ➢ luterilaisuuden oppi, rukous, sakramentit, seurakunnan työmuotoihin tutustuminen esim. diakonia ➢ kirkkovuosi ➢ kristillinen symboliikka sekä eri uskontojen ja kirkkokuntien symboliikkaa ➢ Eurooppa tänään uskonnon näkökulmasta ➢ tutustutaan kirkkotaiteeseen ja -arkkitehtuuriin ➢ merkittäviä uskonnollisia rakennuksia Euroopassa ➢ juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteiset piirteet ja tärkeimmät kalenterijuhlat ➢ etiikan aiheita käsitellään ilman sidonnaisuutta uskontoon lapsen maailmasta käsin esim. globaali oikeudenmukaisuus, lasten oikeuksien julistus ➢ virsiä ja hengellisiä lauluja	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista sekä edistää oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet. Arviointi niveltyy osaksi koko oppimisprosessia, joten jatkuva havainnointi on keskeinen arvioinnin menetelmä. Lisäksi arvioinnin menetelminä käytetään keskusteluja, oppilaan tuotosten arviointia, kirjallisia/suullisia kokeita, itse- ja vertaisarviointia. Oppilaalle kerrotaan, mihin arviointi perustuu. 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Itsearviointi** ➢ toteutetaan laajempien kokonaisuuksien yhteydessä ➢ itsearviointia pohditaan etiikan aiheissa ➢ itse – ja vertaisarviointia toteutetaan erilaisten projektien, ryhmätöiden ja/tai draaman yhteydessä	**Formatiivinen arviointi:** Toteutetaan jatkuvasti opettajan antaman välittömän, ohjaavan palautteen avulla sekä mahdollisesti pienillä testeillä. **Summatiivinen arviointi:** Pidetään laajempien kokonaisuuksien yhteydessä, jolloin voidaan antaa palautetta myös tuntityöskentelystä. **Palaute**	**Oppiminen:** Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito Uskonnon kielen ja symbolien analysointi Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto Etiikkaa koskeva tieto, ihmisoikeusetiikka ja eettinen pohdinta Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot **Työskentely:** ➢ työskentelyprosessi ➢ yksin/parin/ryhmän kanssa työskentely ➢ ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot ➢ oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**6. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
T1 (L1) ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin **T2 (L1, L2)** ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin **T3 (L2, L3, L4)** auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta **T4 (L4, L5, L6)** ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä **T5 (L1, L2)** opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan **T6 (L2)** ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa **T7 (L2, L5, L6)** kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa **T8 (L7)** ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin **T9 (L2)** ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta **T10 (L1, L3, L6)** ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta **T11 (L1, L4, L6, L7)** luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään **T12 (L1)** auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	**Sisältöalueet** keskeiset sisällöt ➢ Raamattu kirjana ➢ Raamatun vaikutus taiteeseen ja populaarikulttuuriin ➢ uskon ja tiedon suhde ➢ Suomen uskonnollisuuden juuret ja nykytila ➢ Jeesuksen asema kristinuskossa, juutalaisuudessa ja islamin uskossa ➢ juutalaisuuden ja islamin elämänkaaren juhlista häät ja hautajaiset ➢ eri uskonnoille yhteisiä eettisiä periaatteita ➢ tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä ➢ tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin ➢ virsiä ja hengellisiä lauluja	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista sekä edistää oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet. Arviointi niveltyy osaksi koko oppimisprosessia, joten jatkuva havainnointi on keskeinen arvioinnin menetelmä. Lisäksi arvioinnin menetelminä käytetään keskusteluja, oppilaan tuotosten arviointia, kirjallisia/suullisia kokeita, itse- ja vertaisarviointia. Oppilaalle kerrotaan, mihin arviointi perustuu. 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Itsearviointi** ➢ toteutetaan laajempien kokonaisuuksien yhteydessä ➢ itsearviointia pohditaan etiikan aiheissa ➢ itse – ja vertaisarviointia toteutetaan erilaisten projektien, ryhmätöiden ja/tai draaman yhteydessä	**Formatiivinen arviointi:** Toteutetaan jatkuvasti opettajan antaman välittömän, ohjaavan palautteen avulla sekä mahdollisesti pienillä testeillä. **Summatiivinen arviointi:** Pidetään laajempien kokonaisuuksien yhteydessä, jolloin voidaan antaa palautetta myös tuntityöskentelystä. **Palaute**	**Oppiminen:** Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito Uskonnon kielen ja symbolien analysointi Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto Etiikkaa koskeva tieto, ihmisoikeusetiikka ja eettinen pohdinta Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot **Työskentely:** ➢ työskentelyprosessi ➢ yksin/parin/ryhmän kanssa työskentely ➢ ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot ➢ oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

14.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 3-6 elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	L1, L4, L5
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3	L1, L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	L3, L7
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4	L2, L4, L5
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	L1, L2
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4	L1, L2, L5

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	L2, L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	L2, L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	L5, L6, L7

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.
S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6
Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissä otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämänkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämänkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämänkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Elämänkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet Opetuksen tavoitteena on	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Päättelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäättelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan	S2, S3, S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä

kulttuurista moninaisuutta ilmiönä			yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1, S2, S3	Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.
T10 **rohkaista** oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO 3. – 6.lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)
Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
Monilukutaito (L4)
Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.
Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta
Oppilas osaa tunnistaa virhepäättelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan
Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä.
Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta
Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.
Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

Elämänkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämänkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**3. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
T1 (L1, L2, L3, L7) luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin **T2 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita **T3 (L1, L4)** edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan **T4 (L3, L7)** ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta **T5 (L2, L4, L5)** ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä **T6 (L1, L2)** tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään **T7 (L1, L2, L5)** ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan **T8 (L2, L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja **T9 (L2, L3)** ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia **T10 (L5, L6, L7)** rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	**Sisältöalueet** **S1 Kasvaminen hyvään elämään** **S2 Erilaisia elämäntapoja** **S3 Yhteiselämän perusteita** **S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:** **3. vuosiluokka**: Syvennytään omiin näkemyksiin ja ajatteluun sekä laajennetaan katsomusten, etiikan ja kulttuurien ymmärrystä. Käsitellään eettisiä peruskysymyksiä ja peruskäsitteitä. Keskitytään kykyyn ilmaista näkemyksiä ja arvioida niitä ja muita näkemyksiä. Etiikassa käsitellään käsitteitä, kuten arvot. S1-S4, T1-T4, T7-T8 Keskeisten sisältöjen ohella valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa mainitut muut sisällöt ja tavoitteet jatkuvat koko alakoulun ajan opetuksessa, esimerkkinä lasten oikeudet, joita käsitellään 1. luokalta lähtien.	Menetelmät Kokeet, havainnointi ja palaute ja keskustelut ohjaavat opiskelua oppilaita kannustetaan pohtimaan omaa maailmankatsomustaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia edistävät ja tukevat kokeet ja arviointimenetelmät, kuten aineistokoe, itsearviointi, suullinen palaute ja keskustelut. 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämänkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Itse- ja vertaisarviointi** tehdään tehtävien tai kokeiden yhteydessä kirjallisesti ja/tai suullisesti, vähintään kerran lukukaudessa. Tämän avulla harjoitellaan itseohjautuvuutta.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ arviointia toteutetaan jatkuvasti **Summatiivinen arviointi:** ➢ oppimista arvioidaan kokein vähintään kerran lukukaudessa ➢ tehtävät arvioidaan, kun ne on saatettu loppuun **Palaute:** ➢ osaamisesta ja työskentelystä suullisesti ja/ tai kirjallisesti kerran lukukaudessa	**Oppiminen:** ➢ tietojen ja käsitteiden hallinta ja soveltaminen etiikan, uskontojen -ja kulttuurien tuntemisen ja ihmisoikeuksien aloilla ➢ väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi ➢ päättelytaidot ➢ vaikuttamisen keinojen tunteminen **Työskentely:** ➢ oppilaan yksin ja yhdessä toisten kanssa työskentely ➢ tavoitteiden asettaminen ja vastuullisuus ➢ työskentelyprosessin arviointi ➢ työskentelytaitojen arviointi ➢ kyky ja halu keskustella, perustella ja argumentoida **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**4. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
T1 (L1, L2, L3, L7) luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin **T2 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita **T3 (L1, L4)** edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan **T4 (L3, L7)** ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta **T5 (L2, L4, L5)** ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä **T6 (L1, L2)** tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään **T7 (L1, L2, L5)** ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan **T8 (L2, L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja **T9 (L2, L3)** ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia **T10 (L5, L6, L7)** rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	**Sisältöalueet** **S1 Kasvaminen hyvään elämään** **S2 Erilaisia elämäntapoja** **S3 Yhteiselämän perusteita** **S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:** **4. vuosiluokka**: Syvennytään omiin näkemyksiin ja ajatteluun sekä laajennetaan katsomusten, etiikan ja kulttuurien ymmärrystä. Käsitellään eettisiä peruskysymyksiä ja peruskäsitteitä. Keskitytään kykyyn ilmaista näkemyksiä ja arvioida niitä ja muita näkemyksiä. Etiikassa käsitellään käsitteitä, kuten arvot. S1-S4, T1-T4, T7-T8 Keskeisten sisältöjen ohella valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa mainitut muut sisällöt ja tavoitteet jatkuvat koko alakoulun ajan opetuksessa, esimerkkinä lasten oikeudet, joita käsitellään 1. luokalta lähtien.	Menetelmät Kokeet, havainnointi ja palaute ja keskustelut ohjaavat opiskelua oppilaita kannustetaan pohtimaan omaa maailmankatsomustaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia edistävät ja tukevat kokeet ja arviointimenetelmät, kuten aineistokoe, itsearviointi, suullinen palaute ja keskustelut. 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämänkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Itse- ja vertaisarviointi** tehdään tehtävien tai kokeiden yhteydessä kirjallisesti ja/tai suullisesti, vähintään kerran lukukaudessa. Tämän avulla harjoitellaan itseohjautuvuutta.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ arviointia toteutetaan jatkuvasti **Summatiivinen arviointi:** ➢ oppimista arvioidaan kokein vähintään kerran lukukaudessa ➢ tehtävät arvioidaan, kun ne on saatettu loppuun **Palaute:** ➢ osaamisesta ja työskentelystä suullisesti ja/ tai kirjallisesti kerran lukukaudessa	**Oppiminen:** ➢ tietojen ja käsitteiden hallinta ja soveltaminen etiikan, uskontojen -ja kulttuurien tuntemisen ja ihmisoikeuksien aloilla ➢ väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi ➢ päättelytaidot ➢ vaikuttamisen keinojen tunteminen **Työskentely:** ➢ oppilaan yksin ja yhdessä toisten kanssa työskentely ➢ tavoitteiden asettaminen ja vastuullisuus ➢ työskentelyprosessin arviointi ➢ työskentelytaitojen arviointi ➢ kyky ja halu keskustella, perustella ja argumentoida **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**5. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
T1 (L1, L2, L3, L7) luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin **T2 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita **T3 (L1, L4)** edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan **T4 (L3, L7)** ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta **T5 (L2, L4, L5)** ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä **T6 (L1, L2)** tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään **T7 (L1, L2, L5)** ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan **T8 (L2, L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja **T9 (L2, L3)** ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia **T10 (L5, L6, L7)** rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	**Sisältöalueet** **S1 Kasvaminen hyvään elämään** **S2 Erilaisia elämäntapoja** **S3 Yhteiselämän perusteita** **S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:** **5. vuosiluokka**: Uskonnot, katsomukset, kulttuurit ja kulttuuriperintö. Sovelletaan eettistä ajattelua tekojen ja tilanteiden arvioimiseen ja ajankohtaisiin kysymyksiin. S1-S4, T1, T5-T6, T8. Keskeisten sisältöjen ohella valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa mainitut muut sisällöt ja tavoitteet jatkuvat koko alakoulun ajan opetuksessa, esimerkkinä lasten oikeudet, joita käsitellään 1. luokalta lähtien.	Menetelmät Kokeet, havainnointi ja palaute ja keskustelut ohjaavat opiskelua oppilaita kannustetaan pohtimaan omaa maailmankatsomustaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia edistävät ja tukevat kokeet ja arviointimenetelmät, kuten aineistokoe, itsearviointi, suullinen palaute ja keskustelut. 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämänkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Itse- ja vertaisarviointi** tehdään tehtävien tai kokeiden yhteydessä kirjallisesti ja/tai suullisesti, vähintään kerran lukukaudessa. Tämän avulla harjoitellaan itseohjautuvuutta.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ arviointia toteutetaan jatkuvasti **Summatiivinen arviointi:** ➢ oppimista arvioidaan kokein vähintään kerran lukukaudessa ➢ tehtävät arvioidaan, kun ne on saatettu loppuun **Palaute:** ➢ osaamisesta ja työskentelystä suullisesti ja/ tai kirjallisesti kerran lukukaudessa	**Oppiminen:** ➢ tietojen ja käsitteiden hallinta ja soveltaminen etiikan, uskontojen -ja kulttuurien tuntemisen ja ihmisoikeuksien aloilla ➢ väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi ➢ päättelytaidot ➢ vaikuttamisen keinojen tunteminen **Työskentely:** ➢ oppilaan yksin ja yhdessä toisten kanssa työskentely ➢ tavoitteiden asettaminen ja vastuullisuus ➢ työskentelyprosessin arviointi ➢ työskentelytaitojen arviointi ➢ kyky ja halu keskustella, perustella ja argumentoida **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**6. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** MITEN?	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** MILLOIN?	**Arvioinnin kohteet** MITÄ?
T1 (L1, L2, L3, L7) luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin **T2 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita **T3 (L1, L4)** edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan **T4 (L3, L7)** ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta **T5 (L2, L4, L5)** ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä **T6 (L1, L2)** tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään **T7 (L1, L2, L5)** ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan **T8 (L2, L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja **T9 (L2, L3)** ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia **T10 (L5, L6, L7)** rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	**Sisältöalueet** **6. vuosiluokka (1 vvt)** **S1 Kasvaminen hyvään elämään** **S2 Erilaisia elämäntapoja** **S3 Yhteiselämän perusteita** **S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:** **6. vuosiluokka**: Ihmisoikeudet, demokratia, kansalaisuus, yhteiskunta- ja ympäristöetiikka. S3, S4, T4, T9 ja T10.	Menetelmät Kokeet, havainnointi ja palaute ja keskustelut ohjaavat opiskelua oppilaita kannustetaan pohtimaan omaa maailmankatsomustaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia edistävät ja tukevat kokeet ja arviointimenetelmät, kuten aineistokoe, itsearviointi, suullinen palaute ja keskustelut. 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämänkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Itse- ja vertaisarviointi** tehdään tehtävien tai kokeiden yhteydessä kirjallisesti ja/tai suullisesti, vähintään kerran lukukaudessa. Tämän avulla harjoitellaan itseohjautuvuutta.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ arviointia toteutetaan jatkuvasti **Summatiivinen arviointi:** ➢ oppimista arvioidaan kokein vähintään kerran lukukaudessa ➢ tehtävät arvioidaan, kun ne on saatettu loppuun **Palaute:** ➢ osaamisesta ja työskentelystä suullisesti ja/ tai kirjallisesti kerran lukukaudessa	**Oppiminen:** ➢ tietojen ja käsitteiden hallinta ja soveltaminen etiikan, uskontojen -ja kulttuurien tuntemisen ja ihmisoikeuksien aloilla ➢ väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi ➢ päättelytaidot ➢ vaikuttamisen keinojen tunteminen **Työskentely:** ➢ oppilaan yksin ja yhdessä toisten kanssa työskentely ➢ tavoitteiden asettaminen ja vastuullisuus ➢ työskentelyprosessin arviointi ➢ työskentelytaitojen arviointi ➢ kyky ja halu keskustella, perustella ja argumentoida **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

14.4.8 HISTORIA

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennytään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus mennyttä aikaa, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	L1, L2, L4-L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	L2-L4, L6, L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	L2, L4, L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	L1, L2, L4, L7

Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	L1, L2, L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	L1-L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	L2-L4, L6, L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

S3 Keskiaika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Syy- ja seurausuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.

T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämämään muutoksille syitä	S1-S5	Syy- ja seurausuhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seurausuhteita.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1–S5	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

HISTORIA 5. – 6. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

S3 Keskiaika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.

Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.

Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.

Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.

Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.

Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys.

Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.

Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.

Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.

Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.

Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**5. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1-L7)** ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena **Tiedon hankkiminen menneisyydestä** **T2 (L1, L2, L4, L5, L7)** johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä **T3 (L1, L2, L4-L7)** ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden Historian ilmiöiden ymmärtäminen **T4 (L1, L2, L3)** auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä **T5 (L2-L4, L6, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja **T6 (L2, L4, L7)** johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille **T7 (L1-L7)** auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille **T8 (L1, L2, L4, L7)** harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa **Historiallisen tiedon käyttäminen** **T9 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä **T10 (L1-L7)** ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä **T11 (L2-L4, L6, L7)** ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	**Sisältöalueet** **S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty:** Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn. **S2 Vanha aika ja antiikin perintö:** Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta. **S3 Keskiaika:** Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen. **S4 Uuden ajan murrosvaihe:** Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin. **S5 Suomi osana Ruotsia:** Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla. paikallisten historialähteiden käyttö yhteistyö museon kanssa esim. paikallishistorian käsittely 1600–1800 oppilaiden oma sukuhistoria **5. vuosiluokka:** ➢ Historian tutkimusmenetelmät (S1) ➢ Ihmisen historia (S1) ➢ sivilisaatioiden synty (S2) ➢ korkeakulttuurit, Sumeri, Egypti (S2) ➢ antiikin Kreikka ja Rooma (S2) ➢ Bysantti, keskiaika (S3) ➢ Suomen kivikausi, pronssikausi, viikingit (S2)	➢ kirjallinen arviointi (kokeet) ja havainnointi ➢ erilaiset tuotokset (tietokone, projektit) ohjaaminen ➢ historian opiskelun tekniikan opettaminen ➢ tietotekstin lukemisen tekniikka ➢ internetin käyttäminen tietojen etsimiseen kannustaminen ➢ kannustaa oppilasta tutkimaan oman sukunsa historiaa ➢ haastattelut ➢ palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan ➢ arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen edistäminen ➢ arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen tukeminen ➢ monipuoliset opetustekniikat tukevat ja kannustavat opiskelua	**Itsearviointi** Summatiivisten kokeitten yhteydessä suurempien kokonaisuuksien jälkeen **Vertaisarviointi** Erilaisten pari- ja ryhmätöiden yhteydessä yhteiset arviointikeskustelut Tietotekniikalla toteutettujen projektien yhteinen arviointi	**Formatiivinen arviointi:** ➢ tarvittaessa, pari kertaa lukukaudessa **Summatiivinen arviointi:** ➢ suurempien kokonaisuuksien jälkeen ➢ projektien arviointi silloin kun niitä tehdään **Palaute:** ➢ tunneilla läksyn kuulustelujen yhteydessä ➢ palaute kokeitten yhteydessä ➢ palaute projekteista ➢ palaute oppilaan omasta aktiivisuudesta/kiinnostuksesta historiaa kohtaan	**Oppiminen:** käsiteltyjen sisältöalueiden hallinta kirjallisesti ja suullisesti sekä havainnoimalla, kuten: ➢ historian tutkimusmenetelmät/lähteet ➢ ihmisen historian vaiheet ➢ varhaiset sivilisaatiot ➢ historian tulkinnallisuus arviointi ➢ antiikin Kreikan ja Rooman historian pääpiirteet-yhteneväisyydet ➢ Bysantin ja keskiajan pääpiirteet ➢ Suomen historian vaiheet kivikaudesta 1800-luvun loppuun ➢ syy-seuraussuhteiden tunnistaminen historian aikajaksoissa ➢ Keskiaika Euroopassa ja Suomessa ➢ Renessanssi ➢ Uuden ajan murros ➢ keskeisiä tekijöitä Venäjän ja USA:n historiasta ➢ Kiinan historiaa ➢ Ranskan suuri vallankumous ➢ historiallisen jatkuvuuden havaitseminen ➢ tuntiaktiivisuus ➢ kyky löytää historiasta syy-seuraussuhteita **Työskentely:** ➢ työkirjan tai oppimisvihon arviointi ➢ kyky työskennellä yhdessä ➢ kyky etsiä ja löytää tietoa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**6. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1-L7)** ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena **Tiedon hankkiminen menneisyydestä** **T2 (L1, L2, L4, L5, L7)** johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä **T3 (L1, L2, L4-L7)** ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden Historian ilmiöiden ymmärtäminen **T4 (L1, L2, L3)** auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä **T5 (L2-L4, L6, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja **T6 (L2, L4, L7)** johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille **T7 (L1-L7)** auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille **T8 (L1, L2, L4, L7)** harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa **Historiallisen tiedon käyttäminen** **T9 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä **T10 (L1-L7)** ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä **T11 (L2-L4, L6, L7)** ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	**Sisältöalueet** **S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty:** Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn. **S2 Vanha aika ja antiikin perintö:** Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta. **S3 Keskiaika:** Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen. **S4 Uuden ajan murrosvaihe:** Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin. **S5 Suomi osana Ruotsia:** Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla. paikallisten historialähteiden käyttö yhteistyö museon kanssa esim. paikallishistorian käsittely 1600–1800 oppilaiden oma sukuhistoria **6. vuosiluokka:** ➢ Euroopan keskiaika (S3) ➢ Suomen keskiaika(S3) ➢ Renessanssi (S4) ➢ Kiina, löytöretket (S3) ➢ Suomi osan Ruotsia (S5) ➢ Venäjä, USA: itsenäistyminen, valistus ja Ranskan suuri vallankumous (S4)	➢ kirjallinen arviointi (kokeet) ja havainnointi ➢ erilaiset tuotokset (tietokone, projektit) ohjaaminen ➢ historian opiskelun tekniikan opettaminen ➢ tietotekstin lukemisen tekniikka ➢ internetin käyttäminen tietojen etsimiseen kannustaminen ➢ kannustaa oppilasta tutkimaan oman sukunsa historiaa ➢ haastattelut ➢ palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan ➢ arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen edistäminen ➢ arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen tukeminen ➢ monipuoliset opetustekniikat tukevat ja kannustavat opiskelua	**Itsearviointi** Summatiivisten kokeitten yhteydessä suurempien kokonaisuuksien jälkeen **Vertaisarviointi** Erilaisten pari- ja ryhmätöiden yhteydessä yhteiset arviointikeskustelut Tietotekniikalla toteutettujen projektien yhteinen arviointi	**Formatiivinen arviointi:** ➢ tarvittaessa, pari kertaa lukukaudessa **Summatiivinen arviointi:** ➢ suurempien kokonaisuuksien jälkeen ➢ projektien arviointi silloin kun niitä tehdään **Palaute:** ➢ tunneilla läksyn kuulustelujen yhteydessä ➢ palaute kokeitten yhteydessä ➢ palaute projekteista ➢ palaute oppilaan omasta aktiivisuudesta/kiinnostuksesta historiaa kohtaan	**Oppiminen:** käsiteltyjen sisältöalueiden hallinta kirjallisesti ja suullisesti sekä havainnoimalla, kuten: ➢ historian tutkimusmenetelmät/lähteet ➢ ihmisen historian vaiheet ➢ varhaiset sivilisaatiot ➢ historian tulkinnallisuus arviointi ➢ antiikin Kreikan ja Rooman historian pääpiirteet-yhteneväisyydet ➢ Bysantin ja keskiajan pääpiirteet ➢ Suomen historian vaiheet kivikaudesta 1800-luvun loppuun ➢ syy-seuraussuhteiden tunnistaminen historian aikajaksoissa ➢ Keskiaika Euroopassa ja Suomessa ➢ Renessanssi ➢ Uuden ajan murros ➢ keskeisiä tekijöitä Venäjän ja USA:n historiasta ➢ Kiinan historiaa ➢ Ranskan suuri vallankumous ➢ historiallisen jatkuvuuden havaitseminen ➢ tuntiaktiivisuus ➢ kyky löytää historiasta syy-seuraussuhteita **Työskentely:** ➢ työkirjan tai oppimisvihon arviointi ➢ kyky työskennellä yhdessä ➢ kyky etsiä ja löytää tietoa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

14.4.9 YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	L2, L3, L4, L7
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	L3, L4, L6, L7
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	L1, L2, L4

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittelemisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäseninä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita

kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.

T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöönsä sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

YHTEISKUNTAOPPI 4. ja 6. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti.

Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.

Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.

Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.

Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.

Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.

Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöönsä sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.

Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**4. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1** ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana **T2** tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin **Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys** **T3 (L2, L3, L4, L7)** ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita **T4 (L2, L4, L5)** ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa **T5 (L3, L4, L6, L7)** ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään **T6 (L1, L2, L4)** tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä **Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen** **T7 (L2, L6, L7)** kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä **T8 (L3, L4)** tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja **T9 (L3, L4, L5, L7)** kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	**Sisältöalueet** **S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta**. ➢ yhteiset säännöt ➢ yhteiskunnan jäsenenä **S2 Demokraattinen yhteiskunta** ➢ kansainvälisyys ➢ eduskunta päätöksentekijänä ➢ hallitus, presidentti **S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen** ➢ sananvapaus ➢ vaikuttaminen koulussa; oppilaskunnan toiminta **S4 Taloudellinen toiminta** ➢ oma rahankäyttö ➢ rahankäytön suunnitelmallisuus ➢ hintojen vertailu Sisältöjä: ➢ oman paikkakunnan kauppoihin tutustuminen ➢ väkivalta-väkivallattomuus ➢ nettisäännöt ➢ vahingonkorvausvelvollisuus **4. vuosiluokka:** Lähiyhteisö (S1) (S2): lähiyhteisö, yhteiskunta, säännöt ja vaikuttaminen ➢ Monenlaisten ihmisten Suomi (S1) (S2) ➢ Turvallisen elämän perusteet (S1) ➢ Media (S3) ➢ Nuori rahankäyttäjänä (S4)	Kirjallinen arviointi (kokeet) ja havainnointi ➢ yhteiskunnan havainnointiin ohjaaminen ➢ tiedotusvälineitten hyväksikäyttö ➢ netin kriittinen käyttäminen Kannustaminen ➢ tarkkailemaan omia kulutustottumuksia ja tekemään havaintoja niistä Edistäminen ➢ oppiminen kestävään kehitykseen Tukea ➢ monipuoliset opetusmenetelmät tukevat ja kannustavat opiskelua 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Itsearviointi** Summatiivisten kokeitten yhteydessä itsearviointi **Summatiivinen arviointi** Erilaisten pari- ja ryhmätöiden yhteydessä yhteiset arviointikeskustelut Tietotekniikalla toteutettujen projektien yhteinen arviointi	**Formatiivinen arviointi:** Lukukauden aikana tarvittaessa **Summatiivinen arviointi:** Suurempien kokonaisuuksien jälkeen **Palaute:** ➢ tunneilla keskustelujen yhteydessä ➢ palaute kokeiden yhteydessä ➢ palaute projekteista ➢ palaute oppilaan aktiivisuudesta summatiivisten kokeitten yhteydessä	**Oppiminen:** käsiteltyjen sisältöalueiden hallinta kirjallisesti ja suullisesti, kuten: ➢ yhteiskunnan sääntöjen merkitys ➢ yhteiskunnan monikulttuurisuus ➢ kuinka käyttää rahaa järkevästi ➢ turvallisen elämän perusteet ➢ median merkitys yhteiskunnassa/mediataitojen arviointi ➢ lainkäytön perusteet ➢ demokratian ja päätöksenteon tunnistaminen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen arviointi ➢ kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet ➢ työelämän ja yrittämisen perusteet ➢ arvojen ja erilaisten näkemysten tunnistaminen Tuntiaktiivisuus ➢ kyky soveltaa opittua tietoa **Työskentely:** ➢ työkirja tai oppimisvihon arviointi ➢ kyky työskennellä yhdessä ➢ kyky keskustella ➢ kyky etsiä ja löytää tietoa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**6. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1** ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana **T2** tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin **Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys** **T3 (L2, L3, L4, L7)** ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita **T4 (L2, L4, L5)** ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa **T5 (L3, L4, L6, L7)** ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään **T6 (L1, L2, L4)** tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä **Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen** **T7 (L2, L6, L7)** kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä **T8 (L3, L4)** tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja **T9 (L3, L4, L5, L7)** kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	**Sisältöalueet** **S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta**. ➢ yhteiset säännöt ➢ yhteiskunnan jäsenenä **S2 Demokraattinen yhteiskunta** ➢ kansainvälisyys ➢ eduskunta päätöksentekijänä ➢ hallitus, presidentti **S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen** ➢ sananvapaus ➢ vaikuttaminen koulussa; oppilaskunnan toiminta **S4 Taloudellinen toiminta** ➢ oma rahankäyttö ➢ rahankäytön suunnitelmallisuus ➢ hintojen vertailu Sisältöjä: ➢ oman paikkakunnan kauppoihin tutustuminen ➢ väkivalta-väkivallattomuus ➢ nettisäännöt ➢ vahingonkorvausvelvollisuus **6. vuosiluokka:** ➢ Oikeudet ja velvollisuudet (S2) ➢ Yhteisistä asioista päättäminen, demokratia, päätöksenteko Suomessa(S3) ➢ Kuluttaminen, oikeudet, mainonta(S4) ➢ Yrittäminen ja palvelut (S4) ➢ Työelämä (S4) (S1)	Kirjallinen arviointi (kokeet) ja havainnointi ➢ yhteiskunnan havainnointiin ohjaaminen ➢ tiedotusvälineitten hyväksikäyttö ➢ netin kriittinen käyttäminen Kannustaminen ➢ tarkkailemaan omia kulutustottumuksia ja tekemään havaintoja niistä Edistäminen ➢ oppiminen kestävään kehitykseen Tukea ➢ monipuoliset opetusmenetelmät tukevat ja kannustavat opiskelua 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Itsearviointi** Summatiivisten kokeitten yhteydessä itsearviointi **Summatiivinen arviointi** Erilaisten pari- ja ryhmätöiden yhteydessä yhteiset arviointikeskustelut Tietotekniikalla toteutettujen projektien yhteinen arviointi	**Formatiivinen arviointi:** Lukukauden aikana tarvittaessa **Summatiivinen arviointi:** Suurempien kokonaisuuksien jälkeen **Palaute:** ➢ tunneilla keskustelujen yhteydessä ➢ palaute kokeiden yhteydessä ➢ palaute projekteista ➢ palaute oppilaan aktiivisuudesta summatiivisten kokeitten yhteydessä	**Oppiminen:** käsiteltyjen sisältöalueiden hallinta kirjallisesti ja suullisesti, kuten: ➢ yhteiskunnan sääntöjen merkitys ➢ yhteiskunnan monikulttuurisuus ➢ kuinka käyttää rahaa järkevästi ➢ turvallisen elämän perusteet ➢ median merkitys yhteiskunnassa/mediataitojen arviointi ➢ lainkäytön perusteet ➢ demokratian ja päätöksenteon tunnistaminen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen arviointi ➢ kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet ➢ työelämän ja yrittämisen perusteet ➢ arvojen ja erilaisten näkemysten tunnistaminen Tuntiaktiivisuus ➢ kyky soveltaa opittua tietoa **Työskentely:** ➢ työkirja tai oppimisvihon arviointi ➢ kyky työskennellä yhdessä ➢ kyky keskustella ➢ kyky etsiä ja löytää tietoa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

14.4.10 MUSIIKKI

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	L1, L2, L5, L6

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan.

Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja omaaloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta kehollisseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

MUSIIKKI 3. – 6 lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Musiikin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**3. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Osallisuus **T1 (L2, L6, L7)** rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään **Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen** **T2 (L2)** ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä **T3 (L1, L2)** kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen **T4 (L2)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä **T5 (L1, L2, L5, L6)** rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen **Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito** **T6 (L2)** ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta **T7 (L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä **Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa** **T8 (L3)** ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta Oppimaan oppiminen musiikissa **T9 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	**Sisältöalueet** **S1 Miten musiikissa toimitaan:** ➢ oman äänen luonteva ja oikea käyttäminen ➢ oikea laulutapa ja äänenavaus; hengitysharjoituksia; hyvä asento ➢ eläytyvä, ilmeikäs laulaminen ja esiintyminen; omalla äänellä leikkiminen ➢ keskittynyt ja aktiivinen ääniympäristön ja kuunteleminen ja havainnoiminen ➢ erilaisten musiikkityylien kuunteleminen ja hyväksyminen; suvaitsevaisuus ➢ hiljaisuuden äänet; äänimaisema ➢ 1-2 sävelteokseen tutustuminen; yhteen musikaaliin tutustuminen; suomalaisia säveltäjiä mm. Sibelius ➢ eri maiden ja kulttuurien musiikki **S2 Mistä musiikki muodostuu**: ➢ rytmi: tasajakoinen ja kolmijakoinen rytmi, rytmitavut ➢ melodia: nuotit viivastolla ➢ sointiväri: duuri ja molli ➢ muoto: ab sekä aba ➢ harmoniaan sekä dynamiikkaa liittyvää peruskäsitteistöä ➢ **nuotinlukutaito**; tahti, tahtilaji, kertausmerkit, 1. ja 2.maalit ja muut nuottimerkinnät ➢ jokin melodiasoitin esim. nokkahuilu tai laattasoitin sekä koulun rytmisoittimet tukemassa nuotinlukutaitoa ➢ mahdollisuuksien mukaan bassokitara, rummut ja kosketinsoitin ➢ kanteleen soittamisen perusteet **S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:** rohkaistaan oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään ➢ musiikki itsetunnon rakentajana, mm. esiintymiset, soitto- ja laulutaidon kehittyminen ➢ osallisuus: omia sanoituksia, rytmisävellyksiä tms. ➢ vastuullisuus ryhmässä toimimisessa **S4 Ohjelmisto:** ➢ monipuolinen ja ikätasoon sopiva laulu- ja soitto-ohjelmisto; kalenteri, juhlapyhät etc. ➢ eri maiden ja kulttuurien musiikki ➢ kaanoneja ➢ lähiympäristön ja koulun omat traditiot, esim. juhlat ja yhteistyö mm. kulttuuri ja nuorisotoimen kanssa ➢ taidemusiikkia, kansanmusiikkia, lastenlauluja etc. ➢ esiintyminen mm. koulun juhlissa sekä että muissa tapahtumissa	ohjaaminen ➢ palautteen antaminen kannustaminen edistäminen tukeminen ➢ Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen ➢ bändisoittotaidot; kuunteleminen, nuottien seuraaminen, toisten kannustaminen jne. ➢ Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ➢ jatkuva havainnointi, mahdolliset soitto- ja laulukokeet; yksilö- ja ryhmä ➢ oppilaan toimintaa musiikillisessa yhteisössä arvioidaan koko ajan ➢ kiinnitetään huomiota yritteliäisyyteen ja oma-aloitteisuuteen ➢ toimiminen toisten kanssa, yhteistyötaidot ➢ musiikilliset taidot; musiikin peruskäsitteiden hallitseminen	**Itse/vertaisarviointi:** ohjataan sekä itse- että vertaisarviointiin: musisoivan ryhmän jäsenenä toimiminen ja oma toiminta	**Palaute:** palautetta annetaan oppilaan yhteistyötaidoista ja musisointitaidoista kannustavaan ja positiiviseen sävyyn arviointia ja havainnointia tapahtuu koko ajan	**Oppiminen:** ➢ musiikilliset yhteistyötaidot ➢ laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä ➢ musiikin kuuntelu ➢ oman äänen käyttö ➢ musiikin elementtien hallinta ➢ musiikin merkintätapojen hallinta ➢ välineiden oikea, vastuullinen ja turvallinen käyttö ➢ opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin **Työskentely:** ➢ edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä ➢ käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**4. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Osallisuus **T1 (L2, L6, L7)** rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään **Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen** **T2 (L2)** ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä **T3 (L1, L2)** kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen **T4 (L2)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä **T5 (L1, L2, L5, L6)** rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen **Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito** **T6 (L2)** ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta **T7 (L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä **Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa** **T8 (L3)** ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta Oppimaan oppiminen musiikissa **T9 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	**Sisältöalueet** **S1 Miten musiikissa toimitaan:** ➢ oman äänen luonteva ja oikea käyttäminen ➢ oikea laulutapa ja äänenavaus; hengitysharjoituksia; hyvä asento ➢ eläytyvä, ilmeikäs laulaminen ja esiintyminen; omalla äänellä leikkiminen ➢ keskittynyt ja aktiivinen ääniympäristön ja kuunteleminen ja havainnoiminen ➢ erilaisten musiikkityylien kuunteleminen ja hyväksyminen; suvaitsevaisuus ➢ hiljaisuuden äänet; äänimaisema ➢ 1-2 sävelteokseen tutustuminen; yhteen musikaaliin tutustuminen; suomalaisia säveltäjiä mm. Sibelius ➢ eri maiden ja kulttuurien musiikki **S2 Mistä musiikki muodostuu**: ➢ rytmi: tasajakoinen ja kolmijakoinen rytmi, rytmitavut ➢ melodia: nuotit viivastolla ➢ sointiväri: duuri ja molli ➢ muoto: ab sekä aba ➢ harmoniaan sekä dynamiikkaa liittyvää peruskäsitteistöä ➢ **nuotinlukutaito**; tahti, tahtilaji, kertausmerkit, 1. ja 2.maalit ja muut nuottimerkinnät ➢ jokin melodiasoitin esim. nokkahuilu tai laattasoitin sekä koulun rytmisoittimet tukemassa nuotinlukutaitoa ➢ mahdollisuuksien mukaan bassokitara, rummut ja kosketinsoitin ➢ kanteleen soittamisen perusteet **S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:** rohkaistaan oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään ➢ musiikki itsetunnon rakentajana, mm. esiintymiset, soitto- ja laulutaidon kehittyminen ➢ osallisuus: omia sanoituksia, rytmisävellyksiä tms. ➢ vastuullisuus ryhmässä toimimisessa **S4 Ohjelmisto:** ➢ monipuolinen ja ikätasoon sopiva laulu- ja soitto-ohjelmisto; kalenteri, juhlapyhät etc. ➢ eri maiden ja kulttuurien musiikki ➢ kaanoneja ➢ lähiympäristön ja koulun omat traditiot, esim. juhlat ja yhteistyö mm. kulttuuri ja nuorisotoimen kanssa ➢ taidemusiikkia, kansanmusiikkia, lastenlauluja etc. ➢ esiintyminen mm. koulun juhlissa sekä että muissa tapahtumissa	ohjaaminen ➢ palautteen antaminen kannustaminen edistäminen tukeminen ➢ Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen ➢ bändisoittotaidot; kuunteleminen, nuottien seuraaminen, toisten kannustaminen jne. ➢ Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ➢ jatkuva havainnointi, mahdolliset soitto- ja laulukokeet; yksilö- ja ryhmä ➢ oppilaan toimintaa musiikillisessa yhteisössä arvioidaan koko ajan ➢ kiinnitetään huomiota yritteliäisyyteen ja oma-aloitteisuuteen ➢ toimiminen toisten kanssa, yhteistyötaidot ➢ musiikilliset taidot; musiikin peruskäsitteiden hallitseminen	**Itse/vertaisarviointi:** ohjataan sekä itse- että vertaisarviointiin: musisoivan ryhmän jäsenenä toimiminen ja oma toiminta	**Palaute:** palautetta annetaan oppilaan yhteistyötaidoista ja musisointitaidoista kannustavaan ja positiiviseen sävyyn arviointia ja havainnointia tapahtuu koko ajan	**Oppiminen:** ➢ musiikilliset yhteistyötaidot ➢ laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä ➢ musiikin kuuntelu ➢ oman äänen käyttö ➢ musiikin elementtien hallinta ➢ musiikin merkintätapojen hallinta ➢ välineiden oikea, vastuullinen ja turvallinen käyttö ➢ opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin **Työskentely:** ➢ edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä ➢ käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**5. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Osallisuus **T1 (L2, L6, L7)** rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään **Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen** **T2 (L2)** ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä **T3 (L1, L2)** kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen **T4 (L2)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä **T5 (L1, L2, L5, L6)** rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen **Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito** **T6 (L2)** ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta **T7 (L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä **Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa** **T8 (L3)** ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta Oppimaan oppiminen musiikissa **T9 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	**Sisältöalueet** **S1 Miten musiikissa toimitaan:** ➢ hengitysharjoitukset, äänenavausharjoitteet; ilmeikäs ja eläytyvä äänenkäyttö ➢ kaksiäänisiä lauluja; kuorotyyppeihin ja äänialoihin tutustumista ➢ tutustutaan sinfoniaorkesterin soitinryhmiin ➢ suomalaisiin säveltäjiin ja suomalaiseen musiikkiin tutustuminen ➢ eri maiden, kulttuurien ja aikakausien musiikki ➢ aktiivinen ja keskittynyt kuunteleminen; musiikin sisällön analysointi kuuntelemalla ➢ erilaisten musiikkityylien kuunteleminen; suvaitsevaisuus **S2 Mistä musiikki muodostuu**: ➢ basson soitto; vapaat kielet (ohjelmisto) ➢ rumpujen soitto; tahtilajien (4/4, ¾, 6/8 jne.) merkitys; perusbeat, valssi ja muita komppeja (ohjelmisto); rumpukomppien merkitseminen ja tulkinta ➢ nuottiviivaston merkintöjen ja symbolien kertaaminen ja syventäminen (mm. erilaiset kertausmerkinnät, tahtilaji); ylennykset ja alennukset ➢ musiikin muotoja; syvennetään (ohjelmisto) ➢ harmonian ja dynamiikan peruskäsitteistöä ➢ kitaran soiton alkeet **S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:** ➢ oppilaiden tuoman musiikin/musiikkivideoiden tms. kuunteleminen ja katsominen, esim. rockmusiikin klassikot ➢ omien sovitusten tekeminen; myös digitekniikka tms. ➢ musiikki itsetunnon rakentajana, mm. esiintymiset, soitto- ja laulutaidon kehittyminen ➢ vastuullisuus ryhmässä toimimisessa **S4 Ohjelmisto:** ➢ monipuolinen lauluohjelmisto – myös oppilaiden omia toiveita; kalenteri, juhlapyhät etc. ➢ lähiympäristön ja koulun omat traditiot, esim. juhlat ja yhteistyö kulttuuri-ja nuorisotoimen kanssa ➢ taidemusiikkia, kansanmusiikkia, populäärimusiikkia jne. ➢ esiintyminen koulun juhlissa sekä muissa tapahtumissa	**ohjaaminen** ➢ palautteen antaminen kannustaminen edistäminen tukeminen ➢ Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen ➢ bändisoittotaidot; kuunteleminen, nuottien seuraaminen, toisten kannustaminen jne. ➢ Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ➢ jatkuva havainnointi, mahdolliset soitto- ja laulukokeet; yksilö- ja ryhmä ➢ oppilaan toimintaa musiikillisessa yhteisössä arvioidaan koko ajan ➢ kiinnitetään huomiota yritteliäisyyteen ja oma-aloitteisuuteen ➢ toimiminen toisten kanssa, yhteistyötaidot ➢ musiikilliset taidot; musiikin peruskäsitteiden hallitseminen ➢ 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Itse/vertaisarviointi:** ohjataan sekä itse- että vertaisarviointiin: musisoivan ryhmän jäsenenä toimiminen ja oma toiminta	**Palaute:** palautetta annetaan oppilaan yhteistyötaidoista ja musisointitaidoista kannustavaan ja positiiviseen sävyyn arviointia ja havainnointia tapahtuu koko ajan	**Oppiminen:** ➢ musiikilliset yhteistyötaidot ➢ laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä ➢ musiikin kuuntelu ➢ oman äänen käyttö ➢ musiikin elementtien hallinta ➢ musiikin merkintätapojen hallinta ➢ välineiden oikea, vastuullinen ja turvallinen käyttö ➢ opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin **Työskentely:** ➢ edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä ➢ käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**6. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Osallisuus **T1 (L2, L6, L7)** rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään **Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen** **T2 (L2)** ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä **T3 (L1, L2)** kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen **T4 (L2)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä **T5 (L1, L2, L5, L6)** rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen **Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito** **T6 (L2)** ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta **T7 (L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä **Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa** **T8 (L3)** ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta Oppimaan oppiminen musiikissa **T9 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	**Sisältöalueet** **S1 Miten musiikissa toimitaan:** ➢ hengitysharjoitukset, äänenavausharjoitteet; ilmeikäs ja eläytyvä äänenkäyttö ➢ kaksiäänisiä lauluja; kuorotyyppeihin ja äänialoihin tutustumista ➢ suomalaisiin säveltäjiin ja suomalaiseen musiikkiin tutustuminen ➢ eri maiden, kulttuurien ja aikakausien musiikki ➢ aikakausista esim. barokki, klassismi, romantiikka (kansallisromantiikka); säveltäjiä ja teoksia; mahdollisesti yhteys kuvataiteisiin tms. ➢ aktiivinen ja keskittynyt kuunteleminen; musiikin sisällön analysointi kuuntelemalla ➢ erilaisten musiikkityylien kuunteleminen; suvaitsevaisuus **S2 Mistä musiikki muodostuu**: ➢ basson soitto; F, C, B ja Es tai muita tarvittavia otteita (ohjelmisto) ➢ rumpujen soitto; tahtilajien (4/4, ¾, 6/8 jne.) merkitys; perusbeat, valssi ja muita komppeja (ohjelmisto); rumpukomppien merkitseminen ja tulkinta ➢ yhtyesoittaminen ➢ nuottiviivaston merkintöjen ja symbolien kertaaminen ja syventäminen (mm. erilaiset kertausmerkinnät, tahtilaji); ylennykset ja alennukset ➢ musiikin muotoja; syvennetään (ohjelmisto) ➢ harmonian ja dynamiikan peruskäsitteistöä ➢ kitaran soiton alkeet **S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:** ➢ oppilaiden tuoman musiikin/musiikkivideoiden tms. kuunteleminen ja katsominen, esim. rockmusiikin klassikot ➢ omien sovitusten tekeminen; myös digitekniikka tms. ➢ musiikki itsetunnon rakentajana, mm. esiintymiset, soitto- ja laulutaidon kehittyminen ➢ vastuullisuus ryhmässä toimimisessa **S4 Ohjelmisto:** ➢ monipuolinen lauluohjelmisto – myös oppilaiden omia toiveita; kalenteri, juhlapyhät etc. ➢ lähiympäristön ja koulun omat traditiot, esim. juhlat ja yhteistyö kulttuuri-ja nuorisotoimen kanssa ➢ taidemusiikkia, kansanmusiikkia, populäärimusiikkia jne. ➢ esiintyminen koulun juhlissa sekä muissa tapahtumissa	ohjaaminen ➢ palautteen antaminen kannustaminen edistäminen tukeminen ➢ Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen ➢ bändisoittotaidot; kuunteleminen, nuottien seuraaminen, toisten kannustaminen jne. ➢ Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ➢ jatkuva havainnointi, mahdolliset soitto- ja laulukokeet; yksilö- ja ryhmä ➢ oppilaan toimintaa musiikillisessa yhteisössä arvioidaan koko ajan ➢ kiinnitetään huomiota yritteliäisyyteen ja oma-aloitteisuuteen ➢ toimiminen toisten kanssa, yhteistyötaidot ➢ musiikilliset taidot; musiikin peruskäsitteiden hallitseminen ➢ 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Itse/vertaisarviointi:** ohjataan sekä itse- että vertaisarviointiin: musisoivan ryhmän jäsenenä toimiminen ja oma toiminta	**Palaute:** palautetta annetaan oppilaan yhteistyötaidoista ja musisointitaidoista kannustavaan ja positiiviseen sävyyn arviointia ja havainnointia tapahtuu koko ajan	**Oppiminen:** ➢ musiikilliset yhteistyötaidot ➢ laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä ➢ musiikin kuuntelu ➢ oman äänen käyttö ➢ musiikin elementtien hallinta ➢ musiikin merkintätapojen hallinta ➢ välineiden oikea, vastuullinen ja turvallinen käyttö ➢ opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin **Työskentely:** ➢ edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä ➢ käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

14.4.11 KUVATAIDE

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ~~ja~~ mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista

havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun

			visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

KUVATAIDE 3.- 6.lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja

Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään

Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa

Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia

Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**3.lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu **T1 (L1, L3, L4, L5)** kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen **T2 (L2, L4, L5, L6)** rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista **T3 (L2, L3, L4, L5)** innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen **Kuvallinen tuottaminen** **T4 (L2, L3, L5, L6)** ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan **T5 (L1, L2, L3, L5)** ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa **T6 (L1, L2, L4, L7)** ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan **Visuaalisen kulttuurin tulkinta** **T7 (L1, L2, L4, L7)** ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta **T8 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin **T9 (L1, L2, L5, L6)** innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan **Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen** **T10 (L3, L4, L6, L7)** ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista **T11 (L1, L2, L4, L7)** kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	**Sisältöalueet** **S1 Omat kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä. **S2 Ympäristön kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa. **S3 Taiteen maailmat:** Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuriidentiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.	ohjaaminen ➢ palaute kannustaminen edistäminen tukeminen ➢ kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä	**Itsearviointi** ➢ oppilaan valmiin työn äärelle istahtaminen ja palautteen antaminen (positiiviset/kehitettävät) ➢ käytössä voisi olla kuvataiteen työvihko, johon oppilas kirjaa työn vaiheen ja arvioi lopuksi kuinka ne toteutuivat	**Formatiivinen arviointi:** ➢ lukukausien puolivälissä palautteen antaminen oppilaan työn tekemisestä ➢ keskustelemalla oppilaan työn ääressä tavoitteiden saavuttamisesta ➢ vertaispalaute **Summatiivinen arviointi:** **Palaute:** luokanopettaja aineenopettaja	**Oppiminen:** Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen ja kuvallinen ilmaiseminen Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen ja kehittäminen Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen Kuvien tarkastelu, erilaisten menetelmien käyttäminen Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta ja käyttäminen Arvojen tarkasteleminen **Työskentely:** ➢ keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**4.lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu **T1 (L1, L3, L4, L5)** kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen **T2 (L2, L4, L5, L6)** rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista **T3 (L2, L3, L4, L5)** innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen **Kuvallinen tuottaminen** **T4 (L2, L3, L5, L6)** ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan **T5 (L1, L2, L3, L5)** ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa **T6 (L1, L2, L4, L7)** ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan **Visuaalisen kulttuurin tulkinta** **T7 (L1, L2, L4, L7)** ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta **T8 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin **T9 (L1, L2, L5, L6)** innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan **Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen** **T10 (L3, L4, L6, L7)** ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista **T11 (L1, L2, L4, L7)** kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	**Sisältöalueet** **S1 Omat kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä. **S2 Ympäristön kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa. **S3 Taiteen maailmat:** Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuriidentiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.	ohjaaminen ➢ palaute kannustaminen edistäminen tukeminen ➢ kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä	**Itsearviointi** ➢ oppilaan valmiin työn äärelle istahtaminen ja palautteen antaminen (positiiviset/kehitettävät) ➢ käytössä voisi olla kuvataiteen työvihko, johon oppilas kirjaa työn vaiheen ja arvioi lopuksi kuinka ne toteutuivat	**Formatiivinen arviointi:** ➢ lukukausien puolivälissä palautteen antaminen oppilaan työn tekemisestä ➢ keskustelemalla oppilaan työn ääressä tavoitteiden saavuttamisesta ➢ vertaispalaute **Summatiivinen arviointi:** **Palaute:** luokanopettaja aineenopettaja	**Oppiminen:** Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen ja kuvallinen ilmaiseminen Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen ja kehittäminen Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen Kuvien tarkastelu, erilaisten menetelmien käyttäminen Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta ja käyttäminen Arvojen tarkasteleminen **Työskentely:** ➢ keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**5. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu **T1 (L1, L3, L4, L5)** kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen **T2 (L2, L4, L5, L6)** rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista **T3 (L2, L3, L4, L5)** innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen **Kuvallinen tuottaminen** **T4 (L2, L3, L5, L6)** ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan **T5 (L1, L2, L3, L5)** ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa **T6 (L1, L2, L4, L7)** ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan **Visuaalisen kulttuurin tulkinta** **T7 (L1, L2, L4, L7)** ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta **T8 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin **T9 (L1, L2, L5, L6)** innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan **Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen** **T10 (L3, L4, L6, L7)** ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista **T11 (L1, L2, L4, L7)** kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	**Sisältöalueet** **S1 Omat kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä. **S2 Ympäristön kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa. **S3 Taiteen maailmat:** Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuriidentiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.	ohjaaminen ➢ palaute kannustaminen edistäminen tukeminen ➢ kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä	**Itsearviointi** ➢ oppilaan valmiin työn äärelle istahtaminen ja palautteen antaminen (positiiviset/kehitettävät) ➢ käytössä voisi olla kuvataiteen työvihko, johon oppilas kirjaa työn vaiheen ja arvioi lopuksi kuinka ne toteutuivat	**Formatiivinen arviointi:** ➢ lukukausien puolivälissä palautteen antaminen oppilaan työn tekemisestä ➢ keskustelemalla oppilaan työn ääressä tavoitteiden saavuttamisesta ➢ vertaispalaute **Summatiivinen arviointi:** **Palaute:** luokanopettaja aineenopettaja	**Oppiminen:** Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen ja kuvallinen ilmaiseminen Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen ja kehittäminen Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen Kuvien tarkastelu, erilaisten menetelmien käyttäminen Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta ja käyttäminen Arvojen tarkasteleminen **Työskentely:** ➢ keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**6.lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu **T1 (L1, L3, L4, L5)** kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen **T2 (L2, L4, L5, L6)** rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista **T3 (L2, L3, L4, L5)** innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen **Kuvallinen tuottaminen** **T4 (L2, L3, L5, L6)** ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan **T5 (L1, L2, L3, L5)** ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa **T6 (L1, L2, L4, L7)** ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan **Visuaalisen kulttuurin tulkinta** **T7 (L1, L2, L4, L7)** ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta **T8 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin **T9 (L1, L2, L5, L6)** innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan **Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen** **T10 (L3, L4, L6, L7)** ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista **T11 (L1, L2, L4, L7)** kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	**Sisältöalueet** **S1 Omat kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä. **S2 Ympäristön kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa. **S3 Taiteen maailmat:** Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuriidentiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.	ohjaaminen ➢ palaute kannustaminen edistäminen tukeminen ➢ kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä	**Itsearviointi** ➢ oppilaan valmiin työn äärelle istahtaminen ja palautteen antaminen (positiiviset/kehitettävät) ➢ käytössä voisi olla kuvataiteen työvihko, johon oppilas kirjaa työn vaiheen ja arvioi lopuksi kuinka ne toteutuivat	**Formatiivinen arviointi:** ➢ lukukausien puolivälissä palautteen antaminen oppilaan työn tekemisestä ➢ keskustelemalla oppilaan työn ääressä tavoitteiden saavuttamisesta ➢ vertaispalaute **Summatiivinen arviointi:** **Palaute:** luokanopettaja aineenopettaja	**Oppiminen:** Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen ja kuvallinen ilmaiseminen Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen ja kehittäminen Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen Kuvien tarkastelu, erilaisten menetelmien käyttäminen Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta ja käyttäminen Arvojen tarkasteleminen **Työskentely:** ➢ keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

14.4.12 KÄSITYÖ

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestävän kehityksen näkökulmista.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6	L1, L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	L1, L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	L4, L6

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1-S5	L3, L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto– ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	L1, L4, L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	L1, L3, L7

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.
S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsenneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaan~~sa~~ perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3,S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto– ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	Kulutus- ja tuotanttapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

KÄSITYÖ 3. – 6. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita.

Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti.

Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita.

Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Tekstiilityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**3. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L1, L2) vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön **T2 (L1, L5)** ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi **T3 (L2, L4, L5)** opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin **T4 (L4, L6)** ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti **T5 (L3, L6)** kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä **T6 (L5)** opastaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa **T7 (L1, L4, L7)** ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia **T8 (L1, L3, L7)** herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	**Sisältöalueet** S1 Ideointi S2 Suunnittelu S3 Kokeilu S4 Tekeminen S5 Soveltaminen S6 Dokumentointi ja arviointi ompelu ➢ ompelukoneeseen tutustuminen ➢ suoria ja kaarevia ompeleita ➢ aloitus ja lopetus ➢ kulmassa kääntyminen ➢ yhdyssauma ➢ reunan vahvistuksia ➢ mitan käyttö ➢ kaavan merkitys ➢ kirjonta virkkaus ➢ oikea virkkausote ➢ aloitussilmukka ➢ ketjusilmukka perustyökalut ja niiden käyttäminen perustekniikat: sahaaminen, naulaaminen, mittaaminen, hiominen, töiden pintakäsittely liimaaminen eri materiaalien tarkoituksenmukainen käyttäminen yksinkertaisen työn suunnittelu ja toteutus rakennussarjojen käyttäminen lelun suunnittelu	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista. Arvioinnissa on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta, tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista. Arvioinnin tarkoituksena on edistää oppilaan taitoa arvioida omaa työtään ja ohjata oppilasta työn loppuun saattamiseen. Arviointimenetelminä käytetään havainnointia, keskusteluja, kyselyjä, valmiiden töiden arviointia, erilaisia itse- ja vertaisarviointitapoja	**Itsearviointi:** ➢ portfolio **Vertaisarviointi:** ➢ vertaisarviointikeskustelut tuotteen lopputuloksesta ja käyttökelpoisuudesta	**Formatiivinen arviointi:** ➢ oppilaan lähtötason mittaavia töitä ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta koko työprosessin ajan kannustaen ➢ tarvittaessa kirjallisia Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Palaute:** Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen.	**Oppiminen:** ➢ oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi ➢ käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen ➢ oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen ➢ kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta **Työskentely:** ➢ tuotteen valmistaminen ➢ työskentelytaidot ➢ tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**4. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L1, L2) vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön **T2 (L1, L5)** ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi **T3 (L2, L4, L5)** opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin **T4 (L4, L6)** ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti **T5 (L3, L6)** kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä **T6 (L5)** opastaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa **T7 (L1, L4, L7)** ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia **T8 (L1, L3, L7)** herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	**Sisältöalueet** ompelu ➢ ompelukoneen monipuolinen käyttö ➢ kaavan valinta ➢ mittavälineen ja kaavan käyttö ➢ ompelujärjestys neulonta tai virkkaus ➢ työohjeiden lukeminen ➢ perusasiat kankaan kudontaan perehtyminen erikoistekniikoita ➢ esim. huovutus, kankaanpainanta, nyöritekniikoita, teknisen ja tekstiilityön sisältöjä yhdistäviä töitä perustyökalut ja niiden käyttäminen perustekniikat: sahaaminen, naulaaminen, mittaaminen, hiominen, töiden pintakäsittely liimaaminen eri materiaalien tarkoituksenmukainen käyttäminen yksinkertaisen työn suunnittelu ja toteutus rakennussarjojen käyttäminen lelun suunnittelu	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista. Arvioinnissa on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta, tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista. Arvioinnin tarkoituksena on edistää oppilaan taitoa arvioida omaa työtään ja ohjata oppilasta työn loppuun saattamiseen. Arviointimenetelminä käytetään havainnointia, keskusteluja, kyselyjä, valmiiden töiden arviointia, erilaisia itse- ja vertaisarviointitapoja	**Itsearviointi:** ➢ portfolio **Vertaisarviointi:** ➢ vertaisarviointikeskustelut tuotteen lopputuloksesta ja käyttökelpoisuudesta	**Formatiivinen arviointi:** ➢ oppilaan lähtötason mittaavia töitä ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta koko työprosessin ajan kannustaen ➢ tarvittaessa kirjallisia Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Palaute:** Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen.	**Oppiminen:** ➢ oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi ➢ käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen ➢ oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen ➢ kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta **Työskentely:** ➢ tuotteen valmistaminen ➢ työskentelytaidot ➢ tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**5. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L1, L2) vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön **T2 (L1, L5)** ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi **T3 (L2, L4, L5)** opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin **T4 (L4, L6)** ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti **T5 (L3, L6)** kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä **T6 (L5)** opastaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa **T7 (L1, L4, L7)** ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia **T8 (L1, L3, L7)** herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	**Sisältöalueet** ompelu ➢ mittojen ottaminen ➢ kaavan käyttäminen henkilökohtaisen vaatteen valmistuksessa virkkaus ja neulonta ➢ virkkauksen perussilmukat ja merkit ➢ neulonnan perussilmukat kankaankoristelu ➢ esim. ompelutyöhön liittyen kankaanpainantaa, konekirjontaa, päällikeompelua tai käsikirjontaa käyttäen puutekniikka, käytettävien materiaalien laajentaminen uudet tekniikat/talttaaminen/pakottaminen/ höyläämi- nen/poraaminen viimeistelytekniikat metallitekniikan alkeet liimalevyn valmistaminen muovit, nahka ja luonnonmateriaalit elektroniikka/perusteet/yksinkertaiset rakennussar- jat/juottaminen elektroniikan, puu- ja metallityön yhdistäminen/suun- nittelu mahdollisuuksien mukaan yksinkertaisen robotin raken- taminen ja ohjelmoiminen erilaiset pintakäsittelytekniikat yhteistyö tekstiilityöhön	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista. Arvioinnissa on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta, tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista. Arvioinnin tarkoituksena on edistää oppilaan taitoa arvioida omaa työtään ja ohjata oppilasta työn loppuun saattamiseen. Arviointimenetelminä käytetään havainnointia, keskusteluja, kyselyjä, valmiiden töiden arviointia, erilaisia itse- ja vertaisarviointitapoja	**Itsearviointi:** ➢ portfolio **Vertaisarviointi:** ➢ vertaisarviointikeskustelut tuotteen lopputuloksesta ja käyttökelpoisuudesta	**Formatiivinen arviointi:** ➢ oppilaan lähtötason mittaavia töitä ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta koko työprosessin ajan kannustaen ➢ tarvittaessa kirjallisia Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Palaute:** Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen.	**Oppiminen:** ➢ oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi ➢ käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen ➢ oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen ➢ kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta **Työskentely:** ➢ tuotteen valmistaminen ➢ työskentelytaidot ➢ tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**6. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L1, L2) vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön **T2 (L1, L5)** ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi **T3 (L2, L4, L5)** opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin **T4 (L4, L6)** ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti **T5 (L3, L6)** kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä **T6 (L5)** opastaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa **T7 (L1, L4, L7)** ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia **T8 (L1, L3, L7)** herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	**Sisältöalueet** ompelu ➢ ompelutyön toteuttaminen oman suunnitelman mukaan käyttäen erilaisia saumoja, reunanvahvistuksia, kiinnityksiä ja koristelutapoja virkkaus ja/tai neulonta ➢ virkkauksen perussilmukat ja merkit ➢ neulonnan perussilmukat ja merkit kudonta ➢ esim. kudontakehyksessä, kangaspuilla, nauhapirralla erikoistekniikoita ➢ esim. huovutus, nahkatyöt, tilkkutyöt, solmeilu, yhteistyönä toteutettavia töitä esim. lavasteita ja rooliasuja puutekniikka, käytettävien materiaalien laajentaminen uudet tekniikat/talttaaminen/pakottaminen/ höyläämi- nen/poraaminen viimeistelytekniikat metallitekniikan alkeet liimalevyn valmistaminen muovit, nahka ja luonnonmateriaalit elektroniikka/perusteet/yksinkertaiset rakennussar- jat/juottaminen elektroniikan, puu- ja metallityön yhdistäminen/suun- nittelu mahdollisuuksien mukaan yksinkertaisen robotin raken- taminen ja ohjelmoiminen erilaiset pintakäsittelytekniikat yhteistyö tekstiilityöhön	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista. Arvioinnissa on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta, tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista. Arvioinnin tarkoituksena on edistää oppilaan taitoa arvioida omaa työtään ja ohjata oppilasta työn loppuun saattamiseen. Arviointimenetelminä käytetään havainnointia, keskusteluja, kyselyjä, valmiiden töiden arviointia, erilaisia itse- ja vertaisarviointitapoja	**Itsearviointi:** ➢ portfolio **Vertaisarviointi:** ➢ vertaisarviointikeskustelut tuotteen lopputuloksesta ja käyttökelpoisuudesta	**Formatiivinen arviointi:** ➢ oppilaan lähtötason mittaavia töitä ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta koko työprosessin ajan kannustaen ➢ tarvittaessa kirjallisia Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Palaute:** Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen.	**Oppiminen:** ➢ oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi ➢ käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen ➢ oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen ➢ kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta **Työskentely:** ➢ tuotteen valmistaminen ➢ työskentelytaidot ➢ tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

14.4.13 LIIKUNTA

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoitteleminen. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	L3

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	L2, L6, L7
Psyykkinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	L1, L2, L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	L1, L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Oppiaineen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykkinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

LIIKUNTA 3.- 6. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.
Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: Oppiaineen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.
Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa
Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).
Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.
Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**3. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Fyysinen toimintakyky **T1 (L1, L3)** kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. **T2 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja **T3 (L3)** ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. **T4 (L3)** ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa. **T5 (L3)** kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. **T6 (L3)** opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. **T7 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla. **Sosiaalinen toimintakyky** **T8 (L2, L3 L6, L7)** ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. **T9 (L2, L6, L7)** ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. **Psyykkinen toimintakyky** **T10 (L1, L2, L3)** kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. **T11 (L1, L2)** huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	**Sisältöalueet** **S1 Fyysinen toimintakyky**: ALKUVERRYTTELYT ASIANMUKAINEN VARUSTUS PERUSLIIKUNTA: ● erilaiset reaktio-, juoksu-, viesti- ja välineleikit ● voimistelua matoilla, välineillä ja telineillä ● erilaiset taitoradat, joihin sis. perusliikunnan elementtejä ● yleisurheilun lajisisältöihin tutustuminen esim. – juokseminen / tekniikoita – hypyt / pituushyppy ● sirkustelu ja pariakrobatia PALLOILU ja HEITTÄMINEN: ● pallonkäsittelytaitoja erilaisilla palloilla ja välineillä ● joukkuepelejä ● pelien sääntöjä ● esim. frisbee-golf, keilailu, sulkapallo MUSIIKKILIIKUNTA: ● laululeikkejä ● rytmissä liikkuminen ● helppoja tansseja ● ilmaisu SUUNNISTUS ja RETKEILY: ● liikkuminen koulunrakennuksen lähiympäristössä kartan avulla ● ks. oma retkeilysuunnitelma TALVILIIKUNTALAJIT: ● perustekniikoihin tutustuminen erilaisilla liikuntavälineillä ● leikkejä ja pelejä talviurheiluvälineillä ● esim. hiihto, luistelu, laskettelu VESILIIKUNTA: ● uimataidon harjaantuminen ● ks. uinnin oma OPS **S2 Sosiaalinen toimintakyky**: ● pari- ja ryhmätyöskentely ● joukkuepelit ● REILUPELI-ajatus **S3 Psyykkinen toimintakyky**: ● rakennetaan suorituspaikkoja yhdessä ● huolehditaan välineet yhdessä omille paikoilleen ● pidetään järjestyksessä välinevarastot ja käsitellään liikuntavälineitä vastuullisesti	ohjaaminen ➢ opettaja ➢ ratkaisumalleja ➢ itsearviointi ➢ vertaisarviointi ➢ tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet kannustaminen edistäminen ➢ positiivista ➢ realistista ➢ oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet tukeminen ➢ toiminnan ja työskentelyn havainnointi – videointi 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Vertaisarviointi** ➢ oppilaiden keskinäinen toistensa ohjaaminen ja kannustaminen ➔ halu kehittyä ➢ videointi ➢ pariarviointi	**Formatiivinen arviointi:** ➢ jakson alussa kokonaistilanteen hahmottamiseksi sekä opettajalle että oppilaalle itselleen ➢ jakson edetessä pienin tehtävin (esim. + videointi) **Summatiivinen arviointi:** ➢ jakson lopussa ja lukukausi- ja vuosiarviointi **Palaute:** ➢ jatkuvaa ➢ positiivista, kannustavaa ja realistista ➢ suullista ja numeraalista	**Oppiminen:** ➢ motoristen perustaitojen, koordinaation, tasapainon käyttäminen, edistyminen ja soveltaminen eri liikuntamuodoissa ➢ erilaisten välineiden (pallot, mailat, liikuntavälineet) käyttäminen ja edistyminen eri liikuntamuodoissa ➢ fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen ➢ uima- ja pelastautumistaidot **Työskentely:** ➢ edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä ➢ edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa ➢ edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa ➢ edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa ➢ yrittäminen ja kokeileminen ➢ vastuullinen ja turvallinen liikkuminen ➢ palautteen vastaanottaminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**4. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Fyysinen toimintakyky **T1 (L1, L3)** kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. **T2 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja **T3 (L3)** ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. **T4 (L3)** ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa. **T5 (L3)** kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. **T6 (L3)** opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. **T7 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla. **Sosiaalinen toimintakyky** **T8 (L2, L3 L6, L7)** ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. **T9 (L2, L6, L7)** ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. **Psyykkinen toimintakyky** **T10 (L1, L2, L3)** kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. **T11 (L1, L2)** huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	**Sisältöalueet** **S1 Fyysinen toimintakyky**: ALKUVERRYTTELYT ASIANMUKAINEN VARUSTUS PERUSLIIKUNTA: ● erilaiset reaktio-, juoksu-, viesti- ja välineleikit ● voimistelua matoilla, välineillä ja telineillä ● erilaiset taitoradat, joihin sis. perusliikunnan elementtejä ● yleisurheilun lajisisältöihin tutustuminen esim. – juokseminen / tekniikoita – hypyt / pituushyppy ● sirkustelu ja pariakrobatia PALLOILU ja HEITTÄMINEN: ● pallonkäsittelytaitoja erilaisilla palloilla ja välineillä ● joukkuepelejä ● pelien sääntöjä ● esim. frisbee-golf, keilailu, sulkapallo MUSIIKKILIIKUNTA: ● laululeikkejä ● rytmissä liikkuminen ● helppoja tansseja ● ilmaisu SUUNNISTUS ja RETKEILY: ● liikkuminen koulunrakennuksen lähiympäristössä kartan avulla ● ks. oma retkeilysuunnitelma TALVILIIKUNTALAJIT: ● perustekniikoihin tutustuminen erilaisilla liikuntavälineillä ● leikkejä ja pelejä talviurheiluvälineillä ● esim. hiihto, luistelu, laskettelu VESILIIKUNTA: ● uimataidon harjaantuminen ● ks. uinnin oma OPS MOVE!-testistöön tutustuminen **S2 Sosiaalinen toimintakyky**: ● pari- ja ryhmätyöskentely ● joukkuepelit ● REILUPELI-ajatus ● **S3 Psyykkinen toimintakyky**: ● rakennetaan suorituspaikkoja yhdessä ● huolehditaan välineet yhdessä omille paikoilleen ● pidetään järjestyksessä välinevarastot ja käsitellään liikuntavälineitä vastuullisesti	ohjaaminen ➢ opettaja ➢ ratkaisumalleja ➢ itsearviointi ➢ vertaisarviointi ➢ tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet kannustaminen edistäminen ➢ positiivista ➢ realistista ➢ oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet tukeminen ➢ toiminnan ja työskentelyn havainnointi – videointi 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Vertaisarviointi** ➢ oppilaiden keskinäinen toistensa ohjaaminen ja kannustaminen ➔ halu kehittyä ➢ videointi ➢ pariarviointi	**Formatiivinen arviointi:** ➢ jakson alussa kokonaistilanteen hahmottamiseksi sekä opettajalle että oppilaalle itselleen ➢ jakson edetessä pienin tehtävin (esim. + videointi) **Summatiivinen arviointi:** ➢ jakson lopussa ja lukukausi- ja vuosiarviointi **Palaute:** ➢ jatkuvaa ➢ positiivista, kannustavaa ja realistista ➢ suullista ja numeraalista	**Oppiminen:** ➢ motoristen perustaitojen, koordinaation, tasapainon käyttäminen, edistyminen ja soveltaminen eri liikuntamuodoissa ➢ erilaisten välineiden (pallot, mailat, liikuntavälineet) käyttäminen ja edistyminen eri liikuntamuodoissa ➢ fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen ➢ uima- ja pelastautumistaidot **Työskentely:** ➢ edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä ➢ edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa ➢ edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa ➢ edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa ➢ yrittäminen ja kokeileminen ➢ vastuullinen ja turvallinen liikkuminen ➢ palautteen vastaanottaminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**5. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Fyysinen toimintakyky **T1 (L1, L3)** kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. **T2 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja **T3 (L3)** ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. **T4 (L3)** ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa. **T5 (L3)** kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. **T6 (L3)** opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. **T7 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla. **Sosiaalinen toimintakyky** **T8 (L2, L3 L6, L7)** ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. **T9 (L2, L6, L7)** ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. **Psyykkinen toimintakyky** **T10 (L1, L2, L3)** kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. **T11 (L1, L2)** huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	**Sisältöalueet** **S1 Fyysinen toimintakyky**: ALKUVERRYTTELYT ASIANMUKAINEN VARUSTUS PERUSLIIKUNTA: ➢ erilaiset reaktio-, juoksu-, viesti- ja välineleikit ➢ voimistelua matoilla, välineillä ja telineillä ➢ erilaiset taitoradat, joihin sis. perusliikunnan elementtejä ➢ yleisurheilun lajisisältöihin tutustuminen ja syventäminen esim. – juokseminen / tarkoituksenmukainen tekniikka – hypyt / pituushyppysäännöt – heitot /kuulantyöntö ➢ sirkustelu ja pari- ja ryhmäakrobatia ➢ sauvakävely PALLOILU: ➢ pallonkäsittelytaitojen syventäminen erilaisilla palloilla ja välineillä ➢ joukkuepelejä ja sääntöjä ➢ peliajatus MUSIIKKILIIKUNTA: ➢ rytmissä liikkuminen ➢ erilaisia ryhmä- ja paritansseja ➢ ilmaisu ja improvisointi SUUNNISTUS ja RETKEILY: ➢ liikkuminen lähimaastossa kartan avulla ➢ päiväretket lähimaastoon ➢ ks. oma retkeilysuunnitelma TALVILIIKUNTALAJIT: ➢ perustekniikoiden harjaannuttaminen erilaisilla talviurheiluvälineillä ➢ leikkejä ja pelejä talviurheiluvälineillä ➢ esim. hiihto, luistelu, curling, laskettelu, ➢ lumikenkäily VESILIIKUNTA: ➢ uimataidon syventäminen ➢ vesipelastus ➢ ks. uinnin oma OPS ➢ **<u>MOVE!-mittaukset</u>** **S2 Sosiaalinen toimintakyky**: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä. ➢ pari- ja ryhmätyöskentely ➢ joukkuepelit ➢ REILUPELI-ajatus **S3 Psyykkinen toimintakyky**: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. ➢ rakennetaan suorituspaikkoja yhdessä ➢ huolehditaan välineet yhdessä omille paikoilleen ➢ pidetään järjestyksessä välinevarastot ja käsitellään liikuntavälineitä vastuullisesti	ohjaaminen ➢ opettaja ➢ ratkaisumalleja ➢ itsearviointi ➢ vertaisarviointi ➢ tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet kannustaminen edistäminen ➢ positiivista ➢ realistista ➢ oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet tukeminen ➢ toiminnan ja työskentelyn havainnointi – videointi 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Vertaisarviointi** ➢ oppilaiden keskinäinen toistensa ohjaaminen ja kannustaminen ➔ halu kehittyä ➢ videointi ➢ pariarviointi	**Formatiivinen arviointi:** ➢ jakson alussa kokonaistilanteen hahmottamiseksi sekä opettajalle että oppilaalle itselleen ➢ jakson edetessä pienin tehtävin (esim. + videointi) **Summatiivinen arviointi:** ➢ jakson lopussa ja lukukausi- ja vuosiarviointi **Palaute:** ➢ jatkuvaa ➢ positiivista, kannustavaa ja realistista ➢ suullista ja numeraalista	**Oppiminen:** ➢ motoristen perustaitojen, koordinaation, tasapainon käyttäminen, edistyminen ja soveltaminen eri liikuntamuodoissa ➢ erilaisten välineiden (pallot, mailat, liikuntavälineet) käyttäminen ja edistyminen eri liikuntamuodoissa ➢ fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen ➢ uima- ja pelastautumistaidot **Työskentely:** ➢ edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä ➢ edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa ➢ edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa ➢ edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa ➢ yrittäminen ja kokeileminen ➢ vastuullinen ja turvallinen liikkuminen ➢ palautteen vastaanottaminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**6. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Fyysinen toimintakyky **T1 (L1, L3)** kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. **T2 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja **T3 (L3)** ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. **T4 (L3)** ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa. **T5 (L3)** kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. **T6 (L3)** opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. **T7 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla. **Sosiaalinen toimintakyky** **T8 (L2, L3 L6, L7)** ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. **T9 (L2, L6, L7)** ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. **Psyykkinen toimintakyky** **T10 (L1, L2, L3)** kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. **T11 (L1, L2)** huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	**Sisältöalueet** **S1 Fyysinen toimintakyky**: ALKUVERRYTTELYT ASIANMUKAINEN VARUSTUS PERUSLIIKUNTA: ➢ erilaiset reaktio-, juoksu-, viesti- ja välineleikit ➢ voimistelua matoilla, välineillä ja telineillä ➢ erilaiset taitoradat, joihin sis. perusliikunnan elementtejä ➢ yleisurheilun lajisisältöihin tutustuminen ja syventäminen esim. – juokseminen / tarkoituksenmukainen tekniikka – hypyt / pituushyppysäännöt – heitot /kuulantyöntö ➢ sirkustelu ja pari- ja ryhmäakrobatia ➢ sauvakävely PALLOILU: ➢ pallonkäsittelytaitojen syventäminen erilaisilla palloilla ja välineillä ➢ joukkuepelejä ja sääntöjä ➢ peliajatus MUSIIKKILIIKUNTA: ➢ rytmissä liikkuminen ➢ erilaisia ryhmä- ja paritansseja ➢ ilmaisu ja improvisointi SUUNNISTUS ja RETKEILY: ➢ liikkuminen lähimaastossa kartan avulla ➢ päiväretket lähimaastoon ➢ ks. oma retkeilysuunnitelma TALVILIIKUNTALAJIT: ➢ perustekniikoiden harjaannuttaminen erilaisilla talviurheiluvälineillä ➢ leikkejä ja pelejä talviurheiluvälineillä ➢ esim. hiihto, luistelu, curling, laskettelu, ➢ lumikenkäily VESILIIKUNTA: ➢ uimataidon syventäminen ➢ vesipelastus ➢ ks. uinnin oma OPS **S2 Sosiaalinen toimintakyky**: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä. ➢ pari- ja ryhmätyöskentely ➢ joukkuepelit ➢ REILUPELI-ajatus **S3 Psyykkinen toimintakyky**: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. ➢ rakennetaan suorituspaikkoja yhdessä ➢ huolehditaan välineet yhdessä omille paikoilleen ➢ pidetään järjestyksessä välinevarastot ja käsitellään liikuntavälineitä vastuullisesti	ohjaaminen ➢ opettaja ➢ ratkaisumalleja ➢ itsearviointi ➢ vertaisarviointi ➢ tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet kannustaminen edistäminen ➢ positiivista ➢ realistista ➢ oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet tukeminen ➢ toiminnan ja työskentelyn havainnointi – videointi 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä	**Vertaisarviointi** ➢ oppilaiden keskinäinen toistensa ohjaaminen ja kannustaminen ➔ halu kehittyä ➢ videointi ➢ pariarviointi	**Formatiivinen arviointi:** ➢ jakson alussa kokonaistilanteen hahmottamiseksi sekä opettajalle että oppilaalle itselleen ➢ jakson edetessä pienin tehtävin (esim. + videointi) **Summatiivinen arviointi:** ➢ jakson lopussa ja lukukausi- ja vuosiarviointi **Palaute:** ➢ jatkuvaa ➢ positiivista, kannustavaa ja realistista ➢ suullista ja numeraalista	**Oppiminen:** ➢ motoristen perustaitojen, koordinaation, tasapainon käyttäminen, edistyminen ja soveltaminen eri liikuntamuodoissa ➢ erilaisten välineiden (pallot, mailat, liikuntavälineet) käyttäminen ja edistyminen eri liikuntamuodoissa ➢ fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen ➢ uima- ja pelastautumistaidot **Työskentely:** ➢ edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä ➢ edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa ➢ edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa ➢ edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa ➢ yrittäminen ja kokeileminen ➢ vastuullinen ja turvallinen liikkuminen ➢ palautteen vastaanottaminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Sallan Kunnan perusopetus uinnin opetussuunnitelma

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet:
Uimataito on ensisijaisen tärkeä kansalaistaito, jonka opetteleminen tulisi aloittaa jo ennen kouluikää. Kouluopetuksen merkitys uinnin opettamisessa on Sallassa erityisen tärkeää, koska aikuisväen uimataito on puutteellinen. Lisäksi kunnassa pitkät välimatkat vaikeuttavat kulkemista uimapaikoille. Uintitaidon saavuttamiseksi uintiopetus tulisi toteuttaa vähintään 3-5 kerran jaksona lukuvuoden aikana. Hyvän uimataidon saavuttamiseksi lapsen täytyy harrastaa uintia myös kouluajan ulkopuolella.

Erilaiset pelit ja leikit auttavat uinnin perusteiden oppimista.

Ennen uintijakson alkua oppilaiden kanssa keskustellaan uimahallikäyttäytymisestä ja hygieniasta.

Sisällöt 0-1 lk

- veteen totuttautuminen
  - veden vastuksen kokeileminen
  - hengityksen pidättäminen ja veteen puhaltaminen
  - kastautumien, pinnan alle painautuminen
- kelluminen
  - päin- ja selinkellunta
- liukuminen
  - päin- ja selinkellunta
  - liukuminen ja potkut
- uintiliikkeet
  - myyräuinti(koirauinti)

Sisällöt 2 lk

- uintilliikkeet
  - alkeisselkäuinti
- hypyt
  - delfiinihyppy
  - merenneitosukellus
  - keräkaato
  - kynttilähyppy
- sukellus
  - ponnistus liukuun veden alle seinästä tai pohjasta

Sisällöt 3.- 4.lk

- uintitekniikat
  - selkäuinti
  - vapaauinti
  - alkeisrintauinti
  - perhosuinti (liuku + delfiinipotku)
- sukellus,
  - syvyys- ja pituussukellus
  - potkut mukana sukelluksessa
  - usean esineen sukeltaminen vedestä
- hypyt
  - alkeishyppyjen kertaus
  - taittokaato
- vesipelastus
  - veden polkeminen uintisyvyisessä vedessä 20s
  - uinnin aikana kääntyminen vatsalta selälle ja takaisin

Sisällöt 5.- 6.lk

- uintitekniikat
  - aiemmin opittujen uintitekniikkojen kertausta
  - rintauinti
  - kuperkeikka pohjasta ponnistaen
- sukellus
  - jalat edeltä uintisyvyiseen veteen ja samalla esine pohjasta
- hypyt
  - taittokaato ponnistaen (koroke)
  - starttihyppy
- vesipelastus
  - lähtö pinnasta, esineen sukellus uintisyvyisestä vedestä
  - kanisterin heitto uhrille 10m ja veto altaan reunaan

Sisällöt 7.lk

- uintitekniikat
  - vapaauinti
  - selkäuinti
  - rintauinti
  - matkauinti 30m
- sukellus
  - lähtö pinnasta, sukellus uintisyvyiseen veteen ja uinti 10m
  - usean esineen sukeltaminen vedestä
- hypyt
  - taittokaato ponnistaen (koroke)
  - starttihyppy
- vesipelastus
  - kylkiuinti
  - pelastusrenkaan heitto ja renkaan kanssa uinti 30m

Sisällöt 8.lk

- uintitekniikat
  - vapaauinti
  - selkäuinti
  - rintauinti
  - matkauinti 60m
- sukellus
  - lähtö pinnasta, kahden esineen sukellus uintisyvyiseen veteen ja uinti 10m
- hypyt
  - aiemmin opittujen hyppyjen kertausta
- vesipelastus
  - uhrin laittaminen renkaaseen
  - 15m:n kuljetus pelastusrenkaalla, pelastettava renkaassa

Sisällöt 9.lk

- uintitekniikat
  - aiemmin opittujen kertausta
  - edistyneemmille perhosuinnin potkut, kädet ja hengitys
- sukellus
  - lähtö pinnasta, kolmen esineen sukellus uintisyvyiseen veteen välillä pinnalla käyden ja uinti 15m
- vesipelastus
  - pelastusuinti (leuasta pitäen)
  - t-paita päällä uinti 30m
  - uhrin kuljettaminen t-paita päällä 30m

14.4.14 OPPILAANOHJAUS

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaan, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaan koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilasta tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilas oppii tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan

ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

14.4.14.1 Paikallisesti päätetyt asiat

Sallan kunnan perusopetuksen ohjaussuunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä. Ohjaussuunnitelma tarkentaa opetussuunnitelman perusteiden oppilaanohjaukselle asetettuja tavoitteita, sisältöjä ja vastuualueita. Oppilaanohjaukseen ei ole varattu oppitunteja, vaan ohjausta toteutetaan kaikilla oppitunneilla ja koulun yhteisissä tilaisuuksissa.

14.4.15 PAIKALLISESTI PÄÄTETYT VALINNAISET AINEET

Sallan kunnassa on paikallisesti päätetty, että kuudennella luokalla valinnaisena aineena on kotitalous (2 vvt).

KOTITALOUS 6. LK valinnainen

SISÄLTÖALUEET:

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

ARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8)

Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi.

Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.

Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa.

Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen.

Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen.

Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.

Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.

Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen.

Oppilas osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä.

Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.

Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mittaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Samat tavoitteet kuin 7. vuosiluokalla **Käytännön toimintataidot** **T1 (L1)** ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa **T2 (L2, L3)** ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen **T3 (L3, L4, L5, L7)** ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa **T4 (L1, L3, L6)** ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana **T5 (L3, L5, L7)** ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin **Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot** **T6 (L1, L2, L6, L7)** ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa **T7 (L2, L3)** aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä **T8 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä **T9 (L2, L6, L7)** kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa **Tiedonhallintataidot** **T10 (L1, L4)** kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana **T11 (L4)** harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä **T12 (L1)** ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä **T13 (L1, L7)** ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	**6. vuosiluokka (2 vvt)** **Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perustaidot oppilaan ikä ja kehityksen vaihe huomioiden** ➢ Turvallinen työskentely ➢ Hygienia ➢ Lautasmalli ➢ Välipalamalli ➢ Peruskattaus ➢ Ateriasuunnittelu ➢ Ruoanvalmistus ➢ Leivonta **Keittiön ja kodin puhtaanapito** Oppilas oppii siistimään työnsä jäljet. Oppilas oppii oman huoneen päivittäisen/viikoittaisen siivouksen. Oppilas oppii huoltamaan päivittäin käyttämänsä kouluvaatteet.	Arviointimenetelminä käytetään kirjallisia kokeita, havainnointia ja arviointikeskusteluita. Kannustavaa, ohjaavaa sekä korjaavaa palautetta annetaan oppilaille työskentelyn lomassa.	**Itsearviointi** Summatiivisten kokeiden yhteydessä Tuotoksen ja lopputuloksen itsearviointia Mahdollisen arviointikeskustelun yhteydessä **Vertaisarviointi** Pari- / ryhmätyöskentelyn yhteydessä	**Formatiivinen arviointi** Jokaisella oppitunnilla arvioidaan sekä työsuorituksen onnistumista että työskentelytaitoja. Kirjalliset tai suulliset kuulustelut. Arviointi on sanallista tai numeraalista. **Summatiivinen arviointi** Oppimiskokonaisuuksien alussa oppilaiden kanssa sovitaan arvioitavat tehtävät ja kokeet. Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Työn lopputuloksesta, tuntityöskentelystä ja vuorovaikutustaidoista annetaan palautetta oppituntien aikana	**Oppiminen ja työskentely** Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus ja oppimaan oppimisen taidot Kädentaidot ja estetiikka Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi Tietojen hankinta ja käyttö Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen Käsitteiden omaksuminen, titojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen Mittaaminen ja laskeminen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetus vuosiluokilla 7-9

LUKU 15 VUOSILUOKAT 7-9

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Vuosiluokat 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun

yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeätä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestävän elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestävän kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestävän kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään

asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Taiteet syventävät eettistä ja esteettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajatteluja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tarjotaan runsaasti tilaisuuksia näiden taitojen yhteistoiminnalliseen harjoittelemiseen.

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tvt:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestävään kehitykseen.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta*: Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja vältytään tiedon häviämiseltä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuoja ja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely*: Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen*: Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen

yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä kouluyhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten tukioppilastoiminnasta, ympäristötoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä tai median, taide-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

15.3. Paikallisesti päätetyt asiat

Sallan kunnan opetussuunnitelmassa oppilaiden siirtymisen toimintatavat, yhteistyö, työnjako ja vastuut esiopetuksesta perusopetukseen sekä toiselta kolmannelle vuosiluokalle on kuvattu ohjaussuunnitelmassa (liite 5).

Sallan kunnan perusopetuksessa ei ole erityispiirteitä ja tehtäviä eikä niihin liittyviä painotuksia vaan opetus toteutetaan perusteiden mukaisesti. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteita toteutetaan perusteiden mukaisesti eikä paikallisia painotuksia ole. Oppilaita tuetaan laaja-alaisten taitojen kehittymisessä jokaisessa oppiaineessa ja koulun yhteisessä toiminnassa.

Oppiaineiden tavoitteet, sisällöt ja arviointi on kuvattu oppiainekohtaisesti luvuissa 15.4.1–15.4.19. Oppimisympäristöjen, työtapojen ja ohjauksen sekä eriyttämisen ja tuen noudattamisessa toimitaan perusteiden mukaisesti. Oppilaanohjausta (luku 15.4.19) täydentää lisäksi ohjaussuunnitelma.

15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
L4 Monilukutaito
L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.
Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	**Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä**	**Toinen kotimainen kieli**	
	yhteinen	*yhteinen*	*valinnainen*
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

15.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentavaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen

rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen eri oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmapiiriin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita omaaloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämissä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearvioinnin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Oppimäärän erityinen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuk-

sessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	L2, L3, L6, L7
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1	L1, L2, L3, L7
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	L1, L2, L6, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	L1, L2, L4
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	L1, L2, L4
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	L2, L4, L5, L6
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	L1, L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	L2, L4, L5, L7
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	L2, L4, L5
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	L2, L4, L5, L6

T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3	L2, L4, L5, L6
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L1, L2, L4
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4	L1, L2, L4
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään

fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1	Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien,

havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa			kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.
Tekstien tuottaminen			
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ym-	S3	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Oppilas kirjoittaa

märrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista			sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	S3	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaiheita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden päälajit ja on lukenut sovitut kirjat.
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS 7. – 9. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.
Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti.
Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.
Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja.
Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.
Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.
Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti.
Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.
Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.
Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.
Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea.
Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.
Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin
Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa.
Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.
Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään.

Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.
Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.
Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä.
Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.
Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan.
Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
Oppilas osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa.
Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään.
Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan.
Oppilas tuntee kirjallisuuden vaiheita ja suomalaisen kulttuurin juuria.
Oppilas tuntee kirjallisuuden päälajit ja on lukenut sovitut kirjat.
Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.
Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen äidinkielen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L2,L3,L6,L7)** ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä **T2 (L1,L2,L3,L7)** kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan **T3 (L1,L2,L3,L7)** ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin **T4 (L1,L2,L6,L7)** kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä **Tekstien tulkitseminen** **T5 (L1,L2,L4)** ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita **T6 (L1,L2,L4,L5)** tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä **T7 (L1,L2,L4)** ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa **T8 (L2,L4,L5,L6)** kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla **T9 (L1,L2,L4,L5)** kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** Tarkastellaan ja harjoitellaan erilaisia puhumisen tekstilajeja (esimerkiksi selostus, esitelmä, haastattelu, keskustelu) ja vahvistetaan taitoja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. **S2 Tekstien tulkitseminen** Tekstien tulkinnan taitoja vahvistetaan lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tekstien tulkinnan taitoja harjoitellaan lukemalla, pohtimalla luettua ja tutkimalla kriittisesti monenlaisia tekstejä, esimerkiksi arvosteluja, runoja, uutiskuvia, mainoksia, sarjakuvia, blogipostauksia ja erilaisia videoita. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä harjoittelemalla erilaisia lukustrategioita, mielipiteen ja faktan erottamista, tekstin vaikuttamiskeinoja, tekstien taustavaikuttimia sekä tekstilajien visuaalisia ja tekstuaalisia piirteitä. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä kirjallisuuden peruskäsitteisiin. Tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Luetaan ikäkaudelle sopivia autenttisia tekstejä, joita analysoidaan ja tulkitaan erilaisia lukustrategioita hyväksi käyttäen. Laajennetaan oppilaiden lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Luettuun eläydytään ja sitä reflektoidaan omaan elämään.	Opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin avulla oppilas rakentaa käsitystä itsestään oppijana, kirjoittajana, lukijana, puhujana ja tekstien tulkitsijana. Palaute voidaan antaa suullisesti arviointikeskusteluissa tai kirjallisesti. Kannustavan ja rakentavan palautteen tarkoituksena on tukea motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja kehittämisalueensa. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Tehtäviin ja projekteihin liittyy mahdollisuus reflektoida omaa ja ryhmän osaamista ja työskentelytaitoja. Palaute voi kohdistua paitsi lopputulokseen myös prosessiin.	**itse- ja vertaisarviointi** **S1** Laaja-alaisen osaamisalueen L2 mukaisesti oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilasta ohjataan arvioimaan oppimistaan ja osaamistaan nimenomaan tästä näkökulmasta. **S2** Tekstin tulkinnan sisällöissä itsearviointi voi tapahtua keskustellen tekstin tulkinnan lähtökohdista, omista lähtökohdista, tekstin tavoitteista ja tarkoitusperistä jne. Laaja-alaisen osaamisalueen L4 mukaisesti oppilaan monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilasta ohjataan arvioimaan oppimistaan ja osaamistaan nimenomaan tästä näkökulmasta. Opintokokonaisuuden aikana toteutetaan itse- ja vertaisarviointia. **S3** Oppilas arvioi omaa tekstintuottamistaan opintojakson aikana kirjallisesti itsearviointina. Opintokokonaisuuden arviointimenetelmänä voi olla myös arviointikeskustelu. Arviointikeskustelu voidaan toteuttaa opettaja ja oppilaan välisenä keskusteluna tai ryhmäkeskusteluna. **S4** Laaja-alaisen osaamisalueen L4 mukaisesti oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa.	**Formatiivinen arviointi:** **S1** Oppilas saa palautetta vuorovaikutustilanteissa toimimisestaan. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Opetuksen aikana arvioidaan erityisesti ryhmäviestintätaitoja ja oppilaan kykyä perustella näkemyksiään. **S2, S4** Opintokokonaisuuden aikana toteutettu arviointi perustuu tutkittavan materiaalin käsittelyyn, esim. lukupäiväkirjan käyttöön, testeihin tms. **S3** Oppilas harjoittelee kunkin tekstilajin tuottamista vaihe kerrallaan edeten tunnistamisesta ja ymmärtämisestä omaan tuottamiseen. Ryhmäkirjoitustehtävissä oppilaat saavat tilaisuuden oppia toisiltaan ja tarkastella myös toinen toistensa tekstejä. Samalla harjaannutetaan vuorovaikutustaitoja ja palautteen antamisen taitoja Oppilaita ohjataan tarkastelemaan omia tekstejään ja näin reflektoimaan omaa oppimistaan. Oppilaalle annetaan ohjaavaa palautetta suullisesti tai kirjallisesti. **Summatiivinen arviointi:** Summatiivinen koe testaa erilaisten tekstien (esim. runot, uutiskuvat, mainokset, sarjakuvat, blogit, videoblogit) tulkinnan tasoa. Summatiivinen koe voi testata myös kirjallisuuden päälajien ja käsitteiden osaamista. Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa tekstin tuottamisen taitoja testaavalla kokeella tai kirjoitelmalla.	**Oppiminen:** ➢ vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä ➢ vuorovaikutus ryhmässä ➢ kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot ➢ vuorovaikutustaitojen kehittäminen ➢ tekstinymmärtämisen strategiat ➢ tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito ➢ tekstien erittely ja tulkinta ➢ tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys ➢ fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen ➢ ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito ➢ tekstilajien hallinta ➢ tekstien tuottamisen prosessien hallinta ➢ kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito ➢ tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä ➢ kielitietoisuuden kehittyminen ➢ kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen ➢ kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen

Tekstien tuottaminen **T10 (L2,L4,L5,L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana **T11 (L2,L4,L5)** tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja **T12 (L2,L4,L5,L6)** ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana **T13 (L2,L4,L5,L6)** ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista **T14 (L2,L4,L5,L6)** harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T15 (L1,L2, L4)** ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia **T16 (L1, L2, L4)** kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen **T17 (L1, L2, L4)** ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	**S3 Tekstien tuottaminen** Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Harjoitellaan tekstin teon vaiheita (aloittaminen ja lopettaminen, kappalejako, otsikointi, tekstin suunnittelu) erilaisia tekstilajeja tuottamalla (esimerkiksi määritelmä, kuvaus, koevastaus, tiivistelmä ja sähköpostiviesti) sekä arvioimalla niitä. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Opiskellaan erityisesti kertoville ja kuvaaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** Tutustutaan kirjoitetun yleiskielen ja puhekielen eroihin, kerrataan suomen kielen sijamuodot, verbien aikamuodot ja taipumattomien sanojen funktioita. Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjasto- ja kulttuuripalveluiden tarjontojen hyödyntämiseen. Draamaa integroidaan erityisesti kirjallisuuden opetukseen.		Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilasta ohjataan arvioimaan oppimistaan ja osaamistaan nimenomaan tästä näkökulmasta. Yhteiskeskustelun, parikeskustelun tai kirjallisen itsearvioinnin avulla oppilas pohtii omaa suhdettaan kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueen (L4) mukaisesti oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista lukutaitoa. Oppilasta ohjataan arvioimaan osaamistaan ja oppimistaan nimenomaan tästä näkökulmasta.	Kirjoittamisjakson kokeet voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäkokeena. Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtämisen kokonaisuuden arvioinnissa oppilas kirjoittaa lukupäiväkirjan, jossa reflektoi lukukokemustaan ohjeistuksen mukaisesti. Oppilas saa prosessimaisen päiväkirjan kirjoittamisen aikana palautetta ja ohjausta. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueen (L2) mukaisesti oppimistehtävänä ja arvioitavana työnä voi olla projekti, joka voidaan toteuttaa yhteistyössä muiden tahojen (esim. kirjasto / kulttuuritoimi) kanssa. Summatiivinen koe käsittelee kirjallisuuden pää- ja alalajeja. Summatiivisen kokeen sijasta voidaan toteuttaa oppimistehtävä, joka harjoituttaa kulttuurin tuottamisessa ja tutustuttaa kulttuurin aloihin.	

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (4 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L2,L3,L6,L7)** ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä **T2 (L1,L2,L3,L7)** kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan **T3 (L1,L2,L3,L7)** ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin **T4 (L1,L2,L6,L7)** kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä **Tekstien tulkitseminen** **T5 (L1,L2,L4)** ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita **T6 (L1,L2,L4,L5)** tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä **T7 (L1,L2,L4)** ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa **T8 (L2,L4,L5,L6)** kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla **T9 (L1,L2,L4,L5)** kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista. **Tekstien tuottaminen** **T10 (L2,L4,L5,L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** Tarkastellaan ja harjoitellaan erilaisia puhumisen tekstilajeja (mielipidepuheenvuoro, mielipidekeskustelu, väittely, sovittelu). Oppilas tutustuu sananvapauden periaatteisiin ja sen rajoihin. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. **S2 Tekstien tulkitseminen** Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin. Tutkitaan mainontaa ja muita vaikuttamaan pyrkiviä tekstilajeja. Tutustutaan keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin median ja kirjallisuuden avulla. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Tutustutaan mediaan maailmankuvan muuttajana. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Harjoitellaan mielipiteen ja faktan erottamista. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan käyttämään omissa tehtävissään ja projekteissaan hyväksi tieto- ja viestintäteknologiaa. Tutustutaan joihinkin kirjallisuuden lajityyppeihin ja harjoitellaan tekstin erittelyä ja tulkintaa. **S3 Tekstien tuottaminen** Tuotetaan erilaisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä. Oppilas tuottaa erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä myös monimediaisessa ympäristössä. (Esim. arvostelu, kirjallisuusanalyysi, mielipidekirjoitus, vastine jne.)	Opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin avulla oppilas rakentaa käsitystä itsestään oppijana, kirjoittajana, lukijana, puhujana ja tekstien tulkitsijana. Palaute voidaan antaa suullisesti arviointikeskusteluissa tai kirjallisesti. Kannustavan ja rakentavan palautteen tarkoituksena on tukea motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja kehittämisalueensa. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Tehtäviin ja projekteihin liittyy mahdollisuus reflektoida omaa ja ryhmän osaamista ja työskentelytaitoja. Palaute voi kohdistua paitsi lopputulokseen myös prosessiin, työtapaan tai elämyksiin.	**Itse- ja vertaisarviointi** Opintokokonaisuuden aikana itse- ja vertaisarviointi **S1** Laaja-alaisen osaamisalueen L7 mukaisesti harjoitellaan luokkayhteisössä tapahtuvaa monimuotoista osallistumista. Tarkoitus on, että oppilaat oppivat toimimaan rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja arvioimaan omia taitojaan mielipiteiden ilmaisemisessa ja vaikuttamisessa. Oppilasta ohjataan arvioimaan oppimistaan ja osaamistaan nimenomaan tästä näkökulmasta. **S2, S3** Laaja-alaisen osaamisalueen L6 mukaisesti medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla. Oppilasta ohjataan arvioimaan oppimistaan ja osaamistaan nimenomaan tästä näkökulmasta. **S3** Oppilas arvioi omaa tekstintuottamistaan kirjallisesti. Myös vertaisarviointia hyödynnetään. Oppilas pohtii tekstuaalisia vaikuttamisen keinojaan esimerkiksi yhteiskeskusteluissa tai kirjallisesti. Itsearvioinnissa pyritään nostamaan esille oppilaiden lähtökohdat ja tekemään oppimisprosessi näkyväksi. **S2, S3**	**Formatiivinen arviointi:** **S1** Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Opetuksen aikana arvioidaan erityisesti ryhmäviestintätaitoja ja oppilaan kykyä perustella näkemyksiään. Viestinnällisten sisältöjen arvioinnissa hyödynnetään itse- ja vertaisarviointia Opintokokonaisuuden jälkeen arvioidaan vuorovaikutustaitoja järjestämällä suullinen koe, esimerkiksi väittely, neuvottelu, mielipidekeskustelu tai sovittelu. **S2, S3** Opintokokonaisuuden aikana arvioitavina suorituksina voivat olla esimerkiksi referaatti, tiivistelmä, mielipidekirjoitus tai luetusta teoksesta tehty kirjallinen työ tai kirjallisuuskeskustelu. Arvioitavana työnä voi olla projekti. (kuvattu viereisessä sarakkeessa) Projektin aikana oppilas saa ohjausta opettajalta. Projekti voidaan toteuttaa myös pari- tai ryhmätyönä. **Summatiivinen arviointi:** Koe kielen vaikuttamisesta Opintojakson aikana tuotetut tekstit tai oppimistehtävät arvioidaan ja oppilas saa ohjaavaa sanallista palautetta. Arvioinnissa tarkastellaan erityisesti tekstilajin ja tekstin kohdentamisen hallintaa sekä tekstin rakenteen ja kielen mukauttamista tarkoituksen ja kohderyhmän mukaiseksi.	**Oppiminen:** ➢ vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä ➢ vuorovaikutus ryhmässä ➢ kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot ➢ vuorovaikutustaitojen kehittäminen ➢ tekstinymmärtämisen strategiat ➢ tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito ➢ tekstien erittely ja tulkinta ➢ tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys ➢ fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen ➢ ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito ➢ tekstilajien hallinta ➢ tekstien tuottamisen prosessien hallinta ➢ kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito ➢ tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä ➢ kielitietoisuuden kehittyminen ➢ kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen ➢ kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen

oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana **T11 (L2,L4,L5)** tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja **T12 (L2,L4,L5,L6)** ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana **T13 (L2,L4,L5,L6)** ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista **T14 (L2,L4,L5,L6)** harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T15 (L1,L2, L4)** ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia **T16 (L1, L2, L4)** kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen **T17 (L1, L2, L4)** ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	Opiskellaan ohjaaville, pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenjäsenet) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan käyttämään omissa tehtävissään ja projekteissaan hyväksi tieto- ja viestintäteknologiaa. **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Kerrataan kirjakielen ja puhekielen eroja sekä verbitaivutusta. Opiskellaan modukset sekä lauseenjäsenet. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Tutustutaan kulttuurin eri ilmenemismuotoihin, kuten elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Kerrataan kirjallisuuden tulkinnan käsitteitä. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.		Laaja-alaisen osaamisen osa-alueen (L4) mukaisesti oppimistehtävänä ja arvioitavana työnä voi olla projekti, jossa oppilaan monilukutaitoa ja medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla. Oppilasta ohjataan arvioimaan oppimistaan ja osaamistaan nimenomaan tästä näkökulmasta. Itsearviointi toteutetaan oppimisprosessin aikana. Oppilaalle tarjotaan mahdollisimman autenttisia tekstejä eri rekistereistä ja tekstilajeista. Oppilas tutkii tekstien (myös monimediaisten tekstien) tyylipiirteitä ja valintoja. Oppimistehtävässä oppilas tuottaa oppimispäiväkirjan tai esimerkiksi blogin. Oppilas saa vertaispalautetta sekä opettajalta saatavaa palautetta prosessin aikana. **S4** Laaja-alaisen osaamisen osa-alueen (L2) mukaisesti oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Oppilasta ohjataan arvioimaan oppimistaan ja osaamistaan nimenomaan tästä näkökulmasta.	Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Summatiivinen arviointi toteutetaan kokeella, joka mittaa muun muassa oppilaan tekstin tuottamisen taitoja. Arviointi voidaan toteuttaa myös portfoliotyyppisenä työnä tai projektina.	

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**9. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen **T1 (L2,L3,L6,L7)** ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä **T2 (L1,L2,L3,L7)** kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan **T3 (L1,L2,L3,L7)** ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin **T4 (L1,L2,L6,L7)** kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä **Tekstien tulkitseminen** **T5 (L1,L2,L4)** ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita **T6 (L1,L2,L4,L5)** tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä **T7 (L1,L2,L4)** ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa **T8 (L2,L4,L5,L6)** kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla **T9 (L1,L2,L4,L5)** kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista. **Tekstien tuottaminen** **T10 (L2,L4,L5,L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä, puhetilanteissa toimimista, havainnollistamista ja palautteen antamista ja vastaanottamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. **S2 Tekstien tulkitseminen** Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Tutustutaan erilaisiin työelämän ja jatko-opintojen kannalta tärkeimpien tekstilajien piirteisiin. Syvennetään tiedonhakutaitoja ja kriittistä lukutaitoa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Syvennetään kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin tekstien ilmaisutapojen tuntemusta. Tutustutaan kirjallisuuden historiaan ja tyylipiirteisiin. Kirjallisuutta myös analysoidaan ja tulkitaan sopivia metakäsitteitä käyttäen. Laajennetaan lukuharrastusta ja harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja sekä lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. **S3 Tekstien tuottaminen** Tarkastellaan tekstin rakennetta ja havainnollistamista sekä harjoitellaan aineiston käyttöä oman tekstin pohjana. Tuotetaan erilaisia tekstejä myös monimediaisessa ympäristössä.	➢ opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin avulla oppilas rakentaa käsitystä itsestään oppijana, kirjoittajana, lukijana, puhujana ja tekstien tulkitsijana ➢ palaute voidaan antaa suullisesti arviointikeskusteluissa tai kirjallisesti ➢ kannustavan ja rakentavan palautteen tarkoituksena on tukea motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja kehittämisalueensa ➢ arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia ➢ tehtäviin ja projekteihin liittyy mahdollisuus reflektoida omaa ja ryhmän osaamista ja työskentelytaitoja ➢ palaute voi kohdistua paitsi lopputulokseen myös prosessiin, työtapaan tai elämyksiin ➢ palaute voi kohdistua paitsi lopputulokseen myös prosessiin, työtapaan tai elämyksiin ➢ tehtäviin ja projekteihin liittyy mahdollisuus reflektoida omaa ja ryhmän osaamista ja työskentelytaitoja ➢ palautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja harjoitellaan suullisesti, kirjallisesti ja toiminnallisesti	**Itse-/vertaisarviointi** Opintokokonaisuuden aikana itse- ja vertaisarviointi **S1** Laaja-alaisen osaamisalueen L1 mukaisesti pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilasta ohjataan arvioimaan oppimistaan ja osaamistaan nimenomaan tästä näkökulmasta Opintokokonaisuuden arviointimenetelmänä voi olla myös arviointikeskustelu. Arviointikeskustelu voidaan toteuttaa opettaja ja oppilaan välisenä keskusteluna tai ryhmäkeskusteluna. **S1,S4** Laaja-alaisen osaamisalueen L2 mukaisesti oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Oppilasta ohjataan pohtimaan osaamistaan ja oppimistaan nimenomaan tästä näkökulmasta. **S3** Oppilas arvioi omaa tekstintuottamistaan kirjallisesti. Myös vertaisarviointia hyödynnetään. Oppilas pohtii tekstuaalisia vaikuttamisen keinojaan esimerkiksi yhteiskeskusteluissa tai kirjallisesti.	**Formatiivinen arviointi:** **S1** Opetuksen aikana arvioidaan erityisesti ryhmäviestintätaitoja ja oppilaan kykyä perustella näkemyksiään. Viestinnällisten sisältöjen arvioinnissa hyödynnetään itse- ja vertaisarviointia **Summatiivinen arviointi:** **S1** Summatiivinen arviointi perustuu valmisteltuun puhe-esitykseen tai ryhmäkeskusteluun. Opintokokonaisuuden aikana harjoitellaan luettavan teoksen analyysiä. Oppilas saa työskentelyn aikana ohjausta ja palautetta. **S2** Summatiivinen arviointi: Opintokokonaisuudesta voidaan laatia tiedonhakukoe. **S3** Opintokokonaisuuden aikana tuotetut tekstit tai oppimiskokonaisuudet arvioidaan. Arvioinnissa tarkastellaan erityisesti tekstin rakenteen hallintaa ja tekstin kohdentamista ja mukauttamista kohderyhmille. Arvioitaviin suorituksiin kuuluu aineistoon pohjautuvan tekstin kirjoittaminen. Siinä oppilas harjoittelee lähteitten käyttöä ja viittaustapojen hallintaa. **S4** Summatiivisessa kokeessa arvioidaan tekstin tyylipiirteiden ja ilmaisutapojen hallintaa.	**Oppiminen:** ➢ Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä ➢ Vuorovaikutus ryhmässä ➢ Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot ➢ Vuorovaikutustaitojen kehittäminen ➢ Tekstinymmärtämisen strategiat ➢ Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito ➢ Tekstien erittely ja tulkinta ➢ Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys ➢ Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen ➢ Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito ➢ Tekstilajien hallinta ➢ Tekstien tuottamisen prosessien hallinta ➢ Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito ➢ Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä

T11 (L2,L4,L5) tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja **T12 (L2,L4,L5,L6)** ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana **T13 (L2,L4,L5,L6)** ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista **T14 (L2,L4,L5,L6)** harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** **T15 (L1,L2, L4)** ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia **T16 (L1, L2, L4)** kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen **T17 (L1, L2, L4)** ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä. Tarkastellaan kielen ilmaisukeinoja (kerrataan erilaisia virkerakenteita, pää- ja sivulauseiden käyttöä). Harjoitellaan lauseenvastikkeiden käyttöä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteenpiirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti erilaista kirjallisuutta (klassikoita, nykykirjallisuutta ja tietokirjoja). Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.		Itsearvioinnissa pyritään nostamaan esille oppilaiden lähtökohdat ja tekemään oppimisprosessi näkyväksi. **S1,S2,S3,S4** Laaja-alaisen osaamisen osa-alueen (L5) mukaisesti opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Oppilasta ohjataan arvioimaan oppimistaan ja osaamistaan nimenomaan tästä näkökulmasta. **S4** Itsearvioinnissa oppilas pohtii kieli- ja kulttuuri-identiteettiään. Oppimistehtävässä oppilas tuottaa oppimispäiväkirjan tai esimerkiksi blogin. Oppilas saa vertaispalautetta sekä opettajalta saatavaa palautetta prosessin aikana	Opintojakson aikana arvioidaan sekä työskentelyä että suoritettujen tehtävien tekemistä. Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa kokeella, joka käsittelee kielten sukulaisuussuhteita, kielen vaihtelua ja vaiheita.	➢ Kielitietoisuuden kehittyminen ➢ Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen ➢ Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti[160]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista[161]. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta[162]. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

---

[160] Valtioneuvoston asetus 422/2012
[161] Perusopetuslaki 628/1998, 30 §
[162] Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L4
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1	L2, L4, L5
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella	S2	L1, L2, L4
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	S3	L1, L2, L4
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	S3	L2, L3
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L4

T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4	L2
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	S4	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5	L1, L2, L7
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5	L1, L4, L6
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5	L1, L5, L6

Suomi toisena kielenä -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot	Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa rakentavasti.
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1	Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1	Esiintymistaidot	Oppilas osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella	S2	Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti ja tunnistaa tekstilajeja. Oppilas osaa kuvailla kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.
Tekstien tuottaminen			
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä	S3	Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuotta-

itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä			misessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	S3	Kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaessaan.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtii niiden merkityksiä ja osaa kuvailla eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4	Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas tuntee suomalaista kirjallisuutta, osaa nimetä sen tärkeimpiä vaiheita ja sen yhteyksiä maailmankirjallisuuteen.
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	S4	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja perustella yhteiskunnan monikielisyyden merkitystä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5	Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielen-oppimisen reflektointi	Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5	Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

SUOMI TOISENA KIELENÄ 7. – 9. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa rakentavasti.
Oppilas ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.
Oppilas osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.
Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti ja tunnistaa tekstilajeja.
Oppilas osaa kuvailla kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.
Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.
Oppilas osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.
Oppilas hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.
Oppilas tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaessaan.
Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtii niiden merkityksiä ja osaa kuvailla eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
Oppilas tuntee suomalaista kirjallisuutta, osaa nimetä sen tärkeimpiä vaiheita ja sen yhteyksiä maailmankirjallisuuteen.
Oppilas osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja perustella yhteiskunnan monikielisyyden merkitystä.
Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.
Oppilas tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.
Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen suomen kielen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L1, L2, L4) rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa **T2 (L2, L4, L5)** ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja **T3 (L2)** kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen **T4 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella **T5 (L1, L2, L4)** ohjata *oppilasta* kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä **T6 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä **T7 (L2, L3)** auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa **T8 (L4)** ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia **T9 (L2)** innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin **T10 (L2)** auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta **T11 (L1, L2, L7)** ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta **T12 (L1, L4, L6)** ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla **T13 (L1, L5, L6)** kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** Lähdetään liikkeelle oppilaan kielitaidon mukaisesti itselle läheisistä aiheista. Oppilas harjoittelee ääntämistä. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa. Oppilas ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa. Oppilas tutkii ja käyttää kieltä osana toimintaa: tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Oppilas osaa valmistella esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti. Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, selostamista ja referointia. Vahvistetaan taitoja työskennellä erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. **S2 Tekstien tulkitseminen** Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista. **S3 Tekstien tuottaminen** Harjoitellaan ja vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan opittujen rakenteiden käyttöä omassa tekstissä. Harjoitellaan kirjoitetun yleiskielen normeja ja eri tekstilajeissa tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja eri rekistereitä. Oppilas vertaa omaa äidinkieltään suomen kieleen. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Oppilas tutustuu kirjallisuuteen. **S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** Oppilas tunnistaa kielen rakenteita ja eri rekistereitä. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Oppilas syventää taitojaan käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Hän arvostaa omaa monikulttuurista ja -kielistä identiteettiään. Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitojen kehittymistä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.	Havainnoidaan työskentelyä: **S1** Oppilas keskustelee ja pitää puheenvuoroja sekä tekee erilaisia esityksiä, ryhmätöitä ja draamaharjoituksia ryhmissä. Oppilas harjoittelee erilaisia lukutapoja. Arvioidaan oppilaan taitoa ja ymmärtämisen tasoa. Oppilas saa ohjaavaa palautetta. Oppilasta autetaan löytämään ja havainnoimaan omia vahvuuksiaan. Oppilas harjoittelee omien vahvuuksiensa ja kehittämistarpeidensa tunnistamista lukijoina. **S2** Oppilas hyödyntää tekstilajitietouttaan tekstien tulkinnassa, laajentaa sana- ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukustrategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. Oppilas harjoittelee erilaisten tekstien tuottamista. Oppilasta autetaan löytämään ja havainnoimaan omia vahvuuksiaan. Oppilas hyödyntää tekstilajitietouttaan tekstien tuottamisessa ja laajentaa sana- ja käsitevarantoaan. **S3,S4,S5** Oppilas saa ohjaavaa kirjallista palautetta tuottamistaan teksteistä. Oppilas harjoittelee erilaisten tekstien tulkitsemista. Oppilas saa palautetta ja ohjausta taidoistaan. Oppilas hyödyntää tekstilajitietouttaan tekstien tulkitsemisessa ja laajentaa sana- ja käsitevarantoaan. Oppilas saa ohjaavaa kirjallista palautetta tekstin tulkitsemistaidoistaan. **S1,S2,S3,S4,S5** Oppilas saa palautetta ja ohjausta osaamisestaan ja taidoistaan viestijänä, lukijana, tekstin tuottajana, tiedonhakijana ja kielenoppijana. Oppilasta ohjataan vertailemaan erilaisia oppimistyylejä. Oppilas hyödyntää tekstilajitietouttaan ja osaamiansa kieliä oppimisen tukena. Oppilas saa ohjaavaa kirjallista palautetta.	**Itsearviointi** **S1** Oppilas havainnoi omaa viestijäkuvaansa ja vuorovaikutustaitojaan sekä omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan harjoitteista saadun palautteen ja itsearvioinnin avulla. **S2** Oppilas havainnoi omaa taitoaan tulkita tekstejä ja saa palautetta osaamisestaan. Oppilas havainnoi omaa taitoaan tuottaa tekstejä ja saa palautetta osaamisestaan. **S3** Oppilas havainnoi omaa taitoaan tulkita tekstejä ja saa palautetta osaamisestaan. Oppilas havainnoi omaa taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä ja saa palautetta osaamisestaan. **Vertaisarviointi** Harjoitellaan vertaisarviointia ja palautteen antamista S2 -ryhmän opiskelijoiden kesken.	**Formatiivinen arviointi:** **S1, S2,S3,S4,S5** ➢ oppilas saa palautetta oppituntien aikana ➢ palautekeskustelu säännöllisesti ➢ oppilas saa palautetta oppituntien ja opintojakson aikana ➢ palautekeskustelu säännöllisesti **S2,S4,S5** ➢ lukemisen ja tekstin tulkitsemisen taidon kehittymistä mitataan summatiivisella kokeella **Summatiivinen arviointi:** ➢ summatiivisessa kokeessa voi olla myös sanastoa mittaavia osuuksia ➢ oppilas saa palautetta oppituntien ja opintojakson aikana ➢ palautekeskustelu säännöllisesti ➢ tekstin tulkitsemisen taitoa mitataan erityyppisten tekstien avulla ➢ arvioinnissa oppilas saa palautetta siitä, mitä hän jo osaa. Arvioinnin on tarkoitus olla kannustavaa **Palaute** ➢ palautekeskustelu säännöllisesti ➢ oppilaan kielen kehittymistä tarkastellaan opetussuunnitelman liitteenä olevan kielitaidon arviointiasteikon mukaisesti kaksi kertaa lukukaudessa	**Oppiminen:** ➢ vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto ➢ tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen ➢ ilmaisu vuorovaikutustilanteissa ➢ tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa ➢ tekstien tulkinta ➢ tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa ➢ kirjoitetun kielen hallinta ➢ kielitietoisuuden kehittyminen ➢ kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus ➢ kulttuuritietoisuuden kehittyminen ➢ viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi ➢ eri tiedonalojen kielen havainnointi **Työskentely:** ➢ tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen ➢ yksin / parin / ryhmän kanssa työskentely ➢ rakentava vuorovaikutus ➢ vastuullisuus ➢ työskentelyprosessi **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (4 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L1, L2, L4) rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa **T2 (L2, L4, L5)** ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja **T3 (L2)** kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen **T4 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella **T5 (L1, L2, L4)** ohjata *oppilasta* kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä **T6 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä **T7 (L2, L3)** auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa **T8 (L4)** ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** Oppilas tutkii ja käyttää kieltä osana toimintaa: hän opiskelee modaalisuutta sekä mielipiteiden ilmaisemisen vahvistamista ja pehmentämistä. Oppilas tutustuu sananvapauteen eri maissa. Oppilas ymmärtää kulttuurienväliset erot. Oppilas harjoittelee ääntämistä. Oppilas on tietoinen, arvostaa ja kehittää omaa monikulttuurista ja -kielistä identiteettiään. **S2 Tekstien tulkitseminen** Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). **S3 Tekstien tuottaminen** Tuotetaan erilaisia opiskelussa tarvittavia tekstilajeja. Harjoitellaan mielipiteen ilmaisua ja perustelemista. Harjoitellaan ohjatusti erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä. Oppilas laajentaa ilmaisukeinojaan ja harjoittelee erilaisia ilmaisutapoja. **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja erilaisia rekistereitä. Oppilas tunnistaa erilaisia tekstin sävyjä. Oppilas tutustuu mahdollisuuksien mukaan myös eri kulttuureista kertovaan kirjallisuuteen.	Havainnoidaan työskentelyä: **S1,S2, S3, S4, S5** Oppilas keskustelee ja pitää puheenvuoroja sekä tekee erilaisia esityksiä, ryhmätöitä ja draamaharjoituksia ryhmissä. Oppilas harjoittelee erilaisia lukutapoja. Arvioidaan oppilaan taitoa ja ymmärtämisen tasoa. Oppilas saa ohjaavaa palautetta. Oppilasta autetaan löytämään ja havainnoimaan omia vahvuuksiaan. Oppilas harjoittelee omien vahvuuksiensa ja kehittämistarpeidensa tunnistamista lukijoina. **S2,S3,S4,S5** Oppilas hyödyntää tekstilajitietouttaan tekstien tulkinnassa, laajentaa sana- ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukustrategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. **S3** Oppilas harjoittelee erilaisten tekstien tuottamista. Oppilasta autetaan löytämään ja havainnoimaan omia vahvuuksiaan. Oppilas hyödyntää tekstilajitietouttaan tekstien tuottamisessa ja laajentaa sana- ja käsitevarantoaan. Oppilas saa ohjaavaa kirjallista palautetta tuottamistaan teksteistä. **S4,S5** Oppilas harjoittelee erilaisten tekstien tulkitsemista. Oppilas saa palautetta ja ohjausta taidoistaan. Oppilas hyödyntää tekstilajitietouttaan tekstien tulkitsemisessa ja laajentaa sana- ja käsitevarantoaan.	**Itsearviointi** **S1,S2,S5** Oppilas havainnoi omaa viestijäkuvaansa ja vuorovaikutustaitojaan sekä omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan harjoitteista saadun palautteen ja itsearvioinnin avulla. **S2** Oppilas havainnoi omaa taitoaan tulkita tekstejä ja saa palautetta osaamisestaan. **S3** Oppilas havainnoi omaa taitoaan tuottaa tekstejä ja saa palautetta osaamisestaan. **Vertaisarviointi** Harjoitellaan vertaisarviointia ja palautteen antamista S2 -ryhmän opiskelijoiden kesken.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ oppilas saa palautetta oppituntien aikana ➢ tekstin tulkitsemisen taitoa mitataan erityyppisten tekstien avulla ➢ tekstin tuottamisen taitoa mitataan erityyppisillä kirjoittamistehtävillä **Summatiivinen arviointi:** ➢ lukemisen ja tekstin tulkitsemisen taidon kehittymistä mitataan summatiivisella kokeella ➢ summatiivisessa kokeessa voi olla myös sanastoa mittaavia osuuksia **Palaute:** ➢ arvioinnissa oppilas saa palautetta siitä, mitä hän jo osaa ➢ arvioinnin on tarkoitus olla kannustavaa ➢ palautekeskustelu säännöllisesti ➢ oppilaan kielen kehittymistä tarkastellaan opetussuunnitelman liitteenä olevan kielitaidon arviointiasteikon mukaisesti kaksi kertaa lukukaudessa	**Oppiminen:** ➢ vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto ➢ tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen ➢ ilmaisu vuorovaikutustilanteissa ➢ tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa ➢ tekstien tulkinta ➢ tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa ➢ kirjoitetun kielen hallinta ➢ kielitietoisuuden kehittyminen ➢ kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus ➢ kulttuuritietoisuuden kehittyminen ➢ viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi ➢ eri tiedonalojen kielen havainnointi **Työskentely:** ➢ Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

T9 (L2) innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin **T10 (L2)** auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta **T11 (L1, L2, L7)** ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta **T12 (L1, L4, L6)** ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla **T13 (L1, L5, L6)** kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	Oppilas tunnistaa kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. Oppilas tutustuu molempien kotimaidensa kulttuuriin. **S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** Oppilas syventää taitojaan käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Oppilas lukee, kirjoittaa ja kuuntelee eri tiedonalojen tekstejä sekä puhuu eri tiedonalojen aiheista. Oppilas vertailee arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.	Oppilas saa ohjaavaa kirjallista palautetta tekstin tulkitsemistaidoistaan. **S5** Oppilas saa palautetta ja ohjausta osaamisestaan ja taidoistaan viestijänä, lukijana, tekstin tuottajana, tiedonhakijana ja kielenoppijana. Oppilasta ohjataan vertailemaan erilaisia oppimistyylejä. Oppilas hyödyntää tekstilajitietouttaan ja osaamiansa kieliä oppimisen tukena. Oppilas saa ohjaavaa kirjallista palautetta.			

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**9. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L1, L2, L4) rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa **T2 (L2, L4, L5)** ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja **T3 (L2)** kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen **T4 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella **T5 (L1, L2, L4)** ohjata *oppilasta* kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä **T6 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä **T7 (L2, L3)** auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa **T8 (L4)** ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia **T9 (L2)** innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin **T10 (L2)** auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	**Sisältöalueet** **S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen** Oppilas harjoittaa draaman keinoin kokonaisilmaisuaan (kehon, äänen, tilan ja ajan hallintaa ja käyttöä). Oppilas harjoittelee esitysten havainnollistamista, esittämistä tukisanalistan avulla, äänenkäyttöä ja katsekontaktia. Esityksissä otetaan huomioon myös erilaisten tilanteiden ja yleisön kielenkäytölle asettamat odotukset ja vaatimukset. **S2 Tekstien tulkitseminen** Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. **S3 Tekstien tuottaminen** Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat. **S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa ja ymmärtää kielen, tyylipiirteitä, sävyjä, rakenteita ja eri rekistereitä. Hän osaa eritellä suomen kielen ja oman äidinkielensä eroja ja yhtäläisyyksiä. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. Oppilas osaa sijoittaa oman äidinkielensä maailman kielten joukkoon. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia	**S1** Oppilas tekee erilaisia valmisteltuja puhe-esityksiä (esim. esitelmä, tilannepuhe, raportointi) kuulijakunta ja puhetilanne huomioiden. Oppilas pohtii netikettiä: Mitä verkossa sopii ja saa sanoa? Oppilas tekee erilaisia ryhmätöitä, draamaharjoituksia ja esityksiä sekä pitää puheenvuoroja ja osallistuu keskusteluihin (esim. ryhmäkeskustelu, neuvottelu). Esityksissä oppilas ottaa huomioon erilaisten tilanteiden ja yleisön kielenkäytölle asettamat odotukset ja vaatimukset. **S2,S4,S5** Oppilasta ohjataan tarkastelemaan tekstejä niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Oppilas hyödyntää tekstilajitietouttaan tekstien tulkinnassa, laajentaa sana- ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukustrategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. Oppilasta ohjataan tarkastelemaan tekstejä niissä esiintyvien arvojen ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). **S3** Oppilasta ohjataan hyödyntämään ja kehittämään tekstilajitietouttaan tekstien tuottamisessa. Oppilasta ohjataan laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan.	**Itsearviointi** Oppilas havainnoi omaa viestijäkuvaansa ja vuorovaikutustaitojaan sekä omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan harjoitteista saadun palautteen ja itsearvioinnin avulla. Oppilas havainnoi omaa taitoaan tulkita tekstejä ja saa palautetta osaamisestaan. Oppilas havainnoi omaa taitoaan tuottaa tekstejä ja saa palautetta osaamisestaan. Oppilas havainnoi omaa taitoaan tulkita tekstejä ja saa palautetta osaamisestaan. Oppilas havainnoi omaa taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä ja saa palautetta osaamisestaan. **Vertaisarviointi** Harjoitellaan vertaisarviointia ja palautteen antamista S2 -ryhmän opiskelijoiden kesken.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ oppilas saa palautetta oppituntien aikana ➢ tekstin tulkitsemisen taitoa mitataan erityyppisten tekstien avulla ➢ tekstin tuottamisen taitoa mitataan erityyppisillä kirjoittamistehtävillä **Summatiivinen arviointi:** ➢ lukemisen ja tekstin tulkitsemisen taidon kehittymistä mitataan summatiivisella kokeella ➢ summatiivisessa kokeessa voi olla myös sanastoa mittaavia osuuksia **Palaute** ➢ arvioinnissa oppilas saa palautetta siitä, mitä hän jo osaa ➢ arvioinnin on tarkoitus olla kannustavaa ➢ oppilaan kielen kehittymistä tarkastellaan opetussuunnitelman liitteenä olevan kielitaidon arviointiasteikon mukaisesti kaksi kertaa lukukaudessa	**Oppiminen:** ➢ vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto ➢ tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen ➢ ilmaisu vuorovaikutustilanteissa ➢ tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa ➢ tekstien tulkinta ➢ tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa ➢ kirjoitetun kielen hallinta ➢ kielitietoisuuden kehittyminen ➢ kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus kulttuuritietoisuuden kehittyminen ➢ viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi ➢ eri tiedonalojen kielen havainnointi **Työskentely:** ➢ tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

T11 (L1, L2, L7) ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta **T12 (L1, L4, L6)** ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla **T13 (L1, L5, L6)** kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa. **S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena** Oppilas syventää taitojaan käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Hän arvostaa omaa monikulttuurista ja – kielistä identiteettiään. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.	Oppilas saa ohjaavaa kirjallista palautetta tuottamistaan teksteistä. **S4,S5** Oppilasta ohjataan tarkastelemaan tekstejä niissä esiintyvien arvojen ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Oppilasta ohjataan hyödyntämään ja kehittämään tekstilajitietouttaan tekstien tuottamisessa. Oppilasta ohjataan laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan. Oppilas saa ohjaavaa kirjallista palautetta. Oppilas saa palautetta ja ohjausta osaamisestaan ja taidoistaan viestijänä, lukijana, tekstin tuottajana, tiedonhakijana ja kielenoppijana. Oppilasta ohjataan laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan. Oppilas saa ohjaavaa kirjallista palautetta.			

15.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI, FINSKA)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7 - 9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1	L2, L5
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1
T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	S2	L2, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	L4
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L4, L5

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja

opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso oppiaineen valtakunnallisiin ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään sekä käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella	S2	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			**Taitotaso: A1.3** T6 – T7
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**A1.3** T7

T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**A1.3**
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI RUOTSI B1 7. – 9. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä.

Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan.

Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen ruotsin kielen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L2, L5)** ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin **T2 (L1, L4)** ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena **Kielenopiskelutaidot** **T3 (L1)** rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen **T4 (L2, L7)** kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella. **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa** **T5 (L4)** järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta **T6 (L2, L4)** tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä **T7 (L2, L4, L6)** auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T8 (L4)** rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä** **T9 (L4, L5)** tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	**Sisältöalueet** Suomen ja Ruotsin luontoon ja historiaan tutustuminen. Sanasto ➢ kulkuneuvot ja sää ➢ kehonosat ja ulkonäkö ➢ kaupunki- ja elokuvasanasto Rakenne ➢ prepositioiden ja ajanilmauksien kertaaminen ➢ verbin perusmuodon ja preesensin kertaaminen ➢ päälauseen sanajärjestyksen kertaaminen ➢ persoonapronominien ja substantiivin taivutusten kertaaminen Uudet rakenteet ➢ det finns – rakenne ➢ imperatiivi ➢ imperfekti ➢ persoonapronominien objektimuodot Suullinen tuottaminen ➢ säästä kertominen ➢ tien neuvominen ➢ elokuvalipun tilaaminen ➢ itsestä- ja omista tunteista kertominen	ohjaaminen ➢ summatiiviset ja formatiiviset kokeet ➢ suullinen tuottaminen ➢ vertaisarviointi kannustaminen ➢ rohkaistaan oppilasta käyttämään vierasta kieltä eri viestintätilanteissa edistäminen ➢ ohjaa oppilaita käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa kielen oppimisessa tukeminen ➢ oppilaan kielen oppimista tuetaan hänen oman oppimistyylinsä ja -strategian avulla Oppimisessa mahdollistetaan yksilöllinen etenemisvauhti	**Itsearviointi** Teemakokonaisuuksien jälkeen oppilas arvioi kielen hallintaa itsearviointilomakkeella, esim. ➢ eurooppalainen kielisalkku ➢ oppimateriaalin itsearviointilomakkeet **Vertaisarviointi** ➢ vuorovaikutustilanteessa tunnistaa toisen oppilaan osaamisen ➢ pyytää apua ja antaa apua ➢ vertaisarvioinnilla pyritään vahvistamaan oppilaan itsetuntoa	**Formatiivinen arviointi** ➢ aihekokonaisuuksien jälkeen asian omaksumista havainnoidaan kirjallisin ja suullisin testein. **Summatiivinen arviointi** ➢ 1 syyslukukaudella ➢ 1 kevätlukukaudella **Palaute** Säännöllinen palaute opintojen aikana ja opintokokokonaisuuksien jälkeen. Kirjallinen palaute sekä formatiivisen että summatiivisen kokeen yhteydessä. Oppilaan itsearvioinnin pohjalta opettajan antama palaute / arviointi kirjallisena tai suullisena.	**Oppiminen** ➢ asiakokonaisuuden omaksuminen ➢ sisältöalueissa mainittujen kielioppirakenteiden ja sanaston hallinta ➢ tekstin tuottamistaidot ➢ suullinen osaaminen ➢ kuuntelemisen taito **Työskentely** ➢ vuorovaikutustaidot ➢ tuntityöskentely ➢ tehtävien teko Arviointiin kuuluvat kaikki kielen osa-alueet. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L2, L5)** ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin **T2 (L1, L4)** ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena **Kielenopiskelutaidot** **T3 (L1)** rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen **T4 (L2, L7)** kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella. **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa** **T5 (L4)** järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta **T6 (L2, L4)** tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä **T7 (L2, L4, L6)** auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T8 (L4)** rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä** **T9 (L4, L5)** tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	**Sisältöalueet** Pohjoismaisiin juhliin ja tapoihin tutustuminen. Sanasto ➢ kotiaskareisiin ja ruokailuun liittyvä sanasto ➢ asusteet ja raha ➢ ystävyyteen ja yhdessäoloon liittyvä sanasto ➢ aiempien sanastojen kertaaminen Rakenne ➢ imperfektin kertaus ➢ imperatiivin kertaus Uudet rakenteet ➢ persoonapronominin omistusmuodot ➢ perfekti ja pluskvamperfekti ➢ adjektiivin vertailu ➢ järjestysluvut ja päiväys Suullinen tuottaminen ➢ omasta voinnista kertominen ➢ tapaamisesta sopiminen ➢ vaatteiden sovittaminen ja ostaminen ➢ juhlatavat	ohjaaminen ➢ summatiiviset ja formatiiviset kokeet ➢ suullinen tuottaminen ➢ vertaisarviointi kannustaminen ➢ rohkaistaan oppilasta käyttämään vierasta kieltä eri viestintätilanteissa edistäminen ➢ ohjaa oppilaita käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa kielen oppimisessa tukeminen ➢ oppilaan kielen oppimista tuetaan hänen oman oppimistyylinsä ja -strategian avulla Oppimisessa mahdollistetaan yksilöllinen etenemisvauhti	**Itsearviointi** Teemakokonaisuuksien jälkeen oppilas arvioi kielen hallintaa itsearviointilomakkeella, esim. ➢ eurooppalainen kielisalkku ➢ oppimateriaalin itsearviointilomakkeet **Vertaisarviointi** ➢ vuorovaikutustilanteessa tunnistaa toisen oppilaan osaamisen ➢ pyytää apua ja antaa apua ➢ vertaisarvioinnilla pyritään vahvistamaan oppilaan itsetuntoa	**Formatiivinen arviointi:** ➢ aihekokonaisuuksien jälkeen asian omaksumista havainnoidaan kirjallisin ja suullisin testein. **Summatiivinen arviointi:** ➢ 1 syyslukukaudella ➢ 1 kevätlukukaudella **Palaute:** Säännöllinen palaute opintojen aikana ja opintokokokonaisuuksien jälkeen. Kirjallinen palaute sekä formatiivisen että summatiivisen kokeen yhteydessä. Oppilaan itsearvioinnin pohjalta opettajan antama palaute / arviointi kirjallisena tai suullisena.	**Oppiminen** ➢ asiakokonaisuuden omaksuminen ➢ sisältöalueissa mainittujen kielioppirakenteiden ja sanaston hallinta ➢ tekstin tuottamistaidot ➢ suullinen osaaminen ➢ kuuntelemisen taito **Työskentely:** ➢ vuorovaikutustaidot ➢ tuntityöskentely ➢ tehtävien teko Arviointiin kuuluvat kaikki kielen osa-alueet **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**9. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L2, L5)** ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin **T2 (L1, L4)** ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena **Kielenopiskelutaidot** **T3 (L1)** rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen **T4 (L2, L7)** kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella. **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa** **T5 (L4)** järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta **T6 (L2, L4)** tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä **T7 (L2, L4, L6)** auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T8 (L4)** rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä** **T9 (L4, L5)** tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	**Sisältöalueet** Tutustuminen Pohjoismaiden luontoon ja kulttuurin. Sanasto ➢ luonto ja eläimet ➢ koulu ja opinnot ➢ ammatit ➢ aiempien sanastojen kertaaminen Rakenne ➢ päälauseen sanajärjestys ➢ sivulauseet ➢ pronominit: den/det/de här/där ➢ omistussanan jälkeinen adjektiivi ja substantiivi ➢ konditionaali ➢ futuuri ➢ S-passiivi Suullinen tuottaminen ➢ nähtävyyksistä ja lomasuunnitelmasta kertominen ➢ asiointi matkatoimistossa ja kahvilassa ➢ omista opiskelusuunnitelmista ja ammateista kertominen ➢ omasta kotiseudusta ja -maasta kertominen	ohjaaminen ➢ summatiiviset ja formatiiviset kokeet ➢ suullinen tuottaminen ➢ vertaisarviointi kannustaminen ➢ rohkaistaan oppilasta käyttämään vierasta kieltä eri viestintätilanteissa edistäminen ➢ ohjaa oppilaita käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa kielen oppimisessa tukeminen ➢ oppilaan kielen oppimista tuetaan hänen oman oppimistyylinsä ja -strategian avulla ➢ oppimisessa mahdollistetaan yksilöllinen etenemisvauhti Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso ruotsin kielen B-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.	**Itsearviointi** Teemakokonaisuuksien jälkeen oppilas arvioi kielen hallintaa itsearviointilomakkeella, esim. ➢ eurooppalainen kielisalkku ➢ oppimateriaalin itsearviointilomakkeet ➢ oppilas arvioi osaamistaan suullisesti ➢ oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja vaikeutensa kielen oppimisessaan ➢ vuorovaikutustilanteessa tunnistaa toisen oppilaan osaamisen ➢ pyytää apua ➢ antaa apua **Vertaisarviointi** Vertaisarvioinnilla pyritään vahvistamaan oppilaan itsetuntoa.	**Formatiivinen arviointi** ➢ asiakokonaisuuden jälkeen sanakokeita ➢ kieliopillisten rakenteiden jälkeen ➢ tuntien aikana suullisen kielitaidon havainnointi **Summatiivinen arviointi** ➢ kokeet 2-3 lukuvuodessa ➢ suullisen taidon arviointi ➢ valtakunnallinen koe **Palaute** Kannustava palaute on säännöllistä ja osana opetusta. Oppilaan itsearvioinnin pohjalta opettajan antama palaute / arviointi kirjallisena tai suullisena.	**Oppiminen** ➢ asiakokonaisuuksien jälkeen asian omaksumista havainnoidaan kirjallisin ja suullisin testein päättöarvioinnin kriteerien pohjalta kaikki kielen osa-alueet huomioiden **Työskentely** ➢ vuorovaikutustaidot ➢ tuntityöskentely ➢ tehtävien teko ➢ viestintäteknologian käyttö kielen oppimisessa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.3 VIERAAT KIELET

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	S1	L1, L2
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L3
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	L4
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	L4, L6
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3	L5, L6

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita

englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso englannin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	S1	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1	Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			**Taitotaso B1.1** T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**Taitotaso B1.1**
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**Taitotaso B1.1**
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

ENGLANTI A-OPPIMÄÄRÄ 7.- 9.lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä.

Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.

Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä.

Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen englannin kielen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L1, L2)** edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä **T2 (L1, L2)** kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista **T3 (L1, L3)** ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena **Kielenopiskelutaidot** **T4 (L1, L3)** rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen **T5 (L1)** kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa **T6 (L4)** rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä **T7 (L4, L6)** tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä **T8 (L2)** auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T9 (L4)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä** **T10 (L5, L6)** ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	**Sisältöalueet** Lukeminen ja toimiminen: Tutustutaan Yhdysvaltojen ja Kanadan kulttuureihin tekstien, pelien ja internetin kautta. Puhuminen: ➢ harrastuksista kertominen ➢ tienneuvominen ➢ ravintolassa tilaaminen ➢ samaa ja eri mieltä oleminen ➢ matkustaminen. Lyhyiden kirjoitelmien tekeminen Sanasto: ➢ harrastukset ➢ asuminen ➢ musiikki ➢ ruoka ➢ ihmisen kuvailu ➢ matkustaminen Rakenteet: ➢ aikamuotoja, erityisesti perfekti ja pluskvamperfekti ➢ kestomuodot ➢ artikkelit ➢ adjektiivien vertailu ➢ sanajärjestys	Arvioinnin avulla ohjataan, kannustetaan ja tuetaan oppilaan opiskelua. Siinä kiinnitetään huomiota oppilaan edistymiseen eri osa-alueilla ja oppimistilanteissa. Oppilaiden erilaiset tavat oppia otetaan huomioon. Arvioinnin tavoitteena on edistää oppilaan kykyä arvioida omaa oppimistaan ja ohjata häntä pääsemään asetettuihin tavoitteisiin. Arviointi on monipuolista: Kielen eri oppimiskokonaisuudet ja kunkin oppilaan kielitausta otetaan huomioon. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaille kerrotaan mihin arviointi perustuu. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä esim. kuullun- ja tekstinymmärtäminen, kurssikoe, sanakokeet, tuntityöskentelyn havainnointi, tunti- ja kotitehtävät, kirjalliset tuotokset, itse- ja vertaisarvioinnit.	**Itsearviointi** teemakokonaisuuksien välissä, mahdollisesti useimminkin esim. kokeiden yhteydessä. Itsearvioinnilla haetaan oppilaalle sopivia opiskelutekniikoita ja seurataan oppimista. **Vertaisarviointi** Kannustavaa vertaisarviointia pienimuotoisesti.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ havainnoimalla opiskelun etenemistä ja työskentelyä ➢ käytetään pieniä kirjallisia tehtäviä **Summatiivinen arviointi:** ➢ kokeet (1-2 lukukaudessa) ➢ sanakokeet ➢ suullinen näyttö ➢ työskentely **Palaute:** kannustava säännöllinen palaute osana opetusta, erityisesti lukukauden puolivälissä ja ennen lukukauden päättymistä	**Oppiminen:** ➢ sisältöalueissa mainittujen kulttuurien alustava tunteminen ➢ viestintätaidot sisältöalueessa mainituissa sosiaalisissa tilanteissa ja viestinnän kulttuurinen sopivuus ➢ tekstin tulkintataidot sekä suullisessa että kirjallisessa muodossa ➢ tekstin tuottamistaidot sisältöalueissa mainittuja rakenteita ja sanastoa käyttäen **Työskentely:** ➢ opiskelutaitojen monipuolisuus ➢ aktiivisuus ➢ tehtäviin paneutuminen ➢ vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot ➢ opiskelun itsenäisyys **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L1, L2)** edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä **T2 (L1, L2)** kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista **T3 (L1, L3)** ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena **Kielenopiskelutaidot** **T4 (L1, L3)** rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen **T5 (L1)** kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa **T6 (L4)** rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä **T7 (L4, L6)** tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä **T8 (L2)** auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T9 (L4)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä** **T10 (L5, L6)** ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	**Sisältöalueet** Lukeminen ja toimiminen: Tutustutaan Kanadan ja Karibian alueen kulttuureihin tekstien, pelien ja internetin kautta. Puhuminen: ➢ urheilusta ja harrastuksista kertominen ➢ säästä puhuminen ➢ ostaminen ➢ lääkärissä käynti ➢ samaa ja eri mieltä oleminen Lyhyiden kirjoitelmien tekeminen Sanasto: ➢ urheilu ➢ eläimet ➢ sää ➢ kansallisuussanasto ➢ kotityöt ➢ kehonosat ➢ ruokia ➢ ihmisen kuvailu Rakenteet: ➢ aikamuotoja ➢ artikkelit ➢ genetiivi ➢ apuverbit ➢ pronomineja ➢ futuuri ja ehtolause ➢ konditionaali ja ehtolause ja liitekysymykset	Arvioinnin avulla ohjataan, kannustetaan ja tuetaan oppilaan opiskelua. Siinä kiinnitetään huomiota oppilaan edistymiseen eri osa-alueilla ja oppimistilanteissa. Oppilaiden erilaiset tavat oppia otetaan huomioon. Arvioinnin tavoitteena on edistää oppilaan kykyä arvioida omaa oppimistaan ja ohjata häntä pääsemään asetettuihin tavoitteisiin. Arviointi on monipuolista: Kielen eri oppimiskokonaisuudet ja kunkin oppilaan kielitausta otetaan huomioon. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaille kerrotaan mihin arviointi perustuu. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä esim. kuullun- ja tekstinymmärtäminen, kurssikoe, sanakokeet, tuntityöskentelyn havainnointi, tunti- ja kotitehtävät, kirjalliset tuotokset, itse- ja vertaisarvioinnit.	**Itsearviointi** teemakokonaisuuksien välissä, mahdollisesti useimminkin esim. kokeiden yhteydessä. Itsearvioinnilla haetaan oppilaalle sopivia opiskelutekniikoita ja seurataan oppimista. **Vertaisarviointi** Kannustavaa vertaisarviointia pienimuotoisesti. Arviointikeskustelu on analyyttisempaa ja ohjaa oppimaan itseohjautuvammin.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ havainnoimalla opiskelun etenemistä ja työskentelyä ➢ käytetään pieniä kirjallisia tehtäviä **Summatiivinen arviointi:** ➢ kokeet (1-2 lukukaudessa) ➢ sanakokeet ➢ suullinen näyttö ➢ työskentely **Palaute:** kannustava säännöllinen palaute osana opetusta, erityisesti lukukauden puolivälissä ja ennen lukukauden päättymistä	**Oppiminen:** ➢ sisältöalueissa mainittujen kulttuurien alustava tunteminen ➢ viestintätaidot sisältöalueessa mainituissa sosiaalisissa tilanteissa ja viestinnän kulttuurinen sopivuus ➢ tekstin tulkintataidot sekä suullisessa että kirjallisessa muodossa ➢ tekstin tuottamistaidot sisältöalueissa mainittuja rakenteita ja sanastoa käyttäen **Työskentely:** ➢ opiskelutaitojen monipuolisuus ➢ aktiivisuus ➢ tehtäviin paneutuminen ➢ vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot ➢ opiskelun itsenäisyys **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**9. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L1, L2)** edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä **T2 (L1, L2)** kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista **T3 (L1, L3)** ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena **Kielenopiskelutaidot** **T4 (L1, L3)** rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen **T5 (L1)** kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa **T6 (L4)** rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä **T7 (L4, L6)** tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä **T8 (L2)** auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T9 (L4)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä** **T10 (L5, L6)** ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselle merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	**Sisältöalueet** Afrikkaan, Intiaan, Skotlantiin, Irlantiin ja Uuteen Seelantiin tutustuminen erilaisten tekstien, videoiden, nettimateriaalin ja pelien avulla. Puhuminen: ➢ tulevaisuuden suunnitelmat ➢ ohjeiden antaminen ➢ työpaikkahaastattelu ➢ unelma-ammatista kertominen ➢ väittely ➢ puhelinkeskustelu ➢ teatteriesityksestä kertominen ➢ matkailu Aihepiirejä: ➢ koulutus ➢ työ ➢ ympäristö ➢ media ➢ kulttuuri Rakenteita: ➢ aikamuodot ➢ passiivi ➢ infinitiivi ja ing-rakenne ➢ apuverbit ➢ konditionaali ja ehtolause ➢ epäsuora kerronta ➢ artikkelit ja maantieteelliset nimet ➢ adverbien vertailu	Arvioinnin avulla ohjataan, kannustetaan ja tuetaan oppilaan opiskelua. Siinä kiinnitetään huomiota oppilaan edistymiseen eri osa-alueilla ja oppimistilanteissa. Oppilaiden erilaiset tavat oppia otetaan huomioon. Arvioinnin tavoitteena on edistää oppilaan kykyä arvioida omaa oppimistaan ja ohjata häntä pääsemään asetettuihin tavoitteisiin. Arviointi on monipuolista: Kielen eri oppimiskokonaisuudet ja kunkin oppilaan kielitausta otetaan huomioon. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaille kerrotaan mihin arviointi perustuu. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä esim. kuullun- ja tekstinymmärtäminen, kurssikoe, sanakokeet, tuntityöskentelyn havainnointi, tunti- ja kotitehtävät, kirjalliset tuotokset, itse- ja vertaisarvioinnit. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso englannin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Liite OPS s. 405-407.	**Itsearviointi** teemakokonaisuuksien välissä, mahdollisesti useimminkin esim. kokeiden yhteydessä. Itsearvioinnilla haetaan oppilaalle sopivia opiskelutekniikoita ja seurataan oppimista. **Vertaisarviointi** Kannustavaa vertaisarviointia pienimuotoisesti. Arviointikeskustelu on analyyttisempaa ja ohjaa oppimaan itseohjautuvammin.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ havainnoimalla opiskelun etenemistä ja työskentelyä ➢ käytetään pieniä kirjallisia tehtäviä **Summatiivinen arviointi:** ➢ kokeet (1-2 lukukaudessa) ➢ sanakokeet ➢ suullinen näyttö ➢ työskentely **Palaute:** kannustava säännöllinen palaute osana opetusta, erityisesti lukukauden puolivälissä ja ennen lukukauden päättymistä	**Oppiminen:** ➢ kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky ➢ maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä ➢ kielellinen päättelykyky ➢ tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö ➢ elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen ➢ vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa ➢ viestintästrategioiden käyttö ➢ viestinnän kulttuurinen sopivuus ➢ tekstien tulkinta taidot ➢ tekstien tuottamistaidot sekä suullisessa että kirjallisessa viestinnässä ja rakenteiden hallinta siinä ➢ arvioidaan oppilaan kielellisiä valmiuksia jatko-opintoihin ja työelämän tarpeisiin **Työskentely:** ➢ opiskelutaitojen monipuolisuus ➢ aktiivisuus ➢ tehtäviin paneutuminen ➢ vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot ➢ opiskelun itsenäisyys ➢ mielipiteenilmaisutaito ➢ kompensaatiotaidot **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

VIERAS KIELI, B2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän-kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1	L1, L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	L4
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L4
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L5

Vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eu-

rooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon / joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1	Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
Kielenopiskelutaidot			
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä sekä kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	S3		**Taitotaso A1.3**
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**Taitotaso A1.3**
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**Taitotaso A1.2**
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

SAKSA B2 8. LK

SISÄLTÖALUEET:

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Tutustutaan kielen käyttöympäristöihin ja tärkeimpiin näkökohtiin niiden maiden elämänmuodossa, joissa kyseistä kieltä puhutaan.

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä.

Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan.

Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä **Kielenopiskelutaidot** **T2 (L3)** rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa** **T3 (L4)** järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta **T4 (L4)** tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä **T5 (L4, L6)** auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T6 (L4)** rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä **T7 (L5)** tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	**Sisältöalueet** Tutustutaan saksan kielen asemaan maailmassa ja harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa. Opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia. Puhuminen: ➢ tervehtiminen ja kuulumisten kysely ➢ vapaa-ajasta ja harrastuksista kertominen ➢ ulkonäön ja luonteen kuvailu ➢ perheestä ja suvusta kertominen ➢ koulusta ja oppiaineista kertominen Sanasto: ➢ perhe ➢ koulu ➢ harrastukset ja vapaa-aika Rakenteet: ➢ lukusanat ➢ substantiivien epämääräinen ja määräinen artikkeli ➢ monikon muodostaminen ➢ substantiivien akkusatiivi ➢ omistusmuodot ➢ olla-verbit sein ja haben ➢ säännöllinen ja epäsäännöllinen preesens taivutus ➢ eriävät yhdysverbit ➢ modaaliverbit ➢ päälauseen sanajärjestys ➢ kysymyssanat ➢ kieltosanat	ohjaaminen ➢ summatiiviset ja formatiiviset kokeet ➢ suullinen tuottaminen kannustaminen ➢ rohkaistaan oppilasta käyttämään vierasta kieltä eri viestintätilanteissa edistäminen ➢ ohjaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa kielen oppimisessa tukeminen ➢ oppilaan kielen oppimista tuetaan hänen oman oppimistyylinsä ja – strategian avulla ➢ oppimisessa mahdollistetaan yksilöllinen etenemisvauhti	**Itsearviointi** Teemakokonaisuuksien välissä esim. itse-arviointilomakkeen avulla. ➢ oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja vaikeutensa kielen oppimisessa **Vertaisarviointi** Vertaisarvioinnissa pyritään oppilaan itsetunnon vahvistamiseen.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ havainnoimalla oppilaan etenemistä ja työskentelyä ➢ pienten kirjallisten tehtävien avulla **Summatiivinen arviointi:** ➢ kokeet (1-2 lukukaudessa) ➢ sanakokeet ➢ suullinen kielitaito ➢ tuntityöskentely ➢ 9. luokalla valtakunnallinen koe keväällä **Palaute:** ➢ säännöllinen palautteen antaminen sekä opintojen aikana että teemakokonaisuuksien jälkeen ➢ kirjallinen palaute formatiivisten ja summatiivisten kokeiden yhteydessä ➢ kannustava säännöllinen palaute osana opetusta ➢ Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan asetetut tavoitteet	**Oppiminen:** ➢ saksan kielen aseman tunteminen maailman eri kielten joukossa ➢ saksankielisen kulttuurin tunteminen ➢ suulliset taidot sisältöalueissa mainituissa sosiaalisissa tilanteissa. ➢ sisältöalueissa mainittujen kielioppirakenteiden ja sanaston hallinta. ➢ kuullun ymmärtäminen **Työskentely:** ➢ vuorovaikutustaidot ➢ tuntityöskentely ➢ kotitehtävät ➢ viestintäteknologian käyttö kielen oppimisessa ➢ aktiivisuus ➢ opiskelun itsenäisyys **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**9. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä **Kielenopiskelutaidot** **T2 (L3)** rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa** **T3 (L4)** järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta **T4 (L4)** tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä **T5 (L4, L6)** auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T6 (L4)** rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä **T7 (L5)** tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	**Sisältöalueet)** Tutustuminen saksankieliseen kulttuurialueeseen ja sen erityispiirteisiin. Puhuminen: ➢ säätilan kuvailu ➢ omasta kodista kertominen ➢ kahvilassa asioiminen ➢ vaatteiden ja asusteiden kuvailu ➢ nähtävyyksistä kertominen ➢ matkasuunnitelmista keskusteleminen Sanasto: ➢ sää ➢ matkailu ➢ vaatteet ja asusteet ➢ koti ja asuminen Rakenteet: ➢ jo opittujen rakenteiden kertausta ➢ olla-verbien imperfekti ➢ sivulauseen sanajärjestys ➢ man-pronomini ➢ modaaliverbit ➢ substantiivien datiivi ➢ datiivirepositiot ➢ säännöllisten ja epäsäännöllisten verbien perfekti ➢ haben ja sein perfektin apuverbinä	ohjaaminen ➢ summatiiviset ja formatiiviset kokeet ➢ suullinen tuottaminen kannustaminen ➢ rohkaistaan oppilasta käyttämään vierasta kieltä eri viestintätilanteissa edistäminen ➢ ohjaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa kielen oppimisessa tukeminen ➢ oppilaan kielen oppimista tuetaan hänen oman oppimistyylinsä ja – strategian avulla ➢ oppimisessa mahdollistetaan yksilöllinen etenemisvauhti Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso saksan kielen B-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.	**Itsearviointi** Teemakokonaisuuksien välissä esim. itse-arviointilomakkeen avulla. ➢ oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja vaikeutensa kielen oppimisessa **Vertaisarviointi** Vertaisarvioinnissa pyritään oppilaan itsetunnon vahvistamiseen.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ havainnoimalla oppilaan etenemistä ja työskentelyä ➢ pienten kirjallisten tehtävien avulla **Summatiivinen arviointi:** ➢ kokeet (1-2 lukukaudessa) ➢ sanakokeet ➢ suullinen kielitaito ➢ tuntityöskentely ➢ 9. luokalla valtakunnallinen koe keväällä **Palaute:** ➢ säännöllinen palautteen antaminen sekä opintojen aikana että teemakokonaisuuksien jälkeen ➢ kirjallinen palaute formatiivisten ja summatiivisten kokeiden yhteydessä ➢ kannustava säännöllinen palaute osana opetusta ➢ palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan asetetut tavoitteet	**Oppiminen:** ➢ saksan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja saksankielisen kulttuurialueen hahmottaminen ➢ suulliset taidot sisältöalueissa mainituissa sosiaalisissa tilanteissa ➢ sisältöalueissa mainittujen kielioppirakenteiden ja sanaston hallinta ➢ tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö ➢ tekstien tulkinta- ja tuottamistaidot **Työskentely:** ➢ vuorovaikutustaidot ➢ tuntityöskentely ➢ kotitehtävät ➢ viestintäteknologian käyttö kielen oppimisessa ➢ aktiivisuus ➢ opiskelun itsenäisyys **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

VENÄJÄ B2 8. LK

SISÄLTÖALUEET:

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Tutustutaan kielen käyttöympäristöihin ja tärkeimpiin näkökohtiin niiden maiden elämänmuodossa, joissa kyseistä kieltä puhutaan.

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8) OPPIMÄÄRÄN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä.

Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan.

Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä **Kielenopiskelutaidot** **T2 (L3)** rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa** **T3 (L4)** järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta **T4 (L4)** tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä **T5 (L4, L6)** auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T6 (L4)** rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä **T7 (L5)** tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	**Sisältöalueet** Tutustutaan venäjän kielen asemaan maailmassa ja harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa. Opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia. Alla esimerkinomaisesti kielenopiskelun keskeisiä sisältöjä. Tilanteet ja aihepiirit ➢ tervehtiminen, esittäytyminen ➢ itsestään ja perheestään, ystävistä kertominen ➢ vapaa-aika, arki ➢ tavallisimpia toivotuksia ➢ helppojen kysymysten tekemistä esim. iän kysyminen Viestintä ➢ kyrillinen kirjaimisto (lukeminen, kirjoittaminen, ääntäminen) ➢ ääntäminen, intonaatio ➢ helpon suullisen viestin välittäminen ja vastaanottaminen ➢ tuttujen sanojen tunnistaminen tekstistä ja niiden kirjoittaminen Rakenteet: ➢ lauserakenne ➢ sukukategoria (substantiivit, adjektiivit, possessiivipronominit) ➢ preesens	ohjaaminen ➢ summatiiviset ja formatiiviset kokeet ➢ suullinen tuottaminen kannustaminen ➢ rohkaistaan oppilasta käyttämään vierasta kieltä eri viestintätilanteissa edistäminen ➢ ohjata oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa kielen oppimisessa tukeminen ➢ oppilaan kielen oppimista tuetaan hänen oman oppimistyylinsä ja – strategian avulla ➢ oppimisessa mahdollistetaan yksilöllinen etenemisvauhti Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaalle kerrotaan mihin arviointi perustuu. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, jolloin saadaan tietoa edistymisestä eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa - esim. havainnointi, keskustelut, kyselyt, koti- ja tuntitehtävät, kirjalliset / suulliset kokeet sekä itse- ja vertaisarvioinnit	**Itsearviointi** Teemakokonaisuuksien välissä esim. itse-arviointilomakkeen avulla ➢ oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja vaikeutensa kielen oppimisessa **Vertaisarviointi** Oppilaat voivat tukea toistensa oppimista, oppia toisiltaan onnistumisista tai epäonnistumisista sekä oppia uusia asioita ja tekemisen tapoja.	**Formatiivinen arviointi** ➢ havainnoimalla oppilaan etenemistä ja työskentelyä ➢ pienten kirjallisten tehtävien avulla **Summatiivinen arviointi** ➢ kokeet (1-2 lukukaudessa) ➢ sanakokeet ➢ suullinen kielitaito ➢ tuntityöskentely **Palaute:** ➢ säännöllinen palautteen antaminen sekä opintojen aikana että teemakokonaisuuksien jälkeen ➢ kirjallinen palaute formatiivisten ja summatiivisten kokeiden yhteydessä ➢ kannustava säännöllinen palaute osana opetusta ➢ palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan asetetut tavoitteet	**Oppiminen:** ➢ venäjän kielen aseman tunteminen maailman eri kielten joukossa ➢ venäjänkielisen kulttuurin tunteminen ➢ suulliset taidot sisältöalueissa mainituissa sosiaalisissa tilanteissa. ➢ sisältöalueissa mainittujen kielioppirakenteiden ja sanaston hallinta. ➢ kuullun ymmärtäminen **Työskentely:** ➢ vuorovaikutustaidot ➢ tuntityöskentely ➢ kotitehtävät ➢ viestintäteknologian käyttö kielen oppimisessa ➢ aktiivisuus ➢ opiskelun itsenäisyys **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**9. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen **T1 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä **Kielenopiskelutaidot** **T2 (L3)** rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa** **T3 (L4)** järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta **T4 (L4)** tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä **T5 (L4, L6)** auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** **T6 (L4)** rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä **T7 (L5)** tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	**Sisältöalueet** Tutustuminen venäjänkieliseen kulttuurialueeseen ja sen erityispiirteisiin. Alla esimerkinomaisesti kielenopiskelun keskeisiä sisältöjä. 9. luokalla myös kerrataan ja syvennetään 8. luokan keskeisiä sisältöjä. Tilanteet ja aihepiirit ➢ sää, vuodenajat ➢ asiointi (esim. kahvila, kauppa, puhelin) ➢ mielipiteen ja olotilan ilmaiseminen ➢ tutustumista venäläiseen tapakulttuuriin ➢ perustietoa maantuntemuksesta Viestintä ➢ opitaan ymmärtämään helpohkon puheen ja tekstin keskeiset sisällöt ➢ kohtelias viestintä yksinkertaisissa tilanteissa ➢ lyhyen kirjallisen viestin tuottaminen Rakenteet ➢ tutustuminen substantiivien yksikön taivutusmuotoihin ➢ preteriti (ollaverbi) ➢ liittofutuuri	ohjaaminen ➢ summatiiviset ja formatiiviset kokeet ➢ suullinen tuottaminen kannustaminen ➢ rohkaistaan oppilasta käyttämään vierasta kieltä eri viestintätilanteissa ➢ edistäminen ➢ ohjaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa kielen oppimisessa tukeminen ➢ oppilaan kielen oppimista tuetaan hänen oman oppimistyylinsä ja – strategian avulla ➢ oppimisessa mahdollistetaan yksilöllinen etenemisvauhti Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaalle kerrotaan mihin arviointi perustuu. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, jolloin saadaan tietoa edistymisestä eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa - esim. havainnointi, keskustelut, kyselyt, koti- ja tuntitehtävät, kirjalliset / suulliset kokeet sekä itse- ja vertaisarvioinnit Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso saksan kielen B-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.	**Itsearviointi** Teemakokonaisuuksien välissä esim. itse-arviointilomakkeen avulla. ➢ oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja vaikeutensa kielen oppimisessa **Vertaisarviointi** Oppilaat voivat tukea toistensa oppimista, oppia toisiltaan onnistumisista tai epäonnistumisista sekä oppia uusia asioita ja tekemisen tapoja.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ havainnoimalla oppilaan etenemistä ja työskentelyä ➢ pienten kirjallisten tehtävien avulla **Summatiivinen arviointi:** ➢ kokeet (1-2 lukukaudessa) ➢ sanakokeet ➢ suullinen kielitaito ➢ tuntityöskentely **Palaute:** ➢ säännöllinen palautteen antaminen sekä opintojen aikana että teemakokonaisuuksien jälkeen ➢ kirjallinen palaute formatiivisten ja summatiivisten kokeiden yhteydessä ➢ kannustava säännöllinen palaute osana opetusta ➢ palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan asetetut tavoitteet	**Oppiminen:** ➢ venäjän kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja saksankielisen kulttuurialueen hahmottaminen ➢ suulliset taidot sisältöalueissa mainituissa sosiaalisissa tilanteissa ➢ sisältöalueissa mainittujen kielioppirakenteiden ja sanaston hallinta ➢ tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö ➢ tekstien tulkinta- ja tuottamistaidot **Työskentely:** ➢ vuorovaikutustaidot ➢ tuntityöskentely ➢ koti- ja muut tehtävät ➢ viestintäteknologian käyttö kielen oppimisessa ➢ aktiivisuus ➢ opiskelun itsenäisyys **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.4 MATEMATIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja -alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1 – S6	L1, L3, L5
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1 – S6	L3, L7
Työskentelyn taidot		
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1 – S6	L1, L4
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1 – S6	L1, L2, L4, L5
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	S1 – S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1 – S6	L1, L3, L4, L6
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1 – S6	L1 - L7
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6	L1, L4, L5
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1 – S6	L5

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2	L1, L3, L4
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	L1, L4
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuhin	S2	L1, L4
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	L1, L3, L6
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	S3, S4	L1, L4
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3, S4	L1, L4, L5
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	L1, L4, L5
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	L1, L4, L5
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5	L1, L4
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	L3, L4, L5
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	S1	L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

S3 Algebra: Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja rat-

kaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

S4 Funktiot: Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

S5 Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys: Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapa. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaa matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearvioinnissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso matematiikan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Matematiikassa oppilaan osaaminen kehittyy eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1 – S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1 – S6	Vastuun-otta-minen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.

Työskentelyn taidot			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1 – S6	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä
T4 kannustaa oppilasta harjaan-tumaan täsmälliseen matemaat-tiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1 – S6	Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	S1 – S6	Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1 – S6	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1 – S6	Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1 – S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2	Päättely- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas tunnistaa reaaliluvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas osaa kertoa prosentin käsitteen käytöstä. Oppilas osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuu-

			desta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Oppilas osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	S3, S4	Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päättelemällä tai symbolisesti.
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3, S4	Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Oppilas osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen.	S1	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

MATEMATIIKKA 7. - 9. lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

S3 Algebra: Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

S4 Funktiot: Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

S5 Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.
Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.
Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.
Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys: Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilas osaa kertoa prosentin käsitteen käytöstä.

Oppilas osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin.

Oppilas osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.

Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti.

Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päättelemällä tai symbolisesti.

Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan.

Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita.

Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.

Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia.

Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.

Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä.

Oppilas osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.

Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen matematiikan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (4 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1, L3, L5)** vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana **T2 (L3, L7)** kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien **Työskentelyn taidot** **T3 (L1, L4)** ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä **T4 (L1, L2, L4, L5)** kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti **T5 (L1, L3, L4, L5, L6)** tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä **T6 (L1, L3, L4, L6)** ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä **T7 (L1 - L7)** rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa **T8 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun **T9 (L5)** opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet** **T10 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa **T11 (L1, L4)** ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla **T12 (L1, L4)** tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin **T13 (L1, L3, L6)** tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta **T14 (L1, L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan **T15 (L1, L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista **T16 (L1, L4, L5)** tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä **T17 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia **T18 (L1, L4)** kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia **T19 (L3, L4, L5)** ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä **T20 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	**Sisältöalueet** **S1 Ajattelun taidot ja menetelmät** •Ohjelmoidaan graafisessa ohjelmointiympäristössä tai harjoitellaan ohjelmointia jollakin ohjelmointikielellä. **S2 Luvut ja laskutoimitukset** • kerrataan luonnollisten lukujen peruslaskutoimitukset ja laskulait sekä murtolukujen laskutoimitukset. • opetetaan kokonaislukujen laskutoimitukset. • kehitetään laskutaitoa, päässä laskemista ja arviointitaitoa. • opetetaan käyttämään teknisiä apuvälineitä numeerisissa laskuissa. • opetetaan itseisarvo ja vastaluku. • opetetaan jaollisuus ja alkutekijöihin jakaminen. • opetetaan neliöjuuren käsite. • käsitellään suuria ja pieniä lukuja. **S3 Algebra** • opetetaan potenssikäsite ja harjoitellaan potenssilausekkeen arvon laskemista. • opetetaan polynomien alkeita. • opetetaan ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen ja harjoitellaan yhtälön kirjoittamista ja ratkaisemista. **S4 Funktiot** • kerrataan koordinaatiston käyttö ja harjoitellaan tietojen lukemista kuvioista ja taulukoista sekä kuvaajien laatimista. **S5 Geometria** • kerrataan tavallisimpien geometristen kuvioiden nimityksiä ja ominaisuuksia ja harjoitellaan niihin liittyviä päättely-, piirtämis- ja laskemistehtäviä. • esitetään laskusäännöt myös kaavoina. • kerrataan ja varmennetaan pinta-alan yksiköiden osaaminen ja niiden käyttö laskutehtävissä. • opetetaan kulmiin, monikulmioihin ja ympyrään liittyviä piirtämis- ja laskemistehtäviä. **S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys**	• opetettavat asiat jaetaan kokonaisuuksiksi tai pieniksi projekteiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa • Matemaattinen ajattelu, motivaatio sekä myönteinen minäkuva rakentuvat kannustavan palautteen varaan, jota opettaja antaa suullisesti oppitunneilla. • Annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. • Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. • Päivittäistä oppimista ja työskentelyä arvioidaan havainnoimalla oppitunneilla ja formatiivisin kokein. • Kokonaisuuksien hallintaa arvioidaan summatiivisin kokein vähintään kaksi kertaa lukukaudessa. • Muita monimuotoisia arvioinnin kohteita voivat olla esim. kotitehtävät, projektityöt jne. • Opettaja havainnoi oppilaan työskentelyä ja ohjaa sitä suullisen palautteen avulla oppitunneilla. • Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan matemaattisen kielen käyttöä ja tehtävien loogista ratkaisemista perusteluineen. • Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena. • Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaan arvot, asenteet, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso matematiikan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	• Tehdään itsearviointi sopivien matemaattisten kokonaisuuksien opiskelun jälkeen. • Vertaisarviointia käytetään ryhmätyöskentelyn arviointiin.	**Formatiivinen** • tarvittaessa testataan pienempiä kokonaisuuksia **Summatiivinen** • sopivien matemaattisten kokonaisuuksien opiskelun jälkeen **Palautteen antaminen** • suullinen palaute sekä henkilökohtaisesti että ryhmälle oppitunneilla kannustavaan sävyyn • summatiivisen kokeen jälkeen lyhyt kirjallinen kannustava ja rakentava palaute	**A. Oppiminen** • matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen • teknisten välineiden käyttö mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologia. **B. Työskentely** • tekemisen tapa ja taito perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenne ja oikeellisuus • taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto ja viestintäteknologia **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen**.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisar-viointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1, L3, L5)** vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana **T2 (L3, L7)** kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien **Työskentelyn taidot** **T3 (L1, L4)** ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä **T4 (L1, L2, L4, L5)** kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti **T5 (L1, L3, L4, L5, L6)** tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä **T6 (L1, L3, L4, L6)** ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä **T7 (L1 - L7)** rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa **T8 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun **T9 (L5)** opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet** **T10 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa **T11 (L1, L4)** ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla **T12 (L1, L4)** tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin **T13 (L1, L3, L6)** tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta **T14 (L1, L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan **T15 (L1, L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista **T16 (L1, L4, L5)** tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä **T17 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia **T18 (L1, L4)** kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia **T19 (L3, L4, L5)** ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä **T20 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	**Sisältöalueet** **S1 Ajattelun taidot ja menetelmät** • harjoitellaan ohjelmointia jollakin ohjelmointikielellä ja harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytänteitä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia. **S2 Luvut ja laskutoimitukset** • kehitetään laskutaitoa eri lukualueilla sanallisin sovellustehtävin ja päässälaskuin. • harjoitellaan perustelujen, laskumenetelmien ja muiden ratkaisuvaiheiden esittämistapaa sekä kuvioiden ja piirrosten käyttöä ratkaisun apuna ja tuloksen suuruusluokan ja järkevyyden arviointia. • opetetaan perusarvon, prosenttiluvun ja prosenttiarvon laskeminen. • harjoitellaan prosenttilaskua soveltamistehtävissä (korko, alennus, korotus tms.). **S3 Algebra** • opetetaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä polynomin jakaminen luvulla. • varmennetaan ensimmäisen asteen yhtälön ratkaisutaito. • harjoitellaan yhtälön käyttöä matemaattisena mallina ja ongelmanratkaisun apuvälineenä sanallisissa soveltamistehtävissä. • opetetaan verrantomuotoisen yhtälön ratkaiseminen sekä soveltamistehtäviä suoraan- ja kääntäen verrannollisuudesta. • lasketaan polynomin arvoja. kerrataan murtolukuja. **S4 Funktiot** • opetetaan riippuvuuden esittäminen koordinaatistossa, funktion arvon laskeminen ja lukeminen kuvaajalta sekä suoran piirtäminen koordinaatistoon. **S5 Geometria** • käsitellään yhdenmuotoisuus ja siihen liittyen mittakaava. • opetetaan pythagoraan lause ja sen käyttöä. • käsitellään peilauksia. • opetetaan ympyrään liittyvät laskukaavat sekä sovelletaan niitä harjoitustehtävissä. **S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys**	• opetettavat asiat jaetaan kokonaisuuksiksi tai pieniksi projekteiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa • Matemaattinen ajattelu, motivaatio sekä myönteinen minäkuva rakentuvat kannustavan palautteen varaan, jota opettaja antaa suullisesti oppitunneilla. • Annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. • Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. • Päivittäistä oppimista ja työskentelyä arvioidaan havainnoimalla oppitunneilla ja formatiivisin kokein. • Kokonaisuuksien hallintaa arvioidaan summatiivisin kokein vähintään kaksi kertaa lukukaudessa. • Muita monimuotoisia arvioinnin kohteita voivat olla esim. kotitehtävät, projektityöt jne. • Opettaja havainnoi oppilaan työskentelyä ja ohjaa sitä suullisen palautteen avulla oppitunneilla. • Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan matemaattisen kielen käyttöä ja tehtävien loogista ratkaisemista perusteluineen. • Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena. • Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaan arvot, asenteet, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso matematiikan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	• Tehdään itsearviointi sopivien matemaattisten kokonaisuuksien opiskelun jälkeen. • Vertaisarviointia käytetään ryhmätyöskentelyn arviointiin.	**Formatiivinen** • tarvittaessa testataan pienempiä kokonaisuuksia **Summatiivinen** • sopivien matemaattisten kokonaisuuksien opiskelun jälkeen **Palautteen antaminen** • suullinen palaute sekä henkilökohtaisesti että ryhmälle oppitunneilla kannustavaan sävyyn • summatiivisen kokeen jälkeen lyhyt kirjallinen kannustava ja rakentava palaute	**C. Oppiminen** • matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen • teknisten välineiden käyttö mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologia. **D. Työskentely** • tekemisen tapa ja taito perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenne ja oikeellisuus • taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto ja viestintäteknologia **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen**.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**9. lk (4 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1, L3, L5)** vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana **T2 (L3, L7)** kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien **Työskentelyn taidot** **T3 (L1, L4)** ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä **T4 (L1, L2, L4, L5)** kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti **T5 (L1, L3, L4, L5, L6)** tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä **T6 (L1, L3, L4, L6)** ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä **T7 (L1 - L7)** rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa **T8 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun **T9 (L5)** opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet** **T10 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa **T11 (L1, L4)** ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla **T12 (L1, L4)** tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin **T13 (L1, L3, L6)** tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta **T14 (L1, L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan **T15 (L1, L4)** ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista **T16 (L1, L4, L5)** tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä **T17 (L1, L4, L5)** ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia **T18 (L1, L4)** kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia **T19 (L3, L4, L5)** ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä **T20 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	**Sisältöalueet** **S1 Ajattelun taidot ja menetelmät** •Harjoitellaan ohjelmointia jollakin ohjelmointikielellä ja harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytänteitä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia. **S2 Luvut ja laskutoimitukset** • opetetaan kymmenjärjestelmä sekä käsitellään muita lukujärjestelmiä. **S3 Algebra** • kerrataan ja opetetaan uusia asioita potenssi- ja polynomilaskennassa.	• opetettavat asiat jaetaan kokonaisuuksiksi tai pieniksi projekteiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa • Matemaattinen ajattelu, motivaatio sekä myönteinen minäkuva rakentuvat kannustavan palautteen varaan, jota opettaja antaa suullisesti oppitunneilla. • Annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. • Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. • Päivittäistä oppimista ja työskentelyä arvioidaan havainnoimalla oppitunneilla ja formatiivisin kokein. • Kokonaisuuksien hallintaa arvioidaan summatiivisin kokein vähintään kaksi kertaa lukukaudessa. • Muita monimuotoisia arvioinnin kohteita voivat olla esim. kotitehtävät, projektityöt jne. • Opettaja havainnoi oppilaan työskentelyä ja ohjaa sitä suullisen palautteen avulla oppitunneilla. • Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan matemaattisen kielen käyttöä ja tehtävien loogista ratkaisemista perusteluineen. • Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena. • Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaan arvot, asenteet, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet. • Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso matematiikan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	• Tehdään itsearviointi sopivien matemaattisten kokonaisuuksien opiskelun jälkeen. • Vertaisarviointia käytetään ryhmätyöskentelyn arviointiin.	**Formatiivinen** • tarvittaessa testataan pienempiä kokonaisuuksia **Summatiivinen** • sopivien matemaattisten kokonaisuuksien opiskelun jälkeen **Palautteen antaminen** • suullinen palaute sekä henkilökohtaisesti että ryhmälle oppitunneilla kannustavaan sävyyn • summatiivisen kokeen jälkeen lyhyt kirjallinen kannustava ja rakentava palaute	**E. Oppiminen** • matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen • teknisten välineiden käyttö mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologia. **F. Työskentely** • tekemisen tapa ja taito perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenne ja oikeellisuus • taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto ja viestintäteknologia **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen**.

15.4.5 BIOLOGIA

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Biologian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys		
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1-S4, S6	L4, L5
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1-S5	L4, L5
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1-S4, S6	L4, L7
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita	S1, S4, S5	L1
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	L3
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys	S6	L4, L7
Biologiset taidot		
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1-S6	L1

T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1-S5	L1, L5
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1-S4, S6	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1-S6	L1, L5
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S6	L2, L3, L7
Biologian asenne- ja arvotavoitteet		
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1-S6	L7
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	L7
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	L5, L7

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että biologinen tutkimus (S1) ja tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävän käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilailla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevissa oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan

taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso biologian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Biologian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Biologian opetuksen tavoitteena on	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys			
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1-S4, S6	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Oppilas osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävän käytön merkitystä eliöille ja ihmiselle.
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1-S5	Eliökunnan rakenteen ja eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1-S4, S6	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita	S1, S4, S5	Perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteiden hahmottaminen	Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä. Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmiselimistön perusrakenteita ja elintoimintoja sekä osaa selostaa ihmisen kasvun ja kehittymisen pääperiaatteita.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys	S6	Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1-S6	Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedon-hankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1-S5	Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1-S4, S6	Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1-S6	Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa		Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.
Biologian asenne- ja arvotavoitteet			
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1-S6	Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilaan osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestävällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

BIOLOGIA 7. – 9.lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävän käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja.
Oppilas osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävän käytön merkitystä eliöille ja ihmiselle.
Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja.
Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.
Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin.
Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.
Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä.
Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.
Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedon-hankintamenetelmiä.
Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.
Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratoriossa ja maastossa.
Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.
Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman.
Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.
Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa.
Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.
Oppilaan osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestävällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen biologian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Biologinen tieto ja ymmärrys **T1 (L4, L5)** ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja **T2 (L4, L5)** auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta **T3 (L4, L7)** ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle **T4 (L1)** ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita **Biologiset taidot** **T7 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä **T8 (L1, L5)** opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa **T9 (L5, L6, L7)** ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi **T10 (L1, L5)** ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella **Biologian asenne- ja arvotavoitteet** **T12 (L7)** innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	**Sisältöalueet** **7. vuosiluokka (1 vvt)** Tarkastellaan elämän tunnusmerkkejä ja elävien olentojen perusrakenteita. Käsitellään ympäristötekijöiden vaikutusta eliöihin ja eliöiden sopeutumista ympäristöönsä. Tarkastellaan evoluution perusteita. Aihepiirejä käsitellään oppimiskokonaisuuksina, joihin liittyy mahdollisuuksien mukaan erilaisia harjoitus- ja tutkimustöitä luokassa ja koulun lähiympäristössä. **Opetukseen liittyvät sisältöalueet:** S1 Biologinen tutkimus S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta S4 Mitä elämä on?	Opettaja edistää ja tukee oppilaan oppimista antamalla suullista palautetta tuntityöskentelystä ja harjoitus- ja tutkimustöistä. Harjoitus- ja tutkimustöistä voidaan antaa myös kirjallisia arviointeja, joiden tarkoitus on ohjata oppilaan työskentelyä ja kannustaa huolellisuuteen ohjeiden noudattamisessa. Biologian tiedollista osaamista arvioidaan tuntityöskentelyn, kotitehtävien ja kokeiden avulla. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaalle kerrotaan mihin arviointi perustuu.	**Itsearviointi:** Toteutetaan muutaman kerran lukuvuoden aikana kokeen yhteydessä tai erillisellä arviointilomakkeella. **Vertaisarviointi:** Toteutetaan esitelmien tai harjoitustöiden tuotosten esittelyn yhteydessä.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan opetuksen aikana ➢ opettaja arvioi oppilaan tuntiaktiivisuutta, tuntityöskentelyä ja kotitehtävien tekemistä ➢ arviointi voi olla sanallista tai numeraalista **Summatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan oppimiskokonaisuuksiin liittyvillä kokeilla ➢ arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia **Palaute:** Tuntiaktiivisuudesta ja tehtävien tekemisestä opettaja antaa oppilaalle kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta. Harjoitus- ja tutkimustöistä sekä esitelmistä annetaan suullista tai kirjallista palautetta. Oppimiskokonaisuuksien kokeista saatava palaute on kirjallista, mutta siihen voidaan liittää myös suullista palautetta.	**Oppiminen:** ➢ elämän tunnusmerkkien hahmottaminen ➢ elävien olentojen perusrakenteiden tunteminen ➢ ympäristön ja elävien olentojen vuorovaikutuksen ymmärtäminen ➢ lajituntemuksen kasvattaminen ➢ elämän kehittymisen ja evoluution perusprosessien hahmottaminen ➢ biologisten tutkimustaitojen oppiminen **Työskentely:** ➢ tuntityöskentely ➢ kotitehtävien tekeminen ➢ ohjeiden noudattaminen ➢ yksin / parin / ryhmän kanssa työskentely ➢ biologisten työskentelytaitojen kasvattaminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Biologinen tieto ja ymmärrys **T1 (L4, L5)** ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja **T2 (L4, L5)** auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta **T3 (L4, L7)** ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle **T6 (L4, L7)** ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys **Biologiset taidot** **T7 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä **T8 (L1, L5)** opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa **T10 (L1, L5)** ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella **T11 (L2, L3, L7)** kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa **Biologian asenne- ja arvotavoitteet** **T12 (L7)** innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta **T13 (L7)** ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja **T14 (L5, L7)** innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	**Sisältöalueet** Tutustutaan ekosysteemi -käsitteeseen ja erityisesti metsäekosysteemiin. Tarkastellaan metsän lajistoa, eliöiden sopeutumista ympäristöönsä sekä eliöiden välisiä vuorovaikutussuhteita. Käsitellään ihmisen vaikutusta luontoon, sekä luonnonsuojelun ja kestävän kehityksen perusteita. Aihepiirejä käsitellään oppimiskokonaisuuksina, joihin liittyy mahdollisuuksien mukaan erilaisia harjoitus- ja tutkimustöitä luokassa ja koulun lähiympäristössä. Opetukseen liittyvät sisältöalueet: S1 Biologinen tutkimus S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta S6 Kohti kestävää tulevaisuutta	Opettaja edistää ja tukee oppilaan oppimista antamalla suullista palautetta tuntityöskentelystä ja harjoitus- ja tutkimustöistä. Harjoitus- ja tutkimustöistä voidaan antaa myös kirjallisia arviointeja, joiden tarkoitus on ohjata oppilaan työskentelyä ja kannustaa huolellisuuteen ohjeiden noudattamisessa. Kirjalliset arvioinnit helpottavat myös oppilaan biologisten työskentelytaitojen arviointia. Biologian tiedollista osaamista arvioidaan tuntityöskentelyn, kotitehtävien ja kokeiden avulla. 8. luokan biologian opiskeluun kuuluu eliökokoelman koostaminen (esim. kasvio). Eliökokoelman koostaminen toteutetaan pääasiassa kesäloman aikana johtuen Sallan kesän ja kasvien kasvukauden lyhyydestä. Eliökokoelman koostaminen voidaan myös jakaa kahteen osaan. Tällöin ensimmäinen osa toteutetaan 7 - 8. luokkien välisenä kesänä ja se vaikuttaa 8. luokan biologian arvosanaan. Toinen osa toteutetaan 8 - 9. luokkien välisenä kesänä ja se vaikuttaa 9. luokan arvosanaan. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaalle kerrotaan mihin arviointi perustuu.	**Itsearviointi** ➢ toteutetaan opetuksen aikana ➢ opettaja arvioi oppilaan tuntiaktiivisuutta, tuntityöskentelyä ja kotitehtävien tekemistä ➢ arviointi voi olla sanallista tai numeraalista **Vertaisarviointi** ➢ toteutetaan esitelmien tai harjoitustöiden tuotosten esittelyn yhteydessä	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan opetuksen aikana ➢ opettaja arvioi oppilaan tuntiaktiivisuutta, tuntityöskentelyä ja kotitehtävien tekemistä ➢ harjoitus- ja tutkimustöistä sekä esitelmistä annetaan suullista tai kirjallista palautetta **Summatiivinen arviointi:** ➢ summatiivista arviointia toteutetaan oppimiskokonaisuuksiin liittyvillä kokeilla ➢ arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia **Palaute:** ➢ tuntiaktiivisuudesta ja tehtävien tekemisestä opettaja antaa oppilaalle kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta ➢ harjoitus- ja tutkimustöistä sekä esitelmistä annetaan suullista tai kirjallista palautetta ➢ oppimiskokonaisuuksien kokeista saatava palaute on kirjallista, mutta siihen voidaan liittää myös suullista palautetta	**Oppiminen:** ➢ ekosysteemikäsitteen hahmottaminen ➢ ympäristön ja elävien olentojen vuorovaikutuksen ymmärtäminen ➢ eliöiden välisten vuorovaikutussuhteiden ymmärtäminen ➢ lajituntemuksen kasvattaminen ➢ ihmisen aiheuttamien ympäristövaikutusten hahmottaminen ➢ luonnonsuojelun ja kestävän kehityksen perusperiaatteiden ymmärtäminen ➢ biologisten tutkimustaitojen oppiminen **Työskentely:** ➢ tuntityöskentely ➢ kotitehtävien tekeminen ➢ ohjeiden noudattaminen ➢ yksin / parin / ryhmän kanssa työskentely ➢ biologisten työskentelytaitojen kasvattaminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalu- eet)	**9. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Biologinen tieto ja ymmärrys **T4 (L1)** ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita **T5 (L3)** ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja **Biologiset taidot** **T7 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä **T8 (L1, L5)** opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa **T10 (L1, L5)** ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella **T11 (L2, L3, L7)** kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa **Biologian asenne- ja arvotavoitteet** **T13 (L7)** ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja **T14 (L5, L7)** innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	**Sisältöalueet** Perehdytään ihmisen rakenteeseen, elintoimintoihin ja säätelyjärjestelmiin. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavia biologisia tekijöitä. Käsitellään perinnöllisyyden ja biotekniikan perusteita. Aihepiirejä käsitellään oppimiskokonaisuuksin, joihin liittyy mahdollisuuksien mukaan erilaisia harjoitus- ja tutkimustöitä. Opetukseen liittyvät sisältöalueet: S1 Biologinen tutkimus S4 Mitä elämä on? S5 Ihminen	Opettaja edistää ja tukee oppilaan oppimista antamalla suullista palautetta tuntityöskentelystä ja harjoitus- ja tutkimustöistä. Harjoitus- ja tutkimustöistä voidaan antaa myös kirjallisia arviointeja, joiden tarkoitus on ohjata oppilaan työskentelyä ja kannustaa huolellisuuteen ohjeiden noudattamisessa. Biologian tiedollista osaamista arvioidaan tuntityöskentelyn, kotitehtävien ja kokeiden avulla. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso biologian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itsearviointi** ➢ toteutetaan opetuksen aikana ➢ opettaja arvioi oppilaan tuntiaktiivisuutta, tuntityöskentelyä ja kotitehtävien tekemistä ➢ arviointi voi olla sanallista tai numeraalista **Vertaisarviointi** ➢ toteutetaan esitelmien tai harjoitustöiden tuotosten esittelyn yhteydessä	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan opetuksen aikana ➢ opettaja arvioi oppilaan tuntiaktiivisuutta, tuntityöskentelyä ja kotitehtävien tekemistä ➢ arviointi voi olla sanallista tai numeraalista **Summatiivinen arviointi:** ➢ summatiivista arviointia toteutetaan oppimiskokonaisuuksiin liittyvillä kokeilla ➢ arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia **Palaute:** ➢ tuntiaktiivisuudesta ja tehtävien tekemisestä opettaja antaa oppilaalle kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta ➢ harjoitus- ja tutkimustöistä sekä esitelmistä annetaan suullista tai kirjallista palautetta ➢ oppimiskokonaisuuksien kokeista saatava palaute on kirjallista, mutta siihen voidaan liittää myös suullista palautetta	**Oppiminen:** ➢ ihmisen kehon rakenteiden, elintoimintojen ja säätelyjärjestelmien hahmottaminen ➢ kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden ymmärtäminen ➢ perinnöllisyyden perusteiden hahmottaminen ➢ biotekniikan perusteiden hahmottaminen ➢ biologisten tutkimustaitojen oppiminen **Työskentely:** ➢ tuntityöskentely ➢ kotitehtävien tekeminen ➢ ohjeiden noudattaminen ➢ yksin / parin / ryhmän kanssa työskentely ➢ biologisten työskentelytaitojen kasvattaminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.6 MAANTIETO

Oppiaineen tehtävä

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristönmuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämismaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävää kehitystä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Maantiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys		
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	S1-S6	L1, L4, L5
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1-S4, S6	L4, L5
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S1-S6	L2, L4
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys	S1-S6	L7
Maantieteelliset taidot		
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1-S6	L1
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1-S6	L4, L5

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1-S6	L5, L6
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1-S6	L1
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S1-S6	L4
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1-S6	L2
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1-S6	L7
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet		
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1-S6	L7
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1-S6	L3, L7

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että maapallon karttakuvan kehittäminen (S1) ja ajankohtaisen maailman seuraaminen (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävää käyttöä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pelillisyys lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomediaa arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso maantiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	S1-S6	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1-S4, S6	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureja, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S1-S6	Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys	S1-S6	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1-S6	Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1-S6	Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1-S6	Geomediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediaa maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1-S6	Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S1-S6	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1-S6	Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1-S6	Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1-S6	Kestävän kehityksen edistäminen	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävän elämäntavan mukaisesti.
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1-S6	Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

MAANTIETO 7. - 9.lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävää käyttöä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.

Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden.

Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.

Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.

Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa.

Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma.

Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.

Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediaa maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä.

Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.

Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen.

Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.

Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä.

Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja. Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä.

Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen.

Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella.

Oppilas osaa ottaa kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävän elämäntavan mukaisesti.

Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä.

Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen maantiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys **T1 (L1, L4, L5)** tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta **T2 (L4, L5)** ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla **T4 (L7)** kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys. **Maantieteelliset taidot** **T5 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä **T6 (L4, L5)** ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä **T7 (L5, L6)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä **T8 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja **T9 (L4)** harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa **T10 (L2)** tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa **T11 (L7)** ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja **Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet** **T12 (L7)** tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi **T13 (L3, L7)** ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	**Sisältöalueet** Tarkastellaan avaruutta ja maapallon sijaintia ja liikkeitä avaruudessa, sekä niiden seurauksena syntyviä ilmiöitä. Perehdytään maapallon kiviseen kuoreen, ilmakehään ja veteen sekä kasvillisuusalueisiin. Harjoitellaan karttoihin liittyviä maantieteellisiä taitoja. Opetuksessa ja opiskelussa pyritään hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan erilaisia geomedian muotoja. Opetukseen voi sisältyä pienimuotoisten tutkimusten ja esitysten tekemistä. Opetukseen liittyvät sisältöalueet: S1 Maapallon karttakuva ja alueet S2 Ajankohtainen muuttuva maailma S3 Elämän perusedellytykset maapallolla S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	Maantieteen taidollista osaamista arvioidaan tuntityöskentelyn, kokeiden ja mahdollisten harjoitustöiden, tutkimusten ja esitelmien avulla. Opettaja ohjaa ja kannustaa oppilasta antamalla hänelle suullista ja /tai kirjallista palautetta. Maantieteen tiedollista osaamista arvioidaan tuntityöskentelyn, kotitehtävien ja kokeiden avulla. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaalle kerrotaan mihin arviointi perustuu.	**Itsearviointi** toteutetaan muutaman kerran lukuvuoden aikana kokeen yhteydessä tai erillisellä arviointilomakkeella. **Vertaisarviointi** toteutetaan esitelmien tai harjoitustöiden tuotosten esittelyn yhteydessä.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan opetuksen aikana ➢ opettaja arvioi oppilaan tuntiaktiivisuutta, tuntityöskentelyä ja kotitehtävien tekemistä ➢ harjoitus- ja tutkimustöistä sekä esitelmistä annetaan suullista tai kirjallista palautetta ➢ arviointi voi olla sanallista tai numeraalista **Summatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan oppimiskokonaisuuksiin liittyvillä kokeilla ➢ arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia **Palaute:** ➢ tuntiaktiivisuudesta ja tehtävien tekemisestä opettaja antaa oppilaalle kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta ➢ harjoitus- ja tutkimustöistä sekä esitelmistä annetaan suullista tai kirjallista palautetta ➢ oppimiskokonaisuuksien kokeista saatava palaute on kirjallista, mutta siihen voidaan liittää myös suullista palautetta	**Oppiminen:** ➢ avaruuden perusrakenteiden hahmottaminen ➢ maapallon liikkeiden ja niiden seurauksena syntyvien ilmiöiden välisen yhteyden ymmärtäminen ➢ maapallon kuoren rakenteen hahmottaminen ➢ säähän, ilmastoon ja ilmastonmuutokseen vaikuttavien tekijöiden hahmottaminen ➢ veden kierron hahmottaminen ➢ ilmaston, veden ja ihmisen vaikutus kasvillisuusalueisiin sekä ravinnontuotantoon. ➢ maantieteellisen karttakuvan laajentaminen ➢ maantieteellisten taitojen oppiminen **Työskentely:** ➢ tuntityöskentely ➢ kotitehtävien tekeminen ➢ ohjeiden noudattaminen ➢ yksin / parin / ryhmän kanssa työskentely ➢ maantieteellisten työskentelytaitojen kasvattaminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys **T1 (L1, L4, L5)** tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta **T2 (L4, L5)** ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla **T4 (L7)** kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys. **Maantieteelliset taidot** **T5 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä **T6 (L4, L5)** ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä **T7 (L5, L6)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä **T8 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja **T9 (L4)** harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa **T10 (L2)** tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa **T11 (L7)** ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja **Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet** **T12 (L7)** tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi **T13 (L3, L7)** ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	**Sisältöalueet** Käsitellään maapallon pinnan muuttumista luonnonvoimien ja ihmisen vaikutuksesta. Tarkastellaan ja tulkitaan erilaisia maisemia. Tarkastellaan maapallon erilaisten elinympäristöjen ominaisuuksia, ongelmia ja mahdollisuuksia. Tutkitaan omaa lähiympäristöä. Opetuksessa ja opiskelussa pyritään hyödyntämään erilaisia geomedian muotoja. Opetukseen voi sisältyä tutkimusten ja esitysten tekemistä. Opetukseen liittyvät sisältöalueet: S1 Maapallon karttakuva ja alueet S2 Ajankohtainen muuttuva maailma S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	Maantieteen taidollista osaamista arvioidaan tuntityöskentelyn ja mahdollisten harjoitustöiden, tutkimusten ja esitelmien avulla. Opettaja ohjaa ja kannustaa oppilasta antamalla hänelle suullista ja /tai kirjallista palautetta. Maantieteen tiedollista osaamista arvioidaan tuntityöskentelyn, kotitehtävien ja kokeiden avulla. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaalle kerrotaan mihin arviointi perustuu.	**Itsearviointi** toteutetaan muutaman kerran lukuvuoden aikana kokeen yhteydessä tai erillisellä arviointilomakkeella. **Vertaisarviointi** toteutetaan esitelmien tai harjoitustöiden tuotosten esittelyn yhteydessä.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan opetuksen aikana ➢ opettaja arvioi oppilaan tuntiaktiivisuutta, tuntityöskentelyä ja kotitehtävien tekemistä ➢ harjoitus- ja tutkimustöistä sekä esitelmistä annetaan suullista tai kirjallista palautetta ➢ arviointi voi olla sanallista tai numeraalista **Summatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan oppimiskokonaisuuksiin liittyvillä kokeilla ➢ arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia **Palaute:** ➢ tuntiaktiivisuudesta ja tehtävien tekemisestä opettaja antaa oppilaalle kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta ➢ harjoitus- ja tutkimustöistä sekä esitelmistä annetaan suullista tai kirjallista palautetta ➢ oppimiskokonaisuuksien kokeista saatava palaute on kirjallista, mutta siihen voidaan liittää myös suullista palautetta	**Oppiminen:** ➢ maapallon pinnan luonnollisten ja ihmisen vaikutuksesta syntyvien muutosten hahmottaminen ➢ erilaisten maisemien hahmottaminen ja tulkitseminen ➢ maapallon erilaisten elinympäristöjen ominaisuuksien, ongelmien ja mahdollisuuksien hahmottaminen ➢ maantieteellisen karttakuvan laajentaminen ➢ maantieteellisten tutkimus- ja tulkintataitojen oppiminen **Työskentely:** ➢ tuntityöskentely ➢ kotitehtävien tekeminen ➢ ohjeiden noudattaminen ➢ yksin / parin / ryhmän kanssa työskentely ➢ maantieteellisten työskentelytaitojen kasvattaminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys **T1 (L1, L4, L5)** tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta **T2 (L4, L5)** ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla **T3 (L2, L4)** ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla **T4 (L7)** kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys. **Maantieteelliset taidot** **T5 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä **T7 (L5, L6)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä **T8 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja **T9 (L4)** harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa **T10 (L2)** tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa **T11 (L7)** ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja **Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet** **T12 (L7)** tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi **T13 (L3, L7)** ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	**Sisältöalueet** Tarkastellaan maapallon väestöä ja väestönkasvua sekä kaupungistumiseen ja globalisaatioon liittyviä maantieteellisiä ilmiöitä. Tutustutaan erilaisiin kulttuureihin ja ihmisoikeuksiin. Käsitellään alueiden välisiä ja alueiden sisäisiä epätasa-arvon ongelmia ja perehdytään kestävään kehitykseen maantieteen näkökulmasta. Opetuksessa ja opiskelussa pyritään hyödyntämään erilaisia geomedian muotoja. Opetukseen voi sisältyä tutkimusten ja esitysten tekemistä. Opetukseen liittyvät sisältöalueet: S1 Maapallon karttakuva ja alueet S2 Ajankohtainen muuttuva maailma S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	Maantieteen taidollista osaamista arvioidaan tuntityöskentelyn ja mahdollisten harjoitustöiden, tutkimusten ja esitelmien avulla. Opettaja ohjaa ja kannustaa oppilasta antamalla hänelle suullista ja /tai kirjallista palautetta. Maantieteen tiedollista osaamista arvioidaan tuntityöskentelyn, kotitehtävien ja kokeiden avulla. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaalle kerrotaan mihin arviointi perustuu. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso maantieteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.	**Itsearviointi** toteutetaan muutaman kerran lukuvuoden aikana kokeen yhteydessä tai erillisellä arviointilomakkeella. **Vertaisarviointi** toteutetaan esitelmien tai harjoitustöiden tuotosten esittelyn yhteydessä.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan opetuksen aikana ➢ opettaja arvioi oppilaan tuntiaktiivisuutta, tuntityöskentelyä ja kotitehtävien tekemistä ➢ harjoitus- ja tutkimustöistä sekä esitelmistä annetaan suullista tai kirjallista palautetta ➢ arviointi voi olla sanallista tai numeraalista **Summatiivinen arviointi:** ➢ toteutetaan oppimiskokonaisuuksiin liittyvillä kokeilla ➢ arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia **Palaute:** ➢ tuntiaktiivisuudesta ja tehtävien tekemisestä opettaja antaa oppilaalle kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta ➢ harjoitus- ja tutkimustöistä sekä esitelmistä annetaan suullista tai kirjallista palautetta ➢ oppimiskokonaisuuksien kokeista saatava palaute on kirjallista, mutta siihen voidaan liittää myös suullista palautetta **Päättöarviointi suoritetaan lukuvuoden lopussa.**	**Oppiminen:** ➢ maapallon väestönkasvun syiden ja seurausten hahmottaminen ➢ väestön hyvinvointiin ja rakenteeseen liittyvien tekijöiden ymmärtäminen ➢ kaupungistumisen ja globalisaation syiden ja seurausten hahmottaminen ➢ erilaisten kulttuurien hahmottaminen ➢ ihmisoikeuksien ymmärtäminen ➢ kestävän kehityksen perusperiaatteiden ymmärtäminen ➢ maantieteellisen karttakuvan laajentaminen ➢ maantieteellisten taitojen oppiminen **Työskentely:** ➢ tuntityöskentely ➢ kotitehtävien tekeminen ➢ ohjeiden noudattaminen ➢ yksin / parin / ryhmän kanssa työskentely ➢ maantieteellisten työskentelytaitojen kasvattaminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.7 FYSIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1-S6	L1
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	L1, L6
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	L6, L7
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta	S1-S6	L3, L7

Tutkimisen taidot		
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	L2, L5
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	L2, L5
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	L2, L3, L5
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	L5
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1-S6	L1
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1-S6	L1
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1-S6	L2, L4
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1-S6	L1, L4
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatkoopintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	L1
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	L6

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy kaikkiin muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa: Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike: Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

S6 Sähkö: Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus

toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso fysiikan päättöarvioinnin kriteereihin. Fysiikassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1-S6		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.

			Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestävän käytön kannalta.
Tutkimisen taidot			
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen			
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.	S1-S6	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1-S6	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

FYSIIKKA 7.- 9.lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa: Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike: Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

S6 Sähkö: Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi.
Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.
Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.
Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.
Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.
Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestävän käytön kannalta.
Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.
Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan.
Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.
Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia.
Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.
Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita.
Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen.
Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla.
Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.
Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista.
Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.
Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.
Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.
Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä.
Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.
Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen fysiikan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1)** kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun **T2 (L1, L6)** ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti **T3 (L6, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa **T4 (L3, L7)** ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta **Tutkimisen taidot** **T5 (L1, L7)** kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi **T6 (L2, L5)** ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti **T7 (L2, L5)** ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia **T8 (L2, L3, L5)** ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa **T9 (L5)** opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla **Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen** **T10 (L1)** ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä **T11 (L1)** ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä **T12 (L2, L4)** ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla **T13 (L1, L4)** ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa **T14 (L1)** ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä **T15 (L6)** ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	**Sisältöalueet** **S1 Luonnontieteellinen tutkimus** ➢ tutkimusprosessin vaiheet, mittausten suunnittelu - havaintojen teko ja mittaaminen - fysiikan luonne tieteenä ➢ tutustuminen nykypäivän tutkimukseen - maailmankaikkeuden mittasuhteet ➢ liittyy kaikkiin lukuihin oppilastöiden ja tutkimustehtävien kautta **S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä** ➢ yhteiskunnan toiminta ja kehittyminen - merkitys elintasolle ja hyvinvoinnille - fysiikan sovellukset ➢ erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt ➢ aaltoliikkeen synty ja vastaanottaminen sekä havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait ➢ säteilyn synty, käyttö, vaikutukset ja säteilyltä suojautuminen ➢ ääneen liittyviä ilmiöitä - terveys, turvallisuus: melun vaikutukset ja suojautuminen ➢ äänen ja valon merkitys ja sovellukset ➢ optisten laitteiden toimintaperiaatteita **S3 Fysiikka yhteiskunnassa** ➢ yhteiskunnan toiminta ja kehittyminen - merkitys elintasolle ja hyvinvoinnille - fysiikan sovellukset ➢ säteilyn synty, käyttö, vaikutukset ja säteilyltä suojautuminen ➢ valoon liittyviä ilmiöitä ja sovelluksia **S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana** ➢ maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet ➢ tutustuminen nykypäivän tutkimukseen - maailmankaikkeuden mittasuhteet	Opetettavat asiat jaetaan kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa Kokeellista työskentelyä arvioidessa otetaan huomioon turvallinen työskentely, sekä tehtävien taso (taitotutkimus- tai avoimet tehtävät) tutkimustaidot kehittyvät ja motivaatio rakentuu kannustavan palautteen varaan, jota opettaja antaa suullisesti oppitunneilla päivittäistä opetusta ja työskentelyä arvioidaan formatiivisin kokein kokonaisuuksien hallintaa arvioidaan summatiivisin kokein muita monimuotoisia arvioinnin kohteita voivat olla esim. kotitehtävät, työselostukset, projektityöt jne. opettaja havainnoi oppilaan työskentelyä ja ohjaa sitä suullisen palautteen avulla oppitunneilla Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaan arvot, asenteet, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itsearviointi** tehdään itsearviointi sopivien fysiikan osa-alueiden opiskelun jälkeen **Vertaisarviointi** käytetään ryhmätyöskentelyn arviointiin.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ opintojakson aikana pieniä testejä ja läksynkuulusteluja **Summatiivinen arviointi:** ➢ yksilön osaamista arvioidaan kaksi kertaa opintojakson aikana ➢ ryhmätyöskentelyä voidaan myös arvioida summatiivisesti **Palaute:** ➢ aineenopettaja antaa palautetta sopivien kokonaisuuksien jälkeen ➢ Kokeellista työskentelyä arvioidaan useamman kerran kurssin aikana esim. jakson lopussa.	**Oppiminen:** ➢ tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot ➢ fysiikan merkityksen arvioiminen ja luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen ➢ kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta ➢ käsitteiden ja mallien käyttö ja jäsentyminen ➢ argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen ➢ tiedollisten jatkoopintovalmiuksien saavuttaminen ➢ tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa **Työskentely:** ➢ monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin ➢ Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (1,5 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1)** kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun **T2 (L1, L6)** ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti **T3 (L6, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa **T4 (L3, L7)** ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta **Tutkimisen taidot** **T5 (L1, L7)** kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi **T6 (L2, L5)** ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti **T7 (L2, L5)** ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia **T8 (L2, L3, L5)** ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa **T9 (L5)** opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla **Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen** **T10 (L1)** ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä **T11 (L1)** ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä **T12 (L2, L4)** ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla **T13 (L1, L4)** ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa **T14 (L1)** ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä **T15 (L6)** ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	**Sisältöalueet** **S1 Luonnontieteellinen tutkimus** ➢ liittyy kaikkiin lukuihin oppilastöiden ja tutkimustehtävien kautta **S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä** ➢ lämpötilan käsite ja siihen liittyviä mittauksia ➢ olomuodon muutokset ilmiöinä sekä niiden vaikutus luonnossa ja arkipäivän toiminnoissa ➢ lämmön siirtymistavat sekä niiden merkitys käytännön elämässä ➢ lämpölaajeneminen ilmiönä ja sen vaikutukset elinympäristössä ➢ lämmön yhteys energian varastoitumiseen ja siirtymiseen - energian säilymisen periaate ➢ väliaineen vastus ja kitka esimerkkeinä vuorovaikutuksen aiheuttamista voimista ➢ tiheyden käsitteeseen tututustaan kokeellisuuden kautta sekä tiheyden yhteys nosteeseen ➢ tasapainoon liittyviä ilmiöitä ➢ paine arkipäivän ilmiöissä: ilmanpaine ja hydrostaattinen paine ➢ yksinkertaisten työvälineiden toimintaperiaatteita **S3 Fysiikka yhteiskunnassa** ➢ lämmön yhteys energian varastoitumiseen ja siirtymiseen - energian säilymisen periaate ➢ lämpölaajeneminen ilmiönä ja sen vaikutukset elinympäristössä ➢ yksinkertaisten työvälineiden toimintaperiaatteita ➢ lämmön siirtymistavat sekä niiden merkitys käytännön elämässä ➢ energian tuotanto ➢ vastuullinen energiavarojen käyttö ja ympäristön huomioiva energian tuotanto **S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana** ➢ lämmön yhteys energian varastoitumiseen ja siirtymiseen - energian säilymisen periaate ➢ kappaleen liike ja energia ➢ energian säilyminen **S5 Vuorovaikutus ja liike** ➢ liiketilan kuvaaminen erilaisilla malleilla ➢ vuorovaikutuksen ja voiman yhteys ➢ vuorovaikutuksen ja voiman vaikutus kappaleen liiketilaan ➢ väliaineen vastus ja kitka esimerkkeinä vuorovaikutuksen aiheuttamista voimista ➢ kappaleen liike ja energia ➢ energian säilyminen ➢ mekaanisen työn ja tehon liittyminen energiaan	➢ Opetettavat asiat jaetaan kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa ➢ Kokeellista työskentelyä arvioidessa otetaan huomioon turvallinen työskentely, sekä tehtävien taso (taito- tutkimus- tai avoimet tehtävät) ➢ tutkimustaidot kehittyvät ja motivaatio rakentuu kannustavan palautteen varaan, jota opettaja antaa suullisesti oppitunneilla ➢ päivittäistä opetusta ja työskentelyä arvioidaan formatiivisin kokein ➢ kokonaisuuksien hallintaa arvioidaan summatiivisin kokein ➢ muita monimuotoisia arvioinnin kohteita voivat olla esim. kotitehtävät, työselostukset, projektityöt jne. ➢ opettaja havainnoi oppilaan työskentelyä ja ohjaa sitä suullisen palautteen avulla oppitunneilla ➢ Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista ➢ Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena ➢ Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaan arvot, asenteet, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet. ➢ Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itsearviointi** tehdään itsearviointi sopivien fysiikan osa-alueiden opiskelun jälkeen **Vertaisarviointi** käytetään ryhmätyöskentelyn arviointiin.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ opintojakson aikana pieniä testejä ja läksynkuulusteluja **Summatiivinen arviointi:** ➢ yksilön osaamista arvioidaan kaksi kertaa opintojakson aikana ➢ ryhmätyöskentelyä voidaan myös arvioida summatiivisesti **Palaute:** ➢ aineenopettaja antaa palautetta sopivien kokonaisuuksien jälkeen Kokeellista työskentelyä arvioidaan useamman kerran kurssin aikana esim. jakson lopussa.	**Oppiminen:** ➢ tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot ➢ fysiikan merkityksen arvioiminen ja luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen ➢ kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta ➢ käsitteiden ja mallien käyttö ja jäsentyminen ➢ argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen ➢ tiedollisten jatkoopintovalmiuksien saavuttaminen ➢ tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa **Työskentely:** ➢ monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin ➢ Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**9. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1)** kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun **T2 (L1, L6)** ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti **T3 (L6, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa **T4 (L3, L7)** ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta **Tutkimisen taidot** **T5 (L1, L7)** kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi **T6 (L2, L5)** ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti **T7 (L2, L5)** ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia **T8 (L2, L3, L5)** ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa **T9 (L5)** opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla **Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen** **T10 (L1)** ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä **T11 (L1)** ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä **T12 (L2, L4)** ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla **T13 (L1, L4)** ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa **T14 (L1)** ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä **T15 (L6)** ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	**Sisältöalueet** **S1 Luonnontieteellinen tutkimus** liittyy kaikkiin lukuihin oppilastöiden ja tutkimustehtävien kautta **S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä** sähkölaitteiden suojaus ja turvallinen käyttö **S3 Fysiikka yhteiskunnassa** ➢ laitteiden sähköteho ➢ sähkönkulutuksen arviointi ➢ sähkön käyttö ja sen kustannukset ➢ joitakin elektroniikan komponentteja ➢ elektroniikkaan liittyviä sovelluksia ➢ sähkömagnetismi ja sen sovelluksia ➢ generaattorin malli ja sen merkitys sähköntuotannossa ➢ muuntajan toimintaperiaate ➢ eri sähköntuotantotapoja ➢ energian siirto **S6 Sähkö** ➢ sähköinen vuorovaikutus ja sähkövaraukset ➢ jännitelähteet ➢ virtapiiri ➢ jännitteen ja sähkövirran yhteys ➢ vastuksen resistanssin vaikutus sähkövirran suuruuteen ➢ laitteiden sähköteho ➢ sähkönkulutuksen arviointi	Opetettavat asiat jaetaan kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa Kokeellista työskentelyä arvioidessa otetaan huomioon turvallinen työskentely, sekä tehtävien taso (taito- tutkimus- tai avoimet tehtävät) tutkimustaidot kehittyvät ja motivaatio rakentuu kannustavan palautteen varaan, jota opettaja antaa suullisesti oppitunneilla päivittäistä opetusta ja työskentelyä arvioidaan formatiivisin kokein kokonaisuuksien hallintaa arvioidaan summatiivisin kokein muita monimuotoisia arvioinnin kohteita voivat olla esim. kotitehtävät, työselostukset, projektityöt jne. opettaja havainnoi oppilaan työskentelyä ja ohjaa sitä suullisen palautteen avulla oppitunneilla Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaan arvot, asenteet, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itsearviointi** tehdään itsearviointi sopivien fysiikan osa-alueiden opiskelun jälkeen **Vertaisarviointi** käytetään ryhmätyöskentelyn arviointiin.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ opintojakson aikana pieniä testejä ja läksynkuulusteluja **Summatiivinen arviointi:** ➢ yksilön osaamista arvioidaan kaksi kertaa opintojakson aikana ➢ ryhmätyöskentelyä voidaan myös arvioida summatiivisesti **Palaute:** ➢ aineenopettaja antaa palautetta sopivien kokonaisuuksien jälkeen Kokeellista työskentelyä arvioidaan useamman kerran kurssin aikana esim. jakson lopussa.	**Oppiminen:** ➢ tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot ➢ fysiikan merkityksen arvioiminen ja luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen ➢ kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta ➢ käsitteiden ja mallien käyttö ja jäsentyminen ➢ argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen ➢ tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen ➢ tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa **Työskentely:** ➢ monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin ➢ Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.8 KEMIA

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa kemiaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1-S6	L1
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	L1, L6
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	L6, L7
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	L1, L7

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	L2, L5
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	L2, L5
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	L2, L3, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	L5
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1-S6	L1
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1-S6	L1
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1-S6	L2, L4
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1-S6	L1, L4
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6	L1
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	L6

Kemian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

S3 Kemia yhteiskunnassa: Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne: Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset: Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7-9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian päättöarvioinnin kriteereihin. Kemiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kemian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1-S6		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta		kemian kannalta	Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.
Tutkimisen taidot			
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen			
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.	S1-S6	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1-S6	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.

			Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

KEMIA 7. – 9.lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

S3 Kemia yhteiskunnassa: Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne: Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset: Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi.

Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.

Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.

Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan.

Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.

Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia.

Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa.

Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen.

Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa.

Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.

Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.

Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.

Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä.

Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.

Oppilas osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen kemian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1)** kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun **T2 (L1, L6)** ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti **T3 (L6, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa **T4 (L3, L7)** ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta **Tutkimisen taidot** **T5 (L1, L7)** kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi **T6 (L2, L5)** ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti **T7 (L2, L5)** ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia **T8 (L2, L3, L5)** ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa **T9 (L5)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla **Kemian tiedot ja niiden käyttäminen** **T10 (L1)** ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä **T11 (L1)** ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä **T12 (L2, L4)** ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla **T13 (L1, L4)** ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa **T14 (L1)** ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista **T15 (L6)** ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	**Sisältöalueet** S1 Luonnontieteellinen tutkimus ➢ turvallinen laboratoriotyöskentely S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä ➢ turvallinen laboratoriotyöskentely ➢ aineiden ominaisuudet ➢ olomuotojen muutokset ➢ puhdas aine ja seos ➢ palaminen ja paloturvallisuus ➢ vesi ➢ ilma S3 Kemia yhteiskunnassa ➢ kemian luonne tieteenä ja arjessa ➢ aineiden ominaisuudet ➢ olomuotojen muutokset ➢ vesi ➢ ilma S4 Kemia maailmankuvan rakentajana ➢ kemian luonne tieteenä ja arjessa ➢ ainesosien erottaminen ➢ vesi ➢ ilma S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne ➢ puhdas aine ja seos ➢ alkuaine ja atomi S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset ➢ kemiallisen reaktion nopeus ➢ happamuus ja emäksisyys Jokaiseen lukuun liittyy sisältöalueesta S1 seuraavat aiheet: ➢ turvallinen työskentely ➢ suljetut ja avoimet tutkimukset ➢ tutkimusprosessin vaiheet ➢ tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen	opetettavat asiat jaetaan kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa Kokeellista työskentelyä arvioidessa otetaan huomioon turvallinen työskentely, sekä tehtävien taso (taito- tutkimus- tai avoimet tehtävät) tutkimustaidot kehittyvät ja motivaatio rakentuu kannustavan palautteen varaan, jota opettaja antaa suullisesti oppitunneilla päivittäistä opetusta ja työskentelyä arvioidaan formatiivisin kokein kokonaisuuksien hallintaa arvioidaan summatiivisin kokein muita monimuotoisia arvioinnin kohteita voivat olla esim. kotitehtävät, työselostukset, projektityöt jne. opettaja havainnoi oppilaan työskentelyä ja ohjaa sitä suullisen palautteen avulla oppitunneilla Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaan arvot, asenteet, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itsearviointi** ➢ itsearviointi tehdään sopivien kokonaisuuksien jälkeen **Vertaisarviointi** ➢ vertaisarviointia käytetään ryhmätyöskentelyn arviointiin	**Formatiivinen arviointi:** ➢ useasti opintojakson aikana pieniä testejä ja läksynkuulusteluja **Summatiivinen arviointi:** ➢ yksilön osaamista arvioidaan kaksi kertaa opintojakson aikana ➢ ryhmätyöskentelyä voidaan myös arvioida summatiivisesti **Palaute:** ➢ aineenopettaja antaa palautetta sopivien kokonaisuuksien jälkeen ➢ Kokeellista työskentelyä arvioidaan useamman kerran kurssin aikana esim. jakson lopussa	**Oppiminen:** ➢ tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot ➢ kemian merkityksen arvioiminen ja luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen ➢ kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta ➢ käsitteiden ja mallien käyttö ja jäsentyminen ➢ argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen ➢ tiedollisten jatkoopintovalmiuksien saavuttaminen ➢ tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa **Työskentely:** ➢ kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu ➢ kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen, tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi ➢ tieto- ja viestintäteknologian osaaminen ja käyttö ongelmanratkaisussa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (1,5 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1)** kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun **T2 (L1, L6)** ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti **T3 (L6, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa **T4 (L3, L7)** ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta **Tutkimisen taidot** **T5 (L1, L7)** kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi **T6 (L2, L5)** ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti **T7 (L2, L5)** ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia **T8 (L2, L3, L5)** ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa **T9 (L5)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla **Kemian tiedot ja niiden käyttäminen** **T10 (L1)** ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä **T11 (L1)** ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä **T12 (L2, L4)** ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla **T13 (L1, L4)** ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa **T14 (L1)** ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista **T15 (L6)** ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	**Sisältöalueet** S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä ➢ turva ➢ Hiili ja raaka-öljy ➢ alkoholit ➢ karboksyylihapot ja esterit ➢ ravintoaineet: proteiinit, hiilihydraatit, rasvat, hivenaineet, kivennäisaineet S3 Kemia yhteiskunnassa ➢ Hiili ja raaka-öljy ➢ alkoholit ➢ karboksyylihapot ja esterit S4 Kemia maailmankuvan rakentajana ➢ atomin rakenne ja mallintaminen ➢ jaksollinen järjestelmä ➢ kemialliset sidokset ➢ Hiili ja raaka-öljy ➢ alkoholit ➢ karboksyylihapot ja esterit ➢ ravintoaineet: proteiinit, hiilihydraatit, rasvat, hivenaineet, kivennäisaineet S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne ➢ atomin rakenne ja mallintaminen ➢ jaksollinen järjestelmä ➢ kemialliset sidokset ➢ Hiili ja raaka-öljy ➢ hiilivedyt ja niiden käyttö ➢ alkoholit ➢ karboksyylihapot ja esterit ➢ ravintoaineet: proteiinit, hiilihydraatit, rasvat, hivenaineet, kivennäisaineet S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset ➢ jaksollinen järjestelmä ➢ kemialliset sidokset ➢ Hiili ja raaka-öljy ➢ alkoholit ➢ karboksyylihapot ja esterit ➢ ravintoaineet: proteiinit, hiilihydraatit, rasvat, hivenaineet, kivennäisaineet Jokaiseen lukuun liittyy sisältöalueesta S1 seuraavat aiheet: ➢ turvallinen työskentely ➢ suljetut ja avoimet tutkimukset ➢ tutkimusprosessin vaiheet ➢ tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen	opetettavat asiat jaetaan kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa Kokeellista työskentelyä arvioidessa otetaan huomioon turvallinen työskentely, sekä tehtävien taso (taitotutkimus- tai avoimet tehtävät) tutkimustaidot kehittyvät ja motivaatio rakentuu kannustavan palautteen varaan, jota opettaja antaa suullisesti oppitunneilla päivittäistä opetusta ja työskentelyä arvioidaan formatiivisin kokein kokonaisuuksien hallintaa arvioidaan summatiivisin kokein muita monimuotoisia arvioinnin kohteita voivat olla esim. kotitehtävät, työselostukset, projektityöt jne. opettaja havainnoi oppilaan työskentelyä ja ohjaa sitä suullisen palautteen avulla oppitunneilla Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaan arvot, asenteet, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**itsearviointi** ➢ itsearviointi tehdään sopivien kokonaisuuksien jälkeen **Vertaisarviointi** ➢ vertaisarviointia käytetään ryhmätyöskentelyn arviointiin	**Formatiivinen arviointi:** ➢ useasti opintojakson aikana pieniä testejä ja läksynkuulusteluja **Summatiivinen arviointi:** ➢ yksilön osaamista arvioidaan kaksi kertaa opintojakson aikana ➢ ryhmätyöskentelyä voidaan myös arvioida summatiivisesti **Palaute:** ➢ aineenopettaja antaa palautetta sopivien kokonaisuuksien jälkeen ➢ Kokeellista työskentelyä arvioidaan useamman kerran kurssin aikana esim. jakson lopussa	**Oppiminen:** ➢ tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot ➢ kemian merkityksen arvioiminen ja luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen ➢ kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta ➢ käsitteiden ja mallien käyttö ja jäsentyminen ➢ argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen ➢ tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen ➢ tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa **Työskentely:** ➢ kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu ➢ kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen, tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi ➢ tieto- ja viestintäteknologian osaaminen ja käyttö ongelmanratkaisussa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**9. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1)** kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun **T2 (L1, L6)** ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti **T3 (L6, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa **T4 (L3, L7)** ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta **Tutkimisen taidot** **T5 (L1, L7)** kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi **T6 (L2, L5)** ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti **T7 (L2, L5)** ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia **T8 (L2, L3, L5)** ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa **T9 (L5)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla **Kemian tiedot ja niiden käyttäminen** **T10 (L1)** ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä **T11 (L1)** ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä **T12 (L2, L4)** ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla **T13 (L1, L4)** ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa **T14 (L1)** ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista **T15 (L6)** ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	**Sisältöalueet** S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä ➢ hapot ja emäkset ➢ suolat ➢ malmeista metalleiksi ➢ metallien ominaisuudet ja käyttö ➢ kemia ja sähkö ➢ korroosio ➢ muovit ➢ puu ja paperi ➢ pesuaineet ➢ kosmetiikka ➢ lääkkeet S3 Kemia yhteiskunnassa ➢ hapot ja emäkset ➢ suolat ➢ malmeista metalleiksi ➢ metallien ominaisuudet ja käyttö ➢ kemia ja sähkö ➢ korroosio ➢ muovit ➢ puu ja paperi ➢ pesuaineet ➢ kosmetiikka ➢ lääkkeet S4 Kemia maailmankuvan rakentajana ➢ hapot ja emäkset ➢ suolat ➢ malmeista metalleiksi ➢ metallien ominaisuudet ja käyttö ➢ kemia ja sähkö ➢ korroosio ➢ muovit ➢ puu ja paperi ➢ pesuaineet ➢ kosmetiikka ➢ lääkkeet S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne ➢ hapot ja emäkset ➢ suolat ➢ metallien ominaisuudet ja käyttö ➢ muovit ➢ puu ja paperi ➢ pesuaineet ➢ kosmetiikka ➢ lääkkeet S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset ➢ hapot ja emäkset ➢ suolat ➢ malmeista metalleiksi ➢ kemia ja sähkö ➢ korroosio ➢ pesuaineet ➢ kosmetiikka ➢ lääkkeet Jokaiseen lukuun liittyy sisältöalueesta S1 seuraavat aiheet: ➢ turvallinen työskentely ➢ suljetut ja avoimet tutkimukset ➢ tutkimusprosessin vaiheet ➢ tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen	opetettavat asiat jaetaan kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa Kokeellista työskentelyä arvioidessa otetaan huomioon turvallinen työskentely, sekä tehtävien taso (taito-tutkimus- tai avoimet tehtävät) tutkimustaidot kehittyvät ja motivaatio rakentuu kannustavan palautteen varaan, jota opettaja antaa suullisesti oppitunneilla päivittäistä opetusta ja työskentelyä arvioidaan formatiivisin kokein kokonaisuuksien hallintaa arvioidaan summatiivisin kokein muita monimuotoisia arvioinnin kohteita voivat olla esim. kotitehtävät, työselostukset, projektityöt jne. opettaja havainnoi oppilaan työskentelyä ja ohjaa sitä suullisen palautteen avulla oppitunneilla Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaan arvot, asenteet, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itsearviointi** ➢ itsearviointi tehdään sopivien kokonaisuuksien jälkeen **Vertaisarviointi** ➢ vertaisarviointia käytetään ryhmätyöskentelyn arviointiin	**Formatiivinen arviointi:** ➢ useasti opintojakson aikana pieniä testejä ja läksynkuulusteluja **Summatiivinen arviointi:** ➢ yksilön osaamista arvioidaan kaksi kertaa opintojakson aikana ➢ ryhmätyöskentelyä voidaan myös arvioida summatiivisesti **Palaute:** ➢ aineenopettaja antaa palautetta sopivien kokonaisuuksien jälkeen ➢ Kokeellista työskentelyä arvioidaan useamman kerran kurssin aikana esim. jakson lopussa	**Oppiminen:** ➢ tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot ➢ kemian merkityksen arvioiminen ja luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen ➢ kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta ➢ käsitteiden ja mallien käyttö ja jäsentyminen ➢ argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen ➢ tiedollisten jatkoopintovalmiuksien saavuttaminen ➢ tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa **Työskentely:** ➢ kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu ➢ kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen, tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi ➢ tieto- ja viestintäteknologian osaaminen ja käyttö ongelmanratkaisussa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.9 TERVEYSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.
Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Terveyttä tarkastellaan ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvin osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiirin kasvaessa terveyteen liittyvien kysymysten tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin-, ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetuntemukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys		
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	S1-S3	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1	L2, L3, L4, L7
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1	L1, L3, L4,L6
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7

sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa		
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy		
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1-S3	L1, L2, L3, L4
T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1-S3	L1-L7
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri		
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	L2, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S1, S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	S1-S3	L1, L2, L3, L7
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä	S3	L1-L7

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteiden pohjalta luodaan ehyitä, ikätasoisesti eteneviä opetuskokonaisuuksia. Opintokokonaisuudet rakentavat monipuolista tietoa ja osaamista terveydestä voimavarana, sen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta osa-alueesta sekä näiden välisestä vuorovaikutuksesta. Opintokokonaisuuksissa otetaan huomioon elämänkulku, lapsuuden ja nuoruuden kasvu, kehitys sekä niiden kehitystehtävät. Sisältöjen valinnoissa hyödynnetään paikallisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita ja sovelletaan niitä tavoitteiden mukaisesti.

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys: Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämänkulun sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy: Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmi, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri: Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perustelemiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaan oppimisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeätä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso terveystiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen terveystiedossa kehittyy oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	S1-S3	Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämisellä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämänkulun eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla

			terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3	Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata–yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät ja sairauksien ehkäisy			
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1-S3	Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.
T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2, S3	Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta poh-	S1, S2		Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

timaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1-S3	Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean–tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri			
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S1, S2	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.	S1-S3	Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.	S3	Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

TERVEYSTIETO 7.-9. LK

SISÄLTÖALUEET:

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys: Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämänkulun sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy: Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmi, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri: Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.
Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8) OPPIMÄÄRÄN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämisellä tarkoitetaan.
Oppilas pystyy esittelemään elämänkulun eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.
Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä.
Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.
Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.
Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.
Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita.
Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.
Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti.
Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista.
Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia.
Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.
Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.
Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia.
Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.
Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä.
Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.
Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä.
Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen terveystiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys **T1 (L1, L2, L3, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti **T2 (L2, L3, L4, L7)** ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa **T3 (L1, L3, L4,L6)** ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä **T4 (L1, L2, L3, L4, L6, L7)** ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa **Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy** **T5 (L1, L2, L3, L4)** ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti **T6 (L2, L3, L5, L6, L7)** tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa **T7 (L2, L3, L4, L7)** ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja **T8 (L1-L7)** ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä **Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri** **T9 (L2, L4, L5, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille **T10 (L1, L3, L6)** ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä **T11 (L1, L2, L3, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista **T12 (L1-L7)** tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä	**7.-9. vuosiluokka (1 vvt)** **S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys** **7. vuosiluokka** ➢ elämänkaari ➢ murrosikä **8. vuosiluokka** ➢ seksuaalinen kehitys **9. vuosiluokka** ➢ itsenäistyminen, aikuistuminen **S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy** **7. vuosiluokka** ➢ arkirytmi, uni, liikkuminen, ravinto ➢ media ➢ itsetunto, tunnetaidot, vuorovaikutustaidot ➢ riippuvuudet: tupakka **8. vuosiluokka** ➢ viisaat ruokavalinnat ➢ seurustelu ja turvaseksi ➢ riippuvuudet: alkoholi ➢ tartuntatautien ja tapaturmien ennaltaehkäisy **9. vuosiluokka** ➢ erityisruokavaliot ➢ stressinhallintataidot ➢ riippuvuudet: huumeet ➢ seksitaudit ja niiltä suojautuminen, ei-toivottu raskaus **S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri** **7. vuosiluokka** ➢ perhe, tukiverkosto, koulu ja terveys **8. vuosiluokka** ➢ koulu, nuorisokulttuuri, kunta **9. vuosiluokka** ➢ kansalaisjärjestöt, terveydenhuolto Suomessa, lainsäädäntö ja terveys, ympäristö ja terveys	Arviointimenetelminä kirjalliset kokeet, havainnointi ja arviointikeskustelut. Ohjaavaa ja kannustavaa palautetta annetaan oppilaille oppituntien aikana oppilaiden tehdessä erilaisia tehtäviä tai osallistuessa ryhmä- tai opetuskeskusteluihin. Terveystiedossa eettistä pohdintaa sekä itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso terveystiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.	**Itsearviointi** Toteutetaan laajempien oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. **Vertaisarviointi** Erilaisten yksilö-, pari- tai ryhmätyönä tehtävien projektien yhteydessä yhteiset arviointikeskustelut.	**Formatiivinen arviointi:** Toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaiden vahvuuksiin Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Summatiivinen arviointi:** Toteutetaan laajempien oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. Oppimiskokonaisuuksien alussa oppilaiden kanssa sovitaan arvioitavat tehtävät ja kokeet. Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä ja oppimiskokonaisuuksien jälkeen. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet.	**Oppiminen** Terveyteen liittyvät käsitykset Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen **Työskentely** Yksin / parin / ryhmän kanssa työskentely Rakentava vuorovaikutus Vastuullisuus Työskentelyprosessi **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.10 USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus	S1, S2	L1
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	L2
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	L2, L3, L6
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	L2, L4, L6

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	L2, L7
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	L5, L6
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	L7
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	L1, L2
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	L6

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntiin ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita. Arviointi on monipuolista ja oppilaille annettava palaute ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaiku-

			tusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1-S3	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1-S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämänkatsomuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

USKONTO 7 . – 9.lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntiin ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen uskonnon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (1,4 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L1) ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus **T2 (L2)** ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista **T3 (L2, L3, L6)** ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen **T4 (L2, L4, L6)** ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa **T5 (L1, L2, L4, L5, L7)** ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja **T7 (L5, L6)** auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina **T8 (L7)** rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin **T9 (L1, L2)** innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan **T10 (L6)** rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	**Sisältöalueet** Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta. Käsitellään ➢ uskonnon eri ulottuvuudet ➢ uskonnollinen symboliikka ➢ uskon ja tiedon sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen ero ➢ uskontokritiikki sekä ➢ uskontojen näkyminen kulttuurin rakenteissa, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. **Keskeiset oppisisällöt:** Suuret maailmanuskonnot (kristinusko, juutalaisuus, islam, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan uskonnot ja Japanin uskonnot) ➢ levinneisyys ➢ perusopetukset ➢ vaikutus kulttuuriin Varhaiskantaiset uskonnot Uudet uskonnolliset liikkeet Uskonnottomuus elämänkatsomuksena Kristinuskon synty, leviäminen ja jakaantuminen kirkkokunniksi ➢ Katolinen ja ortodoksinen kirkko ➢ levinneisyys ➢ elämäntapa ➢ uskon pääpiirteet	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista. Arviointi ei ole pelkästään lopputuloksen arviointia, vaan se niveltyy osaksi koko oppimisprosessia. Arvioinnin tarkoituksena on edistää myös oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaalle kerrotaan mihin arviointi perustuu. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, jolloin saadaan tietoa edistymisestä eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa - esim. havainnointi, keskustelut, kyselyt, koti- ja tuntitehtävät, oppimistehtävät, projektityöt, kirjalliset / suulliset kokeet sekä itse- ja vertaisarvioinnit	**Itsearviointi** Toteutetaan laajempien oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. **Vertaisarviointi** Toteutetaan pari-/ ryhmätöiden yhteydessä.	**Formatiivinen arviointi:** Toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta ➢ keskustelut ➢ kyselyt ➢ painottuu erityisesti oppilaiden vahvuuksiin Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Summatiivinen arviointi:** Toteutetaan laajempien oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. Oppimiskokonaisuuksien alussa oppilaiden kanssa sovitaan arvioitavat tehtävät ja kokeet. Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä ja oppimiskokonaisuuksien jälkeen. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet.	**Oppiminen:** Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen Uskonnon ja kulttuurin lukutaito Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti Eettinen ajattelu **Työskentely:** Yksin / parin / ryhmän kanssa työskentely Rakentava vuorovaikutus Vastuullisuus Työskentelyprosessi **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (0,6 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L1) ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus **T2 (L2)** ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista **T4 (L2, L4, L6)** ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa **T5 (L1, L2, L4, L5, L7)** ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja **T7 (L5, L6)** auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina **T8 (L7)** rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin **T10 (L6)** rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	**Sisältöalueet** Minä luterilaisena, suomalaisena ja eurooppalaisena. Käsitellään ➢ kristinusko Suomessa ja eri puolella maailmaa ➢ kristillinen symboliikka ➢ kristinuskon kulttuurivaikutukset ➢ ekumenia sekä uskontojen ja katsomusten välinen dialogi maailmanrauhan edistäjänä. Oppisisältöjen pääpaino on nykytilanteessa. **Keskeiset oppisisällöt:** Protestanttiset kirkkokunnat (luterilainen, reformoitu ja anglikaaninen kirkko) levinneisyys, elämäntapa ja uskon pääpiirteet Protestanttiset yhteisöt (helluntailaisuus, adventismi, metodismi, baptismi, pelastusarmeija, vapaakirkko) Kristinusko Suomessa Kristinusko Euroopassa, Afrikassa, Aasiassa, Pohjois-Amerikassa ja Latinalaisessa Amerikassa Kristillisperäiset liikkeet (Jehovan todistajat ja mormonikirkko) Ekumenia Uskonnonvapaus	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista. Arviointi ei ole pelkästään lopputuloksen arviointia, vaan se niveltyy osaksi koko oppimisprosessia. Arvioinnin tarkoituksena on edistää myös oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaalle kerrotaan mihin arviointi perustuu. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, jolloin saadaan tietoa edistymisestä eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa - esim. havainnointi, keskustelut, kyselyt, koti- ja tuntitehtävät, oppimistehtävät, projektityöt, kirjalliset / suulliset kokeet sekä itse- ja vertaisarvioinnit	**Itsearviointi** Toteutetaan laajempien oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. **Vertaisarviointi** Toteutetaan pari-/ ryhmätöiden yhteydessä.	**Formatiivinen arviointi:** Toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta ➢ keskustelut ➢ mahdolliset testit ➢ painottuu erityisesti oppilaiden vahvuuksiin Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Summatiivinen arviointi:** Toteutetaan laajempien oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. Oppimiskokonaisuuksien alussa oppilaiden kanssa sovitaan arvioitavat tehtävät ja kokeet. Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä ja oppimiskokonaisuuksien jälkeen. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet.	**Oppiminen:** Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen Uskonnon ja kulttuurin lukutaito Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti Eettinen ajattelu **Työskentely:** Yksin / parin / ryhmän kanssa työskentely Rakentava vuorovaikutus Vastuullisuus Työskentelyprosessi **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**9. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T4 (L2, L4, L6) ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa **T5 (L1, L2, L4, L5, L7)** ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja **T6 (L2, L7)** ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin **T7 (L5, L6)** auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina **T8 (L7)** rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin **T9 (L1, L2)** innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan **T10 (L6)** rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	**Sisältöalueet** Eettisiä kysymyksiä tarkastellaan ajankohtaisilla, mediasta nousevilla esimerkeillä. Käsitellään ➢ Raamatun ja etiikan suhde ➢ eri kristillisten kirkkojen eettiset painotukset sekä ➢ kristinuskon ja muiden uskontojen eettiset opetukset. **Keskeiset oppisisällöt:** Raamattu ➢ syntyhistoria, sisältö ja tulkinta Eettisen ajattelun peruskäsitteet Elämänkaaren etiikka Ihmisoikeusetiikka ➢ YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus Yhteiskunta ja etiikka Ympäristöetiikka Median etiikka Hyvä elämä	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista. Arviointi ei ole pelkästään lopputuloksen arviointia, vaan se niveltyy osaksi koko oppimisprosessia. Arvioinnin tarkoituksena on edistää myös oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet. Arviointi on läpinäkyvää eli oppilaalle kerrotaan mihin arviointi perustuu. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, jolloin saadaan tietoa edistymisestä eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa - esim. havainnointi, keskustelut, kyselyt, koti- ja tuntitehtävät, oppimistehtävät, projektityöt, kirjalliset / suulliset kokeet sekä itse- ja vertaisarvioinnit.	**Itsearviointi** Toteutetaan laajempien oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. **Vertaisarviointi** Toteutetaan pari-/ ryhmätöiden yhteydessä.	**Formatiivinen arviointi:** Toteutetaan jokaisella oppitunnilla ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta ➢ keskustelut ➢ mahdolliset testit ➢ painottuu erityisesti oppilaiden vahvuuksiin Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Summatiivinen arviointi:** Toteutetaan laajempien oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. Oppimiskokonaisuuksien alussa oppilaiden kanssa sovitaan arvioitavat tehtävät ja kokeet. Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä ja oppimiskokonaisuuksien jälkeen. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet.	**Oppiminen:** Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen Uskonnon ja kulttuurin lukutaito Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti Eettinen ajattelu **Työskentely:** Yksin / parin / ryhmän kanssa työskentely Rakentava vuorovaikutus Vastuullisuus Työskentelyprosessi **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.11 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 7-9 elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämänkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	L1, L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1	L2, L7
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	S1	L1, L2, L5
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3	L1, L3
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3	L2, L3, L6, L7
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3	L2, L3, L7

T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	L5, L7
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	L1, L7

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Sisältöjen valinnassa pyrkimys yleissivistävään tietoon yhdistetään oppilaiden kokemusmaailmaan ja identiteetin ja elämänkatsomuksen etsintään. Olennaista on löytää sisältöjä, joiden kanssa työskenteleminen antaa oppilaalle mahdollisuuden rakentaa tiedosta ja omakohtaisesta pohdinnasta katsomuksellista arvostelukykyä.

S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskusteluympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämänkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Elämänkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämänkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso elämänkatsomustiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Elämänkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.
T2rakentaa oppilaan kulttuurista yleissivistystä ohjaamalla oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1	Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keski-	S1	Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu	Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, eri-

näistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa			tyisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti
T4 ohjata oppilasta tutkimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3	Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3	Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä–ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3	Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3	Monikulttuurisuu-den ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävän elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO 7.-9. LK

SISÄLTÖALUEET:

S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.

Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.

Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita.

Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti

Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.

Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.

Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta

Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä

Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävän elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle.

Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.

Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen elämänkatsomustiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L1, L2, L4) ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä **T2 (L2, L7)** ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan **T3 (L1, L2, L5)** ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa **T4 (L1, L3)** ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita **T5 (L2, L3, L6, L7)** ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja **T6 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita **T7 (L2, L3, L7)** kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen **T8 (L5, L7)** ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan **T9 (L5, L6, L7)** innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti **T10 (L1, L7)** ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	**7. vuosiluokka (1,4 vvt)** elämänkatsomus, maailmankuva- ja katsomus, uskonnot ja uskonnottomuus(sekulaari humanismi, kristinusko, islam) kulttuuri ja kulttuuriperintö, katsomus -ja uskonnonvapaus, uskontokritiikki S1-S3 S1: katsomusten ja kulttuurien erilaisuus ja erittely **8. vuosiluokka (0,6 vvt)** Etiikka ja sen peruskysymykset ja pääsuunnat, eri uskontoihin, kulttuureihin ja maailmankatsomuksiin ja niiden historiaan tutustuminen S1 ja S2 S1 ja S2 etiikka ja eri katsomukset **9. vuosiluokka (1 vvt)** Syvennytään etiikkaan: ihmisen ja luonnon suhde, ihmisoikeudet, oman katsomukset perustelu, ihmisen ja yhteiskunnan suhde S1-S3 S3: ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	Menetelmät: Kokeet ja/tai keskustelut, havainnointi ja palaute oppilaan työskentelystä ohjaavat opiskelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan omaa opiskeluaan ja maailmankatsomustaan keräämällä arvioinnin tueksi itsearviointeja ja oppilastöitä. Oppilaiden oppimista ja hyvinvointia edistävät ja tukevat monipuoliset arviointimenetelmät, kuten aineistokoe, itsearviointi, suullinen palaute ja keskustelut. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen elämänkatsomustiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itse-/vertaisarviointi** Itse- ja vertaisarviointia tehdään tehtävien tai kokeiden yhteydessä kirjallisesti ja suullisesti keskustelemalla kerran tai useammin lukukaudessa. Itse- ja vertaisarviointi edistää oppilaan itsetuntoa ja itseohjautuvuutta	**Formatiivinen arviointi:** ➢ arviointia toteutetaan jatkuvasti **Summatiivinen arviointi:** ➢ oppimista arvioidaan kokein kerran lukukaudessa ➢ annetut laajemmat tehtävät arvioidaan, kun ne on saatettu loppuun **Palaute:** Osaamisesta ja työskentelystä suullisesti ja/ tai kirjallisesti vähintään kerran lukukaudessa.	**Oppiminen:** ➢ käsitteiden hallinta ja soveltaminen kulttuurien- ja uskontojen tuntemisen, uskontokritiikin, etiikan ja ihmisoikeuksien aloilla ➢ erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu ➢ katsomusvapauden, monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden sekä kestävän elämäntavan merkityksen hahmottaminen ➢ eettisen ajattelun ja katsomuksellisten valintojen tarkastelun taidot **Työskentely:** ➢ oppilaan yksin ja yhdessä toisten kanssa työskentely ➢ työskentelyprosessin arviointi ➢ työskentelytaitojen arviointi ➢ kyky ja halu keskustella, perustella ja argumentoida **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.12 HISTORIA

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennytään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 7-9 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S6	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta	S1–S6	L1-L5
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1–S6	L1, L2, L4
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	L1-L4, L6, L7
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1–S6	L1, L2, L4
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä	S1–S6	L1-L4, L7

T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1–S6	L1, L2, L4, L5
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	L1, L2, L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietä-myksensä avulla	S1–S6	L1-L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys: Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa: Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Suurten sotien aika: Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret: Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppiaineiden tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja eriävien tulkintojen arvioimiseen.

Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä.

Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten kukin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla jokaisen oppilaan osaamisen taso historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Historian osaamisen kehittyminen on kumulatiivinen prosessi, jossa opiskeltavia sisältöjä käytetään oppilaiden historiallisen ajattelun vahvistamiseen. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Historian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Historian opetuksen tavoitteena on	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan syvällisemmin historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S6		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			

T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta	S1–S6	Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1–S6	Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	Kronologian ymmärtäminen	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	Syy- ja seuraus-suhteiden ymmärtäminen historiassa	Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1–S6	Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	Historian tulkitseminen	Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä	S1–S6	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1–S6	Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	Historiatiedon tuottaminen	Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S1–S6	Historiatietoisuus	Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja

HISTORIA 7.- 8.lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys: Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa: Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Suurten sotien aika: Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret: Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.
Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.
Oppilas osaa sijoittaa opiskelemansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.
Oppilas pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.
Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.
Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.
Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.
Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.
Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.
Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.
Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1-L7)** vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena **Tiedon hankkiminen menneisyydestä** **T2 (L1-L5)** aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta **T3 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin **Historian ilmiöiden ymmärtäminen** **T4 (L1, L2, L3)** vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä **T5 (L1-L4, L6, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa **T6 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille **T7 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta **Historiallisen tiedon käyttäminen** **T8 (L1, L2, L4)** kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen **T9 (L1-L4, L7)** ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä **T10 (L1, L2, L4, L5)** ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta **T11 (L1, L2, L4, L5)** harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta **T12 (L1-L7)** ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	**Sisältöalueet** **S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys** Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa. ➢ teollinen vallankumous Englannissa ja sen leviäminen muualle ➢ teollisuusyhteiskunnan synty ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset: kaupungistuminen, siirtolaisuus, lapsi -ja naistyövoiman käyttö ammatillinen työväenliike ym. yhteiskunnallisia seurauksia. **S2 Ihmiset muuttavat maailmaa** ➢ Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan. ➢ Ranskan Suuri vallankumous 1789 ➢ 1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset ja niiden taustatekijät ➢ neljä suurta aatetta: liberalismi, konservatismi, nationalismi, sosialismi ➢ Yhdysvaltojen itsenäistyminen ja kehitys 1800-luvulla ➢ Kiinan yhteiskunnallinen kehitys 1800-luvulla ➢ Japanin yhteiskunnallinen kehitys 1800-luvulla **S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan** ➢ Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen. ➢ autonomisen Suomen synty ➢ autonomian ajan hallinto ja alkutaival ➢ kulttuuri kansallisuusaatteen heijastajana Suomessa: 1800-luvun kansalliset suurmiehet ➢ autonomian loppuaika ja sääty-yhteiskunnan murtuminen ➢ Venäjän vallankumousvuosi 1917 ja itsenäisen Suomen synty ➢ kansalaissota 1918 ➢ Suomen yhteiskunnallinen kehitys maailmansotien välisenä aikana	➢ Arvioinnin tehtävänä on <u>tukea ja kannustaa</u> oppilaan oppimista. ➢ Arviointi kytkeytyy entistä selkeämmin käsitykseen oppimisesta, jossa korostetaan <u>yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tietoja ja taitoja ja niiden kehittämistä</u> ➢ <u>Ohjaavan ja kannustavan palautteen (</u>suullinen ja kirjallinen) avulla oppilas pystyy suuntaamaan opiskeluaan ➢ Arvioinnin monipuolisuus ja jatkuvuus ovat tärkeitä oppimisen <u>edistymisen</u> ja työskentelyn arvioinnissa: esim. havainnointi, keskustelut, kyselyt, koti-ja tuntitehtävät, oppimistehtävät, projektityöt, kirjalliset /suulliset kokeet sekä itse- ja vertaisarvioinnit ➢ Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itsearviointi** ➢ suoritetaan kirjallisesti, esimerkiksi summatiivisen kokeen yhteydessä tai erikseen lukuvuoden aikana **Vertaisarviointi** ➢ suoritetaan ryhmätyöskentelyn yhteydessä	**Formatiivinen arviointi:** ➢ pienimuotoisia kokeita vähintään kaksi kertaa lukukaudessa, joista numeraalinen arviointi ➢ tuntityöskentelyn ja kotitehtävien seuraaminen niin yksilö- kuin ryhmätöissä, jolloin suullista palautetta annetaan **Summatiivinen arviointi:** ➢ koe vähintään kaksi kertaa lukukaudessa, josta numeraalinen arviointi **Palaute:** ➢ kannustavaa ja ohjaavaa palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä ja oppimiskokonaisuuksien jälkeen ➢ palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet	**Oppiminen:** ➢ historiatiedon hankkiminen ➢ lähteiden tulkitseminen ➢ kronologian ymmärtäminen ➢ historiallinen empatia ➢ syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen historiassa ➢ muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen ➢ historian tulkitseminen ➢ ihmisen toiminnan selittäminen ➢ historiallisten tulkintojen selittäminen ja arviointi ➢ historiatiedon tuottaminen ➢ historiatietoisuus **Työskentely:** ➢ yksin/parin/ryhmän kanssa työskentely ➢ rakentava vuorovaikutus ➢ vastuullisuus ➢ työskentelyprosessi **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L1-L7)** vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena **Tiedon hankkiminen menneisyydestä** **T2 (L1-L5)** aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta **T3 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin **Historian ilmiöiden ymmärtäminen** **T4 (L1, L2, L3)** vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä **T5 (L1-L4, L6, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa **T6 (L1, L2, L4)** auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille **T7 (L1, L2, L4)** ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta **Historiallisen tiedon käyttäminen** **T8 (L1, L2, L4)** kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen **T9 (L1-L4, L7)** ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä **T10 (L1, L2, L4, L5)** ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta **T11 (L1, L2, L4, L5)** harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta **T12 (L1-L7)** ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	**Sisältöalueet** **S4 Suurten sotien aika** Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen. Ensimmäinen maailmansota, sen syyt, sodan kulku, käännekohdat ja seuraukset ➢ Suomen asema ensimmäisessä maailmansodassa ➢ “kassinajot” Kuolajärvellä (Salla) ➢ elämää demokratioissa ja diktatuureissa 1920- ja 1930-luvuilla Toinen maailmansota, sen syyt, sodan kulku ja seuraukset ➢ holokausti ➢ YK ➢ kylmä sota suurvaltojen ja niiden liittolaisten välillä Suomi toisessa maailmansodassa: talvisota, välirauhan aika ja jatkosota ➢ Itä-Lapin talvisota ➢ Elämää kotirintamalla ja evakossa sotien aikana Toisen maailmansodan jälkeinen aika kylmä sota, maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin sekä siitä aiheutuvat ongelmat **S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen** ➢ Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen. Suomi sodan jälkeen ➢ elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään ➢ suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen **S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret** ➢ Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa. Euroopan ja sen ulkopuolisten maanosien sekä kulttuurien kohtaaminen ➢ Etelä-, Väli-ja Pohjois-Amerikka ➢ Aasia ➢ Afrikka ➢ Lähi-Itä Globalisaation hyötyjä ja haittoja talouden, kulttuurin ja politiikan näkökulmista	➢ Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista. ➢ Arviointi kytkeytyy entistä selkeämmin käsitykseen oppimisesta, jossa korostetaan yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tietoja ja taitoja ja niiden kehittämistä. ➢ Ohjaavan ja kannustavan palautteen (suullinen ja kirjallinen) avulla oppilas pystyy suuntaamaan opiskeluaan. ➢ Arvioinnin monipuolisuus ja jatkuvuus ovat tärkeitä oppimisen edistymisen ja työskentelyn arvioinnissa: esim. havainnointi, keskustelut, kyselyt, koti-ja tuntitehtävät, oppimistehtävät, projektityöt, kirjalliset /suulliset kokeet sekä itse- ja vertaisarvioinnit. ➢ Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itsearviointi** Suoritetaan kirjallisesti esimerkiksi summatiivisen kokeen yhteydessä tai erikseen lukuvuoden aikana. **Vertaisarviointi** suoritetaan ryhmätyöskentelyn yhteydessä.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ pienimuotoisia kokeita vähintään kaksi kertaa lukukaudessa, joista numeraalinen arviointi ➢ tuntityöskentelyn ja kotitehtävien seuraaminen niin yksilö- kuin ryhmätöissä, jolloin suullista palautetta annetaan **Summatiivinen arviointi:** ➢ koe vähintään kaksi kertaa lukukaudessa, josta numeraalinen arviointi	**Oppiminen:** ➢ historiatiedon hankkiminen ➢ lähteiden tulkitseminen ➢ kronologian ymmärtäminen ➢ historiallinen empatia ➢ syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen historiassa ➢ muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen ➢ historian tulkitseminen ➢ ihmisen toiminnan selittäminen ➢ historiallisten tulkintojen selittäminen ja arviointi ➢ historiatiedon tuottaminen ➢ historiatietoisuus **Työskentely:** ➢ yksin/parin/ryhmän kanssa työskentely ➢ rakentava vuorovaikutus ➢ vastuullisuus ➢ työskentelyprosessi **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.13 YHTEISKUNTAOPPI

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan.

Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Heitä harjaannutetaan hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa.

Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1-S4	L4, L7
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	L1, L2, L4, L7
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	L2, L4, L7
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1-S3	L3, L4, L5
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		

T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1, S4	L1, L4, L7, L6
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.	S1, S2, S3	L2, L4
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	S1-S3	L1, L4, L7
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	S1, S4	L2, L4, L6, L7
T9 ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	S1-S4	L1, L2, L7

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskustelemi-

nen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäseninä sekä tukea heidän kasvuaan erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja tuottamisen tavat. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Yhteiskuntaopissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1–S4		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla ja selittää ihmisoikeusperiaatteita, oikeusvaltion keskeisiä periaatteita sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän rakennetta ja toimintaa.
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1–S3	Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvailla yhteiskunnan, talouden ja median toimintaa sekä tarkastella niihin liittyvää julkista keskustelua.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1, S4	Yrittäjyys- ja työelämätaidot	Oppilas osaa kuvailla työelämän ja yrittäjyyden yhteiskunnallista merkitystä ja arvioida niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös oman tulevaisuutensa kannalta
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti	S1–S3	Eri yhteisöjen ja vähemmistöjen tarkastelu	Oppilas pystyy tarkastelemaan ja keskustelemaan erilaisista yhteisöistä ja vähemmistöistä rakentavasti ja jäsentyneesti.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	S1–S3	Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden hahmottaminen sekä demokraattisten pelisääntöjen ja toimintatapojen tunteminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä poliittisesta päätöksenteosta, vallankäytöstä, yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta sekä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla että globaalisti sekä toimia omaa lähiyhteisöä kehittäen demokraattisten pelisääntöjen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	S1, S4	Talouden perusteiden hahmottaminen	Oppilas osaa perustella säästämisen, sijoittamisen ja kuluttamisen merkityksen sekä omassa elämässään että kansantaloudessa.
T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	S1–S4	Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis- ja vaikuttamistaidot	Oppilas osaa ilmaista perustellun mielipiteensä tarkoituksenmukaisin keinoin, käyttää erilaisia vaikuttamistaitoja ja toimia rakentavasti osallistuvana kansalaisena lähiyhteisössä.

YHTEISKUNTAOPPI 9. LK

SISÄLTÖALUEET:

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

NIVELKOHTA: päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Oppilas osaa kuvailla ja selittää ihmisoikeusperiaatteita, oikeusvaltion keskeisiä periaatteita sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän rakennetta ja toimintaa.

Oppilas osaa kuvailla yhteiskunnan, talouden ja median toimintaa sekä tarkastella niihin liittyvää julkista keskustelua.

Oppilas osaa kuvailla työelämän ja yrittäjyyden yhteiskunnallista merkitystä ja arvioida niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös oman tulevaisuutensa kannalta.

Oppilas pystyy tarkastelemaan ja keskustelemaan erilaisista yhteisöistä ja vähemmistöistä rakentavasti ja jäsentyneesti.

Oppilas osaa antaa esimerkkejä poliittisesta päätöksenteosta, vallankäytöstä, yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta sekä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla että globaalisti sekä toimia omaa lähiyhteisöä kehittäen demokraattisten pelisääntöjen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Oppilas osaa perustella säästämisen, sijoittamisen ja kuluttamisen merkityksen sekä omassa elämässään että kansantaloudessa.

Oppilas osaa ilmaista perustellun mielipiteensä tarkoituksenmukaisin keinoin, käyttää erilaisia vaikuttamistaitoja ja toimia rakentavasti osallistuvana kansalaisena lähiyhteisössä.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**9. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Merkitys, arvot ja asenteet **T1 (L4, L7)** ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana **T2 (L1, L2, L4, L7)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys **T3 (L2, L4, L7)** ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta **T4 (L3, L4, L5)** ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä **Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen** **T5 (L1, L4, L7, L6)** rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan **T6 (L2, L4)** ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti. **T7 (L1, L4, L7)** ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena **T8 (L2, L4, L6, L7)** ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti **T9 (L1, L2, L7)** ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa.	**Sisältöalueet** **S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta** **Yksilö yhteisön jäsenenä** ➢ perhe, erityyppiset yhteisöt sekä vähemmistö- ja osakulttuurit ➢ yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnassa, oman valtion kansalaisena Pohjoismaissa ja EU:ssa **Yksilön hyvinvointi** ➢ hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet ➢ tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi ➢ yksityisen taloudenpidon periaatteet: ➢ työnteko ja yrittäjyys **S2 Demokraattinen yhteiskunta** **Vaikuttaminen ja päätöksenteko** ➢ oikeusvaltion periaatteet ➢ demokratia, vaalit ja äänestäminen ➢ politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU-tasolla ➢ media ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen **Kansalaisen turvallisuus** ➢ oikeusjärjestelmä, yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä oikeudellinen vastuu ➢ liikenneturvallisuus ➢ turvallisuuspolitiikka: ulkopolitiikka, maanpuolustus **S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen** ➢ Aktiivinen kansalainen yhteisön jäsenenä ➢ Vaikuttamisen eri muotoja ➢ Kansalaistoiminta: kansalaisjärjestöt, suora toiminta ➢ Puolueiden toiminta paikallisella tasolla ➢ Paikallinen media **S4 Taloudellinen toiminta** **Kansantalous** ➢ kansantalouden kiertokulku ➢ yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina ➢ ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys **Talouspolitiikka** ➢ talouden suhdannevaihtelut, työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin ➢ julkinen talous ja verotus Osallistuminen valtakunnallisiin kilpailuihin kuten Taloustietokilpailuun tukee hyvin niin OPS:n tavoitteita kuin sisältöjä.	Arviointi kytkeytyy entistä selkeämmin käsitykseen oppimisesta, jossa korostetaan <u>yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tietoja ja taitoja ja niiden kehittämistä.</u> Monipuolisuus ja jatkuvuus ovat tärkeitä oppimisen <u>edistymisen</u> ja työskentelyn arvioinnissa. <u>Ohjaavan ja kannustavan palautteen</u> (suullinen ja kirjallinen) avulla oppilas pystyy suuntaamaan opiskeluaan. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itsearviointi** suoritetaan kirjallisesti esimerkiksi summatiivisen kokeen yhteydessä tai erikseen lukuvuoden aikana. **Vertaisarviointi** suoritetaan ryhmätyöskentelyn yhteydessä.	**Formatiivinen arviointi:** ➢ pienimuotoisia kokeita vähintään kaksi kertaa lukukaudessa, joista numeraalinen arviointi ➢ tuntityöskentelyn ja kotitehtävien seuraaminen niin yksilö- kuin ryhmätöissä, jolloin suullista palautetta annetaan **Summatiivinen arviointi:** ➢ koe vähintään kaksi kertaa lukukaudessa, josta numeraalinen arviointi **Palaute:** ➢ kannustavaa ja ohjaavaa palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä ja oppimiskokonaisuuksien jälkeen ➢ palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet	**Oppiminen:** ➢ oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan hahmottaminen ➢ yhteiskuntaa, mediaa taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot ➢ yrittäjyys- ja työelämätaidot ➢ eri yhteisöjen ja vähemmistöjen tarkastelu ➢ yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden hahmottaminen sekä demokraattisten pelisääntöjen ja toimintatapojen tunteminen ➢ talouden perusteiden hahmottaminen ➢ yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis- ja vaikuttamistaidot **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.14 MUSIIKKI

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 7-9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintäteknologiaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1-S4	L2, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä	S1-S4	L2
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	S1-S4	L2
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun	S1-S4	L2
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1-S4	L2

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1-S4	L1, L2, L6
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintätekno-logian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1-S4	L1, L2, L5
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	S1-S4	L2, L4
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1-S4	L3, L4
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen**,**

oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa oppilas tarvitsee realistista ja samalla kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta myös perusopetuksen 7-9 vuosiluokilla. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen ja musiikkiteknologiaan liittyviä kokonaisuuksia.

Musiikin päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin yhteisenä opetettavan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Musiikissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Musiikin opetuksen tavoitteena on	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1-S4	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.

Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä	S1-S4	Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	S1-S4	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun	S1-S4	Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkuessaan ja sovittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1-S4	Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1-S4	Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1-S4	Musiikkiteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa	S1-S4	Kulttuurinen osaaminen	Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta käyttämään musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa	S1-S4	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1-S4	Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	S1-S4	Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

MUSIIKKI 7. – 9.lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Miten musiikissa toimitaan: Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen**,** oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8) OPPIMÄÄRÄN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.
Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.
Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.
Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkuessaan ja sovittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.
Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.
Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.
Oppilas osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.
Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.
Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.
Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.
Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen musiikin kielen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Osallisuus **T1 (L2, L7)** kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen **T2 (L2)** ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä **T3 (L2)** kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin **T4 (L2)** rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun **T5 (L2)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan **T6 (L1, L2, L6)** kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn **T7 (L1, L2, L5)** ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia **Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito** **T8 (L2, L4)** ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa. **T9 (L4)** rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa **Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa** **T10 (L3, L4)** ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin **T11 (L3)** ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta Oppimaan oppiminen musiikissa **T12 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	**Sisältöalueet** **S1 Miten musiikissa toimitaan:** ➢ tutustutaan terveeseen äänenkäyttöön. opetellaan löytämään oikeanlainen hengitystekniikka laulamiseen ➢ opetellaan perusasiat bändisoittimista: rummut, basso, kosketinsoitin ja kitara ➢ rummut: opetellaan peruskomppi. mahdollisesti myös muita komppeja ➢ basso: opetellaan vapaiden kielien lisäksi soittamaan helppoja sointukiertoja otteilla ➢ kosketinsoitin: opetellaan löytämään c-duuriasteikko sekä muutamia kolmisointuja. säestetään soinnuilla tai melodiaa soittaen ➢ kitara: käydään läpi perusotteita sekä opetellaan soittamaan helppoja sointukiertoja ➢ opetellaan käyttämään erilaisia rytmisoittimia bändisoitinten mukana sekä monipuolistamaan musisointia niiden avulla **S2 Mistä musiikki muodostuu**: ➢ opetellaan lukemaan nuotteja ja nuottien rakenteita ➢ opetellaan nuottimerkintöjen tarkoitukset **S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:** ➢ keskustellaan tämän hetken musiikki-ilmiöistä ➢ pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä esim. kirjoitustehtävän tai ryhmäkeskustelun muodossa ➢ pohditaan missä, milloin ja miten musiikki esiintyy ihmisten elämässä ➢ otetaan huomioon eri juhlapäivät ja niihin liittyvät musiikkiperinteet **S4 Ohjelmisto:** ➢ opettaja kokoaa soitettavan ohjelmiston tunneille monipuolisesti eri musiikkityyleistä sekä eri aikakauden musiikista ➢ harjoitellaan oman äänen tervettä ja rohkeaa käyttämistä ryhmässä ja soolona ➢ opetellaan tekemään kappaleista omia versioita alkuperäistä teosta kunnioittaen ➢ harjoitellaan sanoittamista ryhmissä ➢ oppilaat saavat esittää toiveita ohjelmistoon heitä inspiroivista kappaleista	ohjata ➢ ohjata oppilasta eri työskentelytapoihin kannustaa ➢ rohkaista oppilasta löytämään oma tapansa oppia ja iloita musiikista edistää ➢ kertoa oppilaalle mahdollisuuksista musiikin harrastamiseen ja opiskeluun, ja rohkaista häntä kehittämään taitojaan tukea ➢ tukea oppilaan kehitystä ja suuntautumista musiikin parissa ➢ arvioinnin menetelmät monipuolisia ja jatkuvasti toteutettavia erilaisten oppimistilanteiden yhteydessä mm. keskustellen, ryhmätehtävien muodossa sekä mahdollisten testien, kokeiden ja projektien päätteeksi ➢ päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itsearviointi** Oman oppimisen ja kehittymisen arviointi syys- ja kevätlukukauden päätteeksi **Vertaisarviointi** Tunneilla tapahtuvan keskustelun ja ryhmätehtävien muodossa	**Formatiivinen arviointi:** Tunneilla toteutuvaa välitöntä ja ohjaavaa palautetta **Summatiivinen arviointi:** Numeroarviointi syksyn ja kevään päätteeksi Suullista palautetta annetaan jatkuvasti työskentelyn yhteydessä sekä projektien jälkeen	**Oppiminen:** ➢ musiikilliset tiedot ja taidot ➢ oman musiikin tuottaminen ➢ musiikin kuuntelu ja siitä keskustelemi-nen ➢ musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö ➢ ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen ➢ musiikkiteknologian käyttö **Työskentely:** ➢ tuntiaktiivisuus ja osallistuminen ➢ taidot **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Osallisuus **T1 (L2, L7)** kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen **T2 (L2)** ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä **T3 (L2)** kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin **T4 (L2)** rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun **T5 (L2)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan **T6 (L1, L2, L6)** kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn **T7 (L1, L2, L5)** ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia **Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito** **T8 (L2, L4)** ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa. **T9 (L4)** rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa **Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa** **T10 (L3, L4)** ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin **T11 (L3)** ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta Oppimaan oppiminen musiikissa **T12 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	**Sisältöalueet** **S1** ➢ opetellaan oman äänen monipuolista käyttämistä erilaisten ääni- sekä hengitysharjoitusten avulla ➢ syvennetään omaa osaamista bändisoittimissa: rummut, basso, kosketinsoitin ja kitara ➢ opetellaan työskentelemään bändinä ja kuuntelemaan toisia soittajia **S2** ➢ opetellaan löytämään oktaavialan sävelet nuottiviivastolla sekä soittamaan melodiaa nuoteista ➢ käydään läpi ylennykset ja alennukset sekä tahtimerkinnät ➢ kerrataan nuotinlukua ja kappaleen rakenteen ymmärtämistä **S3** ➢ pohditaan tämän hetken musiikki-ilmiöitä ja niiden vaikutusta yhteiskuntaan ja kulttuuriin **S4** ➢ tutustutaan eri maiden musiikkikulttuuriin ➢ opetellaan tunnistamaan eri musiikkityylejä ➢ harjoitellaan tuottamaan omaa musiikkia säveltäen ja sanoittaen	ohjata ➢ ohjata oppilasta eri työskentelytapoihin kannustaa ➢ rohkaista oppilasta löytämään oma tapansa oppia ja iloita musiikista edistää ➢ kertoa oppilaalle mahdollisuuksista musiikin harrastamiseen ja opiskeluun, ja rohkaista häntä kehittämään taitojaan tukea ➢ tukea oppilaan kehitystä ja suuntautumista musiikin parissa ➢ arvioinnin menetelmät monipuolisia ja jatkuvasti toteutettavia erilaisten oppimistilanteiden yhteydessä mm. keskustellen, ryhmätehtävien muodossa sekä mahdollisten testien, kokeiden ja projektien päätteeksi ➢ päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itsearviointi** Oman oppimisen ja kehittymisen arviointi syys- ja kevätlukukauden päätteeksi **Vertaisarviointi** Tunneilla tapahtuvan keskustelun ja ryhmätehtävien muodossa	**Formatiivinen arviointi:** Tunneilla toteutuvaa välitöntä ja ohjaavaa palautetta **Summatiivinen arviointi:** Numeroarviointi syksyn ja kevään päätteeksi **Palaute:** Suullista palautetta annetaan jatkuvasti työskentelyn yhteydessä sekä projektien jälkeen	**Oppiminen** ➢ musiikilliset tiedot ja taidot ➢ oman musiikin tuottaminen ➢ musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen ➢ musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö ➢ ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen ➢ musiikkiteknologian käyttö **Työskentely** ➢ tuntiaktiivisuus ja osallistuminen ➢ taidot **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

MUSIIKKI 8. – 9.lk valinnainen

SISÄLTÖALUEET:

S1 Miten musiikissa toimitaan: Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen**,** oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

ARVIOINTIKRITEERIT VALNNAISAINEISIIN (alle 2 vvt):

Oppilas osallistuu työskentelyyn.

Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti.

Oppilas osaa käyttää oppiaineeseen liittyviä välineitä ja menetelmiä.

Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan oppiaineeseen liittyen.

Arvioidaan sanallisesti (hyväksytty / hylätty).

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (2vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Kannustaa oppilasta toimimaan musiikin parissa syventäen omia taitojaan ja tietoaan. Rohkaista oppilasta etsimään omaa tapaansa ilmaista ja kehittää itseään musiikissa. Käytetään monipuolisia työtapoja. Valmistellaan esityksiä ja projekteja koulun tai paikkakunnan juhliin ja tapahtumiin. Tutustutaan laajemmin eri musiikkityyleihin.	**Sisältöalueet** ➢ perehdytään äänenkäytöntekniikkaan paremmin harjoitusten ja ohjelmiston avulla ➢ kehitetään bändisoittamista ja syvennytään tarvittaessa eri soittimiin ➢ ryhmän kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon ohjelmistoa valmisteltaessa sekä annetaan oppilaille tilaisuus vaikuttaa ohjelmistoon ja tunnin aiheisiin ➢ valmistellaan esiintyminen tai tuotetaan musiikkia muiden kuultavaksi ➢ otetaan huomioon eri juhla- ja teemapäivät ohjelmistossa	ohjata ➢ ohjata oppilasta eri työskentelytapoihin. kannustaa ➢ rohkaista oppilasta löytämään oma tapansa oppia ja iloita musiikista. tukea ➢ kertoa oppilaalle mahdollisuuksista musiikin harrastamiseen ja opiskeluun, ja rohkaista häntä kehittämään taitojaan. ➢ rohkaista ➢ tukea oppilaan kehitystä ja suuntautumista musiikin parissa. ➢ antaa palautetta ➢ suullisen palautteen antaminen viikoittain työskentelyn yhteydessä	**Itsearviointi** Oman oppimisen ja kehittymisen arviointi syys- ja kevätlukukauden päätteeksi. **Vertaisarviointi** Tunneilla tapahtuvan keskustelun ja ryhmätehtävien muodossa.	**Formatiivinen arviointi:** Tunneilla toteutuvaa välitöntä ja ohjaavaa palautetta. **Summatiivinen arviointi:** Arvioidaan sanallisesti (hyväksytty / hylätty) syys- ja kevätlukukauden päätteeksi **Palaute:** Suullista palautetta annetaan jatkuvasti työskentelyn yhteydessä sekä projektien jälkeen.	**9. vuosiluokka** **Oppiminen:** ➢ opeteltujen asioiden omaksuminen ja niissä kehittyminen **Työskentely:** ➢ tuntiaktiivisuus ➢ työskentely itsenäisesti ja ryhmässä ➢ taidot ja niiden kehittyminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**9. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Osallisuus **T1 (L2, L7)** kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen **T2 (L2)** ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä **T3 (L2)** kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin **T4 (L2)** rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun **T5 (L2)** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan **T6 (L1, L2, L6)** kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn **T7 (L1, L2, L5)** ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia **Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito** **T8 (L2, L4)** ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa. **T9 (L4)** rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa **Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa** **T10 (L3, L4)** ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin **T11 (L3)** ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta Oppimaan oppiminen musiikissa **T12 (L1)** ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	**Sisältöalueet** ➢ syvennetään yhtyesoittotaitoja haastavamman ohjelmiston avulla ➢ rakennetaan tuntien kulku ja ohjelmisto huomioiden oppilaiden kiinnostuksen kohteet. ➢ valmistellaan esiintyminen tai projekti ➢ monipuoliset työskentelytavat: soittaminen, laulaminen, säveltäminen, sanoittaminen, äänittäminen ja esitysten valmistelu	ohjata ➢ ohjata oppilasta eri työskentelytapoihin. kannustaa ➢ rohkaista oppilasta löytämään oma tapansa oppia ja iloita musiikista. tukea ➢ kertoa oppilaalle mahdollisuuksista musiikin harrastamiseen ja opiskeluun, ja rohkaista häntä kehittämään taitojaan. ➢ rohkaista ➢ tukea oppilaan kehitystä ja suuntautumista musiikin parissa. ➢ antaa palautetta ➢ suullisen palautteen antaminen viikoittain työskentelyn yhteydessä	**Itsearviointi** Oman oppimisen ja kehittymisen arviointi syys- ja kevätlukukauden päätteeksi. **Vertaisarviointi** Tunneilla tapahtuvan keskustelun ja ryhmätehtävien muodossa.	**Formatiivinen arviointi:** Tunneilla toteutuvaa välitöntä ja ohjaavaa palautetta. **Summatiivinen arviointi:** Numeroarviointi syys- ja kevätlukukauden päätteeksi **Palaute:** Suullista palautetta annetaan jatkuvasti työskentelyn yhteydessä sekä projektien jälkeen.	**Oppiminen** ➢ musiikilliset tiedot ja taidot ➢ oman musiikin tuottaminen ➢ musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen ➢ musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö ➢ ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen ➢ musiikkiteknologian käyttö **Työskentely:** Tuntiaktiivisuus Työskentely itsenäisesti ja ryhmässä Taidot ja niiden kehittyminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.15 KUVATAIDE

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5

Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteili-

jan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan

kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen llmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	Tutkivan lähestymistavan käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	S1, S2, S3	Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	S1, S2, S3	Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3	Näkemysten esittäminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3	Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävää kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

KUVATAIDE 7. – 9.lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8) OPPIMÄÄRÄN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.

Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.

Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.

Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.

Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.

Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävää kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu **T1 (L1, L3, L4, L5)** kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä **T2 (L2, L4, L5, L6)** rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään **T3 (L2, L3, L4, L5)** innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä **Kuvallinen tuottaminen** **T4 (L2, L3, L5, L6)** ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan **T5 (L1, L2, L3, L5)** ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä **T6 (L1, L2, L4, L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan **Visuaalisen kulttuurin tulkinta** **T7 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä **T8 (L2, L3, L6, L7)** ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista **T9 (L1, L2, L5, L6)** innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan **Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen** **T10 (L3, L4, L6, L7)** ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin **T11 (L1, L2, L4, L7)** kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	**Sisältöalueet** **S1 Omat kuvakulttuurit** **S2 Ympäristön kuvakulttuurit** **S3 Taiteen maailmat** Maalaus (esim. akvarelli, tussi ja akryyli) Piirustus, esimerkiksi ➢ lyijykynä, värikynä, hiili, tussi) ➢ ääriviivapiirustus, valööripiirustus ➢ pinnan täyttäminen ➢ kolmiulotteisuus: varjostus, perspektiivi ➢ ruutusuurennos ➢ mallista piirtäminen ➢ maisema, asetelma, muotokuva Sommittelu ➢ viivan tiheys, pinta ➢ värioppi ➢ kolmiulotteisuuden illuusio ➢ kuvakoot ja kuvakulmat Graafinen suunnittelu Grafiikka Muovailu, rakentelu ja kuvanveisto Media (esim. sarjakuva, valokuva) Suomen taide / pohjoismaiden taide / maailman taide ➢ taidekuvien tarkastelu ➢ tyylisuunnat Vastuullinen ja turvallinen työskentely Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.	ohjata ➢ kannustetaan käyttämään jo opetettuja tekniikoita ja käytettyjä materiaaleja sekä tekemään tarkoituksenmukaisia valintoja kannustaa ➢ annetaan jatkuvasti kannustavaa palautetta ja opetetaan arvostamaan omaa työtä edistää ➢ rohkaistaan oppilaita kuvataiteellisiin harrastuksiin ➢ ammatinvalintaa tukea ➢ rohkaistaan oppilaita käyttämään eri medioita kuvallisen tuotannon tukena Käytössä on kuvataiteen työvihko, johon oppilas kirjaa työn vaiheen ja arvioi lopuksi kuinka ne toteutuivat Oppilaat tekevät digitaalisen kuvagallerian töistään Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itsearviointi** Oppilas itsearvioi omaa kuvataiteellista kehitystään. **Vertaisarviointi** Otetaan oppilaan työ yhteiseen tarkasteluun työn eri tekovaiheissa ja annetaan siitä palautetta. Oppilas saa ideoita työn jatkamiseen	**Formatiivinen arviointi** Toteutetaan kaikilla oppitunneilla ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta ➢ keskustelut ➢ painottuu erityisesti oppilaiden vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi** Toteutetaan oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. Oppimiskokonaisuuksien alussa oppilaiden kanssa sovitaan arvioitavat tuotokset. Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä ja oppimiskokonaisuuksien jälkeen. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet.	**Oppiminen ja työskentely** Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen Kuvailmaisun taitojen syventäminen Tutkivan lähestymistavan käyttäminen Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen Näkemysten esittäminen Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttamine **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (1 vvt)**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu **T1 (L1, L3, L4, L5)** kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä **T2 (L2, L4, L5, L6)** rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään **T3 (L2, L3, L4, L5)** innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä **Kuvallinen tuottaminen** **T4 (L2, L3, L5, L6)** ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan **T5 (L1, L2, L3, L5)** ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä **T6 (L1, L2, L4, L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan **Visuaalisen kulttuurin tulkinta** **T7 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä **T8 (L2, L3, L6, L7)** ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista **T9 (L1, L2, L5, L6)** innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan **Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen** **T10 (L3, L4, L6, L7)** ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin **T11 (L1, L2, L4, L7)** kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	Sisältöalueet **S1 Omat kuvakulttuurit** **S2 Ympäristön kuvakulttuurit** **S3 Taiteen maailmat** Syvennetään seitsemännellä luokalla opittuja taitoja. Maalaus (esim. akvarelli, tussi ja akryyli) Piirustus, esimerkiksi ➢ lyijykynä, värikynä, hiili, tussi) ➢ ääriviivapiirustus, valööripiirustus ➢ pinnan täyttäminen ➢ kolmiulotteisuus: varjostus, perspektiivi ➢ ruutusuurennos ➢ mallista piirtäminen ➢ maisema, asetelma, muotokuva Sommittelu ➢ viivan tiheys, pinta ➢ värioppi ➢ kolmiulotteisuuden illuusio ➢ kuvakoot ja kuvakulmat Graafinen suunnittelu Grafiikka Muovailu, rakentelu ja kuvanveisto Media (esim. sarjakuva, valokuva) Suomen taide / pohjoismaiden taide / maailman taide ➢ taidekuvien tarkastelu ➢ tyylisuunnat Vastuullinen ja turvallinen työskentely Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.	ohjata ➢ kannustetaan käyttämään jo opetettuja tekniikoita ja käytettyjä materiaaleja sekä tekemään tarkoituksenmukaisia valintoja kannustaa ➢ annetaan jatkuvasti kannustavaa palautetta ja opetetaan arvostamaan omaa työtä edistää ➢ rohkaistaan oppilaita kuvataiteellisiin harrastuksiin ➢ ammatinvalintaa tukea ➢ rohkaistaan oppilaita käyttämään eri medioita kuvallisen tuotannon tukena Käytössä on kuvataiteen työvihko, johon oppilas kirjaa työn vaiheen ja arvioi lopuksi kuinka ne toteutuivat Oppilaat tekevät digitaalisen kuvagallerian töistään Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin	**Itsearviointi** Oppilas itsearvioi omaa kuvataiteellista kehitystään. **Vertaisarviointi** Otetaan oppilaan työ yhteiseen tarkasteluun työn eri tekovaiheissa ja annetaan siitä palautetta. Oppilas saa ideoita työn jatkamiseen	**Formatiivinen arviointi** Toteutetaan kaikilla oppitunneilla ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta ➢ keskustelut ➢ painottuu erityisesti oppilaiden vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi** Toteutetaan oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. Oppimiskokonaisuuksien alussa oppilaiden kanssa sovitaan arvioitavat tuotokset. Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä ja oppimiskokonaisuuksien jälkeen. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet.	**Oppiminen ja työskentely** Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen Kuvailmaisun taitojen syventäminen Tutkivan lähestymistavan käyttäminen Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen Näkemysten esittäminen Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttamine **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

VALINNAINEN KUVATAIDE 8. LK JA 9. LK

SISÄLTÖALUEET:

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

ARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8)

Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.

Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.

Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.

Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.

Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.

Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävää kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu **T1 (L1, L3, L4, L5)** kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä **T2 (L2, L4, L5, L6)** rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään **T3 (L2, L3, L4, L5)** innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä **Kuvallinen tuottaminen** **T4 (L2, L3, L5, L6)** ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan **T5 (L1, L2, L3, L5)** ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä **T6 (L1, L2, L4, L7)** rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan **Visuaalisen kulttuurin tulkinta** **T7 (L1, L4, L5, L6)** ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä **T8 (L2, L3, L6, L7)** ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista **T9 (L1, L2, L5, L6)** innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan **Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen** **T10 (L3, L4, L6, L7)** ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin **T11 (L1, L2, L4, L7)** kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	**8. vuosiluokka (2 vvt) / 9. vuosiluokka (2vvt)** Piirustus Maalaus Grafiikka Keramiikka Kuvanveisto Digitaalinen taide ym. menetelmät Tekniikat ja materiaalit valitaan oppilaiden omien toiveiden pohjalta. Tutkitaan keskeisiä piirteitä taiteen historiasta ja nykytaiteesta sekä kulttuurien eri kuvamaailmassa. Vastuullinen ja turvallinen työskentely Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.	ohjata ➢ kannustetaan käyttämään jo opetettuja tekniikoita ja käytettyjä materiaaleja sekä tekemään tarkoituksenmukaisia valintoja kannustaa ➢ annetaan jatkuvasti kannustavaa palautetta ja opetetaan arvostamaan omaa työtä edistää ➢ rohkaistaan oppilaita kuvataiteellisiin harrastuksiin ➢ ammatinvalintaa tukea ➢ rohkaistaan oppilaita käyttämään eri medioita kuvallisen tuotannon tukena Oppilaat tekevät digitaalisen kuvagallerian töistään	**Itsearviointi** Oppilas itsearvioi omaa kuvataiteellista kehitystään. **Vertaisarviointi** Otetaan oppilaan työ yhteiseen tarkasteluun työn eri tekovaiheissa ja annetaan siitä palautetta. Oppilas saa ideoita työn jatkamiseen	**Formatiivinen arviointi** Toteutetaan kaikilla oppitunneilla ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta ➢ keskustelut ➢ painottuu erityisesti oppilaiden vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi** Toteutetaan oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. Oppimiskokonaisuuksien alussa oppilaiden kanssa sovitaan arvioitavat tuotokset. Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä ja oppimiskokonaisuuksien jälkeen. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet.	**Oppiminen ja työskentely** Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen Kuvailmaisun taitojen syventäminen Tutkivan lähestymistavan käyttäminen Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen Näkemysten esittäminen Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttamine **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

KERAMIIKKA 8 LK

SISÄLTÖALUEET:

Käsinrakennus, muovailu yhdestä palasta, liittäminen, nipistelytekniikka, makkaratekniikka ja levytekniikka

Reliefi

Dreijaus

Muotti- ja valutekniikat

Pintakäsittely ja koristelu

Raaputus, painelu, pintarakenteet

Lasitustekniikat

Saviuunin täyttö ja eri polttomenetelmät

Välinehuolto

Työturvallisuus

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

ARVIOINTIKRITEERIT VALNNAISAINEISIIN (alle 2 vvt):

Oppilas osallistuu työskentelyyn.

Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti.

Oppilas osaa käyttää oppiaineeseen liittyviä välineitä ja menetelmiä.

Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan oppiaineeseen liittyen.

Oppilas toimii työturvallisuusnäkökulmat huomioon ottaen.

Arvioidaan sanallisesti (hyväksytty / hylätty).

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Oppilas oppii tuntemaan ja käyttämään keramiikan materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä Oppilas oppii arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua Oppilas oppii työskentelemään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä Oppilas oppii tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta Oppilas tutustuu työturvallisuuteen, terveydelle haitallisten aineiden käsittelyyn ja niiltä suojautumiseen Perehdyttää oppilas keramiikkataiteeseen, muotoiluun ja esinesuunnitteluun	**8. vuosiluokka (1 vvt)** Käsinrakennus, muovailu yhdestä palasta, liittäminen, nipistelytekniikka, makkaratekniikka ja levytekniikka Reliefi Dreijaus Muotti- ja valutekniikat Pintakäsittely ja koristelu Raaputus, painelu, pintarakenteet Lasitustekniikat Saviuunin täyttö ja eri polttomenetelmät Välinehuolto Työturvallisuus	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista. Arviointi ei ole pelkästään lopputuloksen arviointia, vaan se niveltyy osaksi koko oppimisprosessia. Arvioinnin tarkoituksena on edistää myös oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Arviointimenetelmiä ovat havainnointi, oppimistehtävät ja digitaalinen portfolio.	**Itsearviointi** Oppimistehtävien päätteeksi suullinen reflektointi Itsearviointi tehdään myös kirjallisesti tai suullisesti vähintään kerran lukukaudessa **Vertaisarviointi** Toteutetaan työskentelyn yhteydessä	**Formatiivinen arviointi** Toteutetaan kaikilla oppitunneilla ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta ➢ keskustelut ➢ painottuu erityisesti oppilaiden vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi** Arvioidaan sanallisesti (hyväksytty / hylätty) syys- ja kevätlukukauden lopussa **Palaute** Kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet.	**Oppiminen ja työskentely** Oppilas osallistuu työskentelyyn. Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti. Oppilas osaa käyttää oppiaineeseen liittyviä välineitä ja menetelmiä. Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan oppiaineeseen liittyen. Oppilas toimii työturvallisuusnäkökulmat huomioon ottaen. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.16 KÄSITYÖ

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen ja eri ryhmien kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 7-9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnistetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2-S5	L2,L3
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1-S5	L1
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1-S5	L4, L6
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	S1-S5	L2, L4

T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6	L3, L6
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1-S5	L5
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7	L6
T8 ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa	S8	L1, L4, L7

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden useiden käsityötaitojen omaksumiseen. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaisesti toisiinsa.

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalisen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo- ja näyttely- ja yritysvierailuilla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Huolehditaan siitä, että oppilaat tietävät arvioinnin perusteet. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Palautteen anto on vuorovaikutteista, jolloin myös opettaja saa palautetta käyttämistään menetelmistä tai työtavoista.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso käsityön valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko opiskelun ajan. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Numeroarvosana laaditaan yhdessä käsityön opetukseen osallistuneiden opettajien kesken.

Käsityön päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Käsityön opetuksen tavoitteena on	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2-S5	Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1-S5	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1-S5	Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemiaan tuotteita/teoksia.
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	S1-S5	Visuaalinen materiaalinen ja teknologinen ilmaisu	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6	Turvallinen työskentely	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1-S5	Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintä-teknologiaa.
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7	Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.
T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa	S8	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut	Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestävälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

KÄSITYÖ 7. LK

SISÄLTÖALUEET:

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8) OPPIMÄÄRÄN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.

Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä

ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemiaan tuotteita/teoksia.

Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.

Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä

toimia turvallisesti käsityöprosessissa.

Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityö-prosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintä-teknologiaa.

Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestävälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen teknisen työn valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L2,L3) ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi **T2 (L1)** ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan **T3 (L4, L6)** opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita **T4 (L2, L4)** ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan **T5 (L3, L6)** ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa **T6 (L5)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa **T7 (L6)** ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä **T8 (L1, L4, L7)** ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa	**7. vuosiluokka (3 vvt)** Lukuvuoden alussa on yhteinen orientaatiojakso, jonka jälkeen oppilas valitsee oman kiinnostuksensa mukaisesti joko teknisen työn tai tekstiilityön tekniikat pääasialliseksi käsityön painopistealueeksi. Oppilasta rohkaistaan kokeilemaan eri käsityön materiaaleja ja tekniikoita laajasti Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. ➢ materiaalien monipuolinen soveltaminen ➢ tekninen piirustus, piirikaavio (elektroniikka) ➢ kaavan piirto ja muokkaus ➢ kokonaisen käsityö- prosessin suunnittelu ja toteutus tvt:tä hyödyntäen Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. ➢ monimateriaaliset työt ➢ tvt-tekniikan hyödyntäminen suunnittelussa ja ideoinnissa ➢ ohjelmoitaviin rakennussarjoihin ja/tai koneisiin tutustuminen ➢ käsityötaitojen syventäminen ja turvallinen konetyöskentely ➢ käsityömateriaalien elinkaari Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistus-prosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Esimerkiksi ➢ neulonta, vaateompelu, kirjonta, vaatehuolto ja/tai ➢ koneellinen työstö, hitsaus, kovajuotto, elektroniikan peruskomponenttien toimintaan tutustuminen Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityö-prosessia. Työskennellään turvallisesti. ➢ turvallinen konetyöskentely käytännössä ➢ työprosessin riskiarviointi Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti sekä mahdollisilla opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.	ohjata ➢ palautteen antaminen työn aikana on jatkuvaa ja tapahtuu keskustelemalla kannustaa ➢ suorittamaan työnsä loppuun ➢ ottamaan kehittäviä työhaasteita vastaan ➢ iloitsemaan työn lopputuloksesta edistää ➢ kritiikinsietokykyä ja sitkeyttä suorittaa työvaihe uudelleen. ➢ selviytymään arjen ongelmista omin ratkaisuin tukea ➢ oppilas saa yksilöllistä ohjausta työn aikana, niin että työskentely edistyy Arviointi ei ole pelkästään lopputuloksen arviointia, vaan se niveltyy osaksi koko oppimisprosessia. Arvioinnin tarkoituksena on edistää myös oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, jolloin saadaan tietoa edistymisestä eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilaat tekevät digitaalisen kuvagallerian töistään. Opettajan muistiinpanojen tekeminen arvioinnista. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen käsityön valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.	**Itsearviointi** Oppilas ja opettaja keskustelevat ja arvioivat työprosessia ja valmista tuotosta. Opettaja antaa palautetta jakson tavoitteiden toteutumisesta keskustelemalla oppilaan kanssa. **Vertaisarviointi** Oppilaat voivat tukea toistensa oppimista, oppia toisiltaan onnistumisista tai epäonnistumisista sekä oppia uusia asioita ja tekemisen tapoja. Vertaisarviointia tuotteen käyttökelpoisuudesta ja kestävyydestä.	**Formatiivinen arviointi** Toteutetaan osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Opettaja havainnoi ja on vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa, kertauskokeita sekä mahdollisesti työskentelyä verkossa. Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Summatiivinen arviointi** Oppimisprosessin jälkeen tehtävää arviointia: keskeisten asioiden hallinta, valmis tuotos, opitut tiedot ja taidot ovat arvioinnin kohteina Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Työskentelyn aikana arvioidaan keskustelemalla vuorovaikutteisesti. Opettaja antaa palautetta: mitä on tarkoitus oppia, mitä on jo opittu, miten oppilas voi edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoritustaan. Painottuu oppilaan vahvuuksiin.	**Oppiminen ja työskentely:** Työskentely ja tuottaminen Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät Visuaalinen, materiaalinen ja teknologinen ilmaisu Turvallinen työskentely Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa Valintojen tekeminen ja niiden perustelut **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

TEKSTIILITYÖ 8LK valinnainen

SISÄLTÖALUEET:

Keskitytään oppilaan tietojen ja taitojen syventämiseen

Sisältöalueet valitaan oppilaslähtöisesti

Oppilasta rohkaistaan kokeilemaan eri käsityön materiaaleja ja tekniikoita laajasti

Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen.

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita.

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistus-prosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä.

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia.

Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti sekä mahdollisilla opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

ARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8)

Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.

Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemiaan tuotteita/teoksia.

Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.

Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.

Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityö-prosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintä-teknologiaa.

Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestävälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L2,L3) ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi **T2 (L1)** ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan **T3 (L4, L6)** opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita **T4 (L2, L4)** ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan **T5 (L3, L6)** ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa **T6 (L5)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa **T7 (L6)** ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä **T8 (L1, L4, L7)** ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa	**8. vuosiluokka (2 vvt)** Keskitytään oppilaan tietojen ja taitojen syventämiseen Sisältöalueet valitaan oppilaslähtöisesti Oppilasta rohkaistaan kokeilemaan eri käsityön materiaaleja ja tekniikoita laajasti Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistus-prosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti sekä mahdollisilla opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.	ohjata ➢ palautteen antaminen työn aikana on jatkuvaa ja tapahtuu keskustelemalla kannustaa ➢ suorittamaan työnsä loppuun ➢ ottamaan kehittäviä työhaasteita vastaan ➢ iloitsemaan työn lopputuloksesta edistää ➢ kritiikinsietokykyä ja sitkeyttä suorittaa työvaihe uudelleen. ➢ selviytymään arjen ongelmista omin ratkaisuin tukea ➢ oppilas saa yksilöllistä ohjausta työn aikana, niin että työskentely edistyy Arviointi ei ole pelkästään lopputuloksen arviointia, vaan se niveltyy osaksi koko oppimisprosessia. Arvioinnin tarkoituksena on edistää myös oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, jolloin saadaan tietoa edistymisestä eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilaat tekevät digitaalisen kuvagallerian töistään. Opettajan muistiinpanojen tekeminen arvioinnista. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen käsityön valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.	**Itsearviointi** Oppilas ja opettaja keskustelevat ja arvioivat työprosessia ja valmista tuotosta. Opettaja antaa palautetta jakson tavoitteiden toteutumisesta keskustelemalla oppilaan kanssa. **Vertaisarviointi** Oppilaat tukevat toistensa oppimista, oppivat toisiltaan onnistumisista tai epäonnistumisista sekä oppivat uusia asioita ja tekemisen tapoja. Vertaisarviointia tuotteen käyttökelpoisuudesta ja kestävyydestä.	**Formatiivinen arviointi** Toteutetaan osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Opettaja havainnoi ja on vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa, kertauskokeita sekä mahdollisesti työskentelyä verkossa. Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Summatiivinen arviointi** Oppimisprosessin jälkeen tehtävää arviointia: keskeisten asioiden hallinta, valmis tuotos, opitut tiedot ja taidot ovat arvioinnin kohteina Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Työskentelyn aikana arvioidaan keskustelemalla vuorovaikutteisesti. Opettaja antaa palautetta: mitä on tarkoitus oppia, mitä on jo opittu, miten oppilas voi edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoritustaan. Painottuu oppilaan vahvuuksiin.	**Oppiminen ja työskentely:** Työskentely ja tuottaminen Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät Visuaalinen, materiaalinen ja teknologinen ilmaisu Turvallinen työskentely Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa Valintojen tekeminen ja niiden perustelut **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

TEKNINEN TYÖ 8 LK valinnainen

SISÄLTÖALUEET:
Projektiluonteiset kokonaisuudet, joiden aikana opitaan tarvittavat asiat, työprosessin opiskelu ja prosessin mukainen työskentely

Havainnollisten kuvien piirtäminen, suunnittelu piirtämällä ja pienoismalleja käyttämällä, tekninen piirustus, tietokoneavusteisen cad-piirtämisen harjoittelu ja käyttäminen

Työprosessien opiskelu, hahmottaminen ja työskentely prosessin mukaisesti, ohjeiden ja piirustusten lukutaito

Muistiinpanojen kirjoittaminen ja niiden käyttäminen työskentelyssä opettajan ohjaamana

Suunnitelman toteuttaminen valmiiksi työksi

Työn dokumentointi kirjoittamalla ja mahdollisesti kuvilla, teknisen luku- ja kirjoitustaidon kehittäminen

Ohjelmointia

Teknisessä työssä tarvittavat käsityövälineet ja koneet sekä niiden taitava ja turvallinen käyttö, työturvallisuus

Eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden luova valinta, yhdistäminen ja työstäminen

Puumateriaalista perustekniikat; liimalevy, liitoksia, puun ominaisuuksia ja puulajeja, esineen valmistaminen

Metallin perustyötavat, hitsaaminen, kuuma-muokkaaminen, taonta

Elektroniikan perusteet, komponentit sekä sähkö-opin laskuja, piirikortin valmistaminen, työn valmistaminen

Käsityökalujen huoltoa, pinnankäsittely

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8)

Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.

Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemiaan tuotteita/teoksia.

Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.

Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.

Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityö-prosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintä-teknologiaa.

Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestävälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L2,L3) ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi **T2 (L1)** ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan **T3 (L4, L6)** opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita **T4 (L2, L4)** ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan **T5 (L3, L6)** ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa **T6 (L5)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa **T7 (L6)** ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä **T8 (L1, L4, L7)** ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa	**8. vuosiluokka (2 vvt)** Projektiluonteiset kokonaisuudet, joiden aikana opitaan tarvittavat asiat, työprosessin opiskelu ja prosessin mukainen työskentely Havainnollisten kuvien piirtäminen, suunnittelu piirtämällä ja pienoismalleja käyttämällä, tekninen piirustus, tietokoneavusteisen cad-piirtämisen harjoittelu ja käyttäminen Työprosessien opiskelu, hahmottaminen ja työskentely prosessin mukaisesti, ohjeiden ja piirustusten lukutaito Muistiinpanojen kirjoittaminen ja niiden käyttäminen työskentelyssä opettajan ohjaamana Suunnitelman toteuttaminen valmiiksi työksi Työn dokumentointi kirjoittamalla ja mahdollisesti kuvilla, teknisen luku- ja kirjoitustaidon kehittäminen Ohjelmointia Teknisessä työssä tarvittavat käsityövälineet ja koneet sekä niiden taitava ja turvallinen käyttö, työturvallisuus Eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden luova valinta, yhdistäminen ja työstäminen Puumateriaalista perustekniikat; liimalevy, liitoksia, puun ominaisuuksia ja puulajeja, esineen valmistaminen Metallin perustyötavat, hitsaaminen, kuumamuokkaaminen, taonta Elektroniikan perusteet, komponentit sekä sähkö-opin laskuja, piirikortin valmistaminen, työn valmistaminen Käsityökalujen huoltoa, pinnankäsittely	ohjata ➢ palautteen antaminen työn aikana on jatkuvaa ja tapahtuu keskustelemalla kannustaa ➢ suorittamaan työnsä loppuun ➢ ottamaan kehittäviä työhaasteita vastaan ➢ iloitsemaan työn lopputuloksesta edistää ➢ kritiikinsietokykyä ja sitkeyttä suorittaa työvaihe uudelleen. ➢ selviytymään arjen ongelmista omin ratkaisuin tukea ➢ oppilas saa yksilöllistä ohjausta työn aikana, niin että työskentely edistyy Arviointi ei ole pelkästään lopputuloksen arviointia, vaan se niveltyy osaksi koko oppimisprosessia. Arvioinnin tarkoituksena on edistää myös oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, jolloin saadaan tietoa edistymisestä eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilaat tekevät digitaalisen kuvagallerian töistään. Opettajan muistiinpanojen tekeminen arvioinnista.	**Itsearviointi** Oppilas ja opettaja keskustelevat ja arvioivat työprosessia ja valmista tuotosta. Opettaja antaa palautetta jakson tavoitteiden toteutumisesta keskustelemalla oppilaan kanssa. **Vertaisarviointi** Oppilaat voivat tukea toistensa oppimista, oppia toisiltaan onnistumisista tai epäonnistumisista sekä oppia uusia asioita ja tekemisen tapoja. Vertaisarviointia tuotteen käyttökelpoisuudesta ja kestävyydestä.	**Formatiivinen arviointi** Toteutetaan osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Opettaja havainnoi ja on vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa, kertauskokeita sekä mahdollisesti työskentelyä verkossa. Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Summatiivinen arviointi** Oppimisprosessin jälkeen tehtävää arviointia: keskeisten asioiden hallinta, valmis tuotos, opitut tiedot ja taidot ovat arvioinnin kohteina Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Työskentelyn aikana arvioidaan keskustelemalla vuorovaikutteisesti. Opettaja antaa palautetta: mitä on tarkoitus oppia, mitä on jo opittu, miten oppilas voi edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoritustaan. Painottuu oppilaan vahvuuksiin.	**Oppiminen ja työskentely:** Työskentely ja tuottaminen Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät Visuaalinen, materiaalinen ja teknologinen ilmaisu Turvallinen työskentely Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa Valintojen tekeminen ja niiden perustelut **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

TEKSTIILITYÖ 9 LK valinnainen

SISÄLTÖALUEET:

Keskitytään oppilaan tietojen ja taitojen syventämiseen

Sisältöalueet valitaan oppilaslähtöisesti

Oppilasta rohkaistaan kokeilemaan eri käsityön materiaaleja ja tekniikoita laajasti

Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen.

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita.

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistus-prosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä.

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia.

Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti sekä mahdollisilla opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

ARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8)

Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.

Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemiaan tuotteita/teoksia.

Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.

Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.

Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityö-prosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintä-teknologiaa.

Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestävälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L2,L3) ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi **T2 (L1)** ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan **T3 (L4, L6)** opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita **T4 (L2, L4)** ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan **T5 (L3, L6)** ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa **T6 (L5)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa **T7 (L6)** ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä **T8 (L1, L4, L7)** ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa	**9. vuosiluokka (2 vvt)** Keskitytään oppilaan tietojen ja taitojen syventämiseen Sisältöalueet valitaan oppilaslähtöisesti Oppilasta rohkaistaan kokeilemaan eri käsityön materiaaleja ja tekniikoita laajasti Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistus-prosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti sekä mahdollisilla opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.	ohjata ➢ palautteen antaminen työn aikana on jatkuvaa ja tapahtuu keskustelemalla kannustaa ➢ suorittamaan työnsä loppuun ➢ ottamaan kehittäviä työhaasteita vastaan ➢ iloitsemaan työn lopputuloksesta edistää ➢ kritiikinsietokykyä ja sitkeyttä suorittaa työvaihe uudelleen ➢ selviytymään arjen ongelmista omin ratkaisuin tukea ➢ oppilas saa yksilöllistä ohjausta työn aikana, niin että työskentely edistyy Arviointi ei ole pelkästään lopputuloksen arviointia, vaan se niveltyy osaksi koko oppimisprosessia. Arvioinnin tarkoituksena on edistää myös oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, jolloin saadaan tietoa edistymisestä eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilaat tekevät digitaalisen kuvagallerian töistään. Opettajan muistiinpanojen tekeminen arvioinnista.	**Itsearviointi** Oppilas ja opettaja keskustelevat ja arvioivat työprosessia ja valmista tuotosta. Opettaja antaa palautetta jakson tavoitteiden toteutumisesta keskustelemalla oppilaan kanssa. **Vertaisarviointi** Oppilaat tukevat toistensa oppimista, oppivat toisiltaan onnistumisista tai epäonnistumisista sekä oppivat uusia asioita ja tekemisen tapoja. Vertaisarviointia tuotteen käyttökelpoisuudesta ja kestävyydestä.	**Formatiivinen arviointi** Toteutetaan osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Opettaja havainnoi ja on vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa, kertauskokeita sekä mahdollisesti työskentelyä verkossa. Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Summatiivinen arviointi** Oppimisprosessin jälkeen tehtävää arviointia: keskeisten asioiden hallinta, valmis tuotos, opitut tiedot ja taidot ovat arvioinnin kohteina Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Työskentelyn aikana arvioidaan keskustelemalla vuorovaikutteisesti. Opettaja antaa palautetta: mitä on tarkoitus oppia, mitä on jo opittu, miten oppilas voi edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoritustaan. Painottuu oppilaan vahvuuksiin.	**Oppiminen ja työskentely:** Työskentely ja tuottaminen Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät Visuaalinen, materiaalinen ja teknologinen ilmaisu Turvallinen työskentely Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa Valintojen tekeminen ja niiden perustelut **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

TEKNINEN TYÖ 9 LK valinnainen

SISÄLTÖALUEET:

Projektiluonteiset kokonaisuudet, joiden aikana opitaan tarvittavat asiat, työprosessin opiskelu ja prosessin mukainen työskentely

Havainnollisten kuvien piirtäminen, suunnittelu piirtämällä ja pienoismalleja käyttämällä, tekninen piirustus, tietokoneavusteisen cad-piirtämisen harjoittelu ja käyttäminen

Työprosessien opiskelu, hahmottaminen ja työskentely prosessin mukaisesti, ohjeiden ja piirustusten lukutaito

Muistiinpanojen kirjoittaminen ja niiden käyttäminen työskentelyssä opettajan ohjaamana

Suunnitelman toteuttaminen valmiiksi työksi

Työn dokumentointi kirjoittamalla ja mahdollisesti kuvilla, teknisen luku- ja kirjoitustaidon kehittäminen

Ohjelmointia

Teknisessä työssä tarvittavat käsityövälineet ja koneet sekä niiden taitava ja turvallinen käyttö, työturvallisuus

Eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden luova valinta, yhdistäminen ja työstäminen

Puumateriaalista perustekniikat; liimalevy, liitoksia, puun ominaisuuksia ja puulajeja, esineen valmistaminen

Metallin perustyötavat, hitsaaminen, kuuma-muokkaaminen, taonta

Elektroniikan perusteet, komponentit sekä sähkö-opin laskuja, piirikortin valmistaminen, työn valmistaminen

Käsityökalujen huoltoa, pinnankäsittely

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8)

Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.

Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemiaan tuotteita/teoksia.

Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.

Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.

Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityö-prosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintä-teknologiaa.

Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestävälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
T1 (L2,L3) ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi **T2 (L1)** ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan **T3 (L4, L6)** opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita **T4 (L2, L4)** ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan **T5 (L3, L6)** ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa **T6 (L5)** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa **T7 (L6)** ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä **T8 (L1, L4, L7)** ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa	**9. vuosiluokka (2 vvt)** Projektiluonteiset kokonaisuudet, joiden aikana opitaan tarvittavat asiat, työprosessin opiskelu ja prosessin mukainen työskentely Havainnollisten kuvien piirtäminen, suunnittelu piirtämällä ja pienoismalleja käyttämällä, tekninen piirustus, tietokoneavusteisen cad-piirtämisen harjoittelu ja käyttäminen Työprosessien opiskelu, hahmottaminen ja työskentely prosessin mukaisesti, ohjeiden ja piirustusten lukutaito Muistiinpanojen kirjoittaminen ja niiden käyttäminen työskentelyssä opettajan ohjaamana Suunnitelman toteuttaminen valmiiksi työksi Työn dokumentointi kirjoittamalla ja mahdollisesti kuvilla, teknisen luku- ja kirjoitustaidon kehittäminen Ohjelmointia Teknisessä työssä tarvittavat käsityövälineet ja koneet sekä niiden taitava ja turvallinen käyttö, työturvallisuus Eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden luova valinta, yhdistäminen ja työstäminen Puumateriaalista perustekniikat; liimalevy, liitoksia, puun ominaisuuksia ja puulajeja, esineen valmistaminen Metallin perustyötavat, hitsaaminen, kuuma-muokkaaminen, taonta Elektroniikan perusteet, komponentit sekä sähkö-opin laskuja, piirikortin valmistaminen, työn valmistaminen Käsityökalujen huoltoa, pinnankäsittely	ohjata ➢ palautteen antaminen työn aikana on jatkuvaa ja tapahtuu keskustelemalla kannustaa ➢ suorittamaan työnsä loppuun ➢ ottamaan kehittäviä työhaasteita vastaan ➢ iloitsemaan työn lopputuloksesta edistää ➢ kritiikinsietokykyä ja sitkeyttä suorittaa työvaihe uudelleen ➢ selviytymään arjen ongelmista omin ratkaisuin tukea ➢ oppilas saa yksilöllistä ohjausta työn aikana, niin että työskentely edistyy Arviointi ei ole pelkästään lopputuloksen arviointia, vaan se niveltyy osaksi koko oppimisprosessia. Arvioinnin tarkoituksena on edistää myös oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, jolloin saadaan tietoa edistymisestä eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilaat tekevät digitaalisen kuvagallerian töistään. Opettajan muistiinpanojen tekeminen arvioinnista.	**Itsearviointi** Oppilas ja opettaja keskustelevat ja arvioivat työprosessia ja valmista tuotosta. Opettaja antaa palautetta jakson tavoitteiden toteutumisesta keskustelemalla oppilaan kanssa. **Vertaisarviointi** Oppilaat voivat tukea toistensa oppimista, oppia toisiltaan onnistumisista tai epäonnistumisista sekä oppia uusia asioita ja tekemisen tapoja. Vertaisarviointia tuotteen käyttökelpoisuudesta ja kestävyydestä.	**Formatiivinen arviointi** Toteutetaan osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Opettaja havainnoi ja on vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa, kertauskokeita sekä mahdollisesti työskentelyä verkossa. Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Summatiivinen arviointi** Oppimisprosessin jälkeen tehtävää arviointia: keskeisten asioiden hallinta, valmis tuotos, opitut tiedot ja taidot ovat arvioinnin kohteina Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Työskentelyn aikana arvioidaan keskustelemalla vuorovaikutteisesti. Opettaja antaa palautetta: mitä on tarkoitus oppia, mitä on jo opittu, miten oppilas voi edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoritustaan. Painottuu oppilaan vahvuuksiin.	**Oppiminen ja työskentely:** Työskentely ja tuottaminen Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät Visuaalinen, materiaalinen ja teknologinen ilmaisu Turvallinen työskentely Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa Valintojen tekeminen ja niiden perustelut **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.17 LIIKUNTA

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurien moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoitteleminen. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen.”

Vuosiluokilla 7-9 pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	L3

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1	L3
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	L2, L6, L7
Psyykkinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	L1, L2, L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3	L1, L2
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3	L3
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3	L1, L3

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso liikunnan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen liikunnassa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen

joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1	Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1	Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Psyykkinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	Työskentely-taidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

LIIKUNTA 7. -9.lk

SISÄLTÖALUEET:

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8) OPPIMÄÄRÄN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.

Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen liikunnan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**7. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Fyysinen toimintakyky **T1 (L1, L3)** kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen **T2 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja **T3 (L3)** ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa **T4 (L3)** ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa **T5 (L3)** kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta **T6 (L3)** vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä **T7 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan **Sosiaalinen toimintakyky** **T8 (L2, L3, L6, L7)** ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen **T9 (L2, L6, L7)** ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista **Psyykkinen toimintakyky** **T10 (L1, L2, L3)** kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja **T11 (L1, L2)** huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä **T12 (L3)** auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille **T13 (L1, L3)** tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	**Sisältöalueet** **S1 Fyysinen toimintakyky** Asianmukainen varustus Alku- ja loppuverryttely ➢ lämmittely- ja loppuverryttelyn merkityksen ymmärtäminen ➢ erilaisiin venyttely- ja rentoutumistapoihin tutustuminen esim. jooga ➢ esim. erilaiset reaktio-, juoksu- ja välineleikit, viestit yms. Voimistelu ➢ permanto, rekki, penkki, hypyt, trampoliini, köydet, renkaat, temppuradat ➢ Sirkus, akrobatia Lihaskuntoharjoittelu ➢ kuntosali ja kuntopiirit erilaisia välineitä ja omaa kehonpainoa hyödyntäen Musiikkiliikunta ➢ erilaisia tansseja, esim. letkis, valssi, samba, tango, samba tms. ➢ nykytanssit esim. hiphop, kantri- ja rivitanssi ➢ luova liikunta musiikin tahtiin Palloilu ➢ erilaisiin pallopeleihin, palloiluvälineisiin ja sääntöihin tutustumista ➢ esim. jalkapallo, futsal, käsipallo, koripallo, lentopallo, maalipallo, tarrapallo, sulkapallo, tennis, keilaus, frisbeegolf yms. Perusliikunta ➢ yleisurheilun lajisisältöihin ja tekniikoihin tutustuminen esim. juoksut, hypyt, heitot ja kuula Suunnistus ja retkeily ➢ kartanlukutaitojen soveltaminen ➢ kompassin käyttö ➢ nykyteknologian hyödyntäminen esim. gps-järjestelmät, älypuhelimet ➢ retkeilyä mm. retkeilyopetussuunnitelman mukaisesti ➢ esim. ulkoilupäivät, hiihto- ja lumikenkäilyretket, marjastus Talviliikuntalajit ➢ esim. hiihto, luistelu, curling, lumikenkäily, retkeily, pilkkiminen, laskettelu Vesiliikuntalajit ➢ ks. uinnin ops kaikki vuosiluokat ➢ esim. vesipelastus, vesijumppa **S2 Sosiaalinen toimintakyky** Erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, esimerkiksi leikkejä, harjoituksia ja pelejä. Yhteistyö eri liikunnanopettajien välillä, jotta opitaan toimimaan kaikkien kanssa yhdessä Vaihtelevilla harjoituksilla ja pienryhmissä toimimalla annetaan kaikille mahdollisuus näyttää omat taitonsa. Vaihtoehtoja valita eri liikuntatehtävien välillä jossakin tilanteissa. Liikuntatehtävien avulla opitaan ottamaan vastuuta yhteisistä ja omista asioista sekä säännöistä. Opetellaan huolehtimaan yhteisistä välineistä ja viedään ne omille paikoilleen käytön jälkeen. **S3 Psyykkinen toimintakyky** Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä vahvistetaan liikunnan merkityksen ja positiivisen vaikutuksen ymmärtämistä, myönteisten tunteiden kokemista, itsetunnon kehittymistä ja myönteistä minäkäsitystä. Myönteisen ilmapiirin ylläpitäminen. Paikkakunnan harrastusmahdollisuudet ja niihin ohjaaminen.	ohjata ➢ suullinen palaute yksilö- ja ryhmätasolla ➢ kirjallinen palaute ➢ itsearviointi ➢ asianmukainen pukeutuminen kannustaa ➢ suullisesti ja kirjallisesti, esim. wilmassa aktiivinen tuntityöskentely merkintä edistää ➢ rohkaistaan oppilaita kohti liikunnallisia harrastuksia ja aktiivisuutta tukea ➢ tuntikohtainen arviointi Opettaja arvioi oppilasta numeerisesti suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.	**Itsearviointi** Toteutetaan syys- ja kevätlukukaudella Itsearviointi kohdistuu esim. omien taitojen, asenteen ja asun arviointiin Oppilaan kanssa voidaan käydä arviointia ohjaava arviointikeskustelu	**Formatiivinen arviointi** Lihaskuntotestit, cooper Itsearvioinnin väliarviointi Lukukausisuunnitelman käyttö arvioinnissa **Summatiivinen arviointi** Jakson päätyttyä lajikohtainen arvio Lukukauden lopussa numeeriset arviot **Palaute** Wilmassa annetaan henkilökohtaista palautetta tuntityöskentelystä Liikuntatunneilla läpi lukuvuoden suullista palautetta yksilölle ja ryhmälle kannustavasti	**Oppiminen ja työskentely** Työskentely ja yrittäminen Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa Motoriset perustaidot(tasapaino ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen Uima- ja vesipelastustaidot Toiminta liikuntatunneilla Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**8. lk (2 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Fyysinen toimintakyky **T1 (L1, L3)** kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen **T2 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja **T3 (L3)** ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa **T4 (L3)** ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa **T5 (L3)** kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta **T6 (L3)** vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä **T7 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan **Sosiaalinen toimintakyky** **T8 (L2, L3, L6, L7)** ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen **T9 (L2, L6, L7)** ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista **Psyykkinen toimintakyky** **T10 (L1, L2, L3)** kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja **T11 (L1, L2)** huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä **T12 (L3)** auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille **T13 (L1, L3)** tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	**Sisältöalueet** **S1 Fyysinen toimintakyky** Asianmukainen varustus Alku- ja loppuverryttely ➢ lämmittely- ja loppuverryttelyn merkityksen ymmärtäminen ➢ erilaisiin venyttely- ja rentoutumistapoihin tutustuminen esim. jooga ➢ esim. erilaiset reaktio-, juoksu- ja välineleikit, viestit yms. Voimistelu ➢ permanto, rekki, penkki, hypyt, trampoliini, köydet, renkaat, temppuradat ➢ Sirkus, akrobatia Lihaskuntoharjoittelu ➢ valtakunnallinen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move! ➢ kuntosali ja kuntopiirit erilaisia välineitä ja omaa kehonpainoa hyödyntäen Musiikkiliikunta ➢ erilaisia tansseja, esim. letkis, valssi, samba, tango, samba tms. ➢ nykytanssit esim. hiphop, kantri- ja rivitanssi ➢ luova liikunta musiikin tahtiin Palloilu ➢ erilaisiin pallopeleihin, palloiluvälineisiin ja sääntöihin tutustumista ➢ esim. jalkapallo, futsal, käsipallo, koripallo, lentopallo, maalipallo, tarrapallo, sulkapallo, tennis, keilaus, frisbeegolf yms. Perusliikunta ➢ yleisurheilun lajisisältöihin ja tekniikoihin tutustuminen esim. juoksut, hypyt, heitot ja kuula Suunnistus ja retkeily ➢ kartanlukutaitojen soveltaminen ➢ kompassin käyttö ➢ nykyteknologian hyödyntäminen esim. gps-järjestelmät, älypuhelimet ➢ retkeilyä mm. retkeilyopetussuunnitelman mukaisesti ➢ esim. ulkoilupäivät, hiihto- ja lumikenkäilyretket, marjastus Talviliikuntalajit ➢ esim. hiihto, luistelu, curling, lumikenkäily, retkeily, pilkkiminen, laskettelu Vesiliikuntalajit ➢ ks. uinnin ops ➢ esim. vesipelastus, vesijumppa **S2 Sosiaalinen toimintakyky** Erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, esimerkiksi leikkejä, harjoituksia ja pelejä. Yhteistyö eri liikunnanopettajien välillä, jotta opitaan toimimaan kaikkien kanssa yhdessä. Vaihtelevilla harjoituksilla ja pienryhmissä toimimalla annetaan kaikille mahdollisuus näyttää omat taitonsa. Vaihtoehtoja valita eri liikuntatehtävien väliltä jossain tilanteissa. Liikuntatehtävien avulla opitaan ottamaan vastuuta yhteisistä ja omista asioista sekä säännöistä. Opetellaan huolehtimaan yhteisistä välineistä ja viedään ne omille paikoilleen käytön jälkeen. **S3 Psyykkinen toimintakyky** Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä vahvistetaan liikunnan merkityksen ja positiivisen vaikutuksen ymmärtämistä, myönteisten tunteiden kokemista, itsetunnon kehittymistä ja myönteistä minäkäsitystä. Myönteisen ilmapiirin ylläpitäminen. Paikkakunnan harrastusmahdollisuudet ja niihin ohjaaminen.	ohjata ➢ suullinen palaute yksilö- ja ryhmätasolla ➢ kirjallinen palaute ➢ itsearviointi ➢ asianmukainen pukeutuminen kannustaa ➢ suullisesti ja kirjallisesti, esim. wilmassa aktiivinen tuntityöskentely merkintä edistää ➢ rohkaistaan oppilaita kohti liikunnallisia harrastuksia ja aktiivisuutta tukea ➢ tuntikohtainen arviointi Opettaja arvioi oppilasta numeerisesti suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.	**Itsearviointi** Toteutetaan syys- ja kevätlukukaudella Itsearviointi kohdistuu esim. omien taitojen, asenteen ja asun arviointiin Oppilaan kanssa voidaan käydä arviointia ohjaava arviointikeskustelu	**Formatiivinen arviointi** Move! (8lk oppilaille tarkoitettu valtakunnallinen fyysisen toimintakyvyn mittaus), lihaskuntotestit, cooper Itsearvioinnin väliarviointi Lukukausisuunnitelman käyttö arvioinnissa **Summatiivinen arviointi** Jakson päätyttyä lajikohtainen arvio Lukukauden lopussa numeeriset arviot **Palaute** Wilmassa annetaan henkilökohtaista palautetta tuntityöskentelystä Liikuntatunneilla läpi lukuvuoden suullista palautetta yksilölle ja ryhmälle kannustavasti	**Oppiminen ja työskentely** Työskentely ja yrittäminen Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa Motoriset perustaidot(tasapaino ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen Uima- ja vesipelastustaidot Toiminta liikuntatunneilla Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**9. lk (3 vvt)**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Fyysinen toimintakyky **T1 (L1, L3)** kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen **T2 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja **T3 (L3)** ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa **T4 (L3)** ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa **T5 (L3)** kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta **T6 (L3)** vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä **T7 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan **Sosiaalinen toimintakyky** **T8 (L2, L3, L6, L7)** ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen **T9 (L2, L6, L7)** ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista **Psyykkinen toimintakyky** **T10 (L1, L2, L3)** kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja **T11 (L1, L2)** huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä **T12 (L3)** auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille **T13 (L1, L3)** tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	**Sisältöalueet** Asiallinen liikuntavarustus Alku- ja loppuverryttely ➢ lämmittely- ja loppuverryttely ➢ erilaisiin venyttely- ja rentoutumistapoihin tutustuminen esim. jooga ➢ esim. erilaiset reaktio-, juoksu- ja välineleikit, viestit yms. Voimistelu ➢ permanto, rekki, penkki, hypyt, trampoliini, köydet, renkaat, temppuradat ➢ Sirkus, akrobatia Lihaskuntoharjoittelu ➢ kuntosali ja kuntopiirit erilaisia välineitä ja omaa kehonpainoa hyödyntäen Musiikkiliikunta ➢ erilaisia tansseja, esim. letkis, valssi, samba, tango, samba tms. ➢ nykytanssit esim. hiphop, kantri- ja rivitanssi ➢ esim. ryhmäliikuntaa musiikin tahtiin; spinning, kahvakuula, bodypump (Sallan liikuntakeskuksessa) ➢ luova liikunta musiikin tahtiin Palloilu- ja heittolajit ➢ erilaisiin pallolajeihin ja välineisiin tutustumista sekä taitojen syventämistä ➢ esim. jalkapallo, futsal, käsipallo, koripallo, lentopallo, maalipallo, tarrapallo, sulkapallo, tennis, pingis, keilailu, frisbeegolf yms. Perusliikunta ➢ yleisurheilun lajisisältöihin ja tekniikkoihin tutustuminen esim. juoksut, hypyt, heitot ja kuula Suunnistus ja retkeily ➢ kartanlukutaitojen soveltaminen ➢ kompassin käyttö ➢ nykyteknologian hyödyntäminen esim. gps-järjestelmät, älypuhelimet ➢ retkeilyä mm. retkeilyopetussuunnitelman mukaisesti ➢ esim. ulkoilupäivät, hiihto- ja lumikenkäilyretket, marjastus Talviliikuntalajit ➢ esim. hiihto, luistelu, curling, lumikenkäily, retkeily, pilkkiminen, laskettelu Vesiliikunta ➢ ks. uinnin ops kaikki vuosiluokat ➢ esim. vesipelastus, vesijumppa **S2:** Toimitaan yksin, parin ja ryhmän kanssa vaihtelevasti. Kunnioitetaan toisia ja edistetään hyvää työilmapiiriä. Osataan antaa toisille työskentelyrauha ja annetaan kaikille mahdollisuus näyttää omat taitonsa. Opitaan ottamaan vastuuta omista ja myös muiden tekemisistä liikkuvassa ympäristössä. **S3:** Huolehditaan yhteisistä välineistä ja viedään ne omille paikoilleen käytön jälkeen. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa siitä, miksi tulee liikkua ja mitä positiivisia vaikutuksia liikunta pitää sisällään.	ohjata ➢ suullinen palaute yksilö- ja ryhmätasolla ➢ kirjallinen palaute ➢ itsearviointi ➢ asianmukainen pukeutuminen kannustaa ➢ suullisesti ja kirjallisesti, esim. wilmassa aktiivinen tuntityöskentely merkintä edistää ➢ rohkaistaan oppilaita kohti liikunnallisia harrastuksia ja aktiivisuutta tukea ➢ tuntikohtainen arviointi Opettaja arvioi oppilasta numeerisesti suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.	**Itsearviointi** **T**oteutetaan syys- ja kevätlukukaudella. Itsearviointi kohdistuu esim. omien taitojen, asenteen ja asun arviointiin. Oppilaan kanssa voidaan käydä arviointia ohjaava väliarviointikeskustelu.	**Formatiivinen arviointi** Säännöllisesti liikuntatunneilla läpi lukuvuoden Mahdolliset lihaskuntotestit, cooper Mahdollinen itsearvioinnin väliarviointi antaa tietoa Lukukausisuunnitelman käyttö arvioinnissa **Summatiivinen arviointi** Jakson päätyttyä esim. lajikohtainen arvio Lukukauden jälkeiset numeeriset arviot	**Oppiminen** Liikuntataitojen oppiminen Fyysinen suorituskyky ja sen kehittyminen **Työskentely** Aktiivisuus ja innostuneisuus liikuntatunneilla Sosiaaliset taidot ja toisten huomioiminen Kokeilunhalu ja uskallus vieraitakin lajeja kohtaan Vastuullisuus ja välineistä huolehtiminen **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

LIIKUNTA 8. LK valinnainen

SISÄLTÖALUEET:

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

ARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8)

Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.

Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Fyysinen toimintakyky **T1 (L1, L3)** kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen **T2 (L1, L3, L4)** ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja **T3 (L3)** ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa **T4 (L3)** ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa **T5 (L3)** kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta **T6 (L3)** vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä **T7 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan **Sosiaalinen toimintakyky** **T8 (L2, L3, L6, L7)** ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen **T9 (L2, L6, L7)** ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista **Psyykkinen toimintakyky** **T10 (L1, L2, L3)** kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja **T11 (L1, L2)** huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä **T12 (L3)** auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille **T13 (L1, L3)** tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	**8. vuosiluokka (2 vvt)** Valinnaisliikunnan tuntien suunnittelussa huomioidaan oppilaiden omat mieltymykset ja liikuntaharrastukset sekä mahdolliset kilpailulliset tavoitteet. Oppitunteja suunnitellaankin yhdessä oppilaiden kanssa opettajajohtoisesti. Nämä opetuksen sisällöt antavat pohjaa opettajalle ja oppilaille suunnittelun tukena. **ASIANMUKAINEN VARUSTUS** **ALKU- JA LOPPUVERRYTTELY** **VOIMISTELU** **LIHASKUNTOHARJOITTELU** **MUSIIKKILIIKUNTA** **PALLOILU** **PERUSLIIKUNTA** **SUUNNISTUS JA RETKEILY** **TALVILIIKUNTA** **UINTI** **MUUT**	➢ suoritukset, jatkuva näyttö ja arviointi ➢ suullinen palaute yksilölle ja ryhmälle ➢ kirjallinen palaute esim. Wilman kautta ➢ mahdolliset väliarvioinnit pitkin vuotta/keskustelut ➢ varustuksen asianmukaisuus ➢ oppilaiden suunnitelman ja toiminnan tavoitteiden toteutuminen	**Itsearviointi** Oppilaat itsearvioivat itseään ja omaa toimintaansa valinnaisliikunnan tunneilla.	**Formatiivinen arviointi** Jatkuvaa arviointia havaintoihin perustuen läpi lukuvuoden **Summatiivinen arviointi** Numeerinen arviointi lukukausien lopussa	**Oppiminen ja työskentely** Arvioidaan onko toiminta aktiivista, vastuullista ja omatoimista Liikuntataitojen ja fyysisen suorituskyvyn kehittymisen arviointi Itsenäisesti ja ryhmässä työskentelyn taitojen arviointi Yhteisistä välineistä huolehtiminen Itsearviointi **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Sallan Kunnan perusopetus uinnin opetussuunnitelma

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet:
Uimataito on ensisijaisen tärkeä kansalaistaito, jonka opetteleminen tulisi aloittaa jo ennen kouluikää. Kouluopetuksen merkitys uinnin opettamisessa on Sallassa erityisen tärkeää, koska aikuisväen uimataito on puutteellinen. Lisäksi kunnassa pitkät välimatkat vaikeuttavat kulkemista uimapaikoille. Uintitaidon saavuttamiseksi uintiopetus tulisi toteuttaa vähintään 3-5 kerran jaksona lukuvuoden aikana. Hyvän uimataidon saavuttamiseksi lapsen täytyy harrastaa uintia myös kouluajan ulkopuolella.

Erilaiset pelit ja leikit auttavat uinnin perusteiden oppimista.

Ennen uintijakson alkua oppilaiden kanssa keskustellaan uimahallikäyttäytymisestä ja hygieniasta.

Sisällöt 0-1 lk

- veteen totuttautuminen
  - veden vastuksen kokeileminen
  - hengityksen pidättäminen ja veteen puhaltaminen
  - kastautumien, pinnan alle painautuminen
- kelluminen
  - päin- ja selinkellunta
- liukuminen
  - päin- ja selinkellunta
  - liukuminen ja potkut
- uintiliikkeet
  - myyräuinti(koirauinti)

Sisällöt 2 lk

- uintilliikkeet
  - alkeisselkäuinti
- hypyt
  - delfiinihyppy
  - merenneitosukellus
  - keräkaato
  - kynttilähyppy
- sukellus
  - ponnistus liukuun veden alle seinästä tai pohjasta

Sisällöt 3.- 4.lk

- uintitekniikat
  - selkäuinti
  - vapaauinti
  - alkeisrintauinti
  - perhosuinti (liuku + delfiinipotku)
- sukellus,
  - syvyys- ja pituussukellus
  - potkut mukana sukelluksessa
  - usean esineen sukeltaminen vedestä
- hypyt
  - alkeishyppyjen kertaus
  - taittokaato
- vesipelastus
  - veden polkeminen uintisyvyisessä vedessä 20s
  - uinnin aikana kääntyminen vatsalta selälle ja takaisin

Sisällöt 5.- 6.lk

- uintitekniikat
  - aiemmin opittujen uintitekniikkojen kertausta
  - rintauinti
  - kuperkeikka pohjasta ponnistaen
- sukellus
  - jalat edeltä uintisyvyiseen veteen ja samalla esine pohjasta
- hypyt
  - taittokaato ponnistaen (koroke)
  - starttihyppy
- vesipelastus
  - lähtö pinnasta, esineen sukellus uintisyvyisestä vedestä
  - kanisterin heitto uhrille 10m ja veto altaan reunaan

Sisällöt 7.lk

- uintitekniikat
  - vapaauinti
  - selkäuinti
  - rintauinti
  - matkauinti 30m
- sukellus
  - lähtö pinnasta, sukellus uintisyvyiseen veteen ja uinti 10m
  - usean esineen sukeltaminen vedestä
- hypyt
  - taittokaato ponnistaen (koroke)
  - starttihyppy
- vesipelastus
  - kylkiuinti
  - pelastusrenkaan heitto ja renkaan kanssa uinti 30m

Sisällöt 8.lk

- uintitekniikat
  - vapaauinti
  - selkäuinti
  - rintauinti
  - matkauinti 60m
- sukellus
  - lähtö pinnasta, kahden esineen sukellus uintisyvyiseen veteen ja uinti 10m
- hypyt
  - aiemmin opittujen hyppyjen kertausta
- vesipelastus
  - uhrin laittaminen renkaaseen
  - 15m:n kuljetus pelastusrenkaalla, pelastettava renkaassa

Sisällöt 9.lk

- uintitekniikat
  - aiemmin opittujen kertausta
  - edistyneemmille perhosuinnin potkut, kädet ja hengitys
- sukellus
  - lähtö pinnasta, kolmen esineen sukellus uintisyvyiseen veteen välillä pinnalla käyden ja uinti 15m
- vesipelastus
  - pelastusuinti (leuasta pitäen)
  - t-paita päällä uinti 30m
  - uhrin kuljettaminen t-paita päällä 30m

15.4.18 KOTITALOUS

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitytään kanssaihmisistä huoltapitäviksi lähimmäisiksi ja kasvetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestävään asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. -Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukevaksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Tällöin noudatetaan kotitalouden oppimäärän opetussuunnitelman perusteita oppilaiden iän huomioon ottaen. Opetuksen tavoitteet, keskeiset sisältöalueet ja toteutus määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

Kotitalouden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	**Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet**	**Laaja-alainen osaaminen**
Käytännön toimintataidot		
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2, S3	L3
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen	S1, S2	L2, L3

T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S3	L3, L4, L5, L7
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1, S2	L1, L3, L6
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin	S1, S2, S3	L3, L5, L7
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot		
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	L1, L2, L6, L7
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	L2, L3
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2	L3, L6, L7
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3	L2, L6, L7
Tiedonhallintataidot		
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	S1, S2, S3	L1, L4
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2, S3	L4
T12 ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	L1
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	S1, S2, S3	L1, L7

Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisältöjen valinnoissa otetaan huomioon monipuolinen kotitaloudellisen osaamisen ja ajattelun kehittyminen sekä kestävään tulevaisuuteen tähtäävä toiminta. Paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita hyödynnetään, ja niitä sovelletaan oppimistehtävien suunnittelussa. Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät oppimistehtävät vaihtelevat oppilaiden, oppimisen paikallisten olosuhteiden ja koulun omien painotusten mukaisesti.

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa seuraavat tekijät: vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä työtä, kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Oppilaan oppimisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kotitalous-oppiaineen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko yhteisen kotitalouden opetuksen ajan vahvistuvana ja etenevänä oppimisena. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Käytännön toimintataidot			
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2, S3	Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen	S1, S2	Kädentaidot ja estetiikka	Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S3	Kuluttajataidot sekä terveyden edistäminen ja teknologian käyttö	Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyden kannalta.
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1, S2	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.

T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin	S1, S2, S3	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot			
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä–sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla kodin arkirutiineita. Oppilas osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksien perinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2	Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3		Ei käytetä oppiaineen arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedonhallintataidot			
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	S1, S2, S3	Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä. Oppilas tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuuksia.
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2, S3	Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.

T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä Oppilas osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja	S1, S2, S3	Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mittaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

KOTITALOUS 7. LK

SISÄLTÖALUEET:

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8) OPPIMÄÄRÄN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi.
Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään.
Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.
Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat
Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyden kannalta.
Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.
Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.
Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
Oppilas osaa kuvailla kodin arkirutiineita.
Oppilas osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksien perinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.
Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen.
Oppilas osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.
Oppilas osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä.
Oppilas tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuuksia.
Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.
Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä.
Oppilas osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.
Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mittaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen kotitalouden valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet MITÄ?**
Käytännön toimintataidot **T1 (L1)** ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa **T2 (L2, L3)** ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen **T3 (L3, L4, L5, L7)** ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa **T4 (L1, L3, L6)** ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana **T5 (L3, L5, L7)** ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin **Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot** **T6 (L1, L2, L6, L7)** ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa **T7 (L2, L3)** aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä **T8 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä **T9 (L2, L6, L7)** kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa **Tiedonhallintataidot** **T10 (L1, L4)** kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana **T11 (L4)** harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä **T12 (L1)** ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä **T13 (L1, L7)** ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	**7. vuosiluokka (3 vvt)** **S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri** Ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittyminen Aterioiden suunnittelu ja toteutus Ravitsemussuositukset Ruokaturvallisuus Elintarviketuntemus Taloudellisuus Eettisyys Ruoka- ja tapakulttuuri Kodin juhlia. **S2 Asuminen ja yhdessä eläminen** Yhdessä eläminen Puhtaanapito Tekstiilien ja materiaalien hoito Tasapuolinen voimavarojen käyttö ja vastuunotto perheessä **S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa** Vastuut ja oikeudet Median- ja teknologian käyttö arjen työvälineenä Vastuullinen päätöksenteko Kotitalouksien rahankäyttö	Arviointimenetelminä käytetään kirjallisia kokeita, havainnointia ja arviointikeskusteluita. Kannustavaa, ohjaavaa sekä korjaavaa palautetta annetaan oppilaille työskentelyn lomassa. Kotitehtävien (mm. ruoanvalmistus-, leivonta-, siivous-, kuluttaja- ja ravitsemustehtävien) arviointi työkirjan tehtävien avulla	**Itsearviointi** Summatiivisten kokeiden yhteydessä Tuotoksen ja lopputuloksen itsearviointia Mahdollisen arviointikeskustelun yhteydessä **Vertaisarviointi** Pari- / ryhmätyöskentelyn yhteydessä	**Formatiivinen arviointi** Jokaisella oppitunnilla arvioidaan sekä työsuorituksen onnistumista että työskentelytaitoja Kirjalliset tai suulliset kuulustelut Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista **Summatiivinen arviointi** Oppimiskokonaisuuksien alussa oppilaiden kanssa sovitaan arvioitavat tehtävät ja kokeet. Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia. **Palaute** Työn lopputuloksesta, tuntityöskentelystä ja vuorovaikutustaidoista annetaan palautetta oppituntien aikana	**Oppiminen ja työskentely** Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus ja oppimaan oppimisen taidot Kädentaidot ja estetiikka Kuluttajataidot sekä terveyden edistäminen ja teknologian käyttö Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen Tietojen hankinta ja käyttö Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen Mittaaminen ja laskeminen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

VALINNAINEN KOTITALOUS 8 LK

SISÄLTÖALUEET:

Ruokakulttuuri – mitä se on?

Suomalainen ruokaperinne

- itäsuomalainen, länsisuomalainen ja pohjoissuomalainen ruoka- ja leivontaperinne
- suomalaisen ruokakulttuurin muuttuminen 1940-luvulta nykypäivään
- Suomalainen juhlaperinne

Kansainväliset ruokakulttuurit

- ruokakulttuurien muotoutumiseen vaikuttavat tekijät (mm. luonnonolot, historia, uskonnot)
- eurooppalainen ruokakulttuuri
- amerikkalainen, aasialainen ja afrikkalainen ruokakulttuuri

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

ARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8)

Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi.

Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään.

Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.

Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä ottaa huomioon esteettiset näkökulmat

Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyden kannalta.

Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.

Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.

Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.

Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen.

Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.

Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä.

Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mittaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Käytännön toimintataidot **T1 (L1)** ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa **T2 (L2, L3)** ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen **T3 (L3, L4, L5, L7)** ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa **T4 (L1, L3, L6)** ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana **T5 (L3, L5, L7)** ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin **Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot** **T6 (L1, L2, L6, L7)** ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa **T7 (L2, L3)** aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä **T8 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä **T9 (L2, L6, L7)** kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa **Tiedonhallintataidot** **T10 (L1, L4)** kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana **T11 (L4)** harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä **T12 (L1)** ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä **T13 (L1, L7)** ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	**8. vuosiluokka (2vvt)** Ruokakulttuuri – mitä se on? Suomalainen ruokaperinne ➢ itäsuomalainen, länsisuomalainen ja pohjoissuomalainen ruoka- ja leivontaperinne ➢ suomalaisen ruokakulttuurin muuttuminen 1940-luvulta nykypäivään ➢ Suomalainen juhlaperinne Kansainväliset ruokakulttuurit ➢ ruokakulttuurien muotoutumiseen vaikuttavat tekijät (mm. luonnonolot, historia, uskonnot) ➢ eurooppalainen ruokakulttuuri ➢ amerikkalainen, aasialainen ja afrikkalainen ruokakulttuuri	Kannustavaa, ohjaavaa sekä korjaavaa palautetta annetaan oppilaille työskentelyn lomassa. Projektityöstä sanallinen arviointi (kiitettävä, hyvä, tyydyttävä, välttävä) Arviointimenetelminä käytetään havainnointia ja arviointikeskusteluja.	**Itsearviointi** Opetuskertojen lopussa työskentelyä ja töiden tuloksia arvioidaan arviointikeskustelun avulla. Toteutetaan ateria- ja juhlasuunnitelmien sekä projektitöiden yhteydessä. **Vertaisarviointi** Työskentelyn yhteydessä käydään arviointikeskustelua työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin liittyen. Toteutetaan ateria- ja juhlasuunnitelmien sekä projektitöiden yhteydessä.	**Formatiivinen arviointi** Jokaisella oppitunnilla arvioidaan työsuorituksen onnistumista, työskentely- ja vuorovaikutustaitoja Ateria- ja juhlasuunnitelmien sekä projektitöiden yhteydessä. Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista **Summatiivinen arviointi** Lukukausien alussa oppilaiden kanssa sovitaan arvioitavat tehtävät ja yksilö- ja/tai ryhmätyökokeet. Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia.	**Oppiminen ja työskentely** Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus ja oppimaan oppimisen taidot Kädentaidot ja estetiikka Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi Tietojen hankinta ja käyttö Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen Mittaaminen ja laskeminen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

VALINNAINEN KOTITALOUS 9 LK

SISÄLTÖALUEET:

Kansainväliset ruokakulttuurit

- laajennetaan kansainvälistä ruokakulttuuria tutustumalla käytännön harjoituksina eri maiden ruokiin, leivonnaisiin, juomiin ja arkielämän juhliin liittyviin tapoihin

Kestävä kehitys

- lähiruoka
- luomu-ruoka
- kasvisruokavaliot
- reilu kauppa, vastuullisen kuluttajan vaihtoehdot, hiilijalanjälki

Kodin- ja tekstiilinhoito sekä kuluttaja- ja talousosaaminen

- kerrataan ja syvennetään tietoja ja taitoja
- mainonnan vaikutus kuluttajatottumuksiin
- median ja teknologian käyttö arjen työvälineenä
- vastuullinen päätöksenteko ja ajankohtaisen tiedon hankinta

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

ARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8)

Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi.

Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään.

Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.

Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat

Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyden kannalta.

Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.

Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.

Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.

Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen.

Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.

Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä.

Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mittaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet (Suluissa tavoitteisiin liittyvät laaja-alaiset osaamisalueet)	**Sisältöalueet**	**Arviointimenetelmät** **MITEN?**	**Itse-/vertaisarviointi**	**Arvioinnin ajankohta** **MILLOIN?**	**Arvioinnin kohteet** **MITÄ?**
Käytännön toimintataidot **T1 (L1)** ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa **T2 (L2, L3)** ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen **T3 (L3, L4, L5, L7)** ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa **T4 (L1, L3, L6)** ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana **T5 (L3, L5, L7)** ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin **Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot** **T6 (L1, L2, L6, L7)** ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa **T7 (L2, L3)** aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä **T8 (L3, L6, L7)** ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä **T9 (L2, L6, L7)** kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa **Tiedonhallintataidot** **T10 (L1, L4)** kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana **T11 (L4)** harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä **T12 (L1)** ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä **T13 (L1, L7)** ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	**9. vuosiluokka (2 vvt)** Kansainväliset ruokakulttuurit ➢ laajennetaan kansainvälistä ruokakulttuuria tutustumalla käytännön harjoituksina eri maiden ruokiin, leivonnaisiin, juomiin ja arkielämän juhliin liittyviin tapoihin Kestävä kehitys ➢ lähiruoka ➢ luomu-ruoka ➢ kasvisruokavaliot ➢ reilu kauppa, vastuullisen kuluttajan vaihtoehdot, hiilijalanjälki Kodin- ja tekstiilinhoito sekä kuluttaja- ja talousosaaminen ➢ kerrataan ja syvennetään tietoja ja taitoja ➢ mainonnan vaikutus kuluttajatottumuksiin ➢ median ja teknologian käyttö arjen työvälineenä ➢ vastuullinen päätöksenteko ja ajankohtaisen tiedon hankinta	Kannustavaa, ohjaavaa sekä korjaavaa palautetta annetaan oppilaille työskentelyn lomassa. Projektityöstä sanallinen arviointi (kiitettävä, hyvä, tyydyttävä, välttävä). Arviointimenetelminä käytetään havainnointia ja arviointikeskusteluja.	**Itsearviointi** Opetuskertojen lopussa työskentelyä ja töiden tuloksia arvioidaan arviointikeskustelun avulla. Toteutetaan ateria- ja juhlasuunnitelmien sekä projektitöiden yhteydessä. **Vertaisarviointi** Työskentelyn yhteydessä käydään arviointikeskustelua työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin liittyen. Toteutetaan ateria- ja juhlasuunnitelmien sekä projektitöiden yhteydessä.	**Formatiivinen arviointi** Jokaisella oppitunnilla arvioidaan työsuorituksen onnistumista, työskentely- ja vuorovaikutustaitoja. Toteutetaan ateria- ja juhlasuunnitelmien sekä projektitöiden yhteydessä. Arviointi voi olla sanallista tai numeraalista. **Summatiivinen arviointi** Lukukausien alussa oppilaiden kanssa sovitaan arvioitavat tehtävät ja yksilö- ja/tai ryhmätyökokeet. Arviointi on numeraalista, mutta siihen voidaan liittää myös sanallista arviointia.	**Oppiminen ja työskentely** Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus ja oppimaan oppimisen taidot Kädentaidot ja estetiikka Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi Tietojen hankinta ja käyttö Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen Mittaaminen ja laskeminen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

15.4.19 OPPILAANOHJAUS

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että oppilaat pystyvät kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvalmiuksiaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintojaan koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	S1, S2	L3, L7
Oppimaan oppimisen taidot		
T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	S1	L1
Elinikäinen oppiminen		
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	S1, S2	L1
Itsetuntemus		
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	S2	L3
Tavoitteiden asettaminen		
T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	S2, S5	L1, L3
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	S2, S3, S5	L6, L7
T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen	S2, S3, S4, S5	L4, L5, L6
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta	S4, S5	L4, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	S2, S3, S5	L4, L5, L6
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys		
T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla	S4, S5	L2

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamuotoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jat-

kumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaessa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaalle tulee järjestää perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Jatko-opintoja suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajansa, sekä tarvittaessa vastaanottavan oppilaitoksen ja peruskoulun edustajien kesken. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkymät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiä opintoja järjestäviin oppilaitoksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä muista tukimuodoista.

Oppilaan oppimisen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä.

Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

OPPILAANOHJAUS 7.lk 0.6h

Keskeiset sisältöalueet:

S1 **Opiskelu yläkoulussa**; Yläkoulun toimintaperiaatteet, opiskeltavat aineet, koulun arvoperusta ja toimintakulttuuri, turvallinen oppimisympäristö, vaikuttaminen kouluyhteisössä, tutortoiminta, oppilaskunta, valinnaisaineet 8.lk varten. *Itsearviointitehtävänä* tulee arvioida omaa toimintaa kiusaamistapauksissa.

S2 **Itsetuntemus ja tavoitteet**; Minäkuvan muodostuminen eri ikäkausina, unelmat ja tavoitteet, sosiaaliset taidot ja sosiaalinen verkosto, ryhmässä toimiminen. *Itsearviointitehtävänä* tulee arvioida omaa toimintaa ryhmän jäsenenä.

S3 **Opintojen arviointi;** oman työskentelyn ja käyttäytymisen arviointi ja arvioinnin perusteet, itsearviointi, päättöarvioinnin ja koulutodistusten merkitys mm. jatko-opintoihin, kesätöihin tai vaihto-oppilaaksi hakemisessa. *Itsearviointitehtävänä* tulee asettaa tavoitteet välitodistusta ja kevättodistusta varten tai tavoite yksittäisen aineen / yksittäisen aineiden osaamisen kehittymisessä.

S4 **Työelämään tutustuminen;** paikallisiin elinkeinoihin tutustuminen, TET- paikan hankkiminen, TET-päivän ja työpaikan sääntöihin tutustuminen, TET – päivä vähintään 1, enintään yhteensä 5pv. pääsääntöisesti tutustutaan huoltajien tai muun sukulaisen tai tuttavan työhön. *Itsearviointitehtävänä* tulee arvioida TET-päivän kokemukset ja onnistuminen.

S5 **Jatko-opintoihin hakeutuminen:** Tutustuminen eri jatko-opintovaihtoehtoihin, koulutodistuksen, harrastusten sekä oman kiinnostuksen ja motivaation merkitys jatko-opintoihin hakeutumisessa. *Itsearviointitehtävänä* tulee miettiä eri ammattivaihtoehtoja, ammatin ominaisuuksia, osaamisvaatimuksia ja ammattiin valmistumista.

Arviointi

Oppilaanohjaus arvioidaan välitodistukseen O eli osallistumismerkinnällä ja S eli suoritusmerkinnällä lukuvuositodistukseen.

Oppilaan käyttäytyminen arvioidaan asteikolla 4-10 väli- ja lukuvuositodistukseen.

OPPILAANOHJAUS 8.lk 0.4h

Keskeiset sisältöalueet

S1 **Opiskelu yläkoulussa;** hyvän oppimisen edellytykset, opiskelu- ja muistiinpanotekniikat, vastuu omasta oppimisesta ja opiskelusta, ajankäyttö ja uni. Valinnaisaineet 9.lk varten. *Itsearviointina* tulee arvioida/testata omaa oppimista.

S2 **Itsetuntemus ja tavoitteet**; persoonallisuuden ja temperamentin tunnistaminen, itsetunnon kehittäminen, oman oppimistyylin löytäminen. *Itsearviointitehtävänä* on testata oma oppimistyyli.

S3 **Opintojen arviointi;** oman työskentelyn ja käyttäytymisen arviointi ja arvioinnin perusteet, itsearviointi, päättöarvioinnin ja koulutodistusten merkitys mm. jatko-opintoihin, kesätöihin tai vaihto-oppilaaksi hakemisessa. *Itsearviointitehtävänä* tulee asettaa tavoitteet välitodistusta ja kevättodistusta varten tai tavoite yksittäisen aineen / yksittäisen aineiden osaamisen kehittymisessä.

S4 **Työelämään tutustuminen;** suomalaiseen elinkeinoelämään tutustuminen, TET – päivä vähintään 2, enintään yhteensä 5pv. pääsääntöisesti tutustutaan koulun kouluruokalan, siivous- ja kiinteistöhuollon tehtäviin. Tarvittaessa TET - päiviä voi käyttää koulun ulkopuolisiin työpaikkoihin ja elinkeinoelämään tutustumiseen tai koulutuskokeiluihin. *Itsearviointitehtävänä* tulee arvioida TET-päivän kokemukset ja onnistuminen.

S5 **Jatko-opintoihin hakeutuminen:** Tutustuminen eri jatko-opintovaihtoehtoihin, koulutodistuksen, harrastusten sekä oman kiinnostuksen ja motivaation merkitys jatko-opintoihin hakeutumisessa. *Itsearviointitehtävänä* tulee miettiä monipuolisesti eri jatko-opintomahdollisuuksia.

Arviointi

Oppilaanohjaus arvioidaan välitodistukseen O eli osallistumismerkinnällä ja S eli suoritusmerkinnällä lukuvuositodistukseen.
Oppilaan käyttäytyminen arvioidaan asteikolla 4-10 väli- ja lukuvuositodistukseen.

OPPILAANOHJAUS 9.lk 1 h

Keskeiset sisältöalueet

SI **Opiskelu yläkoulussa; vastuu** omasta oppimisesta ja opiskelusta, yhteistyö koulussa, kansainvälinen yhteistyö, tavoitteiden asettaminen päättöluokalle, eri oppiaineiden merkitys jatko-opintoihin ja ammattiin valmentautumisessa. *Itsearviointitehtävänä*; miettiä itselle tärkeitä asioita ja asettaa tavoitteita.

S2 **Itsetuntemus ja tavoitteet;** omien vahvuuksien ja lahjakkuuden tunnistaminen**,** persoonallisuustyyppien tunnistaminen, työelämässä tarvittavien eri ominaisuustyyppien tunnistaminen, tulevaisuuskuvan hahmottaminen*. Itsearviointitehtävänä* on tehdä ominaistyyppitesti esim. Enneangarmmitesti sekä tulevaisuuden suunnitteluun liittyvä elämänjanatehtävä.

S3 **Opintojen arviointi;** oman työskentelyn ja käyttäytymisen arviointi ja arvioinnin perusteet, itsearviointi, päättöarvioinnin ja koulutodistusten merkitys mm. jatko-opintoihin, kesätöihin tai vaihto-oppilaaksi hakemisessa. *Itsearviointitehtävänä* tulee asettaa tavoitteet päättötodistusta varten tai tavoite yksittäisen aineen / yksittäisen aineiden osaamisen kehittymisessä.

S4 **Työelämään tutustuminen;** suomalaiseen elinkeinoelämään ja yrittäjyyteen tutustuminen, eri ammatteihin sekä tulevaisuuden ammatteihin tutustuminen, työelämään ja työelämän sääntöihin tutustuminen, TET – päivä vähintään 5pv., enintään yhteensä 10pv., tarvittaessa TET - päiviä voi käyttää koulun ulkopuolisiin työpaikkoihin ja elinkeinoelämään tutustumiseen tai koulutuskokeiluihin. Työpaikan ja kesätyöpaikan hakeminen, CV:n laatiminen. *Itsearviointitehtävänä* tulee arvioida TET-päivän kokemukset ja onnistuminen. ammattihaaveiden kartoitus ja/tai tehdä ammatinvalintatesti.

S5 **Jatko-opintoihin hakeutuminen:** Tutustuminen suomalaiseen koulutusjärjestelmään sekä järjestelmän tarjoamiin opiskelumahdollisuuksiin, tutustuminen eri jatko-opintovaihtoehtoihin ja valintaperusteisiin, pääsy-ja valintakokeisiin valmentautuminen, hakeminen jatko-opintoihin, opintojen rahoittaminen, asuminen, ulkomailla opiskelu, *Itsearviointitehtävänä* tulee tehdä jatko-opintosuunnitelma ja mahdollinen varasuunnitelma peruskoulun jälkeen.

Arviointi

Oppilaanohjaus arvioidaan välitodistukseen O eli osallistumismerkinnällä. Päättötodistukseen merkitään; oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.
Oppilaan käyttäytyminen arvioidaan välitodistuksessa asteikolla 4-10.
Päättötodistukseen ei käyttäytymistä arvioida.

15.4.20 PAIKALLISESTI PÄÄTETYT VALINNAISET AINEET

Sallan kunnassa on paikallisesti päätetty, että seitsemännellä luokalla valinnaisena aineena on tietotekniikka (1 vvt), kahdeksannella luokalla digitaalinen media (1vvt), ilmaisutaito (1vvt) ja avoin kurssi (1vvt) sekä kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla tietotekniikka (2vvt

TIETOTEKNIIKKA 7 LK

SISÄLTÖALUEET:

- Tietokoneen rakenne
- Opetusverkko
- Sallacampus – oppimisympäristö
- Tietokoneen rakenne
- Tietoturva
- Internet, tiedonhaku, tekijänoikeus ja nettietiketti
- Sähköposti
- Käyttöliittymät (Windows, Chrome)
- Tekstinkäsittelyohjelmat

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

ARVIOINTIKRITEERIT VALNNAISAINEISIIN (alle 2 vvt):

Oppilas osallistuu työskentelyyn.

Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti.

Oppilas osaa käyttää oppiaineeseen liittyviä välineitä ja menetelmiä.

Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan oppiaineeseen liittyen.

Arvioidaan sanallisesti (hyväksytty / hylätty).

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet	Sisältöalueet	Arviointimenetelmät MITEN?	Itse-/vertaisarviointi	Arvioinnin ajankohta MILLOIN?	Arvioinnin kohteet MITÄ?
Opetuksen tavoitteena on tutustuttaa oppilaat koulun verkkoon ja oppimisympäristöihin sekä tietotekniikan perusteisiin, joiden avulla he pystyvät käyttämään tietokonetta eri oppiaineiden tunneilla.	**7 luokka (1 vvt)** Tietokoneen rakenne Opetusverkko Sallacampus – oppimisympäristö Tietokoneen rakenne Tietoturva Internet, tiedonhaku, tekijänoikeus ja nettietiketti Sähköposti Käyttöliittymät (Windows, Chrome) Tekstinkäsittelyohjelmat	Töiden aluksi ohjausta annetaan aluksi kaikille ja tarvittaessa oppilas saa yksilöllistä ohjausta työn aikana, niin että työskentely edistyy. Palautteen antaminen oppijakson töiden aikana on jatkuvaa ja tapahtuu keskustelemalla. Teoriakokeita voidaan järjestää esimerkiksi tietotekniikan perusteista ja laitteistosta. Ohjelmien käytön arviointia voidaan arvioida toiminnallisissa kokeissa.	Tarvittaessa eri oppimiskokonaisuuksien jälkeen. **Itsearviointi** Yhteinen keskustelu töiden valmistuttua ja töiden aikana. **Vertaisarviointi** Työn aikana oppilaat voivat tehdä yhteistyötä.	**Formatiivinen arviointi** Toteutetaan osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Opettaja havainnoi, on vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa. Myös kertauskokeita sekä työskentelyä verkossa. Opettaja tukee oppilaita tarpeen mukaan. **Summatiivinen arviointi** Oppimisprosessin jälkeen tehtävä. Oppilaan keskeisten asioiden hallinta, valmis tietokone, opitut tiedot ja taidot arvioinnin kohteina. **Palaute** Palautteen antaminen oppijakson töiden aikana on jatkuvaa ja tapahtuu keskustelemalla.	**Oppiminen ja työskentely** Oppilas osallistuu työskentelyyn. Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti. Oppilas osaa käyttää oppiaineeseen liittyviä välineitä ja menetelmiä. Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan oppiaineeseen liittyen. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

DIGITAALINEN MEDIA 8 LK

SISÄLTÖALUEET:

Digikameran / järjestelmäkameran käyttö

Kameran hallinta eri kuvaustilanteissa sekä kuvan sommittelu

Kuvien muokkaaminen kuvankäsittelyohjelmilla

Kuvan eri tallennusmuodot sekä kuvien jakopalvelut

Videoiden ja äänitiedostojen konvertointi

Omien videoiden tai digitarinoiden tekeminen

Tekijänoikeudet ja lisenssointi (esim. Creative Commons- lisenssit)

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

ARVIOINTIKRITEERIT VALNNAISAINEISIIN (alle 2 vvt):

Oppilas osallistuu työskentelyyn.

Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti.

Oppilas osaa käyttää oppiaineeseen liittyviä välineitä ja menetelmiä.

Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan oppiaineeseen liittyen.

Arvioidaan sanallisesti (hyväksytty / hylätty).

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet	Sisältöalueet	Arviointimenetelmät MITEN?	Itse-/vertaisarviointi	Arvioinnin ajankohta MILLOIN?	Arvioinnin kohteet MITÄ?
Kehittää oppilaiden digitaalisen median käyttötaitoja ja -mahdollisuuksia Oppia tuntemaan tekijänoikeuslakia Tutustua ja oppia digitaalisen valokuvauksen hallintaan sekä oppia erottamamaan eri kuvaustilanteissa tarvittavia näkökohtia Oppia tuntemaan digitaalisen valokuvauksen teknisiä näkökohtia Oppia käyttämään digikameraa, muokkaamaan itse otettuja kuvia, käsittelemään ääntä sekä yhdistelemään eri medioita elokuviksi tai digitarinoiksi	**8. vuosiluokka (1 vvt)** Digikameran / järjestelmäkameran käyttö Kameran hallinta eri kuvaustilanteissa sekä kuvan sommittelu Kuvien muokkaaminen kuvankäsittelyohjelmilla Kuvan eri tallennusmuodot sekä kuvien jakopalvelut Videoiden ja äänitiedostojen konvertointi Omien videoiden tai digitarinoiden tekeminen Tekijänoikeudet ja lisenssointi (esim. Creative Commons- lisenssit)	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista. Arviointi ei ole pelkästään lopputuloksen arviointia, vaan se niveltyy osaksi koko oppimisprosessia. Arvioinnin tarkoituksena on edistää myös oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Arviointimenetelminä ovat havainnointi, oppimistehtävät, digitaalinen portfolio ja mahdollinen projektityö.	**Itsearviointi** Harjoitusten päätteeksi suullinen reflektointi Itsearviointi tehdään myös kirjallisesti tai suullisesti vähintään kerran lukukaudessa **Vertaisarviointi** Toteutetaan työskentelyn yhteydessä	**Formatiivinen arviointi** Toteutetaan kaikilla oppitunneilla ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta ➢ keskustelut ➢ painottuu erityisesti oppilaiden vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi** Arvioidaan sanallisesti (hyväksytty / hylätty) syys- ja kevätlukukauden lopussa **Palaute** Kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet.	**Oppiminen ja työskentely** Oppilas osallistuu työskentelyyn. Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti. Oppilas osaa käyttää oppiaineeseen liittyviä välineitä ja menetelmiä. Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan oppiaineeseen liittyen. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

ILMAISUTAITO 8 LK

SISÄLTÖALUEET:

Erilaisia aisti- ja keskittymisharjoituksia

Erilaisia puhe-, keskustelu- ja esiintymisharjoituksia

Draaman työtapoja ja roolin työstämistä

Mahdollisen näytelmäesityksen suunnittelu ja toteutus

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

ARVIOINTIKRITEERIT VALNNAISAINEISIIN (alle 2 vvt):

Oppilas osallistuu työskentelyyn.

Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti.

Oppilas osaa käyttää oppiaineeseen liittyviä välineitä ja menetelmiä.

Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan oppiaineeseen liittyen.

Arvioidaan sanallisesti (hyväksytty / hylätty).

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet	Sisältöalueet	Arviointimenetelmät MITEN?	Itse-/vertaisarviointi	Arvioinnin ajankohta MILLOIN?	Arvioinnin kohteet MITÄ?
Vahvistaa ja monipuolistaa oppilaan suullisia viestintätaitoja Kehittää esiintymistaitoja Ohjata roolityöskentelyyn Opettaa vuorovaikutustaitoja ja yhdessä oppimista Kehittää itsetuntemusta Ohjata empaattisuuteen toisten viestien tulkinnassa ja omien mielipiteiden ilmaisussa	**8 luokka (1 vvt)** Erilaisia aisti- ja keskittymisharjoituksia Erilaisia puhe-, keskustelu- ja esiintymisharjoituksia Draaman työtapoja ja roolin työstämistä Mahdollinen näytelmäesityksen suunnittelu ja toteutus	Arvioinnin tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaan oppimista. Arviointi ei ole pelkästään lopputuloksen arviointia, vaan se niveltyy osaksi koko oppimisprosessia. Arvioinnin tarkoituksena on edistää myös oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan. Arviointimenetelminä ovat havainnointi ja oppimistehtävät.	**Itsearviointi** Harjoitusten päätteeksi suullinen reflektointi Itsearviointi tehdään myös kirjallisesti tai suullisesti vähintään kerran lukukaudessa **Vertaisarviointi** Toteutetaan työskentelyn yhteydessä	**Formatiivinen arviointi** Toteutetaan kaikilla oppitunneilla ➢ opettaja antaa välitöntä, ohjaavaa palautetta ➢ keskustelut ➢ painottuu erityisesti oppilaiden vahvuuksiin **Summatiivinen arviointi** Arvioidaan sanallisesti (hyväksytty / hylätty) syys- ja kevätlukukauden lopussa **Palaute** Kannustavaa ja ohjaavaa suullista palautetta annetaan työskentelyn yhteydessä. Palautteen avulla oppilasta ohjataan saavuttamaan oppimiselle asetetut tavoitteet.	**Oppiminen ja työskentely** Oppilas osallistuu työskentelyyn. Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti. Oppilas osaa käyttää oppiaineeseen liittyviä välineitä ja menetelmiä. Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan oppiaineeseen liittyen. **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

TIETOTEKNIIKKA 8 LK / 9 LK

SISÄLTÖALUEET:

PC-koneen rakenne ja toimintaperiaate
PC-mikrojen prosessorit
Intel ja AMD prosessorit
Prosessorien kannat
Emolevyn rakenne, Väylät ja kaapeloinnit
Tietokoneiden verkko- ja perusliitännät ja USB
Kotelot ja virtalähteet
Massamuistit
Magneettiset massamuistit, periaate

- Kiintolevyt
- DVD/BlueRay toimintaperiaate
- Nauha-asemat

Näytönohjaus ja näytöt
Ulkoisten oheislaitteet
Vianhaku- ja testiohjelmat
Kannettavat tietokoneet ja niiden rakenne

LAAJA-ALAISET OSAAMISALUEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

ARVIOINNIN KRITEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE (ARVOSANALLE 8)

Oppilas osaa suunnitella työskentelyään ja työskennellä itsenäisesti.

Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti.

Oppilas osaa käyttää tietotekniikan keskeisiä käsitteitä.

Oppilas osaa käyttää oppiaineeseen liittyviä välineitä ja menetelmiä itsenäisesti.

Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan oppiaineeseen liittyen.

Arvioinnissa on huomioitava opetussuunnitelman yleisen osan LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI.

Opetuksen tavoitteet	Sisältöalueet	Arviointimenetelmät MITEN?	Itse-/vertaisarviointi	Arvioinnin ajankohta MILLOIN?	Arvioinnin kohteet MITÄ?
Oppilas osaa tietokonejärjestelmän toimintaperiaatteet ja lukujärjestelmät. Oppilas tietää väylien rakenneperiaatteet ja suorittimien rakenneperiaatteet. Oppilas osaa tietokonejärjestelmien kategoriat: pöytä- ja kannettavat tietokoneet. Oppilas tuntee yleisimpien oheislaitteiden sähköiset rakenneperiaatteet ja PC:n toimintaperiaatteen. Oppilas osaa koota standardiosista halutun laitekokoonpanon ja osaa asentaa tarvittavat ohjelmat saattaakseen laitteen käyttökuntoon. Oppilas osaa yleisimpien oheiskorttien asentamisen toimivaan tietokoneeseen, samoin ulkoisten oheislaitteiden liittämisen ja käyttöönoton toimivaan tietokonejärjestelmään. Opetus toteutetaan mahdollisimman käytännönläheisenä opetuksena, jossa teoria ja käytännön harjoittelu nivelletään toisiinsa niin, että eri sisältökohtien omaksuminen on mahdollisimman tehokasta.	**8 vuosiluokka (2 vvt)** **9 vuosilukka (2 vvt)** PC-koneen rakenne ja toimintaperiaate PC-mikrojen prosessorit Intel ja AMD prosessorit Prosessorien kannat Emolevyn rakenne, Väylät ja kaapeloinnit Tietokoneiden verkko- ja perusliitännät ja USB Kotelot ja virtalähteet Massamuistit Magneettiset massamuistit, periaate ➢ Kiintolevyt ➢ DVD/BlueRay toimintaperiaate ➢ Nauha-asemat Näytönohjaus ja näytöt Ulkoisten oheislaitteet Vianhaku- ja testiohjelmat Kannettavat tietokoneet ja niiden rakenne	Töiden aluksi ohjausta annetaan aluksi kaikille. Tarvittaessa oppilas saa yksilöllistä ohjausta työn aikana, niin että työskentely edistyy. Teoriakokeita voidaan järjestää esimerkiksi tietotekniikan perusteista ja laitteistosta. Ohjelmien käytön arviointia voidaan arvioida toiminnallisissa kokeissa.	**Itsearviointi** Yhteinen keskustelu töiden valmistuttua ja töiden aikana. **Vertaisarviointi** Työn aikana oppilaat voivat tehdä yhteistyötä.	**Formatiivinen arviointi** Toteutetaan osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Opettaja havainnoi, on vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa. Kertauskokeet **Summatiivinen arviointi** Oppimisprosessin jälkeen tehtävä arviointi. Numeroarviointi syys- ja kevätlukukauden lopussa. **Palaute** Palautteen antaminen työn aikana on jatkuvaa ja tapahtuu keskustelemalla.	**Oppiminen ja työskentely** Kurssin suorittamiseen liittyvät tehtävä ja harjoitustyöt tulee kaikki suorittaa hyväksytysti Arvioinnin kohteena on keskeisten asioiden hallinta, valmis tietokone, opitut tiedot ja taidot. Oppilas ➢ osaa kasata tietokone annetusta osista ➢ osaa käyttöjärjestelmän toiminnalliset periaatteet ➢ osaa toteuttaa windows- ja linux käyttöjärjestelmän asennuksen, toiminnan testauksen ja tarvittavat perusasetuset ➢ osaa tietokonelaitteiden välisen tietoliikenteen toimintaperiaatteet ➢ osaa asentaa ja ottaa käyttöön tietokoneeseen liitettäviä oheislaitteita **Käyttäytyminen arvioidaan erikseen.**

Liite 1 Retkeilysuunnitelma

Päivitetään syksyllä 2016

SALLAN

SIVISTYSTOIMEN

TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIIKAN KÄYTÖN STRATEGIA

1 Johdanto

Tieto- ja viestintätekniikan käyttö julkisessa hallinnossa, yrityksissä ja kouluissa on lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana rajusti ja siitä on tullut luonnollinen osa arkea. Mobiililaitteet mahdollistavat olemisen internetissä kaiken aikaan ja siten muuttavat tapaamme työskennellä, opiskella, harrastaa, kommunikoida sekä etsiä, jakaa ja tuottaa tietoa. Tieto- ja viestintätekniikan käytön strategiaa ei voi tässä ajassa laatia vain oppilaille ja opiskelijoille, strategia tulee laatia koko sivistystoimen henkilöstölle. Elinikäinen oppiminen toteutuu nyt konkreettisemmin kuin koskaan. Tietoyhteiskunnan kehittymisessä mukana pysyminen edellyttää kaikilta osaamista, ymmärrystä ja kriittisyyttä.

Sallan kunnan tieto- ja viestintästrategian tavoitteena on, että lapset, oppilaat, opiskelijat, sivistystoimen henkilöstö ja kuntalaiset motivoituvat hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa oppimisen apuna, työssään, arkipäivän toiminnassa sekä osallisuuden ja viestinnän välineenä. Kansalaisten on hallittava tieto- ja viestintätekniikan perustaidot. Yksityisyys, tietosuoja, tietoturva ja tekijänoikeudet tulee huomioida sähköisiä palveluja tarjottaessa sekä yksittäisten kansalaisten oppimisessa, tiedonhankinnassa ja asioinnissa.

Sallan kunnan sivistystoimen toimipisteissä on tarjolla ajantasaiset tieto- ja viestintätekniikan menetelmät ja välineet, jotka mahdollistavat elinikäisen oppimisen, asioiden seuraamisen ja osallistumisen päätöksentekoon sekä harrastustoiminnan. Teknisen toimintaympäristön rakentamisessa käytetään lisääntyvässä määrin langatonta ja mobiilia tietotekniikkaa.

Teknologian käytön ei tulisi olla itseisarvo, vaan sen tulisi ylläpitää ja tukea oppimista, työn tekemistä sekä ylläpitää ja lisätä osaamista. Teknologian käyttö ei myöskään saisi lisätä tehtävän työn määrää vaan pikemminkin helpottaa sitä. Arkipäivän työelämässä työtehtävien hoitaminen vaatii tiettyjen perusohjelmien ja sovellusten käyttöä ja omaksumista. Osaamiseen liittyy myös taito käyttää erilaisia teknisiä päätelaitteita, käyttöliittymiä, ohjelmistoja ja välineitä tarkoituksenmukaisesti, siten että ne tukevat tavoitteellista toimintaa ja oppimista. Teknisiin taitoihin kuuluu osata valita välineet käyttötarkoituksen mukaan.

Varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa saatetaan lapset, nuoret, henkilöstö sekä oppimisympäristöt ja laitteet ajan tasalle keskittymällä teknologialla tuettuihin pedagogisiin ratkaisuihin ja toimintakulttuurin muuttamiseen. Kansalaisopistossa tarjotaan laaja-alaista tieto- ja viestintätekniikan koulutusta. Nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden asiakkaat voivat hyödyntävät tietotekniikkaa valitessaan palveluita, hankkiessaan tietoa ja elämyksiä, harrastaessaan ja toimiessaan yhteisönä. Kirjastossa kuntalaisille tarjotaan tietotekniikan käyttömahdollisuuksia maksutta sekä työhön että vapaa-aikaan. Kirjasto tarjoaa laitteita sekä opastusta ehkäisemään tieto- ja viestintäteknistä syrjäytymistä. Kirjaston erityisasiantuntemusta tarjotaan kouluille käytettäväksi eri oppiaineissa ja oppimisprojekteissa.

2 Tieto- ja viestintätekniikka sivistystoimen laatujärjestelmän osana

Kuntaan ja kunnan sivistystoimeen ei voida soveltaa yritysmaailmassa käytettäviä laatujärjestelmä. Sallassa on lähdetty rakentamaan omaa laatujärjestelmää kunnan omien mahdollisuuksien ja rajojen mukaan. Tavoitteena on ollut tehdä mahdollisimman monikäyttöinen, konkreettinen ja selkeä työkalu, jonka mukaan oppilaat, opiskelijat ja henkilöstöön kuuluvat voivat arvioida ja reflektoida omaa toimintaansa mm. tieto- ja viestintätekniikan toimintaympäristöä ja omaa osaamistaan.

Sallan kunnan sivistystoimen kehittymisen edellytyksenä on, että olemassa oleva voimavarat tiedostetaan sekä kohdattavat haasteet uskalletaan käsitellä. Jos oppilaat, opiskelijat ja henkilöstö ei tiedä minne ollaan menossa, niin he eivät voi edetä aiottuun suuntaan. Tiedot ja taidot eivät yksin tuota taitavaa työsuoritusta ja oppimista, ellei osaajalla ole motivaatiota (tahtoa) suunnata osaamistaan tekemiseen. Osa oppilaista ja henkilöstöstä on hyvinkin itseohjautuvia, osa taas haluaa toimia ohjeiden mukaan. Laatukriteerit ja tasot suuntaavat tekemistä haluttuun suuntaan. Laadun kehittäminen mahdollistaa itsensä kehittämisen, koko henkilöstön kehittämisen ja kunnan kehittämisen, jotka johtavat onnistuessaan toiminnan tuottavuuden lisääntymiseen ja hyvinvoinnin paranemiseen.

Laadun kehittämis- ja arviointikohteiksi on valittu seuraavat asiat::

1. Ammatillinen osaaminen

2. Hallintoprosessit

3. Arviointi

4. Suunnitelmat

5. Työ ja opetusjärjestelyt

6. Kodin ja koulun yhteistyö

7. Oppilaiden osallisuus

Tieto- ja viestintätekniikka kuuluu laatukriteerien kohtaan **Ammatillinen osaaminen sekä Opetus- ja työjärjestelyt**. Seuraavassa esimerkkitaulukossa on kuvattu laatukriteerien perusperiaate. Esimerkkitaulukon jälkeen on kuvattu tieto- ja viestintätekniikan laatukriteerit.

3 Esimerkkitaulukko laatukriteereistä

Taso 0	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Taso 4
Asian kehittämistä ei koeta tärkeäksi. Asian kehittämiseksi ei tehdä mitään toimenpiteitä.	Asia on olemassa ja ääneen todettu.	Asian kehittäminen on otettu esille keskusteluissa, sekä mahdollisissa suunnitelmissa. Asian kehittäminen koetaan tärkeäksi.	Toimenpiteet asian kehittämiseksi on käynnistetty ja asioista on sovittu yhteisesti. Joku on vastuutettu hoitamaan asiaa. Asiaa kehitetään työyhteisössä henkilöstön ja työnjohdon kesken.	Toimenpiteet tuottavat tuloksia ja näkyvät ulospäin. Asian kehittäminen on johtanut kehittämiskohteen kehittymiseen. Henkilöstö, oppilaat ja muut yhteistyökumppanit tai asiakkaat ovat tyytyväisiä. Jotain tulee valmiiksi. Ollaan ajan tasalla.

4 Tilojen varustus, laitekanta, ohjelmat ja oppimisympäristöt

Taso 0	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Taso 4
Työtilassa/luokassa on käytössä tietokone ja projektori internet yhteydellä Kannettavat tietokoneet ja/tabletit yhdelle oppilasryhmälle internet yhteydellä Mahdollisuus käyttää omia laitteita koulussa Valmiit koneeseen asennetut ohjelmat (Microsoft Office) Henkilöstöllä /oppilailla käytössä kunnan ja/tai koulun sähköpostiosoite.	Työtilassa/luokassa on käytössä tietokone ja projektori internet yhteydellä Kannettavat tietokoneet ja/tabletit kahdelle oppilasryhmälle per koulu. Peda.net, Sallacampus, Otava,SanomaPro Opinaika, E-oppi tai joku muu oppimisympäristö / hallinto-ohjelma.	Työtilassa/ luokassa tietokone äänentoistomahdollisuudella ja dataprojektori sekä Internet-yhteys Kannettavat tietokoneet ja/tabletit kahdelle oppilasryhmälle per koulu. ja tämän lisäksi muutamia liikuteltavia lisäkoneita yksittäisissä luokissa. Toimipisteen oma info-TV	Työtilassa/luokassa langaton Internet-yhteys kaikkien käytössä Jokaisella oppilaalla käytössä luokassa sijaitseva tablet-laite tai kannettava tietokone. Toimipisteen oma info-TV jokaisella käytävällä.	Työtilassa/luokassa langaton interaktiivinen näyttölaite / älytaulu äänentoistomahdollisuudella Jokaisella oppilaalla käytössä henkilökohtainen tablet-laite tai kannettava tietokone Henkilöstöllä henkilökohtaiset työtietokoneet Yhteisölliset oppimisympäristöt (materiaalit ja tehtävät) kaikkien oppilaiden käytössä *Toimipisteen/koulun oma verkko-oppimisympäristö, johon materiaali tallennetaan, jaetaan ja josta se on hyödynnettävissä* *Ulkopuoliset oppimisympäristöt (esim. kulttuurilaitokset,yritykset, yhteistyökoulut)*

5 Tietoturva, eettisyys ja tekijänoikeudet

Taso 0	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Taso 4
Tietoturva- ja tekijänoikeus-asioita ei ole ohjeistettu. Virustorjunta- ja palomuu-riohjelmat eivät ole ajan ta-salla.	Virustorjunta- ja palomuurioh-jelmat asennettuina koneille Tietoturva- ja tekijänoikeus-asiat on laadittu. Tietää turvalliset salasanat	Virustorjunta- ja palomuuri ohjelmat päivittyvät a utomaattisesti Tietoturva- ja tekijänoikeu-teen liittyvät säännöt on oh-jeistettu Käyttää turvalliset salasanat	CC-lisenssit Tietoturva- ja tekijänoikeus-asioita noudatetaan. Henkilöstölle pidetään joka toinen vuosi koulutus tieto-turvaan ja tekijänoikeuksiin liittyvissä asioissa.	Laitekanta päivittyy sopimuk-sen mukaan määräajoin Kestävän kehityksen mukai-nen laitteiden elinkaari. Esim. kolme vuotta ja vuokra-yritys vaihtaa uudet ja kierrät-tää vanhat.

6 Henkilöstön tieto- ja viestintätekniikan osaaminen

Taso 0	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Taso 4
Tietää jotain yksityisyyden-suojasta. **Hallitsee** tietoturvan perus-asiat. **Tuntee** tekijänoikeuksien pe-rusteet **Noudattaa** palveluntarjoajien käyttöehtoja. **Käyttää** työsähköpostia ja koulun hallinto-ohjelmia (wilma) **Käyttää** oman työnsä tukena valmiita koneessa olevia oh-jelmia (Microsoft Office) **Tietää** some-ympäristöjä **Tuntee** käytettävät peruslait-teet: tietokone, tablet-laite tms.	**Käyttää** oman työnsä tukena pilvessä olevia toimistotyöoh-jelmia (Microsoft Office) **Käyttää** some-ympäristöjä opetuksessa. **Osaa** käytettää opetuksessa jo-tain tietoteknistä peruslaitetta: tietokone, tablet-laite, Chrome-Book tms. **On perehtynyt** TVT opetus-käyttöä koskeviin säädöksiin **Tietää** tvt:n opetusta ohjaavat asiakirjat (esim. ops ja oph:n suositukset) **Hyödyntää** työssä ja opetuk-sessa yleisellä tasolla **käyttää** työssään/ opetukses-saan valmiita digitaalisia mate-riaaleja **Tietää** datan eri tallentamis-mahdollisuudet (myös pilveen) ja hyvät tavat verkossa	**Osaa** datan eri tallentamismah-dollisuudet (myös pilveen) ja hyvät tavat verkossa **Hyödyntää** sujuvasti digitaali-sia palveluita **Tuntee** yhteisöllisen ja tutkivan oppimisen perusteet **Käyttää** avoimia oppimisym-päristöjä **Työskentelee s**osiaalisen me-dian verkkopalveluissa **Hyödyntää** tvt:tä arjen verkko-ympäristöissä (esim. kirjasto)	**Käytössä** CC-lisenssit **Käyttää** yhteisöllisiä ja tutkivan oppimisen mene-telmiä **Käyttää** interaktiivisia op-pimisympäristöjä	**Huomioi** työssään/opetukses-saan TVT:n käyttöä koskevat kotimaiset ja kansainväliset säädökset **Osallistuu** erilaisen työssä käytettävän materiaalin/ ope-tusmateriaalien kehittämiseen **Osaa** ratkaista tvt-opetukseen liittyviä ongelmia **Osallistuu** hyvien käytänteiden jakamiseen

7 Asiantuntijuuden kehittäminen

Taso 0	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Taso 4
Työskentelee mieluummin yksin omalla tavallaan Opettajan johdolla yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyä Noudattaa ops:aa ja/tai muita työtä ohjaavia suunnitelmia Käyttää teknologiaa jonkin verran ja valmiita sähköisiä materiaaleja ilman työn suunnittelua tai pedagogista suunnittelua Käy koulutuksessa oman mielenkiinnon mukaan	Henkilöstö tuntee työtänsä koskevan lainsäädännön, toimintaohjeet ja suositukset Kehittää omaa osaamistaan Tekee yhteistyötä kollegoiden kanssa Tuntee sosiaalisen median palveluita ja käyttää niitä itse	Osaa asettaa itselleen henkilökohtaisia osaamistavoitteita sekä seurata ja arvioida niitä Tunnistaa muualta hankitun osaamisen ja osaa hyödyntää sitä omassa työssään ja tiimityöskentelyssä Säännöllinen koulutus ja uusien opetusmenetelmien kehittäminen Sähköisten materiaalien käyttö ja suunnittelu osaa hyödyntää sujuvasti ja monipuolisesti sähköisiä oppimisympäristöjä	Oman sähköisen materiaalin jakaminen verkossa Yhteisölliset ja henkilökohtaiset oppimisympäristöt Tvt-osaamisen jakaminen työyhteisössä ja sen ulkopuolella Osaa käyttää joitakin sovelluksia omassa opetuksessa.	Oppiva organisaatio Uusien toimintamallien nopea käyttöönotto Yhteisölliset ja henkilökohtaiset interaktiiviset oppimisympäristöt Käyttää sujuvasti eri sovelluksia tarpeiden mukaan Päivittää osaamistaan omatoimisesti

8 Tekninen tuki ja osaamisen tuki

Taso 0	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Taso 4
Kunnan mikrotukihenkilö tai vastaava Osaamisen tukea ei ole saatavilla	Osaamiseen vertaistukea saatavilla Hallintokunnan mikrotukihenkilö	Osaamiseen sisäistä ja ulkoista koulutusta	Osa-aikainen osaamisen tukihenkilö, joka työskentelee tiiviisti yhteistyössä henkilöstön ja teknisen tuen kanssa.	Kokopäiväinen osaamisen tukihenkilö ohjaa, opastaa ja valmentaa henkilöstöä yhteistyössä teknisen tuen kanssa.

9 Oppilaiden, opiskelijoiden tieto- ja viestintätekniset taidot

Tämän strategian tarkoituksena on määritellä myös alakoulun, yläkoulun ja lukion päättövaiheen taidot.

Esikoulu

9.1 Alakoulun päättövaiheen taidot

Kuudennen luokan päättyessä oppilas on jo monipuolisesti tutustunut erilaisiin koulutyössä tarvittaviin ohjelmiin ja ymmärtää ohjelmien logiikan. Oppilas osaa hyödyntää teknologiaa jokapäiväisessä työskentelyssään.

Käytännön työtaidot (tekninen osaaminen)

Oppilas

- osaa käyttää itsenäisesti tietokoneeseen kytkettyjä oheislaitteita
- osaa ottaa kuvia digikameralla tai kamerapuhelimella ja tallentaa ne tietokoneelle
- osaa käyttää useaa tietokoneohjelmaa samanaikaisesti
- käyttää näppäimistöä sujuvasti kahdella kädellä
- osaa kirjoittaa tekstiä prosessinomaisesti sekä kopioida, leikata ja liittää tekstiä
- osaa siirtää, kopioida, poistaa ja luoda kansioita sekä tallentaa tiedostoja oikeisiin kohteisiin
- osaa tuoda kuvan tai muita objekteja tekstiin, muuttaa paperikokoa, marginaaleja ja sarkaimia
- osaa yksinkertaista kuvankäsittelyä (leikkaaminen, rajaaminen, kopioiminen, liittäminen, koon muuttaminen, zoomaus, tallennus-muodon valitseminen)
- osaa laatia pienimuotoisia esityksiä esitysgrafiikkaohjelmilla
- osaa luoda taulukon ja diagrammin
- osaa käyttää sähköpostia

Tiedonhallintataidot

Oppilas

- osaa hakea Internet-sivustoja opettajan ohjeiden mukaan
- osaa hakea tietoa verkkosivuilta, portaaleista ja hakukoneista
- osaa arvioida hakutulosten sisältöä ja luotettavuutta
- osaa järjestellä kerättyä tietoa, luokitella, esittää ja soveltaa sitä yhteisöllisessä verkkoympäristössä

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Oppilas

- käyttää erilaisia viestinnän välineitä tavoitteellisesti
- käyttää verkko-oppimisympäristöä yhteisöllisenä työvälineenä

Tietoturva ja etiikka

Oppilas

- osaa pitää huolta omista käyttäjätunnuksistaan ja vaihtaa salasanan
- tuntee nettietiketin ja verkkokeskustelun perussäännöt ja noudattaa niitä
- tiedostaa Internetin käyttöön liittyvät vaarat
- osaa suojautua haitalliselta materiaalilta
- tuntee tekijänoikeusasioiden pääperiaatteet

9.2 Peruskoulun päättövaiheen taidot

Käytännön työtaidot (tekninen osaaminen)

Oppilas

- käyttää sujuvasti ja tarkoituksenmukaisesti teknologiaa eri käyttötarkoituksiin
- osaa tuottaa tekstiä monipuolisesti tekstinkäsittelyohjelmalla hyviä periaatteita noudattaen
- kirjoittaa teknisesti sujuvasti ja virheettömästi
- hallitsee taulukkolaskentaohjelman perusteet
- osaa laatia esityksen esitysgrafiikkaohjelmalla
- osaa käyttää sähköisiä palveluja
- osaa muokata kuvia monipuolisesti
- on tutustunut videokameran käyttöön ja elokuvan tekemiseen
- osaa tallentaa ja toistaa ääntä
- osaa työskennellä verkko-oppimisympäristöissä itsenäisesti ja yhteisöllisesti

Tiedonhallintataidot

Oppilas

- osaa vertailla ja valikoida eri lähteistä saamaansa tietoa
- osaa arvioida löytämäänsä tietoa kriittisesti
- osaa tehdä lähdeviittaukset sekä -merkinnät
- osaa valikoida, tulkita, käsitellä ja havainnollistaa tietoa ja tuloksia monipuolisesti eri ohjelmia käyttäen

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Oppilas

- osallistuu aktiivisesti ja vastuullisesti työskentelyyn erilaisissa yhteisöllisissä verkkoympäristöissä
- antaa verkossa palautetta ja hyödyntää itse saamaansa palautetta
- osaa arvioida omaa osaamistaan

Tietoturva ja etiikka

Oppilas

- noudattaa tekijänoikeuksia ja tietoturvaa kaikessa työskentelyssään
- osaa suojata itsensä ja tietokoneensa
- osaa toimia eettisesti, hyviä tapoja ja sääntöjä noudattaen Internetissä

9.3 Tvt-taidot lukiossa

Lukiossa vahvistetaan peruskoulussa opittuja taitoja. Tavoitteena on, että opiskelijoilla on lukion jälkeen jatko-opinnoissa ja tulevaisuuden työelämässä tarvittavat tietoyhteiskunnan kansalaisvalmiudet.

Lukiossa tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään tarkoituksenmukaisesti siten, että se tukee erilaisia oppimistyylejä ja auttaa opiskelijoita oppimaan ja prosessoimaan tietoa. Opettaja ohjaa lukiolaisia syvälliseen, analyyttiseen ajatteluun ja kriittiseen tiedonhankintaan.

Jokaisessa oppiaineessa opettajat pitävät sähköisiä kurssikokeita, joiden tarkoituksena on valmentaa opiskelijoita tulevaa ylioppilaskoetta varten.

Opiskelija

- osaa käyttää teknologiaa tieteelliseen kirjoittamiseen ja viestintään
- osaa hyödyntää teknologiaa lähi- ja etäopetuksessa
- osaa käyttää verkko-oppimisympäristöjä oman oppimisen polun tallentamiseen ja reflektointiin
- toimii vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, ottaen huomioon yksilöiden ja yhteisöjen erilaisuuden kaikissa ympäristöissä.
- osaa arvioida eri medioiden roolit, tehtävät ja vaikutukset vastaanottajalle
- suhtautuu kriittisesti eri median sisältöihin, palveluihin ja palveluntuottajiin
- pystyy itse tuottamaan sisältöä, sekä hyödyntämään ja kehittämään tietoa
- kykenee ilmaisemaan itseään, soveltamaan eri ilmaisutapoja sekä kehittämään mediaosaamistaan uusin tavoin
- suoriutuu sähköisten tehtävien vastaanottamisesta ja niiden palauttamisesta

Syvällinen osaaminen

Opiskelija

- osaa hyödyntää sovellusohjelmia tehokkaasti ja monipuolisesti
- osaa ratkaista eteen tulevia ongelmia
- osaa itsenäisesti suunnitella tiedonhankintaansa tietoverkkoja hyödyntäen
- osaa hyödyntää teknologiaa yksilö-ja yhteisöllisessä työskentelyssä
- osaa arvioida omat taitonsa ja kehittää omaa osaamistaan

10. Seuranta ja arviointi

Nimetty digiryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Ensimmäinen kokoontuminen on keväällä, jolloin asetetaan kehittymisen tavoitteet tulevalle lukuvuodelle sekä kartoitetaan tarvittavat laitehankinnat seuraavaa lukuvuotta ajatellen. Toinen kokoontuminen on syksyllä, jolloin arvioidaan, miten asetetut tavoitteet on saavutettu. Digiryhmä kartoittaa myös opettajien osaamistason ja tarpeet, jotka otetaan huomioon laitteita hankittaessa.

Laadun kehittämiseen Sallan kunnan koulutoimessa on suunniteltu vuosikello, jossa kehittäminen jakaantuu kouluvuoden ajalle seuraavalla tavalla:

Lähteet

Koulutuksen tietoyhteiskuntakehittäminen 2020. Parempaa laatua, tehokkaampaa yhteistyötä ja avoimempaa vuorovaikutusta. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/okmtr12.pdf?lang=fi

Pohjola, K. (toim.). (2011). Uusi koulu. Oppiminen mediakulttuurin aikakaudella. Jyväskylän yliopistopaino: Jyväskylä

Sosiaalisen median opetuskäytön suositukset http://www.oph.fi/download/140104_sosiaalisen_median_opetuskayton_suositukset.pdf

Tieto- ja viestintätekniikka opetuskäytössä - tilannekatsaus toukokuu 2011. http://www.oph.fi/julkaisut/2011/tieto_ja_viestintatekniikka_opetuskaytossa

TVT- opetuksessa. http://www.edu.fi/tvt_opetuksessa

Oppilaitosjohdon LUOTI-webinaari: Tieto- ja viestintätekniikan osaaminen. http://www.slideshare.net/merjasj/tvt-osaaminen-08022012

Perusopetus 2020 - yleiset valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/okmtr01.pdf?lang=fi

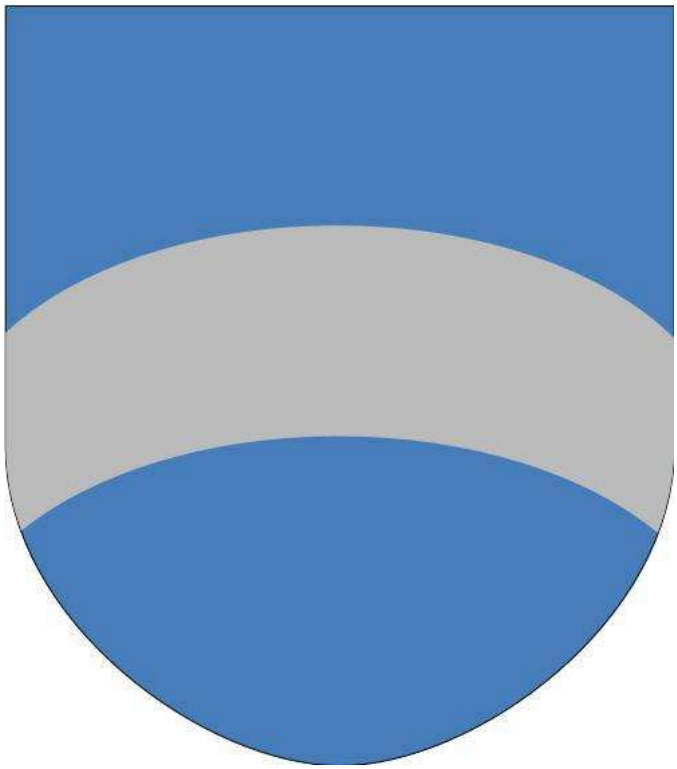

Sallan kunnan koulukuljetusopas

1.5.2015 alkaen

SALLAN KUNNAN KOULUKULJETUSOPAS

Tämän oppaan tarkoituksena on parantaa esiopetuksen oppilaiden, peruskoululaisten ja lukiolaisten kuljetusten turvallisuutta sekä antaa yhteiset toimintamallit kunnan päiväkodille, Sallan koulukeskuksen kouluille, liikennöitsijöille, koulukuljettajille, huoltajille ja oppilaille.

Perusopetuslain mukaan oppilaan vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen koulumatkasta ja sen valvonnasta. Koulumatkakuljetusten järjestämisessä noudatetaan perusopetuslain määräyksiä (PoL 32 §) ja sivistyslautakunnan päätöksiä. Sivistyslautakunta päättää koulumatkakuljetuksen perusteista siltä osin, kun ne poikkeavat lainsäädännöstä.

Oppilaille ja vanhemmille tiedotetaan syystiedotteessa ja Wilman kautta koulumatkakuljetuksiin liittyvistä turvallisuussäännöistä, käyttäytymisestä koulumatkakuljetuksissa ja menettelytavoista ongelmatilanteissa. Liikennekasvatus- ja liikenneturvallisuussuunnitelma sekä koulukuljetusopas täydentävät koulumatkoihin liittyviä asioita.

TURVALLINEN KOULUMATKA

Koulun vastuu oppilaiden turvallisuudesta alkaa, kun oppilas jää koulukyydistä aamulla koulun alueelle. Takseille ja linja-autoille pysäkit sijaitsevat koulukeskuksen alapihalla. Kyydityksiä on valvomassa opettaja. Oppilaiden omakuljetukselle on varattu paikka toimintakeskuksen tien varressa olevalta parkkialueelta. Sitä kautta on helppo tulla kouluun, eikä koulun alapiha ruuhkaudu liikaa, ja vaaratilanteet vähenevät. Oppilaillakin on turvallisempaa, kun liikenne on hallittua.

Opettajan tai rehtorin on ilmoitettava tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Koulun järjestyssäännöt eivät ole voimassa koulumatkoilla eikä opettajalla ole toimivaltaa määrätä rangaistuksia koulumatkoilla tapahtuneista rikkeistä, mutta koulukuraattori on tarpeen mukaan tukena asian selvittämisessä.

KULJETUSTEN MYÖNTÄMISEN YLEISET PERIAATTEET

Perusopetuslaki 32 §

Jos perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai lasten päivähoidosta annetussa laissa tarkoitetusta päivähoidosta esiopetukseen on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai päivähoidosta esiopetukseen ja esiopetuk-

sesta kotiin tai päivähoitoon. Perusopetusta, lisäopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus.(19.12.2003/1139)

Edellä 1 momentin mukaisesti järjestettävä oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia. Jos oppilas on lukuvuoden alkaessa täyttänyt 13 vuotta, saa koulumatka kestää enintään kolme tuntia. (24.6.2010/642)

Jos oppilas otetaan muuhun kuin 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kouluun tai opetuksen järjestämispaikkaan, oppilaaksi ottamisen edellytykseksi voidaan asettaa, että huoltaja vastaa oppilaan kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista. Lisäksi, jos esiopetusta saava lapsi osallistuu toisessa kunnassa järjestettävään lasten päivähoitoon lasten päivähoidosta annetun lain 11 c §:ssä tarkoitetulla tavalla, opetuksen järjestäjällä on oikeus edellyttää, että lapsen huoltaja vastaa lapsen kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista päivähoito- ja esiopetuspaikan välillä. (8.4.2011/324)

Kuljetusta odottavalle oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan.

Kuljetukset järjestetään vain lapsen ensisijaisen kodin ja lähimmän esiopetuspaikan tai koulun väliselle matkalle. Lapsen asuessa kahden eri huoltajan luona, kunta on velvollinen järjestämään lapsen koulukuljetuksen vain väestörekisteriin merkittyyn vakinaiseen asuinpaikkaan (KHO 2006:10), mutta erillisestä hakemuksesta lapsen ja perheen tilanne huomioiden voidaan järjestää päivittäinen koulukuljetus myös toisen huoltajan luokse kunnan alueella.

Kuljetusta odottavalle oppilaalle järjestetään mahdollisuus ohjattuun toimintaan. Sallatunturin koulun kyyditysoppilailla on keskiviikkoisin 7. tunnin aikana odotustunti. Odotustunnin aikana oppilailla on mahdollisuus saada tukiopetusta, olla kerhossa, tehdä läksyjä, käydä kirjastossa tai käydä hoitamassa asioita.

Kuljetuksen järjestäminen koulumatkan vaikeuden tai rasittavuuden perusteella edellyttää aina asiantuntujan lausuntoa. Lausunnon voi antaa lääkäri, psykologi tai muu asiantuntija tapauksesta riippuen. Lausunnosta on ilmettävä kuljetustarpeen syiden ja perustelujen lisäksi se, millä kulkumuodolla asiantuntija suosittelee kuljetuksen tapahtuvan. Lausunnosta on myös ilmettävä selkeästi, mille ajanjaksolle asiantuntija suosittelee koulukuljetuksen järjestämistä. Kuljetusta koulumatkan rasittavuuden perusteella tulee hakea jokaiselle lukuvuodelle erikseen.

Erityisoppilaiden koulukuljetukset järjestetään samojen periaatteiden ja perusopetuslain mukaisesti kuin yleisopetuksen oppilaidenkin kuljetukset. Erityisoppilaiden kohdalla kokonaisuus huomioiden voi olla perusteltua, että kuljetus myönnetään, vaikka kilometrirajat eivät täyttyisikään.

Jos koulumatka tai osa koulumatkasta on todettu liian vaaralliseksi, kunta järjestää kuljetuksen vaaralliseksi katsotulle koulumatkalle. Huoltajan velvollisuutena on toimittaa asiantuntijan lausunto

koulutoimeen. Koulumatkan turvallisuuden arviointiperusteina käytetään yleisten teiden osalta liikennetyöryhmän antamaa lausuntoa. Arvioinnissa tarkastellaan monipuolisesti koulu-matkan liikenteellisiä olosuhteita, mutta suurimman painoarvon arvioinnissa saavat teiden liikennemäärät ja nopeusrajoitukset. Esimerkiksi valaistuksen puuttuminen ei yksinään tee tiestä vaarallista. Tien vaarallisuudesta voi myös poliisi antaa lausunnon. Arviointeja ja suosituksia käytetään asiantuntija-apuna päätöstä tehtäessä. Ne eivät kuitenkaan velvoita kuntaa kuljetuksen järjestämiseen.

KOULUKULJETUSTEN JÄRJESTÄMISEN PERIAATTEET

Kuljetusreitit laaditaan yhteistyössä liikennöitsijöiden kanssa. Pysähtymispaikat määritellään yhdessä kuljetuksia hoitavien autoilijoiden kanssa siten, että ne ovat turvalliset ja tarkoituksen-mukaiset. Kuljetusten aikatauluista ja koulukuljetuksessa noudatettavista ohjeista tiedotetaan huoltajille ja oppilaille lukuvuoden alussa.

Oppilaan tulee olla kuljetuspisteessä hyvissä ajoin ennen ilmoitettua kuljetusaikaa. Koulukuljetuksen ei tarvitse jäädä odottamaan myöhässä olevaa oppilasta. Oppilas voi joutua koulumatkoillaan odottamaan kuljetusta kuljetusreitin varrella tai koululla. Oppilaan tulee odottaa taksia/linja-autoa 15 minuuttia yli ilmoitetun ajan. Jos auto ei jostain syystä saavu kuljetus-pisteeseen tässä ajassa, oppilaan tulee ottaa yhteyttä kouluun ja kysyä tarkempia ohjeita.

Kun reitin aikana tulee poikkeava tilanne, niin autoilija ratkaisee, voiko muuta liikennettä ja matkustajien turvallisuutta vaarantamatta pysähtyä sovitussa kohdassa. Taksi ei saa ohittaa kuljetuspistettä ennen sovittua aikaa, elleivät kaikki kyytiläiset ole autossa.

Koulukuljetuksia ei järjestetä eikä korvata:

- perusopetukseen siirtymisestä lähtien hoitopaikasta kouluun eikä hoitopaikkaan
- terapia-, lääkäri-, kerho-, yms. käynteihin
- tilapäisasumisiin, vapaa-ajan asuntoihin tai tilapäisiin hoitopaikkoihin
- kaverin luokse.

Mikäli oppilaalle ei ole myönnetty maksutonta koulukuljetusetuutta, oppilas voi kulkea koulu-kyydissä maksavana asiakkaana, mikäli autossa on tilaa.

KOULUKULJETUKSEN HAKEMINEN

Kuljetusoikeus todetaan koululla johtajan päätöksellä. Muissa tilanteissa koulukuljetusoikeutta anotaan sivistyslautakunnalta.

AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Kuljetukset aamu- ja iltapäivätoimintaan eivät kuulu kuntien järjestämisvelvollisuuksiin.

Sallassa ei järjestetä erillistä kuljetusta aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuville. Ne aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvat oppilaat, joiden koulumatka on yli kolme kilometriä, saavat maksuttoman koulukuljetuksen, mikäli aikataulut sopivat aamu- ja iltapäiväkerhon alkamiseen/ päättymiseen. Muina aikoina huoltajat huolehtivat kuljetuksesta.

KULJETUKSEN YLEISET OHJEET

- Kuljetuksen aikana autoilija valvoo, että oppilaat käyttävät turvavyötä.
- Kuljetukseen voidaan ottaa mukaan sellaisia apuvälineitä (esim. liikuntavälineet), joita tarvitaan opiskeluun tai joiden kuljettamisesta on erikseen sovittu autoilijan kanssa.
- Liikennöitsijä järjestää korvaavan kuljetuksen, jos linja-auto tai taksi ei pääse hakemaan oppilaita esim. auton rikkoutumisen vuoksi. On huomioitava, että auto tulee huomattavalla viiveellä.
- Kunta ei korvaa oppilaiden autoille aiheuttamia vahinkoja. Liikennöitsijä ja oppilaan huoltaja sopivat vahinkojen korvaamisesta keskenään.
- Mikäli oppilas toistuvasti häiritsee omalla toiminnallaan koulukuljetuksia, voidaan oppilaalta evätä koulukuljetus määräajaksi koulunjohtajan päätöksellä. Eväämis-tapauksessa huoltajat vastaavat oppilaan koulukuljetuksesta.

KULJETTAJAN TEHTÄVÄT JA VASTUUT

- ajaa koulukuljetusreittien tilauksen ja sovitun mukaisesti aikataulua noudattaen,
- toimii vastuullisena asiakaspalvelijana ja oheiskasvattajana,
- varmistaa, että oppilailla on turvavyöt kiinni liikkeelle lähdettäessä,
- huolehtii järjestyksenpidosta autossa,
- toimii tienkäyttäjän mallina liikennesääntöjä noudattamalla,
- pitää kuljetettavien oppilaiden nimilistan mukanaan sekä päivittää listat mahdollisten muutosilmoitusten mukaiseksi,
- noudattaa salassapitosäädöksiä eli ei kerro kuljetettaviin tai heidän perheisiinsä liittyviä asioista ulkopuolisille,
- sijoittaa oppilaat autoon huomioiden heidän erityistarpeensa,
- pysäköi niin, että kuljetettava voi nousta ja jäädä pois kyydistä turvallisessa paikassa ja saattaa tarvittaessa oppilaan kotitiehaaraan tai ajotien yli),
- on ongelmatilanteissa yhteydessä huoltajaan ja koululle,
- huolehtii hyvästä fyysisestä ja henkisestä ajokunnosta, sillä vaativa ja riskialtis kuljetus-tehtävä edellyttää niitä,
- huolehtii, että kuljetuksissa käytettävä auto on kunnossa, määräysten sekä ohjeiden mukainen ja siisti,
- noudattaa kuormitusmääräyksiä,
- auton varustaminen alkolukolla (Laki alkolukon käytöstä koulu- ja päiväkotikuljetuksissa 10.12.2010/1110),
- auton tulee olla varustettuna taksiasetuksen mukaisella koulukyyti-merkillä.

HUOLTAJAN TEHTÄVÄT

Huoltajan tehtävänä on huolehtia, että

- huoltajat ilmoittavat kyytimuutoksista välittömästi suoraan taksiin tai linja-autoon sekä koululle, jos kyseessä on samaa tai seuraavaa päivää koskeva muutos. Myös lyhytkestoiset, väliaikaiset muutokset ilmoitetaan suoraan autoilijalle (esim. useamman päivän kestävä flunssa tms. jos tiedetään, että lapsi on loppuviikon kotona sairaana),
- huoltaja ilmoittaa kirjallisesti esim. tekstiviestillä tai viestilapulla kuljettajalle ja koululle oppilaan koulukuljetuksiin tulevista muutoksista (muu satunnainen kuljetusjärjestely yms.),
- mikäli huoltajalla on tiedossaan pitempiaikainen poikkeama lapsen kuljetuksen tarpeeseen, tulee siitä ilmoittaa suoraan liikennöitsijälle,
- oppilas on ajoissa hakupaikalla ja että hakupaikka on esteetön eri vuodenaikoina,
- oppilas on pukeutunut sään mukaisesti,
- oppilas käyttää pimeällä heijastinta
- oppilas ottaa kyytiin vain sellaisia urheiluvälineitä ja muita ylimääräisiä tavaroita, joita tarvitaan lukujärjestyksen mukaisesti esim. liikuntatunneilla ja joiden tuomisesta on muuten erikseen sovittu koulun kanssa,
- urheiluvälineet ja muut ylimääräiset tavarat on pakattu asianmukaisesti (esimerkiksi luistimissa täytyy olla suojustimet sekä sukset ja sauvat tulee olla niputettuina yhteen),
- huoltajat opastavat lastaan asianmukaiseen käyttäytymiseen ja turvallisuuteen koulu-matkojen aikana sekä kertovat tarvittaessa kuljettajalle lapsen sairauksista ja mahdollisesta lääkityksestä (esim. diabetes, epilepsia),
- huoltajat selvittävät taksien ja linja-autojen aikataulut ja harjoittelevat liikenteessä kulkemista.

OPPILAAN TEHTÄVÄT JA VASTUUT KULJETUKSESSA

Ennen matkaa oppilaan

- tulee olla ajoissa odotuspaikalla ja odottaa autoa rauhallisesti aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille,
- huolehtia siitä, että ei ole likainen tai luminen, kun nousee koulukyytiin,
- nostaa kättä linja-auton lähestyessä, että linja-auto pysähtyy ottamaan oppilaan kyytiin pysäkiltä ja nousta sitten autoon reippaasti ja ryntäilemättä,
- istuutua penkille ja kiinnittää turvavyö sekä pitää ajomatkan aikana turvavyö kiinnitettynä (myös linja-autossa, mikäli sellaiset on).

Automatkan aikana oppilaan tulee

- noudattaa kuljettajan antamia ohjeita,
- käyttäytyä hyvin ja ottaa muut matkustajat huomioon,
- pitää turvavyö kiinnitettynä,

- kertoa kuljettajalle, jos tarvitsee apua tai huomaa jonkun toisen tarvitsevan apua.

Matkan jälkeen oppilaan tulee

- poistua autosta viivyttelemättä,
- odottaa, että kuljetusauto lähtee ja ylittää tie vasta kun se on turvallista jatkaa matkaa kotiin.

KOULUN TEHTÄVÄ

- käsittelee vuosittain koulukohtaiset kuljetusten pelisäännöt ja tiedottaa niistä.
- opastaa huoltajia koulukyytiasioissa,
- järjestää kuljetusoppilaiden valvonnan kuljetusten odotusaikana,
- sään niin vaatiessa (esim. kova pakkanen) koulu järjestää kuljetusoppilaille mahdollisuuden olla sisätiloissa,
- toimittaa liikennöitsijöille oppilaiden nimilistat ja aikataulut ennen lukuvuoden alkua,
- sopii/ilmoittaa elokuun alussa ennen lukuvuoden alkua liikennöitsijöiden kanssa ja koulujen johtajien sekä päiväkodin johtajan kanssa alkavan lukuvuoden koulukuljetuksista,
- arvioi kuljetusten toimivuutta ja kehittää kuljetusjärjestelyitä.

YHTEYSTIEDOT

Sivistystoimenjohtaja Marja Myllykangas, 040 848 8519

Tennontien päiväkoti, esiopetus,
varhaiskasvatuksen johtaja Jarna Pennanen, 040 519 2689

Kirkonkylän koulu, koulunjohtaja Jenni Tervo, 040 595 3430

Sallatunturin koulu, koulunjohtaja Outi Kettunen, 0400 292 794

Sallan lukio, koulunjohtaja Leena Hautajärvi, 0400 292 796

OPPILASHUOLTO-SUUNNITELMA

Sallan kunta
Esikoulu
Kirkonkylän koulu
Sallatunturin koulu
Sallan lukio

Sisällysluettelo

5.3. Oppilashuolto 2
5.3.1 Oppilashuoltosuunnitelma 2
Yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2
Oppilashuollon tavoitteet ja toimintatavat 3
Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut 4
5.3.2. Monialainen oppilashuollon yhteistyö 4
Oppilashuoltoryhmät 4
Kouluyhteisön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä hyvinvoinnin tarkastukset 5
Yhteistyö terveysneuvonnan kanssa 5
5.3.3. Yhteisöllinen oppilashuolto 6
Toimintatavat ja käytännöt 6
Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen 7
Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen 8
Koulukuljetusten turvallisuutta ja odotusaikoja koskevat ohjeet 10
Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus 10
Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta 11
Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa 14
5.3.4. Yksilökohtainen oppilashuolto 14
Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja toimintatavat 16
Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa 17
Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa 17
Yhteistyö sairaalaopetuksen yhteydessä 18
Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä 18
Yhteistyö joustavan perusopetuksen yhteydessä 18
Oppilashuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä 18
5.3.5. Muut oppilashuollon palvelut 25
Ruokailu 25
Kouluterveydenhuolto 25
Koulukuraattori 25
Koulupsykologi 26
Hammashoito 26
Vakuutukset 26
Kerhot 26
Aamu- ja iltapäivätoiminta 27
5.3.6. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa 27
5.3.7. Oppilashuoltosuunnitelman toteutumisen arviointi 28
5.4 TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN 29

5.3. Oppilashuolto

Tämä luku sisältää sekä opetussuunnitelman perusteiden mukaisen oppilashuolto-osuuden että oppilashuoltosuunnitelman.

5.3.1 Oppilashuoltosuunnitelma

Sallan kunnan oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelma perustuu oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin.

Tässä oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelmassa käytetään seuraavia käsitteitä

- esiopetuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa nimitystä oppilas
- esi- ja perusopetuksen sekä lukion opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto
- oppilaitoksesta (esiopetus, perusopetus, lukio) nimitystä koulu.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain tarkoituksena on:

1. edistää oppilaan oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä;
2. edistää koulun ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä;
3. turvata varhainen tuki sitä tarvitseville;
4. turvata oppilaiden tarvitsemien oppilashuoltopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu;
5. vahvistaa oppilashuollon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

Yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on yksi Sallan kunnan strategisista asiakirjoista. Suunnitelman sisällöstä on määrätty lastensuojelulain 12 §:ssä ja oppilas ja opiskelijahuoltolain 12 §:ssä. Aikaisemmin kunnanvaltuuston hyväksymä suunnitelma päivitetään syyslukukauden 2016 aikana. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa olevat asiat on huomioitava kunnan talousarviota laadittaessa. Suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Päävastuu hyvinvointisuunnitelman valmistelusta on Sallan kunnan sosiaali- ja terveystoimella.

Lastensuojelulaki 12 §:

- lasten ja nuorten kasvuolot sekä hyvinvoinnin tila
- ehkäisevät toimet ja palvelut
- lastensuojelun tarve ja resurssit
- lastensuojelun palvelujärjestelmä
- yhteistyö
- suunnitelma ohjelman toteuttamisesta ja seurannasta

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 §

- opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet
- arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhuolto- palveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta
- toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä oppilashuoltoa ja oppilaiden varhaista tukea
- tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhuollon laadunarvioinnista

Oppilashuollon tavoitteet ja toimintatavat

Oppilashuoltoon kuuluu oppilaan oppimisen perusedellytyksistä, fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtiminen. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti kehittämällä oppimista ja kouluyhteisön hyvinvointia. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimisympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää yhteisön hyvinvointia. Arjen huolenpito kuuluu kokon henkilökunnan jokapäiväiseen toimintaan, jossa korostuu aito kohtaaminen ja kuuleminen sekä oppimisen ohjaaminen. Tuki ja hoito tarkoittaa opettajien, koulunkäynninohjaajien, koulukuraattorin, koulupsykologin, kouluterveydenhuoltohenkilöstön ja muun henkilöstön yhteistä työtä oppilaan parhaaksi.

Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu kasvatuksen tukeminen.

Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuolto kuuluu kaikille yhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Sitä toteutetaan hyvässä yhteistyössä kotien kanssa. Yksittäistä oppilasta koskevien tarvittavien oppilashuollollisten tukitoimien suunnittelussa tulee kuulla oppilasta ja huoltajaa ja työskentelyn tulee olla heidän osallisuuttaan tukevaa. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja heidän huoltajiinsa sekä eri osapuolien tietojensaantia ja salassapitoa koskevat säädökset.

Oppilashuollon tarkoituksena on auttaa oppilasta selviytymään koulutyöstä ja sillä pyritään ennalta ehkäisemään oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja syrjäytymistä sekä lisäämään kouluyhteisön hyvinvointia. Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää.

Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilökunta osallistuu koulun arkeen pitämällä yhteyksiä koululla työskentelevän henkilöstön kanssa. Osallistutaan ajankohtaisista asioista järjestettäviin tilaisuuksiin yhdessä sosiaalitoimen, koulukeskuksen henkilökunnan, huoltajien ja oppilaiden kanssa.

Kouluterveydenhoitaja ja -lääkäripalveluista sekä psykologipalveluista vastaa Sallan kunnan sosiaali- ja terveystoimi. Tarve kouluterveydenhoitajan palveluille perusopetuksessa ja lukiossa on päivittäistä. Koululääkäri vastaa terveystarkastuksista. Esiopetuksessa olevat ovat syyslukukauden loppuun asti neuvolapalveluiden piirissä, minkä jälkeen he siirtyvät kouluterveydenhuollon asiakkaiksi. Palveluiden saatavuus tarkennetaan vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Sallan kunnan sivistystoimi järjestää koulukuraattorin palvelut jokaisena koulupäivänä kello 8 – 16.

5.3.2. Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

Oppilashuoltoryhmät

1. Sallan kunnan moniammatillinen ohjausryhmä vastaa oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Tämä ryhmä on yhteinen esiopetuksen, perusopetuksen ja lukio-opetuksen kanssa. Ryhmä kokoontuu tarpeen mukaan, vähintään kaksi kertaa vuodessa, syksyllä ja keväällä. Ryhmän kutsuu koolle koulukuraattori, joka toimii ryhmän sihteerinä ja käsiteltävien asioiden kokoajana. Ryhmä valitsee keskuudesta kokouksen puheenjohtajan. Ryhmään kuuluvat sivistystoimenjohtaja, koulujen johtajat (esiopetus, perusopetus ja lukio), nuoriso- ja liikuntatoimenjohtaja, koululääkäri, kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi, vastaava kuraattori (sosiaalityöntekijä) ja koulukuraattori. Lisäksi ryhmä voi kutsua tarvittaessa muita asiantuntijoita.

2. Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa esi- ja perusopetuksen sekä lukion oppilas- huollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa yksikön johtaja. Kirkonkylän koulun, Sallatunturin koulun ja Sallan lukion koulukohtainen oppilashuoltoryhmä kokoontuu samanaikaisesti, ja ryhmästä käytetään nimitystä YHTIS.

Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita.

- **Esiopetuksen** oppilashuoltoryhmään kuuluvat varhaiskasvatuksen johtaja, esiopettaja, terveydenhoitaja (syksyn toimintakausi), kouluterveydenhoitaja (kevään toimintakausi), koulukuraattori, erityisopettaja ja tarvittaessa psykologi. Ryhmä kokoontuu kaksi kertaa syksyllä ja kaksi kertaa keväällä sekä tarvittaessa.
- **YHTIS-**oppilashuoltoryhmään kuuluvat koulujen johtajat, kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, erityisopettaja, opinto-ohjaaja ja sosiaalityöntekijä sekä tarvittaessa psykologi / luokanopettaja / aineenopettaja / koulunkäynninohjaaja. Ryhmä kokoontuu vähintään viisi kertaa lukuvuodessa.

3. Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetus-henkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

Kouluyhteisön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä hyvinvoinnin tarkastukset

Oppilaan ja opiskelijan terveyden edistämiseksi tarkistetaan kouluyhteisön ja opiskeluympäristön työolot joka kolmas vuosi yhteistyössä koulun ja sen oppilaiden / opiskelijoiden, koulu- tai opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön, työterveyshuollon, työsuojelu-henkilöstön ja tarvittavien muiden asiantuntijoiden kanssa. Arvioinnissa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain.

Koulun terveydellisten olojen tarkastuksen järjestelyistä vastaa kouluterveydenhoitaja. Kouluterveyskyselyjen (THL) tuloksia kouluympäristön osalta tulee hyödyntää tarkastuksessa. Terveystarkastaja kirjaa tarkastuksen tulokset ja koulun johtajat / kiinteistötoimi seuraa sovittujen korjaus- ja muutostoimenpiteiden toteutumista.

Yhteistyö terveysneuvonnan kanssa

Sallan terveyskeskuksen neuvola- ja hammashoitopalvelut tarjoavat erityisasiantuntemusta esimerkiksi päihteistä, seksuaaliterveydestä ja ravitsemustieteistä. Kouluterveyskyselyn (THL) tarjoamaa tietoa käytetään kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisessä, vanhempainilloissa keskustelun pohjana, oppilashuoltotyössä sekä terveystiedon opetuksessa.

5.3.3. Yhteisöllinen oppilashuolto

Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.

Toimintatavat ja käytännöt

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän tehtävänä on

- suunnitella, toteuttaa, arvioida ja kehittää kouluyhteisön hyvinvoinnin, turvallisuuden, viihtyvyyden ja osallisuuden edistämistä
- suunnitella, miten oppilaiden ja yhteisön hyvinvointiin liittyvien kyselyiden ja laadunarviointien tuloksia sekä laajojen terveystarkastusten yhteenvetoja käsitellään koulussa
- suunnitella, miten vanhempien kasvatustyötä tuetaan sekä kodin ja koulun yhteistyötä vahvistetaan

Koulukohtaiseen oppilashuoltoryhmään kutsutaan tarvittaessa oppilas- /opiskelijakunnan ja huoltajien edustajia, muuta koulun henkilöstöä sekä lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä viranomaisia ja toimijoita esim. kunnan ja seurakunnan nuorisotoimen työntekijät sekä poliisi. Vanhemmilta / vanhempainyhdistykseltä ja oppilaskunnan hallitukselta voidaan pyytää myös lausuntoja ja ehdotuksia. Ryhmän päätökset kirjataan ja niistä tiedotetaan Wilmassa.

Yhteisöllistä oppilashuoltoa toteutetaan:

- ryhmäytymiset
- luokanohjaajan tunnit
- vanhempainillat
- retket ym. tapahtumat
- työnohjaus
- konsultaatio
- koulukokoukset
- oppilaskunta- ja tutortoiminta sekä kummi- ja tukioppilastoiminta

Toimintaa arvioidaan toukokuussa arviointikokouksessa, johon kutsutaan koulun henkilökunta, vanhempien / vanhempainyhdistyksen edustajat sekä oppilaskunnan edustajia. Kokouksessa käydään läpi yhteisöllisen oppilashuollon toimenpiteet kuluneelta lukuvuodelta sekä laaditaan tulevan lukuvuoden yhteisöllistä oppilashuoltotyötä koskevat kehittämiskohteet. Työskentelyssä voidaan käyttää tukena kouluterveyskyselyn tuloksia tai muita huoltajilta ja oppilailta saatujen kyselyiden tuloksia.

Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta. (PoL 35 § LL 25§)

Esi- ja perusopetuksessa huoltaja on velvollinen ilmoittamaan wilman kautta / puhelimitse heti aamulla poissaolosta kouluun sekä kyydityksessä olevat taksinkuljettajalle. Mikäli huoltajan ilmoitusta poissaolosta ei tule, luokanopettaja / luokan- tai ryhmänohjaaja / koulukuraattori ottaa yhteyttä kotiin välittömästi. Lukiossa huoltaja ilmoittaa wilman kautta / puhelimitse alle 18-vuotiaan opiskelijan poissaolosta, 18-vuotiaat ilmoittavat poissaoloistaan itse.

Perusopetuksen oppilaiden huoltajien tulee anoa lupa ennalta tiedossa olevaan poissaoloon. Luvan myöntää

- 1-2 tuntia aineenopettaja
- 1-3 päivää luokanopettaja / luokanohjaaja
- 4 päivää – 2 viikkoa koulunjohtaja ja
- yli 2 viikkoa sivistystoimenjohtaja.

Luokanopettajat / aineenopettajat kirjaavat oppilaiden poissaolotunnit wilmaan jokaisen tunnin alussa. Huoltajan tulee selvittää poissaolon syy wilmaan.

Aineenopettaja seuraa oman aineensa poissaoloja, luokanopettaja/ luokanohjaaja / ryhmänohjaaja seuraa valvontaryhmänsä poissaoloja, keskustelee oppilaan / opiskelijan kanssa ja on tarvittaessa yhteydessä kotiin. Kuraattori seuraa koko koulun poissaoloja wilman kautta, keskustelee oppilaan / opiskelijan kanssa ja on tarvittaessa yhteydessä huoltajiin.

Lukiossa opiskelijan tulee tehdä selvitys ensimmäisestä (1.) poissaolotunnista lähtien. Kaikki poissaolot on selvitettävä. Poissaoloselvitykset (alle 18-vuotiaalla huoltaja) voi tehdä wilman kautta. Aineenopettaja seuraa opiskelijan poissaoloja oman aineensa osalta ja on yhteydessä ryhmänohjaajaan / kuraattoriin, mikäli poissaoloja kurssilta on yli 4. Ryhmänohjaaja seuraa oman ryhmänsä opiskelijoiden poissaoloja ja on tarvittaessa yhteydessä huoltajaan, mikäli poissaoloja on paljon tai mikäli poissaoloja ei ole selvitetty wilman kautta. Kuraattori seuraa koko koulun poissaoloja wilman kautta, keskustelee opiskelijan kanssa ja on tarvittaessa yhteydessä huoltajiin.

Jos opiskelija tarvitsee vapaata, hänen on pyydettävä etukäteen siihen lupa:

- yksittäisen tunnin vapaan myöntää ao. opettaja
- enintään kolmen päivän vapaan myöntää luokanopettaja / luokanohjaaja / ryhmänohjaaja
- kolmea päivää pidemmän vapaan myöntää rehtori
- yli kaksi viikkoa pidemmän vapaan myöntää sivistystoimenjohtaja.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Käytön ehkäiseminen

Tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttöä pyritään ehkäisemään säännöllisellä valistuksella. Valistus voidaan toteuttaa erillisenä tapahtumana. Lisäksi valistusta tehdään esimerkiksi terveystiedon oppitunneilla opetussuunnitelman mukaisesti eri vuosiluokilla.

Käyttöön puuttuminen

Tupakkalain 10 §:n mukaan tupakkatuotetta tai tupakointivälinettä ei saa myydä alle 18-vuotiaalle. Saman lain 12 §:n mukaan tupakointi on kielletty perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukioopetusta antavien oppilaitosten sisätiloissa ja oppilasasuntoloissa sekä niiden käytössä olevilla ulkoalueilla.

Toimenpiteet tupakointiin puuttumisessa koulupäivän aikana

- Perusopetuksen oppilaan jäädessä kiinni tupakanpoltosta ensimmäisen kerran, hän soittaa ja ilmoittaa asiasta kotiin opettajan / kuraattorin valvonnassa. Opettaja/kuraattori keskustelee tämän jälkeen asiasta huoltajan kanssa.
- Oppilaan kanssa käydään kasvatuskeskustelu ja määrätään jälki-istuntoa, jossa oppilas kirjallisesti pohtii tupakoinnin vaaroja.
- Kun perusopetuksen oppilas jää kiinni tupakanpoltosta kolmannen kerran, asiasta tehdään lastensuojeluilmoitus. Lisäksi yli 15-vuotiaiden kohdalla ilmoitetaan asiasta poliisille.

Alkoholin hallussapito ja käyttö kouluaikana ja koulun tilaisuuksissa on kielletty. Mikäli kieltoa rikotaan, toimitaan seuraavasti:

- Alle 18-vuotiaan oppilaan kohdalla asiasta ilmoitetaan huoltajalle ja oppilas viedään terveyskeskukseen. Lisäksi asiasta tehdään lastensuojeluilmoitus ja koulunjohtaja antaa kirjallisen varoituksen. Oppilas otetaan oppilashuollon tukitoimien piiriin.
- Yli 18-vuotias opiskelija poistetaan välittömästi koulun alueelta tai viedään terveyskeskukseen ja koulunjohtaja antaa kirjallisen varoituksen. Opiskelija otetaan oppilashuollon tukitoimien piiriin.

Toimenpidemalli huumeiden hallussapidosta tai / ja käytöstä

Huumeiden hallussapito ja käyttö on Suomessa laitonta ja kiellettyä. Asiasta ilmoitetaan aina poliisille. Asia etenee poliisiviranomaisten kautta.

Epäily nuoren huumeiden käytöstä

Sallan kunnassa käytetään alle 18-vuotiaan huumeinterventiomallia.

Nuori itse ilmoittaa, kaverit epäilevät, viranomaiset epäilevät (esim. koulu, liikunta- ja nuorisotoimi, seurakunnan nuorisotyö, kouluterveydenhoito, terveyskeskuksen henkilökunta tms.)

Nuorelle ilmoitetaan asia ja selvitellään jatkotoiminta.

1. Yhteys yhdyshenkilöön heti
   - sosiaalityöntekijä/lastenvalvoja 040 519 8911 tai sosiaalityöntekijä 040 820 5067.

2. Yhdyshenkilö ottaa yhteyden HETI
   - nuoren huoltajiin ja poliisiin
   - työryhmään

Työryhmässä tehdään nuoren hoitoon liittyvät jatkosuunnitelmat:

1. Jos nuori kieltää huumeiden käytön, suunnitellaan huumetestaukset tehtäväksi kolme kertaa. Ajankohtaa ei sovita nuoren kanssa etukäteen.
2. Jos nuori myöntää huumeiden käytön:
   - nimetään tukihenkilö (kokoontumiset kerran viikossa, tukihenkilö määräytyy tapauskohtaisesti.)
   - määrätään seurantaan liittyvät kontrollit (esim. huumetestit) sekä
   - järjestetään huoltajille tarvittava tuki.

Seuranta

1. Työryhmä kokoontuu nuoren ja huoltajien kanssa kerran kuukaudessa, myöhemmin kahden kuukauden välein.
   - Ellei nuori sitoudu hoitoon harkitaan huostaanottoa ja sijoitusta huumevieroitus-yksikköön.
2. Mikäli nuori sitoutuu suunnitelmaan, niin tukihenkilötoimintaa jatketaan viikoittain tehtävillä tapaamisilla ja testauksilla kolme kuukautta.
   - Kolmen kuukauden jälkeen tukihenkilötapaamiset harvennetaan aluksi joka toiseen viikkoon ja myöhemmin kerran kuukaudessa tapahtuviin yhteydenpitoihin. Nuori pysyy tukihenkilön seurannassa ainakin yhden vuoden.
   - Mikäli nuori on hoitolaitoksessa, hänelle suunnitellaan tukihenkilötapaamiset kotipaikkakunnalla sen jälkeen kun hoito laitoksessa on loppunut.

Jokainen koulun oppilas ja aikuinen on velvollinen heti ilmoittamaan koulun johtajalle, jos epäilee tai havaitsee koulussa oppilaan hallussa olevan lääkkeitä, alkoholia, huumeita, impattavia aineita tai epäilee oppilaan käyttävän tai välittävän niitä koulussa.

Koulukuljetusten turvallisuutta ja odotusaikoja koskevat ohjeet

Perusopetuslain mukaan oppilaan vanhemmilla on ensisijainen vastuu oppilaan koulumatkasta ja sen valvonnasta. Koulukuljetusten järjestämisessä noudatetaan perusopetuslain määräyksiä (PoL 32 §), sivistyslautakunnan päätöksiä sekä koulukuljetusoppaan ohjeistuksia.

Sivistyslautakunta päättää koulukuljetuksen perusteista siltä osin, kun ne poikkeavat lain-säädännöstä. Oppilailla on mahdollisuus saada pakkaskyydityksiä kovimpien pakkasten aikaan yli kolmen kilometrin matkoille.

Oppilaita kuljettavilta autoilijoilta edellytetään ammattitaitoisuutta, luotettavuutta, täsmällisyyttä ja muuta soveltuvuutta oppilaskuljetuksiin. Oppilaille ja vanhemmille tiedotetaan syystiedotteessa ja wilman kautta koulumatkakuljetuksiin liittyvistä turvallisuussäännöistä, käyttäytymisestä koulumatkakuljetuksissa ja menettelytavoista ongelmatilanteissa. Liikennekasvatus- ja liikenne-turvallisuussuunnitelma sekä koulumatkakuljetusopas täydentävät koulumatkoihin liittyviä asioita.
Koulun vastuu oppilaiden turvallisuudesta alkaa, kun oppilas jää koulukyydistä aamulla koulun alueelle. Linja-autopysäkit sijaitsevat koulun alapihalla. Oppilaiden omakuljetukselle on varattu paikka toimintakeskuksen tien varressa olevalta parkkialueelta. Sitä kautta on helppo tulla kouluun, eikä linja-autoalue ruuhkaudu liikaa. Oppilaillakin on turvallisempaa, kun liikenne on hallittua.

Opettajan tai rehtorin on ilmoitettava tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Koulun järjestyssäännöt eivät ole voimassa koulumatkoilla eikä opettajalla ole toimivaltaa määrätä rangaistuksia koulumatkoilla tapahtuneista rikkeistä, mutta koulukuraattori on tukena asian selvittämisessä.

Kuljetusta odottavalle oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan. Sallatunturin koulun kyyditysoppilailla on keskiviikkoisin 7. tunti odotustunti. Odotustunnin aikana oppilailla on mahdollisuus saada tukiopetusta, olla kerhossa, tehdä läksyjä, käydä kirjastossa tai käydä hoitamassa asioita liikkeissä.

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Koulun oppilaat ja henkilökunta perehdytetään lukuvuosittain turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Tapaturmien ennaltaehkäisyyn kiinnitetään huomiota.

Koulutapaturma on oppilaalle koulussa tai koulumatkalla sattunut äkillinen, ruumiinvamman aiheuttava odottamaton tapahtuma. Koulutapaturmina korvataan myös sellaiset vammat, jotka ovat

syntyneet opintokäynnillä, opintoretkellä, leirikoulussa, kerhossa tai välittömällä matkalla niihin, mikäli ne sisältyvät koulun toimintasuunnitelmaan. Koulumatkalla tulee käyttää turvalliseksi katsottavaa kulkuväylää.

Toimintaohjeet tapaturman sattuessa:

- Lievissä tapaturmissa anna välitön ensiapu ja ota tarvittaessa yhteyttä kouluterveyden-hoitajaan tai terveyskeskukseen.
- Tapaturmista tehdään aina vahinkoilmoitus
- Tapaturmasta ilmoitetaan viipymättä huoltajalle.
- Hätätilanteessa soita yleiseen hätänumeroon 112 ja toimi puhelimessa annettujen ohjeiden mukaisesti.
- Huoltajan / oppilaan tulee ilmoittaa koulumatkalla tapahtuneesta tapaturmasta opettajalle tai koulun terveydenhoitajalle, joka tekee siitä vahinkoilmoituksen.
- Hoidosta aiheutuneet laskut huoltaja / oppilas hoitaa vakuutusyhtiön kanssa.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluvat fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa.

Tästä suunnitelmasta tiedotetaan oppilaita, huoltajia ja henkilökuntaa luokanohjaajien / ryhmänohjaajien tunneilla, vanhempainilloissa, syystiedotteessa ja koulun kotisivuilla. Suunnitelma päivitetään jokaisen lukuvuoden alussa.

Opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä varten koulussa on järjestyssäännöt, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä. Järjestyssäännöt ovat voimassa ajan, jolloin oppilas osallistuu opetussuunnitelman mukaiseen toimintaan tai perusopetuslain / lukiolain tai siihen liittyvien säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen toimintaan (esim. koulun ulkopuolinen toiminta kuten retket, leirikoulut ja kerhot). Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisy ja siihen puuttuminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto pyrkii omalla tahollaan vaikuttamaan kiusaamisen ehkäisyyn ja tarvittaessa myös hoitoon. Esiopetuksessa lapset ovat aina aikuisen valvonnassa. Perusopetuksessa välituntivalvonnoista on vuorolistat, joiden mukaan toimitaan.

Kiusaaminen ja häirintä

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäiseminen sekä niihin puuttuminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville. Opiskelun sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä varten on olemassa yhteisesti sovitut säännöt ja arvot.

Turvallisuuden edistämiseksi Sallan kunnan kouluissa toteutetaan seuraavanlaisia yhteisöllisiä toimintatapoja:

- keskustellaan, mitä yhteisöllisyys meidän koulussa on
- koulurauhan julistaminen lukuvuoden ajaksi
- yhteistyö kotien kanssa
- yhteisesti sovitut säännöt ja arvot
- kummi-, tukioppilas- ja oppilaskuntatoiminta
- päivänavaukset ja oppitunnit
- KiVa–koulu

Kiusaamista ja häirintää ei hyväksytä, vaan niihin puututaan välittömästi.
Kiusaamiseen ja häirintään liittyviä piirteitä:

- on fyysistä, psyykkistä, verbaalista tai sosiaalista
- on suoraa tai epäsuoraa
- tapahtuu toistuvasti
- on tahallista ja tietoista
- on alistavaa, vähättelevää ja loukkaavaa
- kohdistuu toisen henkilökohtaiseen persoonaan: luonteenpiirteet, ulkonäkö, perhesuhteet tai sukupuoli
- kohdistuu toisen henkilön tapaan / kykyyn oppia asioita
- voi olla seksuaalisväritteistä: eleet, nimittely, puheet, vihjaukset, ehdotukset, fyysinen koskettelu ja lähentely
- voi olla sosiaalisten medioiden kautta tapahtuvaa
- kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee epätasapaino
- siihen voi liittyä ryhmän kiusaamista vahvistava ja sen hyväksyvä käyttäytyminen.

Perusopetuksessa on käytössä KiVa Koulu -ohjelman mukainen toimintamalli oppilaiden välisissä kiusaamistapauksissa. KiVa -lyhenne muodostuu sanoista Kiusaamisen Vastainen tai Kiusaamista Vastustava. Ohjelmaan kuuluu monipuolinen ja käytännönläheinen materiaali kiusaamisen vastaiseen työhön. Toimintamalliin voi tutustua www.kivakoulu.fi.

KiVa -tiimi käsittelee tiimille ohjatut kiusaamistapaukset toimintamallin mukaan. Tiimin muodostavat KiVa Koulu -koulutuksen käyneet opettajat ja koulukuraattori.

Kiusaaminen ja kiusoittelu on erotettava toisistaan. Oppilaiden väliseen kiusoitteluun (pienet välituntikahakat, tönimiset, nimittelyt yms.) puuttuu välittömästi se henkilö, joka sitä havaitsee. Keskustelu, sopiminen, anteeksipyyntö ja anteeksianto ovat keinoja kiusoittelun selvittelyssä. Mikäli kiusoittelu jatkuu, tapahtunut käsitellään KiVa –toimintamallin mukaisesti.

Oppilas toisen oppilaan opiskelijan kiusaajana:

1) Tapaaminen kiusatun oppilaan kanssa (”Kerro, mitä on tapahtunut.”)
2) Keskustelut kiusaamiseen osallistuneiden oppilaiden kanssa yksitellen.
3) Opettajan / -ohjaajan tai KiVa–tiimin jäsenten keskustelu kiusatun oppilaan (luokka) kavereiden kanssa (kiusatun tukeminen).
4) Yhteiskeskustelu kiusaamiseen osallistuneiden kanssa.
5) Seurantakeskustelu kiusatun oppilaan kanssa.
6) Seurantakeskustelu kiusaamiseen osallistuneiden oppilaiden kanssa. Mukana voi olla myös kiusattu, jos hän haluaa.

Oppilas opettajan kiusaajana:

1) Opettaja ilmoittaa asiasta kirjallisesti koulunjohtajalle.
2) Asiasta käydään kasvatuskeskustelu oppilaan, opettajan ja huoltajan kanssa. Keskusteluun voidaan kutsua myös muita asiaa käsitteleviä henkilöitä.
3) Mikäli tilanne jatkuu, opettaja voi viedä asiaa eteenpäin rikoslain mukaisesti.

Opettaja oppilaan kiusaajana:

1) Oppilas tai huoltaja ilmoittavat asiasta kyseiselle opettajalle, koulukuraattorille, opinto-ohjaajalle tai koulunjohtajalle. He keskustelevat tilanteesta ja tekevät kirjallisen selvityksen.
2) Mikäli tilanne jatkuu, asia viedään sivistystoimenjohtajalle, joka käynnistää asian vaatimat toimenpiteet.

Väkivaltatilanteet

Tilanteeseen puututaan välittömästi, ja otetaan toinen aikuinen mukaan aina kun se on mahdollista.

Oppilaiden välinen väkivalta

1) Asianosaiset tekevät kirjallisen tai suullisen selvityksen, tilannetta selvitetään ja tapahtuneesta ilmoitetaan huoltajille.
2) Koulunjohtaja tai opettaja käy kasvatuskeskustelun oppilaan ja huoltajan kanssa. Keskusteluun voidaan kutsua myös muita asiaa käsitteleviä henkilöitä.
3) Jos väkivallasta jää oppilaaseen ulkoisia merkkejä, tarvittaessa oppilas viedään kouluterveydenhoitajalle / terveyskeskukseen. Tarvittaessa poliisi kutsutaan paikalle.
4) Osalliset ohjataan oppilashuollon tukitoimien piiriin.

Opettajan tai muun henkilökuntaan kuuluvan oppilaaseen kohdistama väkivalta

1) Jos opettaja tai muu henkilökuntaan kuuluva käyttäytyy väkivaltaisesti oppilasta kohtaan, tapaus on aina tutkittava. Asianosaiset tekevät tilanteesta kirjallisen tai suullisen selvityksen opetuksen järjestäjälle.
2) Jos väkivallasta jää henkilöihin ulkoisia merkkejä, tarvittaessa asianosaiset viedään terveyskeskukseen ja poliisi kutsutaan paikalle.
3) Opetuksen järjestäjä päättää jatkotoimenpiteistä hallintolain mukaisesti.

Oppilaan opettajaan tai muuhun henkilökuntaan kohdistama väkivalta

1) Väkivaltatilanne tutkitaan ja asianosaiset tekevät kirjallisen tai suullisen selvityksen. Tilanteesta ilmoitetaan tekijän huoltajalle. Oppilasta rangaistaan lain sallimalla tavalla.
2) Jos väkivallasta jää henkilöön ulkoisia merkkejä, tarvittaessa asianosaiset viedään terveyskeskukseen ja poliisi kutsutaan paikalle.
3) Väkivallantekijä ohjataan oppilashuollon tukitoimien piiriin.

Oppilaan itseensä kohdistama väkivalta

1) Tilanne turvataan.
2) Oppilas viedään kouluterveydenhoitajalle tai terveyskeskukseen ja asiasta ilmoitetaan huoltajalle.
3) Oppilas ohjataan oppilashuollon tukitoimien piiriin.

Oppilaan väkivaltaisesta käyttäytymisestä voidaan tehdä lastensuojeluilmoitus.

Väkivaltatilanteissa asianosaiset voivat halutessaan tehdä poliisille tutkintapyynnön, koska koulun / päiväkodin valtuuksiin tällaiset asiat eivät kuulu.

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Kriisisuunnitelma on erillisenä liitteenä.

5.3.4. Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaan yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot,
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa,
- asian aihe ja vireille panija,
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset,
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet,
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamis-suunnitelma sekä
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjän edustaja (koulun johtaja) vastaa henkilötietojen käsittelystä, ylläpidosta ja säilytyksestä. Oppilashuoltorekisteriin

tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, koulun johtajalle ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja toimintatavat

Asiantuntijaryhmä koostuu oppilaan asioiden käsittelyssä välttämättömistä henkilöistä, jotka voivat olla esim. terveydenhoitaja, lääkäri, psykologi ja kuraattori. Lisäksi ryhmään voidaan kutsua muita keskeisiä toimijoita esim. koulunjohtaja, oppilaanohjaaja, opettaja tai henkilökohtainen avustaja. Se henkilö, jolle asian selvittäminen työtehtävien perusteella kuuluu, kutsuu ryhmän kokoon, toimii puheenjohtajana ja hankkii oppilaan ja/tai huoltajan suostumuksen / kirjallisen luvan. Oppilas ja / tai huoltaja yhdessä ryhmän koollekutsujan kanssa sopivat, ketä muita asiantuntijoita ryhmään kuuluu.

Ryhmän puheenjohtaja vastaa, että asian käsittely kirjataan oppilaan yksilölliseen oppilas-huolto-kertomukseen ja että se säilytetään lain vaatimalla tavalla oppilashuoltorekisterissä. Koulunjohtaja ylläpitää oppilashuoltorekisteriä.

Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa

Laaja terveystarkastus tehdään kolme kertaa peruskoulun aikana: 1. luokalla, 5. luokalla ja 8. luokalla.

Oppilaan huoltajat kutsutaan mukaan laaja-alaiseen terveystarkastukseen. Laajat terveystarkastukset on ohjeistettu Kouluterveydenhuollon oppaassa ja laatusuosituksessa. Vuosina, jolloin ei järjestetä laajaa terveystarkastusta, terveydenhoitaja tekee terveys-tarkastuksen, jossa tutkitaan lapsen / nuoren kasvu, ryhti ja puberteetin kehitys.

Opiskeluterveydenhuollossa tarkastukset tehdään 1. vuosikurssilla. Toisena opiskeluvuotena on opiskeluterveydenhuollon lääkärin tarkastus, joka pojilla korvautuu keväällä tehtävällä kutsunta-tarkastuksella. Myös lukion 3. / 4. vuosikurssin opiskelijoilla on mahdollisuus varata aika terveydenhoitajalle ja lääkärille sitä tarvitessaan.

Huoltajan kirjallisella suostumuksella perusopetuksen oppilaan laajaan terveystarkastukseen sisällytetään opettajan arvio oppilaan selviämisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Arviossa ovat terveyden- ja sairaanhoidon tai tuen tarpeen arvioimiseksi sekä niiden järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot. Tieto siirtyy Opetushallituksen ja THL:n yhteistyönä tehdyllä lomakkeella. Terveystarkastuksen jälkeen opettaja saa palautteen niistä terveystarkastuksessa esiin tulleista terveydellisistä asioista, jotka ovat opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa. Näiden lisäksi opettaja voi saada muuta tietoa oppilaan ja huoltajan suostumuksella.

Terveystarkastuksista tehtyä yhteenvetoa käytetään arvioitaessa luokka- ja kouluyhteisön tilaa ja mahdollisten lisätoimenpiteiden tarvetta. Yhteenveto ei sisällä henkilötietoja.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Oppilaan tarvitseman lääkityksen sekä hoidon tukeminen koulussa sovitaan monialaisesti ja tapauskohtaisesti yhdessä huoltajien, oppilaan, kouluterveydenhuollon, koulun henkilöstön ja hoitavan tahon kanssa suullisesti ja kirjallisesti. Kouluterveydenhuollolla on kokonaisvastuu oppilaan terveydenhuollosta.

Keittiön henkilökunta ylläpitää listaa terveydellisistä syistä erityisruokavaliota tarvitsevista oppilaista. Huoltajat ilmoittavat erityisruokavalioista suoraan keittiöhenkilökunnalle ja informoivat myös

koulua. Terveydenhoitaja/ lääkäri arvioi ruokavalion tarpeellisuutta terveystarkastusten yhteydessä.

Kansallisen allergiaohjelman mukaisesti lievään allergiaan riittää itsehoito ja seuranta, mutta erityisruokavaliota koulussa ei tarvita.

Yhteistyö sairaalaopetuksen yhteydessä

Sairaalakoulun kanssa tehdään yhteistyötä PoL 4 a § 1267/2013 mukaisesti.

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä

Tehostettu ja erityinen tuki eivät ole oppilashuoltoa, vaan ne kuuluvat opetuksen järjestämiseen. Yhteistyötä tehdään moniammatillisesti oppilaan, huoltajien ja oppilaan hyvinvoinnista huolehtivien tahojen kanssa.

Yhteistyö joustavan perusopetuksen yhteydessä

Mikäli joustavaa perusopetusta järjestetään, monialaista yhteistyötä tehdään oppilaan, huoltajien ja oppilaan hyvinvoinnista huolehtivien tahojen kanssa.

Oppilashuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Koulun kurinpitokeinot ja lain vaatimat menettelytavat perusopetuksessa

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäydyttävä asiallisesti. (POL 35§) Oppilaan toimiessa väärin hänen kanssaan käydään kasvatuskeskustelu, jossa tilannetta selvitetään ja jonka määrää koulun opettaja tai rehtori. Paikalle kutsutaan myös oppilaan huoltaja. Kasvatuskeskusteluun voivat osallistua myös muut oppilaan opetukseen ja oppilashuoltoon osallistuvat henkilöt. Kasvatuskeskustelu kirjataan wilmaan.

Opettaja on velvollinen tiedottamaan oppilaan rangaistavista teoista aina myös oppilaan luokanopettajaa / luokanohjaajaa. Koulunjohtaja on velvollinen tiedottamaan vakavista rikkeistä oppilaan luokanopettajaa / luokanohjaajaa. Kirjallisen varoituksen saanut oppilas tai määrä-aikaisesti erotettu oppilas otetaan aina oppilashuollon tukitoimien piiriin.

Taulukkoon on koottuna lain sallimat kurinpitokeinot ja lain vaatimat menettelytavat eri tilanteissa.

Opettajan päätöksellä		
Kotitehtävien laiminlyönti (POL36§)	Toistuvasti laiminlyötyjen kotitehtävien suorittaminen työpäivän päätyttyä enintään tunti kerrallaan valvonnan alaisena.	1. Asia kirjataan wilmaan. 2. Oppilaan huoltajalle ilmoitetaan.
Häiritsevä käyttäytyminen oppitunnilla tai koulun muussa tilaisuudessa	Poistaminen luokasta enintään jäljellä olevan oppitunnin ajaksi (valvonta järjestettävä).	1. Asia kirjataan wilmaan. 2. Oppilaan huoltajalle ilmoitetaan.
Epäasiallinen käyttäytyminen Järjestyssääntöjen rikkominen Vilpillinen toiminta	1. Kasvatuskeskustelu 2. Jälki-istuntoon määrääminen (enintään kaksi tuntia, valvottu) 3. Jos tilanne jatkuu, asia siirretään oppilashuoltoon.	1. Syynä oleva laiminlyönti tai teko on yksilöitävä, oppilasta on kuultava sekä hankittava muu tarpeellinen selvitys. 2. Asia kirjataan ja kirjaus toimitetaan koulunjohtajalle (lomakkeet) 3. Oppilaan huoltajalle ilmoitetaan.
Opettajan ja / tai rehtorin päätöksellä		
Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen, jos oppilas ei noudata poistumismääräystä (POL 36b§)	1. Kasvatuskeskustelu 2. Jälki-istuntoon määrääminen (enintään kaksi tuntia, valvottu) 3. Jos tilanne jatkuu, asia siirretään oppilashuoltoon.	1. Mukana aina kaksi aikuista (opettaja ja rehtori, opettaja ja opettaja) 2. Oppilaan ohjaaminen / kantaminen pois 3. Asia kirjataan ja kirjaus toimitetaan koulunjohtajalle. 4. Oppilaan huoltajalle ilmoitetaan. 5. Jos joudutaan käyttämään voimakeinoja, asiasta tehtävä kirjallinen selvitys myös opetuksen järjestäjälle.
Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita (POL 36d§, POL 36g§)		1. Mukana kaksi aikuista (opettaja ja rehtori, opettaja ja opettaja) 2. Asia kirjataan ja kirjaus toimitetaan koulunjohtajalle. 3. Oppilaan huoltajalle ilmoitetaan. 4. Jos on jouduttu käyttämään voimakeinoja, asiasta tehtävä kirjallinen selvitys myös opetuksen järjestäjälle

		5. Häirintään käytetty esine tulee luovuttaa oppilaalle oppitunnin päätyttyä tai viimeistään koulupäivän jälkeen. 6. Kielletyt esineet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai poliisille.
Oikeus tarkistaa oppilaan tavarat, säilytyskaapit ja vaatteet, jos oppilas kieltäytyy luovuttamasta kiellettyjä esineitä tai aineita (POL 36e§)		1. Mukana kaksi aikuista (opettaja / rehtori ja koulun henkilökuntaan kuuluva) 2. Oppilaalle tulee ilmoittaa tarkastuksen syy. 3. Vaatteiden tarkastuksessa tarkastajan tulee olla samaa sukupuolta. 4. Oppilas voi itse valita toisen mukana olevan henkilön koulun henkilökunnasta. 5. Asia kirjataan ja kirjaus toimitetaan koulunjohtajalle. 6. Oppilaan huoltajalle ilmoitetaan.
Koulunjohtajan ja johtavan rehtorin päätöksellä		
Vakavat rikkeet, esim. • päihteiden hallussapito ja käyttö kouluaikana • toistuva / vakava epäasiallinen käyttäytyminen • uhkaava käyttäytyminen	Kirjallinen varoitus	1. Syynä oleva laiminlyönti tai teko on yksilöitävä, oppilasta on kuultava sekä hankittava muu tarpeellinen selvitys. 2. Oppilaan huoltajalle on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi. 3. On annettava kirjallinen päätös toimenpiteiden toteutumisesta.
Lautakunnan päätöksellä		
Teko, josta on jo annettu kirjallinen varoitus ja oppilas syyllistyy edelleen vakaviin rikkeisiin.	Määräaikainen erottaminen enintään kolmeksi kuukaudeksi	1. Syynä oleva laiminlyönti tai teko on yksilöitävä, oppilasta on kuultava sekä hankittava muu tarpeellinen selvitys. 2. Oppilaan huoltajalle on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi.

		3. On annettava kirjallinen päätös toimenpiteiden toteutumisesta. 4. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, ettei oppilas erottamisen aikana jää jälkeen opetuksesta. 5. Asia on ilmoitettava lastensuojeluun.

Koulun kurinpitokeinot ja lain vaatimat menettelytavat lukiossa

Lukiolaisen huoltajalla on ensisijainen vastuu nuoren hyvinvoinnista. Huoltajan tulee turvata nuoren tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. (Lastensuojelulaki 417/2007, 2§) Lukio tukee kotien kasvatustehtävää ja toimii yhteistyössä huoltajien kanssa.

Taulukkoon on koottuna lain sallimat kurinpitokeinot ja lain vaatimat menettelytavat eri tilanteissa.

Opettajan päätöksellä		
Kotitehtävien laiminlyönti	Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta. Hänen on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäydyttävä asiallisesti. (LL § 25)	Toistuvista tehtävien laiminlyönneistä tai opiskelijan huonosta käyttäytymisestä keskustellaan opiskelijan kanssa.
Häiritsevä käyttäytyminen oppitunnilla tai koulun muussa tilaisuudessa.	Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta. (LL § 26) Opiskelijan poistamisesta päättää tuntia tai muuta tilaisuutta pitävä opettaja (LA § 12).	Asia yksilöidään ja kirjataan. Huoltajalle ilmoitetaan asiasta.
Opettajan ja / tai rehtorin päätöksellä		
Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen, jos oppilas ei noudata poistumismääräystä (LL § 26 b)	Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata poistumismääräystä. Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.	Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle. (LL § 26b) Asia kirjataan ja huoltajalle ilmoitetaan asiasta.

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita (LL § 26d)	Rehtorilla ja opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta kielletty esine tai aine. Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.	Mukana kaksi aikuista (opettaja ja rehtori, opettaja ja opettaja) Asia kirjataan. Huoltajalle ilmoitetaan. Jos joudutaan käyttämään voimakeinoja, asiasta tehdään kirjallinen selvitys myös opetuksen järjestäjälle
Oikeus tarkistaa oppilaan tavarat, säilytyskaapit ja vaatteet, jos oppilas kieltäytyy luovuttamasta kiellettyjä esineitä tai aineita (LL § 26e)	Lukiolain 21 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä.	Tarkastuksessa on mukana kaksi aikuista (opettaja / rehtori ja koulun henkilökuntaan kuuluva) Opiskelijalle ilmoitetaan tarkastuksen syy. Vaatteiden tarkastuksessatarkastajan tulee olla samaa sukupuolta. Opiskelija voi itse valita toisen mukana olevan henkilön koulun henkilökunnasta. Asia kirjataan ja huoltajalleilmoitetaan asiasta.
Koulunjohtajan ja johtavan rehtorin päätöksellä		
Vakavat rikkeet, esim. • päihteiden hallussapito ja käyttö kouluaikana • toistuva / vakava epäasiallinen käyttäytyminen • uhkaava käyttäytyminen	Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsiin opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käytöksen vuoksi, taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. (LL § 26) Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä, taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. (LL § 26)	Toimenpide yksilöidään ja siitä annetaan päätös.Asiasta päättää rehtori (LA § 12). Kirjallinen varoitus on kurinpitorangaistus. Ennen päätöksentekemistä toimen-piteeseen johtava teko tai laiminlyönti yksilöidään, opiskelijaa kuullaan ja huoltajalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi.
Lautakunnan päätöksellä		

Teko, josta on jo annettu kirjallinen varoitus ja opiskelija syyllistyy edelleen vakaviin rikkeisiin.	Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua. (LL § 26)	Syynä oleva laiminlyönti tai teko on yksilöidään. Opiskelijaa kuullaan. Huoltajalle on varataan mahdollisuus tulla kuulluksi. Annetaan kirjallinen päätös toimenpiteiden toteutumisesta. Asia ilmoitetaan lastensuojeluun, mikäli kyseessä on alaikäinen opiskelija.

Kirjaukset toimitetaan koulunjohtajalle, ja ne ovat säilytettäviä asiakirjoja.

Opettaja on velvollinen tiedottamaan oppilaan rangaistavista teoista aina myös opiskelijan ryhmänohjaajaa. Koulunjohtaja on velvollinen tiedottamaan vakavista rikkeistä opiskelijan ryhmänohjaajaa. Kirjallisen varoituksen saanut oppilas tai määräaikaisesti erotettu opiskelija otetaan aina oppilashuollon tukitoimien piiriin.

Toimenpiteet ongelmatilanteissa, niiden ehkäiseminen, havaitseminen ja hoitaminen

Myöhästelyt

Myöhästymiset kirjataan wilmaan. Oppilasta huomautetaan myöhästymisestä. Tilanteen jatkuessa luokanopettaja / luokanohjaaja / ryhmänohjaaja tai koulukuraattori ottaa yhteyttä huoltajaan. Perusopetuksessa jatkuvat myöhästymiset korvataan sovittuna aikana.

Näpistely

Koulussa tapahtuvasta näpistystä selvitään ja sovitellaan koulussa. Siitä ilmoitetaan aina oppilaan huoltajalle. Näpistelyn toistuessa asiasta ilmoitetaan poliisille. Asiasta voidaan tehdä lastensuojeluilmoitus.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palveluiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa

Yhteistyö lastensuojelun kanssa

Sosiaalityöntekijä / perhetyöntekijä osallistuu tarvittaessa oppilashuoltotyöryhmän työskentelyyn konsultoidakseen tilanteessa, kun oppilaasta herää huoli. Hän tunnistaa ja puuttuu tarvittaessa oppilasta koskeviin sosiaalisiin ongelmiin. Sosiaalityöntekijä vastaanottaa lastensuojeluilmoitukset sekä koulun esittämän huolen, jonka hän voi arvioida lastensuojeluilmoitukseksi.

Sosiaalitoimi voi varhaisella ja ennaltaehkäisevällä tuella auttaa perhettä riittävän ajoissa: keskustelut sosiaalityöntekijän kanssa, vanhemmuuden tukeminen ja oppilaan oman näkemyksen selvittäminen.

Lastensuojelu on aina yhteistyötä, josta suurin osa tehdään avohuoltona. Avohuollossa lastensuojeluun perehtynyt sosiaalityöntekijä selvittää yhdessä lapsen / nuoren tai perheen kanssa kunkin tilanteen yksilöllisesti. Ensisijaisesti lasta ja nuorta autetaan omassa kodissaan.
Perhettä voidaan auttaa erilaisin tukitoimin:

- taloudellinen tuki
- harrastuksessa tukeminen
- tukiperhe- ja tukihenkilötoiminta
- sosiaalinen lomatoiminta
- perhekuntoutukset ja -terapiat
- terapiakäynnit
- perhetyö
- kodinhoitaja
- päihdetyöntekijä.

Joskus kyseeseen tulee kuitenkin lyhyt- tai pitkäaikainen perhe- tai laitoshuolto. Huostaanottoon voidaan ryhtyä, kun lapsen terveys ja kehitys uhkaavat vakavasti vaarantua ja avohuollon tukitoimenpiteet on todettu riittämättömiksi tai mahdottomiksi toteuttaa. Samanaikaisesti autetaan vanhempia parempaan elämänhallintaan, jotta lapsi voisi palata mahdollisimman pian omaan kotiinsa.

Yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa

Erikoissairaanhoidon hoitosuhteessa olevat oppilaat käyvät vastaanotoilla erikoissairaanhoidon tekemän suunnitelman mukaan. Myös äkillisiä erikoissairaanhoidon palveluita tarvitaan, mikäli vamma tai sairaus sitä edellyttää. Asiakaspalaute erikoissairaanhoidosta tulee perusterveydenhuoltoon ja koululle, jos asiakas / huoltajat antavat siihen luvan.

Yhteistyö poliisin kanssa

Poliisi osallistuu kasvatustyöhön tarjoamalla liikennevalistusta ja laillisuuskasvatusta oppilaille kouluissa. Koulupoliisi antaa myös apua pitkään jatkuneen koulukiusaamistapauksen selvittelyssä, mikäli se jatkuu koulun omista toimenpiteistä huolimatta.

5.3.5. Muut oppilashuollon palvelut

Ruokailu

> *Opetukseen osallistuvalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria.* Perusopetuslaki 31 §
>
> *Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Lukiolaki 28§*

Ruokailu järjestetään yleisten ravitsemus- ja terveysnäkökulmien mukaisesti. Oppilaalle tarjotaan jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Oppilaalle valmistetaan erityisruokavalion mukainen ateria, mikäli siihen on selvä lääketieteellinen tai muu hyväksytty syy. Oppilailla on mahdollisuus syödä välipala, kun koulupäivän pituus on vähintään viisi tuntia. Opettajat valvovat ruokailua opastaen oppilaita terveellisiin ruokailu-tottumuksiin ja -tapoihin.

Kouluterveydenhuolto

Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon tavoitteena on seurata ja tukea oppilaan fyysistä ja psyykkistä kasvua ja kehitystä sekä hyvinvointia, sekä edistää terveitä elämäntapoja ja luoda perusta aikuisiän terveydelle ja hyvinvoinnille.

Kodin, koulun ja terveyshuollon yhteistyö on merkittävä. Kouluterveydenhoitaja toimii yhteistyössä koulun henkilöstön kanssa. Yhteistyön tekeminen ja varhainen puuttuminen on tärkeää esim. oppimisvaikeuksissa, koulukiusaamisessa, koulusta poissaoloissa ja päihteiden käytössä.

Koulukuraattori

Koulukuraattorityön tavoitteena on oppilaiden hyvinvoinnin, myönteisen kokonaiskehityksen ja koulunkäynnin tukeminen sekä hyvinvoinnin edistäminen kouluyhteisössä sosiaalityön keinoin.
Tavoitteellinen työskentely edellyttää jatkuvaa yhteistyötä ja vuorovaikutusta vanhempien, opettajien ja muiden lapsen / nuoren psykososiaaliseen verkostoon kuuluvien kanssa. Oppilaan opiskelu- ja elämäntilannetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti sekä yksilö-, perhe- että kouluyhteisön tasolla.

Koulukuraattori on sosiaalityön asiantuntija opetussuunnitelman mukaisen oppilashuollon suunnittelussa ja kehittämisessä kouluyhteisössä. Hän osallistuu koulun moniammatilliseen oppilashuoltoryhmään ja tarvittaessa muihin työryhmiin.

Koulupsykologi

Koulupsykologin työn tavoitteena on tukea oppilaan psyykkistä hyvinvointia ja ehkäistä ja ratkoa koulunkäyntiin liittyviä pulmia yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja opettajien kanssa.
Koulupsykologiin voi olla yhteydessä kun oppilas kaipaa tukea tai tarvitsee selvitystä

- tunne-elämän vaikeuksiin (huolet, masentunut mieliala, pelot, ym.)
- elämän kriisitilanteisiin
- oppimisvaikeuksiin
- tarkkaavaisuuden ja työskentelyn pulmiin
- vuorovaikutussuhteisiin

Koulupsykologi osallistuu myös koulun ennaltaehkäisevän, yhteisöllisen oppilashuollon suunnitteluun oppilaan hyvinvoinnin edistämiseksi.

Hammashoito

Hammashuolto tapahtuu Sallan terveyskeskuksen hammashoitolassa. Suun ja hampaiden tarkastukset ja ehkäisevä toiminta hoidetaan yksilöllisesti. Tarkastukset tehdään kerran vuodessa tai tarpeen vaatiessa. Ehkäisevä toiminta (esim. harjauksen opetus) painottuu alakouluille.

Alle 18-vuotiaille kaikki hammashuolto on maksutonta, mutta yli 15-vuotiailta peritään peruuttamattomasta ja käyttämättömästä hoitoajasta maksu.

Vakuutukset

Vakuutus on voimassa työsuunnitelman mukaisessa toiminnassa ja lyhintä tietä tapahtuvilla koulumatkoilla. Jokaisesta vahingosta, josta voidaan olettaa olevan seuraamuksia, täytetään vahinko-ilmoituslomake.

Koulu ei korvaa oppilaiden omaisuudelle tapahtuneita vahinkoja. Vakuutus ei ole voimassa poistuttaessa luvatta omille asioille koulun alueelta koulupäivän aikana.

Kerhot

Koulun kerhotoiminnan tulee tukea koulun toimintaa siten, että lapset ja nuoret voivat kehittää itseään omien harrastustensa ja taipumustensa mukaisesti.

Koulut kirjaavat kerhotoiminnan ja niiden ohjaajat koulun lukuvuosisuunnitelmiin syyslukukauden alussa. Muutokset kerhotoiminnassa vahvistetaan sivistyslautakunnassa.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään vuosiluokkien 1-2 oppilaille ja erityisopetukseen siirretyille oppilaille. Heille tarjotaan turvallinen ympäristö, jossa he voivat aikuisen ohjauksessa osallistua monipuoliseen ja virkistävään toimintaan. Toiminta edellyttää koulun ja kodin tiivistä yhteistyötä.

5.3.6. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Kodin ja esiopetuksen välinen yhteistyö ja vanhemmuuden tukeminen

1) Mahdollisuus keskusteluihin lasta tuodessa / hakiessa. Reissuvihkot kuljetusoppilaille.
2) Esiopetuksen alkaessa jokaiselle lapselle laaditaan esiopetuksen oppimissuunnitelma.
3) Vanhempainillat, erilaiset juhlat, tapahtumat ja luennot.
4) Esiopetusvuoden päättyessä huoltajien kanssa pidetään arviointikeskustelu.
5) Tiedottaminen.

Kodin ja perusopetuksen välinen yhteistyö

”Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.” Perusopetuslaki 3 § 3 mom.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on oppilaan hyvän oppimisen, kasvun ja kehityksen edellytys. Perusopetuslain mukaan ensisijainen vastuu oppilaan kasvatuksesta on huoltajilla. Koulun tehtävänä on vastata opetuksesta ja tukea oppilaan kasvua. Yhteistyön sujuvuus edellyttää aktiivisuutta, avoimuutta ja sitoutumista. Kodin ja koulun yhteistyön tulee perustua keskinäiseen luottamukseen ja kunnioitukseen.

Oppilaan yksilöllisten tarpeiden näkeminen edellyttää myös perheiden erilaisten tarpeiden huomioon ottamista. Tiivis yhteydenpito kodin ja koulun välillä helpottaa tuen löytämistä riittävän ajoissa mahdollisten huolien ilmaantuessa. Yhteishuoltajuustilanteissa molempia huoltajia tulee tiedottaa koulunkäyntiin liittyvistä asioista. Käytännön toimenpiteet sovitaan huoltajien kanssa yhteistyössä.

Yhteistyömuotoja

- vanhempainillat (koulu- / luokkakohtaiset / teemaillat)
- tiedotteet (syys- ja kevättiedotteet / kuukausitiedotteet)
- oppilaskohtainen yhteydenpito kotiin
- vanhempainvartit, kehityskeskustelut tai arviointikeskustelut
- vanhempien tapaamiset, wilma, puhelinkeskustelut, sähköposti ja tekstiviestit
- oppimissuunnitelma- ja HOJKS -palaverit
- juhlat, teemapäivät, tapahtumat, retket
- vanhempainyhdistyksen toiminta

Kodin ja lukion välinen yhteistyö

Nuorten lukiokoulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. (LL 3§)

Lukiolaisen huoltajalla on ensisijainen vastuu nuoren hyvinvoinnista. Huoltajan tulee turvata nuoren tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. (Lastensuojelulaki 417/2007, 2§). Lukio tukee kotien kasvatustehtävää ja toimii yhteistyössä huoltajien kanssa. Yhteistyön tulee perustua keskinäiseen luottamukseen ja kunnioitukseen.

Yhteistyömuotoja

- vanhempainillat (koulu- / ryhmäkohtaiset / teemaillat)
- tiedotteet
- opiskelijakohtainen yhteydenpito kotiin
- vanhempien tapaamiset, wilma, puhelinkeskustelut, sähköposti ja tekstiviestit
- juhlat, teemapäivät, tapahtumat

5.3.7. Oppilashuoltosuunnitelman toteutumisen arviointi

Koulutuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 §) Sallan kunnassa koulujen oppilashuoltotyön arvioinnista vastaa moniammatillinen ohjausryhmä. Lisäksi koulut arvioivat omaa oppilashuoltotyötään.

YHTIS-oppilashuoltotyöryhmä arvioi lukuvuoden lopussa oppilashuoltosuunnitelman toteutumista ja tiedottaa Sallan kunnan moniammatillista ohjausryhmää, jonka kanssa sovitaan kehittämistavoitteet seuraavalle lukuvuodelle. Nämä laaditut kehittämistavoitteet ohjaavat koulukohtaista oppilashuoltotyötä. Koulukohtaisesta yhteisöllisestä oppilashuoltotyöstä, sen tavoitteista ja tuloksista tiedotetaan oppilaille, huoltajille, koulun henkilökunnalle ja muille yhteistyötahoille. Arviointia on kuvattu tämän suunnitelman luvussa 5.3.3.

Koulukohtaisen yhteisöllisen oppilashuoltotyön lisäksi arvioidaan yksilökohtaista oppilashuoltotyötä. Tästä arvioinnista vastaa Sallan kunnan moniammatillinen ohjausryhmä.

5.4 TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Koulukeskuksen pelastussuunnitelma, sivistystoimen yhteinen kriisisuunnitelma ja sivistystoimen valmiussuunnitelma muodostavat Sallan kunnan esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion turvallisuussuunnitelman, joka on opetussuunnitelman liite. (Liite Turvallisuussuunnitelma).

Liite 5 Ohjaussuunnitelma

Ohjaussuunnitelma päivitetään syksyllä 2016